

KULTURNÍ MĚSÍČNÍK ČECHŮ A SLOVÁKŮ V RAKOUSKU

KLUB

7-8
červenec – srpen
2005
25. ročník

**Pohodové prázdniny Vám přeje výbor a redakce
Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku!**

- Rozhovor: **S majitelem hudební kavárny Petrem Jánským** / Marie Brandeis
- Fejeton: **Zábavná čeština** / Jindřich Lion
- Příloha: **Čtení na prázdniny**

Pondělní promítání filmů české kinematografie v kině Velvyslanectví ČR
ve spolupráci s Velvyslanectvím ČR a Českým centrem

pokračuje 12. září 2005!

Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien

Informace:

Eva Zemanová – Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku, tel. 0664 514 3329,
České centrum, tel. 01-53 52 360

Po 12. 9. v 19:30

Starci na chmelu (1964) – první český filmový muzikál

Režie: Ladislav Rychman; námět a texty písní: Vratislav Blažek; hudba: Jiří Bažant, Jiří Malásek, Vlastimil Hála; choreografie: Josef Koníček.

Hrají: Vladimír Pucholt (Filip), Miloš Zavadil (Honza), Ivana Pavlová (Hanka), Irena Kačírková (profesorka), Josef Kemr (předseda JZD) aj.

Historický úkol natočit první český filmový muzikál připadl Vratislavu Blažkovi a Ladislavu Rychmanovi. Zdánlivě to bylo jednoduché: v červnu odevzdal Blažek scénář, v srpnu, kdy dozrává chmel, bylo nutné točit. Konkurzu na požadovaných třicet tanečnicků se zúčastnilo tisíc zájemců. Ovšem místo uvažovaného tanečníka pro roli Filipa angažovali Vladimíra Pucholta. Pak naopak tanečnice Ivana Pavlová nahradila v roli Hanky herečku Jitku Zelenohorskou. Pak filmařům zhnědl chmel a museli ho barvit, pak... a pak nastal triumfální úspěch.

Na říjen plánujeme **jednodenní zájezd do Bratislavy s návštěvou keramického závodu v městě Modra**. Na listopad připravujeme na zastupitelském úřadě **čtení z děl českých autorů vězněných a umučených v koncentračních táborech**. Více se dovíte v dalších číslech *Klubu*.

Kulturní klub Čechů a Slováků společně s Rakousko-českou společností
vyhlašují veřejnou sbírku na zřízení pamětní desky

českému písničkáři a herci

Karlu Hašlerovi,

oběti nacistického násilí v Mauthausenu.

Slavnostní odhalení desky v bývalém koncentračním táboře v Mauthausenu je plánováno na rok 2006 u příležitosti 65. výročí Hašlerova umučení. Toto připomenutí člověka-písničkáře chápeme jako vzdání úcty a díky tisícům našich občanů, kteří podobně jako on trpěli v nacistických žalářích a položili své životy v boji za svobodu.

Obracíme se proto na Vás s prosbou o pomoc při realizaci tohoto projektu.

Bankovní spojení: **Bank Austria**, číslo účtu: **683 035 901**, BLZ: **120000**,
IBAN: **AT 03 1200000 683035901**, SWIFT: **BKAUATWW**, účel: **SBÍRKA - K. HAŠLER**

Více jste se o Karlu Hašlerovi mohli dočíst na předposlední straně červnového čísla *Klubu*!

Naším úmyslem je v letošním památném roce, kdy si připomínáme 60. výročí ukončení druhé světové války, na barevné obálce časopisu představit díla umělců, kteří trpěli nebo byli umučeni v koncentračních táborech. Dnes Vám představíme dílo **Františka Mořice Nágl** *Dvůr domu Q 713 z roku 1943*.

František Mořic Nágl (28. 5. 1889 Kostelní Myslová u Telče – 28. 10. 1944 Auschwitz) navštěvoval Umělecko-průmyslovou školu v Praze a pokračoval ve studiích na pražské Akademii ve speciální třídě prof. Hanuše Schweigera. Poté spravoval rodinný statek v Kostelní Myslové u Telče a zároveň maloval. Dne 22. května 1942 byl deportován do Terezína. I když bylo povoleno vzít si s sebou jen omezené množství zavazadel, František Mořic Nágl si do ghetta přivezl dostatečné množství malířských potřeb a vytvořil obsáhlý cyklus akvarelů a kvašů s motivy přilehlých terezínských dvorů a ubytovacích prostor. Profesionálně a technicky rutinizované práce obsáhle dokumentují tvář terezínského ghetta. 28. října 1944 byl Nágl s posledním transportem, který byl z Terezína vypraven, deportován do koncentračního tábora Auschwitz/Osvětim a zde v plynové komoře zavražděn.

Výstavy:**do konce srpna** výstava **Jiřího Tomana**

Jiří Toman (22. 3. 1923 Pardubice – 10. 4. 1972 Hradec Králové), žák Josefa Sudka, byl fotografem, malířem, autorem fotokoláží a ilustrací a také autorem scénářů kreslených filmů. Díky tvorbě malých objektů, fotografií, různých her a akcí byl v ČR pionýrem v oblasti koncepčního umění. České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien.

do 15. 9. mezinárodní přehlídka současného umění **Prague Biennale 2**
Karlin Hall, Praha-Karlín

do 30. 10 výstava o **Americkém klubu dam**
Náprstkovo muzeum, Betlémské nám. 1, Praha 1

Jednotlivé akce:

13.-28. 8. **Musikfestival Sommerakademie 05**
Prag – Wien – Budapest
Info: tel. 1/71155-5110
www.mdw.ac.at/isa/musikfestival

Kulturbrücke Fratres – Letní program

Info: tel./fax: 0043 (0)2843/2874
www.museumhumanum.com

21.-22. 7., 23. 7., 29.-31. 7. + 5.-7. 8., 12.-14. 8. 20:00 **Opern Air GARS**
Ruina Gars am Kamp, NÖ

Intendanz: Karel Drgáč, hudební ředitel: prof. Ivan Pařík
Info: tel.: +43 1 310 20 26, 029 85/33 000
opernair@aon.at, www.opernair.at

Dirigent **Ivan Pařík** působil v Národním divadle v Praze, v opeře v Plzni, Ostravě, Volksoper ve Vídni, v Brně, Ulmu, Bratislavě, Klagenfurtu a Nice. Nahrával s různými orchestry v Českém rozhlasu a SAT 3. Od r. 1990 je

hudebním ředitelem Letního operního festivalu „Opern Air“ v Garsu. Hostující dirigent (2002) na Korngoldově festivalu v Brně (pod patronátem Prof. Dr. Marcela Prawyho), profesor na Universität für Musik und darstellende Kunst in Wien.

(Red. poznámka: Krajanské veřejnosti si dovolíme připomenout květnový koncert „Když zavítá máj“ na českém velvyslanectví, společně organizovaný KLUBEM a ZÚ, kde jsme měli možnost obdivovat mistrovský klavírní výkon dirigenta I. Paříka.)

12. 9. 19:30 film **Starci na chmelu** (1964)

První český filmový muzikál

Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien

Pořádá Velvyslanectví ČR, České centrum a Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku.

Vídeňské české a slovenské programy v rádiu

Na středních vlnách 1476 české a slovenské pořady denně 19:05-19:30.

České vysílání: stanice Dráták v pondělí, opakování ve středu, v pátek
Zvídavý mikrofon v jazycích českém i německém.

Slovenské vysílání: střídavě vždy ve čtvrtek vysílání stanic Špongia nebo Dia: Tón, opakování každé úterý.

Všechny texty si můžete přečíst a zároveň i poslechnout na internetové stránce: <http://volksgruppen.orf.at/austria/de/program/program.htm>.

Program Austro-Bohemia klubu – viz následující strana.

DIVADLO BRETT

út – so, 20:00

Münzwardeingasse 2, 1060 Wien, tel.: 587 06 63, fax: 586 91 55,
theaterbrett@eunet.at, www.theaterbrett.at

Redakce upozorňuje, že neodpovídá za změny termínů pořadů jiných organizací a institucí, ani za neúplnost kalendária.

**Tschechische
Gemeinde in der
Erzdiözese Wien**

**Česká
duchovní služba
oblast Vídeň**

Poštovní adresa: 1030 Wien, Hagenmüllergasse 31

Tel.: +43 (0664) 406 55 41
www.sweb.cz/farnost.viden

Fax: +43 (01) 711 84 112
www.rozhledy.at

POŘAD PRAVIDELNÝCH BOHOSLUŽEB:

CHRÁM Panny Marie na Nábřeží, Salvatorgasse 12, Wien 1:
mše svatá každou neděli a svátek v **08:30** hodin.

KOSTEL Nejsvětějšího Vykupitele, Rennweg 63, Wien 3:
mše svatá každou neděli a svátek v **10:00** hodin.

KOSTEL Don Bosco, Hagenmüllergasse 31, Wien 3, SALESIANUM:
mládežnická mše svatá druhou neděli v měsíci v **11:00** hodin.

KAPLE Panny Marie Pomocnice, St.-Veit-Gasse 25, Wien 13:
mše svatá třetí sobotu v měsíci v **18:00** hodin.

V době letních prázdnin mše svatá v neděli a svátek pouze
v kostele **Nejsvětějšího Vykupitele, Rennweg 63, Wien 3** v **10:00** hodin.

KALENDÁŘ AKCÍ: srpen 2005

15.-21. 08. – Světový den mládeže nad 18 let v Kolíně nad Rýnem (Německo).

Vážení čtenáři a členové Klubu,

když jsem hodiny opisovala příspěvky do tohoto čísla časopisu, které byly napsány na psacím stroji či rukou a nedaly se prostě jen tak naskenovat do počítače, ale pouze pracně přepsat, tak jsem si uvědomila, jakou rychlou, obětavou a nepostradatelnou pomocí je nám v redakci naše spolupracovnice paní Křivanová. Ovšem i ona má právo, k mé velké lítosti, na svůj privátní život a také na zaslouženou dovolenou, vždyť opisuje zadarmo.

A protože já jsem si již své penzum psaní opisováním „splnila“, dovolím si Vás pouze upozornit, že promítání na českém velvyslanectví po prázdninové odmlce, stejně jako časopis, začíná v pondělí 12. září v 19:30. V říjnu pak plánujeme jednodenní zájezd do Bratislavy s návštěvou keramického závodu v městě Modra a srdečně Vás zveme na v pořadí 2. mezinárodní společenský ples EUROPA MAGNA – Žijeme ve společné Evropě, který se bude konat v sobotu 15. října 2005 v paláci Schwarzenberg (viz pozvánka na str. 79).

A nyní už Vám přeji pohodové prázdniny a pěkné posezení nad stránkami Klubu.

ing. Helena Baslerová

Obsah

Klub připravuje	2
Kalendář: červenec – září 2005	3
Editorial	4
Rozhovor	5
Oznámení	6
Z české a slovenské Vídně a okolí	7
Kultura	15
Události	30
Nová slova, nové pojmy	38
Zajímavosti	39
Ekonomika	51
Fejeton	55
Kvíz	56
Správy zo Slovenska	57
Sokol & sport	63
Úvahy & dopisy	66
Oznámení	71
Informace & inzerce	74
Příloha: Čtení na prázdniny	I-XII

Upozornění:

Články podepsané autory nebo opatřené značkou nemusí být vždy shodné s názorem redakce. Redakce neodpovídá za obsah čtenářských dopisů. Nevyžádané rukopisy a fotografie se nevracejí. Redakce si vyhrazuje právo krátiť a upravovat zaslané články po stránce gramatické i stylistické.

AUSTRO-BOHEMIA KLUB / AUSTRO-BOHEMIA CLUB

Steing. 24, 1030 Wien (P. O. Box 34, 1071 Wien)
 Handy/Mobil: Montag bis Donnerstag von 9 bis 19 Uhr: ++43-0-699 10596078
 Fax: ++43-1-8123650, ivana.pastrnak@chello.at
 Bankverbindung: BankAustria, Kto. Nr.: 00659124804 (AustroBohemia) BLZ 20151

24.-25. September 2005 SLOWAKEI: Trnava, Topoľčianky, Nitra, Bratislava

7:30 Abfahrt Wien-Westbahnhof, Ankunft Trnava 9:30, 12:00 Mittagessen, 14:00 Abfahrt nach Topoľčianky (Schloß) mit Führung, 16:45 Arborethum/Blumenpark, 18:00 Abfahrt zum Hotel, 19:30 Grillparty mit Musik

8:00 nach dem Frühstück Abfahrt vom Hotel nach Nitra, 11:45 Abfahrt zum Mittagessen, 14:00-17:00 Aufenthalt in Bratislava, 18:30 Ankunft in Wien. Begrenzte Plätze, Preis 70,00 € inkl. Busfahrt, Übernachtung mit Frühstück in Pension, alle Zimmer mit WC und Dusche, 2x Mittagessen, Grillparty.

Antwortkarte bitte per Post schicken, oder faxen (01-8123650), oder per e-mail schicken.
 Anmeldung und Anzahlung 40 Tage vor Abreise!
 Programm u. Preis (inkl. aller Leistungen) mit Vorbehalt.
 Gute Laune und gültigen Reisepaß nicht vergessen!

Jak přeměnit sen na skutečnost,

dokládají životní aktivity pana Petra Jánského, pro něhož se zemí „neomezených možností“ stala nikoliv Amerika, ale sousední Rakousko, resp. Vídeň, kam přišel v roce 1968 z Československa. Uvážíme-li, že se prosadil v zemi s vyspělou tradicí kaváren a že právě jeho kavárna je mezi nimi unikem, nezbyvá než vyslovit obdiv a uznání. Kavárna v ulici Riemergasse v 1. okrese nepoutá žádným bombastickým vývěsním štítem, a přesto k sobě přitahuje ty největší hvězdy. Jak to pan Petr Jánský, ve Vídni známý jako Peter Jansky, dokázal, to se dozvíte z následujícího rozhovoru.

Pojmenování Vaší kavárny Peter's Operncafé Hartauer bez mapy v ruce navozuje představu, že se kavárna nachází v těsné blízkosti Opery, čemuž tak ovšem není. Je vůbec pozoruhodné, že nedaleko operní budovy je sice Opern-Confiserie nebo Opern-Realitäten, avšak žádné Operncafé. Sehrála tato skutečnost nějakou úlohu při „vybírání“ označení pro Váš podnik?

P. Jansky: Důvod, proč jsem nazval tuto kavárnu Operncafé, nebyla blízkost operní budovy, ale jiná skutečnost. Kavárna Operncafé je vlastně mojí druhou kavárnou, která se specializovala na klasickou hudbu. Ta první byla také v 1. okrese, na Am Hof, provozoval jsem ji společně s jedním kolegou. Tím jsem se stal dosti známým. Hráli jsme tam jenom Mozarta a Bacha a představte si, že lidé čekali na volný stůl až šest měsíců. Ale já jsem měl přání se ještě více specializovat, mým snem bylo věnovat se operním hlasům. S kolegou jsem se rozešel a našel jsem si jiné prostory pro kavárnu. Přitom jsem vůbec netoužil po tom, abych byl v blízkosti operní budovy. Chtěl jsem mít vždy rohový obchod, který by představoval nějakou loď, takový ten Titanic, jakýsi ostrov, kde si člověk může vybudovat svoji fantazii. Samozřejmě jsem měl veliké štěstí, že jsem tento lokál našel, protože je v centru města, od Stephansdomu to jsou čtyři minuty.

Jak jste již uvedl, z hudby upřednostňujete operu. Jste sám pěvecky vyškolen?

P. Jansky: Pocházím z muzikální rodiny. Moje maminka měla pět sourozenců a všichni byli hudebně nadaní, byli to virtuóзовé, na klavír, housle, zpěv, na tanec. Maminka mě doma hudebně vzdělávala, já ani sestra jsme nemohli chodit do hudební školy, protože jsme byli z buržoazní rodiny. V roce 1968 jsem odešel z Československa pryč.

Měl jste již tehdy jasno, že se vydáte do Rakouska?

P. Jansky: Původně jsem věděl jen jedno, že musím pryč z okupovaného Československa. Když jsem přijel do Vídně, „chytila“ mě Opera, vídeňské

kavárny s nádhernými dorty. To vše dohromady bylo přesně to, co mně odpovídalo.

Člověk však nemůže žít z pocitů, musí mít nějakou profesi a zaměstnání.

P. Jansky: Když jsem chodil v Praze na gymnázium, řekl mi jednou jeden profesor při zkoušení větu, kterou jsem si při svém příjezdu do Vídně připomněl. Tehdy onen profesor namaloval na tabuli přímkou, která byla ohraničena dvěma body a řekl: „Petře, co je mezi těmi dvěma body, ti mohu vysvětlit, ale co je před a za bodem, to nikdo neví.“ Neomezená možnost vzdělání mě zavedla nejdříve ke studiu medicíny. Ale brzy jsem toho nechal, protože jsem nesnel pohled na mrtvá těla, různé nádory. Nejdříve jsem však musel zvládnout jazyk. Měl jsem výborného učitele němčiny, který mně dával čisté texty o hudbě. S sebou jsem si z Československa přivezl jeden obrázek od Mikoláše Alše, který jsem prodal, a za peníze jsem si koupil lístek do Opery na *Toscu*. Moc se mi to líbilo, tuto operu jsem viděl také v Praze. Věděl jsem, že to není moje poslední návštěva Opery a najednou jsem dostal nápad – budu mít kavárnu s dobrými dorty, kde se bude hrát klasická hudba. Začal jsem šetřit, dával jsem navíc doučovací hodiny z algebry, to bylo moje hobby. V Praze jsem dělal matematické olympiády. Postupně jsem si nastřádal základní kapitál. Otevřel jsem nejdříve s jedním kolegou jednu kavárnu, jak jsem již uvedl, pak jsem se osamostatnil, protože jsem chtěl v kavárně mít operní hlas.

Že milujete operu, dokazuje i výzdoba Vaší kavárny – množství fotografií operních hvězd s věnováními. Daleko podstatněji však Váš hluboký zájem o operu dokládá Vaše jiná aktivita, a to organizace pěvecké soutěže pro mladé operní zpěváky. Kdy se tato myšlenka zrodila? Kdo Vám při realizaci soutěže pomáhá?

P. Jansky: Víte, v životě musíte mít jenom štěstí. To bylo zase v době, kdy jsem se rozešel se svým známým, protože jsem chtěl otevřít lokál, kde by se hrála jen operní hudba. Náhodou jsem se dostal na představení operety *Pařížský život*, kde zpívala pěvkyně

Martha Mödl (ročník 1912), která měla nádherný hlas, byla to diva. Po představení jsem jí šel gratulovat, ona se mě zeptala, co dělám. Když jsem jí řekl, že otevírám kavárnu, kde se hraje operní hudba, řekla, že mi ji přijde otevřít. Oznámil jsem to v tisku, bylo to 25. 9. 1981, sjeli se novináři a všichni mě považovali za blázna. Trochu se zpožděním, kvůli představení v Opeře, však paní Kammersängerin Martha Mödl skutečně přijela a kavárnu slavnostně otevřela. Byla to senzace. Samozřejmě zde také zpívala a znělo to neuvěřitelně. Ona ta kavárna je totiž jako housle, tedy tak akusticky vybavena. Veškeré obložení je dřevo, místo cihel jsou dřevěné trámce. Herbert von Karajan řekl, že to zde mám jako v Musikverein. Vlastně toto předělání trvalo velmi dlouho, pořád se nacházely vady z hlediska akustiky. Třeba ten roh za Vámi je falešný. Když na něj zaklepete, budete mít dojem, že je to kytara.

Myšlenku o mládeži, tedy pěveckém dorostu, mi přinesla další slavná pěvkyně Ljuba Welitsch. Tu jsem poznal v Salzburgu na Arienabend. Pak tomu náhoda chtěla, že jsem zpět jel vlakem právě s ní, samozřejmě jsme si povídali o mé činnosti. Slíbila, že se mi ozve. Skutečně zavolala, že přijde do lokálu, objednala si stůl. Ona mi vlastně udělala mezinárodní pověst lokálu. Jednou jsem byl zase v Opeře na představení a pak jsem si s paní Welitsch o tom povídal. Tenkrát se mi představení nelíbilo ani režírně, ani pěvecky, byl jsem zklamán z představitelky *Toscy*. A tu mně paní Welitsch řekla, že si *Toscu* musím najít, že je na ulici tolik talentů, že ty nemohu hledat v divadle. Vlastně mě tím vyprovokovala k myšlence chodit na konzervatoře a dívat se po zpěvácích. Napsal jsem dopis do Opery na Generalversammlung, že udělám pěveckou soutěž (Gesangwettbewerb). Řekli mi, že pro moji kavárnu nebude nikdo zpívat, ale když budu mít záštitu L. Pavarottiho, pak ano. Když se to dozvěděla paní Welitsch, byla dosti pobouřená, protože ona dala podnět k této soutěži a byla neméně známou operní hvězdou. Nakonec vše dobře dopadlo, první soutěž se konala v den mých narozenin 1. července ve Festsaal Hochschule für Musik na Johan-

nesgasse a patronaci převzala paní Ljuba Welitsch. V porotě byly např. zpěvačky Anneliese Rottenberger, Inge Borg, skladatel Gottfried von Einem. Koncem března začínala vyřazovací kola v Rakousku a ve státech sousedících s Rakouskem, celkem bylo zúčastněno třicet pět zemí, zhruba tři sta kandidátů. Připuštění byli i ti, kteří vlastně nebyli přihlášení, protože se o existenci soutěže dozvěděli náhodou z novin. To byl případ jedné mladé zpěvačky z Ankary, která doslova „vlítla“ do soutěže, prostě vletěla a zvítězila. Udělala velkou kariéru.

Kdy se Wettbeverb koná? Máte stálou porotu, anebo se mění?

P. Jansky: Každý rok na konci Wiener Festwochen. Bohužel je to tak, že velké pěvkyně zemřely. Letos máme překvapení, určitě nejmladší sopranistku na světě, šestnáctiletou dívku z Německa, barevné pleti. Pro mě je to nová hvězda operního nebe.

Teprve až nyní jsem pochopila Vaši poznámku, že nemůžete přijít v jistou dobu na rozhovor, protože máte zkoušky ve Švýcarsku.

P. Jansky: Ano, jednalo se o tato předzpívání.

Když se tak plně angažujete kolem zpěvu, „stíháte“ také svoje zaměstnání majitele kavárny? Máte personál?

P. Jansky: Ne, kavárnu vedu od a do zet sám. Když jsem na zkouškách, kavárna je zavřená. Vařím, servírku, chodím k telefonu, vybírám peníze.

Které opery, které údobí máte nejraději? Znáte českou operní literaturu?

P. Jansky: Mám rád všechny opery, nejvíce ale prožívám Richarda Strausse. Samozřejmě, že znám českou operu – Smetanu, Dvořáka, Martinů.

Snažíte se při svém kontaktu s operními hvězdami, dirigenty, skladateli propašovat do jejich vědomí zájem o českou moderní operu – Janáček, Martinů?

P. Jansky: Samozřejmě. Např. Janáček, to je pro mě Leonie Rysanek – nejlepší Kostelnička. Martinů potřebuje ve Vídni ještě čas, je to vše ve vývoji.

Kdo z vítězů Vaší soutěže se prosadil jako známá operní hvězda? Přicházejí k Vám i nějaké hvězdy z ČR?

P. Jansky: Ze soutěže odcházejí vítězové, kteří se stávají novými operními hvězdami. Uvedu např. paní Angeliku Kirschlager. Ty ostatní hvězdy, které jsou z jiných zemí, pokud jsou náhodou ve Vídni, vždy za mnou přijdou. Z ČR ke mně chodí Eva Urbanová, Regina Renzova, nebo instrumentalisté – Jan Pařík, klarinetista, Ivan Pařík, dirigent.

Když jste přišel do Vídně, věděli jste o existenci české menšiny?

P. Jansky: Ani ne, jen něco málo jsem si pamatoval ze školy. Chtěl jsem se ale asimilovat, mít svůj život, nebýt v nějaké menšině, to jsem byl v republice.

Jak se dozvědí mladí zpěváci o Vaší soutěži?

P. Jansky: Prostřednictvím internetu.

Jaké máte zájmy kromě opery?

P. Jansky: Miluji cukrárny, pečú dobré dortíky. Peču z poctivých surovin, žádné nahrazování másla nějakými nízkotučnými surovinami.

Kam všude za operou jezdíte? Kolik vlastně operních nahrávek? Máte i nahrávky hvězd z Vaší kavárny?

P. Jansky: Jezdím do Berlína, New Yorku, kamkoliv. Mám určitě jednu z největších sbírek, kolem čtyř tisíc operních nahrávek. Samozřejmě, že mám i nahrávky výstupů hvězd v mé kavárně.

O čem sní pan Jansky?

P. Jansky: Sním o jednom hlase, který opět zazní jako Maria Callas. Chtěl bych tento hlas objevit.

Hrajete na hudební nástroj?

P. Jansky: Hrál jsem na klavír, učil jsem se zpívat. Zde jsem měl to štěstí, že jsem měl velké učitelky – např. Rita Streich. Od nich jsem se dozvěděl, jak se zpívá. Mohu tak pomáhat mladým lidem, kteří ani nevědí, že hlas mají. To je případ jednoho mladíka, u něhož jsem právě jeho hlas „dostal“ ven.

Víte, kdo napsal první českou zpěvohru? Znáte současné české pěvce?

P. Jansky: Škroup, ale teď hned si nevzpomenu, jak se jmenuje. Když mi pomůžete..., no ano, *Dráteník*. Z českých operních zpěváků a zpěvaček znám Magdalenu Koženou, Evu Urbanovou a další.

Když si vedete podnik zcela sám, počinaje zajištěním zásobování, vařením, obsluhou atd., nacházíte také Vy „...jen ve zpěvu úlevu...“?

P. Jansky: Úlevu nacházím ve sportovním centru. Chodím často cvičit. Hudba, to je pro mě něco nahoře, to je víc jak úleva.

Jistě jste poznal citát.

P. Jansky: Ano, to je z *Jakobína* Antoina Dvořáka. To znám nazpaměť.

Děkuji Vám za rozhovor.

Rozmlouvala dr. Marie Brandeis.

Die 41. Sommerschule der Slowakischen Sprache und Kultur „**Studia Academica Slovaca**“ findet heuer diesmal von **7.-27. 8. 2005** in Bratislava statt. Alle notwendigen Informationen dazu entnehmen Sie bitte ebenfalls der zugehörigen Homepage wahlweise auf Slowakisch oder Englisch unter: <http://www.fphil.uniba.sk/~sas/>.

Smlouva o dílo na přípravu setkání Česko-německého fóra mládeže

Hledáme mladé lidi se zájmem o věc, kteří by chtěli v rámci smlouvy o dílo organizačně zajišťovat setkání v rámci 3. období Českoněmeckého fóra mládeže (2005-2007). Fórum mládeže sestává z 20 mladých lidí z ČR a 20 z Německa, kteří se aktivně angažují v německo-českých vztazích. Cílem grémia je vnést do oficiálního bilaterálního dialogu perspektivu z hlediska mládeže. Fórum se schází dvakrát ročně a vedle toho působí v pracovních

Die Tschechischkurse an der Sommerschule der Karlsuniversität in Prag finden heuer von **4. 7. 2005 – 29. 7. 2005** bzw. von **1. 8. 2005 – 26. 8. 2005** statt. Der Organisator der Prager Tschechischkurse ist „SF Servis“ in Zusammenarbeit mit der Philosophischen Fakultät der Karlsuniversität in Prag (Informationen erhalten Sie bei Frau **Ivana Ryšková**, Tel./Fax: **+420-221-619-297**, E-mail: info@sfservis.com). Detaillierte Auskünfte entnehmen Sie jedoch zuerst den zugehörigen Homepages, und zwar auf Tschechisch unter: <http://www.sfservis.com/cz/spu.html>, und auf Englisch unter: <http://www.sfservis.com/en/spu.html>.

skupinách. První setkání se koná od 21. do 23. října 2005. Bližší informace k Fóru mládeže naleznete na www.jugendforum.ahoj.info.

Neuvěřitelné životní jubileum české umělkyně

Člověk neznalý skutečnosti by neuvěřil, že ona utlá a hlavně čiperná žena neslaví právě své šedesátiny nebo dokonce něco pod, ale ne go. – slovy devadesáté (!) – výročí svého narození. Stalo se tak 20. května letošního roku, kdy se sešli kulturní přídělencem českého velvyslanectví ve Vídni, zástupci Klubu a čeští a ruští přátelé významné české umělkyně, koncertní klavíristky Viktorie Švihlíkové ve vile rodiny Houdjakovy v obci Strasshof nedaleko Vídně, aby si zde připomněli dožití jejich krásných kulatin v typicky ruském prostředí domova zakladatele a vedoucího pěveckého sboru Donských kozáků a jeho české manželky, majitelky koncertní agentury LERA, v pokojích vyzdobených ikonami, samovary a obrazy ruských malířů a s pohostěním pravým ruským borščem. Jubilantce zahrály na piano její žákyně různého věku a různých národností a zapívali členové kozáckého sboru, kteří se do této vily sjíždějí před každým, dvakrát ročně konaným turné sboru po různých městech Evropy. U slova „žákyně“ nejde o omyl, neboť oslavenkyně, jejíž koncerty kdysi v Praze plnily Smetanovu síň i Dvořákovu síň Rudolfinu, je do dnešního dne pedagogicky činná – působí jako učitelka hry na piano!

Proč ono zmíněné česko-ruské prostředí kolem umělkyně? Viktorie Švihlíková se narodila 20. května 1915 polské matce, povoláním baletce, a českému otci, který kdysi založil na pozvání ruského šlechtice v Charkově hudební konzervatoř, jejímiž žáky byli později světově proslulí muzikanti jako Vladimír Horowitz a mnozí jiní. Ve třicátých letech minulého století se vrátil otec s rodinou do Čech. Viktorie začala hrát už od 5 let na klavír a byla všeobecně označována za zázračné dítě. V Praze se brzy přiřadila k nejvýznamnějším a nejznámějším českým pianistům. Po absolutoriu u proslulého českého pedagoga prof. Viléma Kurze pokračovala jako osobní stipendistka prezidenta T. G. Masaryka u prof. Phillipa v Paříži, poté u prof. Martiensena v Berlíně a nakonec byla 6 let žákyní prof. Václava Talicha, se kterým nastudovala mj. všechny Beethovenovy klavírní koncerty. Už coby studentka koncertovala sólově i se slavnými orchestry po celé Evropě a v Japonsku. Hrála pod dirigenty Munchem, Matačičem, Mackerasem, Talichem, Smetáčkem, Neumanem, Ančerlem a její repertoár zahrnoval stěžejní díla celé klavírní literatury od baroka po soudobou hudbu.

Po sňatku s dirigentem, flétnistou a českým barokním badatelem Milanem Munclingrem, se kterým společně založila barokní ansamble Ars Rediviva, umělkyně rozšířila svou uměleckou činnost o hru na cembalo. Později, po sňatku se svým druhým manželem, dánským žurnalistou, jí odvál osud do Skandinávie, kde byla 18 let profesorkou na vysoké hudební škole ve švédském Malmö.

Dnes žije Viktorie Švihlíková ve Vídni, kde učí mladé pianisty, kteří za ní jezdí z celého světa. Pořádá také nezištně pravidelné semináře pro hudební pedagogy v České republice a „Prague junior note“ pro mladé, nadějně pianisty, z nichž už někteří v průběhu let dosáhli světové proslulosti. Tak jako ona po celou dobu své pedagogické a koncertní činnosti, propagují dnes i oni českou hudbu po celém světě. Při osobním styku Viktorie Švihlíkové, která nikdy neodložila svůj roztomilý ruský přízvuk, nabytý v dětských letech v Charkově, připomíná starou českou vlastenku jiráskovského ražení.

Prof. Viktorie Švihlíková

Minulý měsíc jsme si tedy s ní ve vši skromnosti a tichosti připomněli její devadesátiny. Dlouho se o ni doma v Československu nevědělo a nepsalo, nemělo vědět a nemělo psát, protože žila v zahraničí. Až pozdě, před čtyřmi lety, byla za svou dosavadní činnost propagace české hudby ve světě a za svou pedagogickou činnost v souvislosti s výukou mladých talentů vyznamenána Ministerstvem zahraničních věcí České republiky cenou Jana Masaryka „Gratias agit 2001“. Doufejme, že stého výročí jejího narození bude vzpomenu to za jejího nadále svěžího duševního a tělesného zdraví ve větším rámci, jak si to umělkyně za svou celoživotní činnost zaslouhuje.

(Jindřich Lion)

„Když zavítá máj...“

bylo motto koncertu, který uspořádal Kulturní klub ve spolupráci s velvyslanectvím ČR v Rakousku dne 20. 5. 2005 v mramorovém sále ambasády. V zastoupení velvyslance přivítal početné publikum kulturní atašé Mag. David Mohelský a předsedkyně Kulturního klubu ing. Helena Basler, která využila této příležitosti a vyhlásila veřejnou sbírku na zřízení pamětní desky Karlu Hašlerovi v koncentračním táboře Mauthausen, kde byl známý český písničkář a herec umučen.

Program koncertu byl postaven na účinkujících – houslistce Jele Špitkové a zpěvačce Regine Renzové-Jürgens, které na klavír doprovázel dirigent Ivan Pařík.

Houslistku Jelu Špitkovou jsme již měli možnost na půdě českého velvyslanectví slyšet. „Chytí“ každého posluchače niternou interpretací, spontaneitou, vřelostí, dokonalou technikou a jistým výrazem. Housle Jely Špitkové přímo zpívají a hladí po duši v rychlých i volných pasážích. Zvolenými autory – T. Vitali, L. van Beethoven, P. de Sarasate, H. Wieniawski – prezentovala umělkyně nejhranější kusu houslové literatury.

Zpěvačka Regine Renzová-Jürgens se od čísla k číslu zbavovala počáteční nervozity a uvolněně přednesla známé árie z oper Mozarta, Verdiho, Pucciniho, Smetany. Na plně čáře „zvítězila“ u publika interpretací árie *Měsíčku na nebi hlubokém* z Dvořákovy opery *Rusalka*, v níž zejména

dominovala jasnost hlasu, překrásná dikce a výraz. Plně souznění s publikem doložil její přídavek, typicky vídeňský Robert Stolz (*Im Prater blüh'n wieder die Bäume*), v němž zcela posluchače okouzila. Nutno podotknout, že nezanedbatelná byla i její režie výpravy. Nejen dámská část publika ocenila zpěvaččinu „jiné“ oblečení při každé árii,

Houslistka prof. Jela Špitková, sopranistka Regine Renzová-Jürgens a dirigent prof. Ivan Pařík

čehož umělkyně dosáhla věru nejjednodušším, ve své podstatě však rafinovaným způsobem: vždy jinou překrásnou šálou – stolou.

Dirigent Ivan Pařík obdivuhodně zvládl klavírní party, při některých bylo těžko rozhodnout, zda se jedná „jen“ o doprovod, neboť obtížnost klavírního partu si v ničem nezadala se sólovým nástrojem.

Dlouhotrvající potlesk i volání „bravo“ dotvrdily, že posluchači byli s výkony umělců více než spokojeni. (mb, foto V. Čevela)

Červnový koncert

uspořádalo České centrum ve spolupráci s velvyslancem ČR v Rakousku dne 7. 6. 2005. V mramorovém sále velvyslanectví vystoupila umělecká dvojice Milan Šetena, housle a Marie Pospíšilová-Vigilante, klavír. Houslista Milan Šetena, člen orchestru Wiener Philharmoniker, působí rovněž v ansámblech Wiener Streichersolisten, Wiener Geigen Quartett a Schulhoff-Quartett. V této souvislosti by se téměř dalo říci, že na poli smyčcových nástrojů jsou rakouské soubory „odkázány“ na české, popř. slovenské hráče.

Pro koncert zvolil Milan Šetena jednak klasická díla (L. van Beethoven, W. A. Mozart), v druhé polovině koncertu pak měli posluchači možnost slyšet „moderní“ skladbu české proveniencí – *Sonátu* skladatele Erwina Schulhoffa, dílo znějící pro „netrénované“ posluchače příliš moderně, ačkoliv vzniklo v minulém, tedy 20. století. Erwin Schulhoff, český skladatel z židovsko-německé rodiny, je významný představitel české meziválečné avantgardy. *Sonáta pro housle a klavír* je dílo technicky náročné se složitými rytmy, zvláštními zvukovými efekty, ale i neočekávanou

melodičností a zpěvností (volná věta). Tu však „našli“ posluchači především v klasickém díle českého houslového repertoáru – ve skladbě *Z domoviny* Bedřicha Smetany.

M. Šetena předvedl vysokou technickou virtuozitu. Tón jeho nástroje zněl zvláště, ve svém spektru se spíše blížil temnějšímu tónu violy. V Šetenově interpretaci jsme však postrádali více senzibility, vřelosti, zvukové magie, poetiky, jakoby právě v tento den u něj převládala inteligence a perfektnost.

Naopak výkon Marie Pospíšilové-Vigilante nebyl pouhým klavírním doprovodem sólového nástroje. Ve svých partech rozehrála všechny nuance – jasnost, vitalitu, fantazii a neobvykle dominantní vřelost klavírního tónu, které byly organicky propojeny s brilantní technikou.

Oba umělci svým vystoupením dotvrdili to, co je předcházelo – vynikající instrumentalisté. Spokojené publikum, tentokrát nepochopitelně méně početné, odměnilo účinkující zaslouženým potleskem. (mb)

Zájezd do Turnova a okolí

Neobvykle krásné počasí nás provázelo na toulkách po městě Turnově a jeho okolí, jež bylo cílem dvoudenního zájezdu pořádaného o víkend 18.-19. června Austro-Bohemia Klubem na podnět Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku. Rozhodně ne krátká cesta do severních Čech poměrně rychle uběhla, takže jsme již krátce po poledni poobědvali a ubytovali se v hotelu Karel IV. v Turnově, měšťtě ležícím v srdci regionu zvaného Český ráj.

V Turnově vzniklo v roce 1953 sjednocením menších podniků družstvo Granát, které od té doby vyrábí české granátové šperky a šíří jejich slávu po celém světě. Je také výlučným vlastníkem dolů, v nichž dosud probíhá těžba surovin pro český granát. Na náměstí Českého ráje, v bezprostředním sousedství radnice, se nachází Galerie družstva Granát, kde nám technický ředitel Ing. Vlastimil Musil za svého osobního doprovodu umožnil prohlídku a seznámil nás s celým procesem zpracování českého granátu od jeho těžby až po konečný produkt – nádherný český šperk. Obdivovali jsme především zručné ruce brusiče granátů a precizní práci osazovačky kamínků. Po prohlídce jsme zašli do prodejny Granátu, v níž mnozí z nás neodolali bohaté nabídce a odvezli si tak domů trvalou památku na tento zájezd.

Výrobky družstva GRANÁT v Turnově

Večerní program nás zavedl do místního divadla, kde jsme shlédli koncert frekventantů turnovské hudební školy. Upřímným potleskem jsme odměňovali výkony mladších až nejmladších hudebníků a zpěváků.

Po zaslouženém odpočinku v útulném hotelu Karel IV. jsme v neděli ráno zamířili k památce lidové architektury

v obci Dolánky zvané Dlaskův statek. Podrobným výkladem nás průvodce seznámil s historií statku a jeho majitelů – rodiny Dlasků. Úlohy tlumočnice pro naše pouze německy hovořící účastníky se zde úspěšně zhostila paní Eva Zemanová.

Státní zámek Sychrov byl další zastávkou našeho putování. V místě, kde v 15. století stávala tvrz, byl v 16. století postaven panský kamenný dům s názvem Sychrov. Na sklonku 17. století zde rytířský rod Lamottů z Frintropu nechal vystavět barokní zámek. Nejvýznamnější etapa Sychrova však začíná rokem 1820, kdy se novými majiteli stali Rohanové, příslušníci staré francouzské šlechty. Zámek dvakrát přestavěli. Veškerou interiérovou výzdobu provedli čeští řemeslníci, především řezbářská dílna Petra Buška. Zámek obsahuje také největší sbírku francouzského portrétního malířství ve střední Evropě.

Opustili jsme tento skvostný zámek, který je od roku 1995 národní kulturní památkou a vydali se do obce Pěnčín, kde jsme byli očekáváni k prohlídce kozí farmy. Kdo však tušil, že se v oblasti nacházejí Pěnčiny dva? Není tedy divu, že jsme se na farmu dostavili s nějakým tím zpožděním. Vzhledem k tomu jsme program pozměnili a zašli nejprve na oběd do restaurace v areálu farmy.

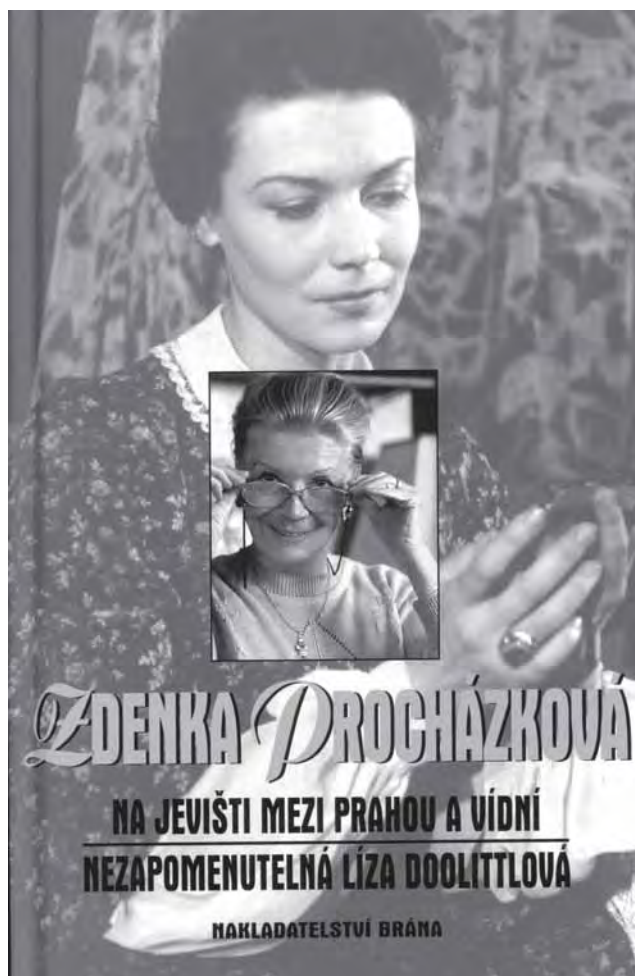
Kozí farma v Pěnčíně

Posilnění dobrým jídlem, a většina z nás také pivem z nedalekého svijanského pivovaru, jsme úvodem prohlídky shlédli videofilm, který nás seznámil s chovem koz a výrobou kozího sýra. Samozřejmě jsme sýry také ochutnali a dle výběru zakoupili. A pak už jsme – obtěžkáni dojmy z nádherně prožitých dvou dnů – nastoupili zpáteční cestu do Vídně. (nš)

Na jeviště mezi Prahou a Vídní

provází čtenáře ve své stejnojmenné knize bývalá herečka Městských divadel pražských a po přestěhování do rakouské metropole po roce 1968 na různých vídeňských scénách kdysi přední a doma i v zahraničí známá herečka Zdena Procházková, povědomá vídeňské krajské veřejnosti z častých čtení v Českém centru, mj. i pro Kulturní klub, a z kulturních pořadů českého velvyslanectví a ze stránek klubového časopisu.

Paní Procházková měla a má výhodu stejně dobrého ovládnutí českého i německého jazyka, takže je možno ji dosud vidět a slyšet občas na jevištích a v přednáškových

síních v České republice i v Rakousku. Naposledy v mramorovém sále vídeňského Českého velvyslanectví, v níž předčítala kapitoly ze své vzpomínkové knihy, kde spojila požitek ze svých vtipných a zajímavých zkušeností a prožitků s vynikajícím hereckým přednesem.

Oživila tak u početného obecenstva vzpomínky na celou řadu známých pražských herců, z nichž jistě nejznámější byl po 17 let její manžel Karel Höger. Prožíváme s ní její cesty a vystoupení na scénách různých evropských a jihoamerických zemí a představení festivalových filmů, v nichž hrála vedle celé přední herecké gardy většinou hlavní ženské úlohy. Její vrozený smysl pro humor a vynikající pozorovací schopnosti učinily z jejího čtení divácký a posluchačský zážitek. V předsálí prodávané výtisky její knihy byly téměř všechny rychle vyprodány a malý zbytek lze objednat ještě v Kulturním klubu za cenu 12 € plus poštovné. (rK)

„Čaj o páté“ jde na prázdniny...

Ano, stejně jako školní rok končí i sezóna Čajů. Divadelní spolek Vlastenecká omladina je za podpory Školského spolku Komenský provozoval už plný rok a můžeme dělat první bilanci.

Tyto nedělní podvečerní dýchánky ve velké klubovně, které chtějí být místem setkání přátel, místem příjemného posezení s možností poklábositi si česky či slovensky a které také skýtají možnost zatancovat si, už získaly své věrné, „skalní“ návštěvníky. Snažíme se jim nabízet pokaždé i kul-

turní vložku – písničky, básně a teď na oslavu ukončení školního roku i vystoupení studentů ORg.

K tomuto vystoupení bych chtěla napsat pár řádků: V české škole vede divadelní kroužek profesorka češtiny Mgr. Zojerová. Se studenty již nastudovala několik inscenací a z těchto představení nám 12 studentek a studentů předvedlo krátké skeče, které byly korunované taneční

vložkou z *Rebelů*. Celý projekt vedla a také skvěle modelovala Nikoleta Juhászová, kterou na podzim uvidíme i ve hře *Koncert Vlastenecké omladiny*. U klavíru dodával jednotlivým scénkám patřičnou dramaturgii Mgr. J. Langer.

Je vidět, že v české škole je o divadlo živý zájem, mladí lidé nám tento červnový Čaj pěkně „osladili“. Působivá byla scénka u maturitní komise, která právě v tento čas nabyla nezvyklé aktuálnosti. V nás návštěvnících, kteří jsme také kdysi stáli chvějíce se před zkušební komisí, vyvolala polozapomenuté vzpomínky a pocity. Takové malé slůvko „Už?!“, plné zoufalství, osudové odevzdanosti a hrůzy Jakuba Slavíčka (také aktuálního adepta) vyvolalo salvy smíchu!

Po skončení půlhodinového programu pokračovala zábava a tanec. O prázdninách budeme pracovat na ohraničení zábavní a taneční části, aby si na své přišli jak starší návštěvníci, kteří se chtějí spíše bavit při tlumené hudbě, tak i vášniví tanečníci.

Zůstaňte nám tedy nakloněni, užijte si krásy léta a přijďte se napít prvního osvěžujícího doušku Čaje v září, přesně 11. 9. 2005 v 17 hodin.

Těší se na Vás Vaši divadelníci!

(aVa)

Prezident Václav Klaus obdržel mezinárodní cenu

Prezident Václav Klaus, často označovaný za euroskeptika, obdržel v St. Pöltenu 13. června 2005 mezinárodní cenu za svůj přínos k evropské integraci. Stal se dokonce vůbec prvním držitelem této ceny, vypsané spolkovou zemí Dolní Rakousy společně s Dunajskou univerzitou v dolnorakouském Kremsu. Ocenění za „Evropskou integraci regionů 2005“ Klaus převzal z rukou dolnorakouského hejtmana Erwina Prölla. „Václav Klaus patří k těm jasně vyprofilovaným evropským politikům, o kterých je známo, že vždy říkají to, co si opravdu myslí,“ uvedl Pröll.

Tvrdý odpůrce současné verze ústavy EU zvítězil mezi mnoha jinými kandidáty z celé Evropy. Cena, kterou chtějí Dolnorakušané udělovat každý rok, je určena lidem, kteří významnou měrou přispěli k integračnímu procesu a spolupráci regionů v rámci Unie.

Mluvíci prezidenta Petr Hájek považuje ocenění za důkaz, že Klausovi je v Česku neprávem přidělena nálepka euroskeptika, ačkoliv v zahraničí jsou jeho názory vnímány často zcela rozdílně. „Pan prezident nikdy nebyl proti evropské integraci. Jde ale o to, jakým způsobem má tato integrace probíhat,“ řekl LN Hájek. Ačkoliv byl Klaus podle něj za svůj přístup k evropské ústavě kritizován i některými evropskými poslanci, na setkání v St. Pöltenu se ukázalo, že podobné názory zastává i řada významných rakouských politiků. „Na rozdíl od Česka je nyní Václav Klaus v mnoha evropských zemích vnímán jako člověk, který dokázal velmi jasně předpovědět politický vývoj v EU,“ tvrdí Hájek. (dt, zkráceno)

Slavnostní odhalení desky na počest T. G. Masaryka

Za nepříznivého počasí v prudkém dešti, zato ale ve velice příznivé atmosféře byla ve čtvrtek 9. 6. 2005 z iniciativy Spolku přátel a příznivců Akademického gymnázia v prvním vídeňském okrese společně s českým a slovenským velvyslanectvím a s podporou Rakousko-české společnosti na fasádě budovy Akademického gymnázia v Lothringerstrasse slavnostně odhalena deska na počest zakladatele a prvního prezidenta Československa, filozofa

Slavnostní odhalení desky T. G. Masaryka umístěné na fasádě budovy Akademického gymnázia

a také absolventa Akademického gymnázia T. G. Masaryka, jenž zde v roce 1872 odmaturoval.

Slavnosti ze zúčastnili oba velvyslanci České a Slovenské republiky v Rakousku, diplomaté, zástupci Akademického gymnázia a Rakousko-české společnosti, rakouští politici, zástupci veřejného života a četní hosté. Přítomni byli také zástupci Kulturního klubu. Na závěr si účastníci zazpívali Evropskou hymnu s latinským textem absolventů tamního gymnázia Petera Rolanda a Petera Diema.

VMR dr. Jan Petřík (Rakousko-česká společnost), dr. Liana Nisielska, tlumočnice a bývalá absolventka Akademického gymnázia, slovenský velvyslanec prof. dr. Jozef Klimko a český velvyslanec dr. Rudolf Jindrák ve vestibulu Akademického gymnázia

Nová „česká babička“ v německé literatuře

V němčině je rozdíl mezi slovy „böhmisch“ a „tschechisch“. Ten první název se pojí k zeměpisnému pojmu Čechy a všemu s ním spojenému, ten druhý k národnostnímu a jazykovému. *Die böhmische Grossmutter* spisovatele Dietmara Griesera se vztahuje k zeměpisnému pojmu a k nějaké *Babičce* má vztah pouze několik vět v předmluvě. Ve skutečnosti jde o autorovu chuť, pocházející ze slezského Hlučína a s pravou babičkou Boženy Němcové nemá žádnou srovnatelnou podobu. Tu bych hledal spíše ve známé knize *Böhmisch Dörfer* Jürgena Serkeho, která pojednává o autorových cestách po opuštěné německé literární krajině v českých zemích. Pojem „böh-

misch Dörfer“ má v němčině význam českého pojmu „španělská vesnice“.

Dietmar Grieser se narodil v Německu a žije již dlouhá léta ve Vídni, odkud podniká své „cesty do vzdálené blízké země“. Napsal celou řadu knih – jedna z nich si dala za úkol vyprávět o známých osobnostech literárního, hudebního a vědeckého světa německé národnosti pocházejících z prostoru českých zemí. Činí to s takovou obdivuhodnou důkladností a jeho rešerše jdou do takové hloubky, že jeho vyprávění budou představovat objevy neznámých skutečností i pro znalce a starousedlíky z českého prostoru. Je všeobecně známo, že mnozí přední rakouští spisovatelé, herci, skladatelé, představitelé rakouské kultury, vědy a politiky pocházejí z někdejších „böhmisch“ provincií staré monarchie. Ovšem nikdy jsem si neuvědomoval, že je jich takové množství, že tak vysoké procento „proslulostí“ pochází z českého prostoru.

Grieserovy objevy však nejsou povrchním konstatováním či vypočítáváním. Autor knihy *Böhmische Grossmutter* z nakladatelství Amalthea objevuje čtenářům nejen jména, ale celkem neznámé a zajímavé souvislosti, mnohdy s předky do kolikátého kolena popsaných osobností. Přitom – což je vzácnost i v rakouském denním tisku – píše české místní názvy se všemi háčky a čárkami správně a se sympatiemi pro české prostředí. Všímá si ovšem také všech humorných a kritiku zasluhujících maličkostí, jako že některé restaurační podniky dodnes pokračují ve zvyklosti z komunistické doby uvádět na jídelničních váhy 100 či 150 gramů masa nebo 7 gramů kávy. Při zmínce a popisu někdejšího feudálního „domu radosti“ (Freudenhaus)

Goldschmied popisuje historii, události a příběhy tohoto „známého etablissementu“ a popisuje jeho interiéry a zvyklosti, jako by je osobně prožil. Jakou práci si musel dát, aby dodatečně vypátral dávno uplynulá historická fakta a historky, které ovšem musí rozlišovat od legend a pověstí, obvyklých u podobné faktografické literatury. Zajímavá kniha by snad stála i za překlad a vydání v některém českém nakladatelství. (j)

Společné setkání poradních sborů u příležitosti 60. výročí ukončení druhé světové války a 50 let od podepsání Státní smlouvy a 10 let členství v EU

Jak jsme Vás již v minulém čísle informovali, k výše uvedeným výročím byli dne 2. května 2005 pozváni členové národnostních poradních sborů v Rakousku do velké posluchárny Spolkového kancléřství. Bylo to druhé společné setkání od roku 1977. Dnes bych chtěl uvést pár zajímavých informací a také kritické připomínky na adresu BKA, pronesené členy poradních sborů uznaných národnostních skupin v Rakousku.

Z přednášky Dr. Hoffmeistera *Minority protection in the EU (Ochrana menšin v Evropské unii)* vyznělo, že ochrana menšin je národní záležitostí, a tudíž se nepočítá s příslušnými zákony týkajícími se této ochrany v Evropské unii. Nicméně v některých zákonech Evropské unie, např. v zákonu o ochraně práva aj., se najdou pasáže týkající se menšin a osob, které se cítí být příslušníky menšiny. V těchto zákonech se nedělá rozdíl mezi tím, zda je menšina „autochtonní“ (tzn. jako skupina už nejméně v třetí generaci usdlá), nebo ne.

Dr. Sturm za slovinskou národnostní skupinu připomněl a zdůraznil, že v rakouském Staatsvertragu (Státní smlouvě) jsou uvedeny pouze dvě národnostní skupiny, a to slovinská a chorvatská.

Za chorvatskou národnostní skupinu hovořil M. Ivancsics o potížích týkajících se tzv. původních sídlišť národnostních skupin. V době dnešní mobility jsou už dávno

Pohled do sálu, na levé straně v první řadě členové české národnostní skupiny poradního sboru

pryč ty časy, kdy lidé zemřou tam, kde se narodili, dochází k místnímu posunu. Ovšem toto kritérium (teritoriální princip) je pevně zabudováno do rakouského zákona týkajícího se národnostních skupin, a tudíž pouze v těchto původních místech je národnostní skupina uznávána (red. poznámka: např. česká pouze ve Vídni).

Za slovenskou národnostní skupinu upozornil Dipl. Ing. Mlynár na nedostatek informací ohledně národnostních skupin v rakouských školách. Hovořil též o odpovídajících důsledcích nezájmu vzhledem k neznalosti problémů národnostních skupin, což vede k nepochopení a lhostejnosti.

Prof. Sarközi za romskou národnostní skupinu připomněl nespravedlnosti, které jeho soukmenovci zažili, a úsilí o zlepšení dnešní situace. Nechápe (a podle něho nejen on), proč v návrhu nové rakouské Státní smlouvy (nedospěl ke schválení) nejsou opět uvedeny všechny v Rakousku uznané „autochtonní“ skupiny.

SL Dr. Lienbacher, Sts. Morak, Dr. Baumgartner, Dr. Achleitner, Dr. Hoffmeister, Martin Ivancsics

Ing. Hanzl upozornil na velice vážné finanční potíže školy „Komenský“ a dodal, že „škola má dost peněz na umření, ale moc málo na přežití“.

Dr. E. Déak za maďarskou národnostní skupinu oslovil rakouskou vládu, zastoupenou SL Dr. Lienbacherem, StS Morakem, Dr. Baumgartnerem, Dr. Achleitnerovou a Mag. Neumeisterovou, s návrhem využití slavnostní nálady tohoto roku (60/50/10) a s podotknutím, že tento rok je přímo předurčen pro pozitivní čin Rakouské vlády – BKA – ve prospěch národnostních skupin.

Na konci schůze vyjádřili jednomyslně všichni přítomní členové poradních sborů solidaritu škole „Komenský“ a odhlasovali dobrovolný příspěvek na zachování této školy, když se vzdali svého nároku na refundaci jízdného.

(Richard Basler, foto Peter Tyrán)

Další oslava u příležitosti 60. výročí ukončení druhé světové války a 50 let od podepsání Státní smlouvy

13. května 2005 zvaly Österreichisches Volksgruppenzentrum, Narodni svet koroških Slovencev, Hrvatsko kulturno društvo u Gradišću, Kulturno društvo člen 7 za avstrijsko Štajersko k oslavě u 60. výročí zakončení druhé světové války a 50 let od podepsání Státní smlouvy do paláce Trautson do slavnostního sálu Justizministeria.

SC Dr. Wolfgang Fellner přivítal hosty jménem ministryně Dr. Karin Miklautschové, která se omluvila kvůli pracovním povinnostem. Dále promluvil hejtman jižního Tyrolska Dr. Luis Durnwalder, StS Slovinské republiky Franc Pukšič, asistent ministra zahraničí Chorvátské republiky

Dr. Slavko Leban, hejtman a starosta města Vídně Dr. Michael Häupl, prezident Rakouského Volksgruppenzentra Mag. Marjan Pipp a na závěr promluvil známý zastávce nejen národnostních menšin, umělec Willi Resetarits.

Témata příspěvků se týkala především rakouské ústavy, speciálně článku 7 Státní smlouvy. Do dnešního dne nejsou závazky Rakouska vůči národnostním skupinám Slovinců a Chorvatů zcela splněny. Hlavním bodem kritiky byly nesplněné závazky vůči instalaci tabulí s dvojjazyčnými názvy míst v Korutanech, a pokud byly tyto vůbec umístěny, mají některé také pravopisné chyby. Všichni přítomní vyjádřili podiv, jak je možné, že Korutansko nechce splnit platné zákony. Dr. M. Häupl dodal, že podle jeho mínění je tento stav hanbou celého Rakouska.

Mag. M. Pipp připomněl finanční potíže „Komenského“ školy, které vyprovokovaly reakci u starosty Vídně k prohlášení: „Legen sie mir die Komenský Schule ans Herz.“ (Doslovně: „Položte mi školu Komenský na srdce.“)

Tato výpověď je jako jiskra ve tmě, ale uspokojivé řešení tohoto vážného problému bude jistě ještě dlouho trvat a žádá si mj. i schopné zástupce zájmů školy a také české národnostní skupiny, kteří budou umět naše společné požadavky nastolit a prosadit.

Diskusi zpestřily lidové soubory, a to lidová taneční skupina Hatsko Kolo z Hradska a pěvecký smíšený sbor Sele-Zell Pfarre z Korutan.

Závěr večera mohli účastníci na pozvání starosty města Vídně strávit v příjemné atmosféře typického vídeňského „Heurigen“ u burčáku a dobrého jídla, kde se také slavilo 20 let trvání Österreichisches Volksgruppenzentrum.

(Richard Basler, foto Peter Tyrán)

Zprava doleva: Mag. Marjan Pipp, Dr. Michael Häupl, Dr. Luis Durwalder.

Společná akce českého a slovenského ZÚ

Na pozvání českého a slovenského velvyslance v Rakousku navštívili v červnu 2005 žáci české školy spolku Komenský jejich rezidence ve Vídni.

(foto V. Čevela)

Zahrada českého velvyslanectví, v pozadí rezidence

Zahrada slovenského velvyslanectví, v pozadí rezidence

Slawistik-Forum der Wiener Slawistik

Seit kurzem gibt es ein studentisches Slawistik-Forum der Wiener Slawistik, in dem auch alle Untergruppen einzeln vertreten sind.

Die Adresse lautet: <http://www.slawistik.kreativos.at/>

Manželé Procingerovi

Jedni z našich nejstarších čtenářů Františka a František Procingerovi slavili v minulých dnech diamantovou svatbu (60 let ve společném manželství). Při této příležitosti jim vedle příbuzných a přátel gratuloval mj. také starosta 2. vídeňského okresu pan Kubik.

V tomto roce slavili manželé 80. a 85. výročí narození. Jubilantům upřímně přejeme hodně zdraví, životní pohody a elánu do dalších let. (výbor a redakce)

Manželé Františka a František Procingerovi

JEDNOU VĚTOU

- 3. 5. sehrála 3. BVS a divadelní kroužek hru *Zeleninová pohádka*.
- 19. 5. společně oslavilo české velvyslanectví a ORF Niederösterreich na půdě ZÚ první rok členství ČR v EU.
- 22. 5. pozvala jednota „Máj“ na nostalgický film podle románu Ignáta Herrmanna *Otec Kondelík a ženich Vejvara* v režii Miroslava Josefa Krňavského do kina Metro.
- 30. 5. Ecoplus uspořádalo v paláci Niederösterreich konferenci na téma „1 Jahr EU-Erweiterung. Positive Bilanz für Niederösterreichische Wirtschaft“. Diskuse se zúčastnili také hosté z Prahy, Bratislavy a Budapešti.
- 4. 6. uspořádalo České srdce a Akademický spolek kulturní pořad *Tango: vášnivý smutek – zarmoucená vášně*, kde účinkovali Merike Hilmar (violoncello) a Pavel Koutník (klavír).
- 10. 6. účinkoval slovenský folklórní soubor „Rozmarín“ z Vídně v prostorech RSKS.
- 11.-12. 6. im Museumsquartier Wien eine Messe der Grenzregionen. Präsentiert wird eine Vielfalt aus Kunst, Kultur und Kulinarischem aus Österreich und den angrenzenden Regionen Tschechiens, der Slowakei, Ungarns und Sloweniens.
- 11. 6. pořádalo RSKS v příjemném prostředí restaurace Johannes-Zeche (Florianigasse 10) Juniales 2005 (Stretnutie pri kvalitnom víne).
- 13. 6. ke 100. výročí narození komiků Jiřího Voskovce (1905-1981) a Jana Wericha (1905-1980) byl na pozvání ZÚ, ČČ a Klubu promítnut film *Pudr a benzín* (1931, režie J. Honzl).
- 15. 6. se konal Československý večer v restauraci Schweizerhaus v Prátru.
- 16.-18. 6. uspořádala EALIZ 3. mezinárodní konferenci na téma „Ein Jahr in der EU – Segen oder Flucht?“
- 18. 6. zorganizovaly Akademický spolek a České srdce přednášku PhDr. Květoslavy Klímové (MU Brno) *Současná čeština v jazykovědě a praxi*.
- 18. 6. proběhl Slovensko-český clubbing.
- 19. 6. vnuk skladatele Jiřího Antonína Benda Christian Benda řídil ve Volkstheateru provedení melodramat svého děda *Ariadné na Naxu a Médea* (1. Frauen-Kammerorchester, v roli Médeii Andrea Jonasson).
- 24. 6. v Českém centru proběhlo sympozium na téma „Zwischen Konflikt und Annäherung. Ein interdisziplinäres Friedensprojekt zum Thema Interkulturelle Kommunikation mit Tschechien“.
- 25. 6. se konal Tradiční bicyklový výlet na Greifenstein (www.slovaci.at).
- 26. 6. pořádala Jednota Tyrš – Sokol Vídeň XII/XV jarní veselici na zahradě školy Komenského.
- 27. 6. se uskutečnily maturitní oslavy Bilingvního reálného gymnázia II. stupně ve velké klubovně školy na Sebastianplatzu 3.

Dvě mezinárodní přehlídky současného umění Prague Biennale 2 a Mezinárodní bienále současného umění 2005 v Praze

Začátkem června 2005 byla zahájena Mezinárodní přehlídka současného umění Prague Biennale 2 v jedné z bývalých karlínských továrních hal zvané Karlín Hall. V syrovém industriálním prostoru na ploše pěti tisíc metrů čtverečních představují svá díla více než dvě stovky umělců z celého světa.

Za stěžejní považují organizátoři části nazvané „Expanded painting“, která zahrnuje podoby dnešního malířství a jeho vlivy na další umělecké disciplíny, a „Accion Directa“ neboli umění jako politická akce. Expozice obsahuje dalších 13 sekcí, o jejichž koncepci se postaralo 16 zahraničních i českých kurátorů.

Jednou z nejzajímavějších instalací je podle pořadatelů *Akvárium* českého sochaře Davida Černého, které je parafrází díla *Žralok* britského umělce Damiena Hirsta. Na rozdíl od něj však Černý do svého *Akvária* umístil do formaldehydu naloženého maličkého Saddáma Husajna. Hirst je na bienále také zastoupen spolu s dalším světově známým tvůrcem Mauriziem Cattelanem, autorem instalace papeže zasaženého meteoritem. Francesco Vezzoli ve světové předpremiéře ještě před benátským bienále uvádí své dílo – gobelíny na počest Josefu Albersovi.

Přehlídku, která potrvá do 15. září, pořádají kurátory Helena Kontová a Giancarlo Politi. Před dvěma lety uspořádali v Praze spolu s Národní galerií první bienále. Protože se ale s ředitelem galerie Milanem Knížákem nepohodli, jsou letos v Praze bienále dvě.

Prague Biennale podle Kontové stojí čtyři milióny korun, pořadatelé tak pokračují v organizování nízkorozpočtových přehlídek, o což se snažili i předloni při prvním pražském bienále. Všechny letošní peníze jsou ale soukromé, stát ani Praha nepřispěly. Karlínskou halu zdarma poskytl realitní společnost, které patří pozemky pod ní. Přehlídka má záštitu bývalého prezidenta Václava Havla.

Prezentaci toho, kam se bude umění v nejbližší budoucnosti ubírat, zahájila 14. června Národní galerie v Praze (NG). Chce představovat to, co teprve bude součástí výstav a přehlídek. „Současnost už je minulostí,“ řekl na tiskové konferenci před otevřením Mezinárodního bienále současného umění jeho prezident a ředitel NG Milan Knížák. Sám pro akci, která se bude do 11. září konat ve Veletržním paláci, Anežském klášteře a paláci Kinských, použil výraz „monstrózní“. Jen ve Veletržním paláci přehlídka zabírá Malou i Velkou dvoranu a několik výstavních pater. Divák tedy k návštěvě potřebuje více času, pokud si chce prohlédnout celé bienále.

Téma přehlídky NG zní „Druhý pohled“ a 31 kurátorů z různých zemí na výzvu přihlásilo rozmanité projekty vyjadřující hlavní téma bienále – jiný pohled na dnešního člověka, na současný svět, pohled, který se odlišuje od běžného mediálního odrazu –, takže se shromáždila díla 400 umělců. Hlavní kurátor a autor názvu přehlídky je ředitel Sbírky moderního a současného umění NG Tomáš Vlček. Vybrané projekty jsou podle hlavního kurátora bienále Tomáše Vlčka rozdílné, přesto však mají společné prvky. „Čínský např. jako by parafrázoval Franze Kafku, projekt z Portorika nám zároveň cosi sděluje o světě Latinské Ameriky, ale zároveň navozuje pocit pokory, všude se

vynořuje řada významů a je to velmi překvapivé.“ „Hledáme budoucí pohled na člověka,“ říká prezident bienále, generální ředitel NG Milan Knížák. „Všechny pokusy definovat sebe sama jsou vlastně výhledy do budoucna. Snažili jsme se představit ryze aktuální díla, jež vznikla v posledním roce nebo přímo při bienále, abychom vyvolali diskusi, která z těchto posledních postojů bude vycházet. Nechtěli bychom, aby bienále skončilo výstavou, ale aby tato diskuse naopak pomohla najít příští téma.“ Dialog s autory, vztah díla a prostoru, nový přístup k architektuře, forma performancí a kombinovaných produkcí a především otevřená struktura žánrová – to jsou hlavní opěrné body koncepce tohoto bienále. Přehlídku dotvářejí každodenní diskuse o současném umění, jedním z projektů je „Talking point“, místo určené k rozhovorům, jiný se jmenuje „Co dělat“ a slouží veřejné rozpravě. Tzv. „Dělnický klub“ má být ironickou připomínkou někdejších akcí dělnických klubů, v těchto formátech však bude příležitost ke čtení poezie, uvedení divadelních představení, koncertů a především k interakci „dělníků“ kultury a publika...

Do kláštera sv. Anežky České umístili kurátoři reprezentativní soubor děl 66 chilských výtvarníků, ve sklepeních paláce Kinských je připravena mj. instalace „Živé plastiky“, kde výstava, doprovodná akce a diskuse mohou vyústit až ve vydání příležitostných novin.

NG připravila obsáhlý divadelní a hudební doprovodný program. Národní galerie pro jejich přípravu oslovila hudební publicisty Pavla Klusáka a Josefa Rauvolfa a divadelního kritika Vladimíra Hulce. „Chtěli jsme především plně využít nabídky Národní galerie a bienále k množství českých premiér muzikantů, kteří jezdí po Evropě a v Česku jsme je zatím neviděli,“ řekl novinářům Klusák. V rámci divadelních projektů vystoupí mj. islandská choreografka Stefanie Thorsová, Jiří Surůvka nebo Antonie Svobodová. NG k výstavě vydala osmisetstránkový katalog.

Ředitel NG také řekl, že napříště se bude místo bienále konat trienále, další přehlídka tedy bude za tři roky. „Dva roky nám nepřipadá jako dostatečně dlouhá doba odstupu,“ vysvětlil Knížák záměr NG. Pokud by v tradici přehlídek pokračovali i Politi s Kontovou, už by se tedy příště obě akce časově nekryly.

Člen rady a ředitel Muzea současného umění v Chicagu Robert Fitzpatrick k existenci dvou velmi podobně zaměřených přehlídek řekl, že ve městě a v kultuře, která zplodila Franze Kafku, na tom není nic zvláštního. Španělský kurátor Paco Barragán připomněl, že je dobře, že jsou v Praze dvě bienále. „Běžte na obě a udělejte si vlastní názor,“ uvedl.

(bk)

Herec Jiří Kodet zemřel ve věku 67 let

Po dlouhé nemoci zemřel 25. 6. v Praze ve věku 67 let herec Jiří Kodet.

Jiří Kodet se narodil 6. prosince 1937 v Praze. Pocházel z dvě stě let starého hereckého rodu. Jeho pradědeček byl slavný ředitel plzeňského divadla Vendelín Budil, nemanželský syn herce a dramatika Josefa Jiřího Kolára, spoluzakladatele Národního divadla.

Kodetova cesta k divadlu nebyla jednoduchá. Po emigraci nevlastního otce Jaroslava Juhana musel odejít z gymnázia. Jeho matku, herečku Jiřinu Steimarovou, vyhodili z Národního divadla, kde dlouhá léta působila. Kodet ab-

solvoval jezdecké učiliště v Kladrubech a přihlášku na DAMU si podával jako ošetřovatel koní. Své herecké začátky prožil v Pardubicích. V roce 1963 si ho vzal Jan Kačer do Ostravy, odkud celý soubor přešel do Prahy, kde založili Činoherní klub. V tomto divadle zažil éru jeho největšího rozkvětu i pozvolného úpadku a zahrál si zde spoustu rolí: Jašu ve *Višňovém sadu*, Strýčka Váňu, Chlestakova v *Revizorovi* a další. Po pětadvaceti letech, která v Činoherním klubu strávil, odešel do Národního divadla, kam po celých čtyřicet let odmítal vstoupit. Ztvárnil zde řadu dalších krásných rolí, např. v divadelních hrách *Sbohem, Sókrate, Bílý muž a rudá tvář, Na miskách vah*.

Jiří Kodet si zahrál i v mnoha filmech, třebaže v sedmdesátých a osmdesátých letech měli na Barrandově u jeho jména poznámku, že smí hrát jen malé a záporné role. Ztělesňoval tak většinou různé mravně labilní floutky. „Připadal jsem si jak pěstěnej jelen, jednorožec, udržovanej odstrašující případ. Aby ukázali, jak buržoazní lidi vypadají.“ Divácky známé postavy si v poslední době zahrál ve filmech *Knoflíkáři* nebo *Pelíšky*. Loni herec obdržel od prezidenta Václava Klause Medaili Za zásluhy o stát v oblasti kultury a umění. (bk)

Radovan Lukavský převzal doktorát Akademie múzických umění v Praze

Na slavnostním zasedání Umělecké rady AMU převzal člen činohry Národního divadla v Praze Radovan Lukavský čestný doktorát Akademie múzických umění v Praze (AMU). Čestná vědecká hodnost „doctor honoris causa“ mu byla udělena na návrh Divadelní fakulty, kde (od roku 1985 jako externista) vyučuje už čtyři desítky let.

„Herectví Radovana Lukavského má v sobě lidskou a hereckou noblesu,“ zdůraznil v návrhu na udělení titulu Jan Císař z Divadelní fakulty. Vyzdvihl jeho teorii hereckého tvořivého procesu a uvedl, že jevištní řeč je mu rozumem i myšlením. „Je v pravém slova smyslu dramatickým umělcem,“ řekl a ocenil i to, co Lukavský vykonal jako pedagog na fakultách divadelní a filmové. Podle rektora AMU Iva Mathého je Lukavský teprve devátou takto vyznamenanou osobností v historii školy. Byly jimi Václav Havel, Miloš Forman, Charles Mackerras, Karel Husa, Jiří Kylián, Otomar Krejča, Jan Švankmajer a Josef Suk.

Pětaosmdesátiletý Lukavský je členem české první scény od roku 1957. Za dlouhá léta služby Thálii ztvárnil na jejích jevištích stovky rolí, další stovky odehrál v televizi, rozhlasu a ve filmu. Jen na stříbrném plátně jich od roku 1946 bylo přes devadesát. Radovan Lukavský byl v roce 1996 poctěn cenou Thálie za celoživotní dílo. Na pražské AMU, kde byl v polovině devadesátých let jmenován profesorem, stále vychovává herecký dorost. Před pěti lety byl vyznamenán medailí Za zásluhy. V téměř roce získal Cenu Karla Čapka. (bk)

Festival spisovatelů Praha

Letošní ročník Festivalu spisovatelů Praha byl pořadatelem věnován slavnému milovníkovi Giacomu Casanovovi (1725 až 1798). Výbor Casanovových vlastních esejů, který sestavil překladatel Josef Hajný, zachycuje Casanovu rovněž v jiném světle, než je obecně znám – jako vzdělaného člověka, svědka své doby a filozofa.

O Casanovův odkaz pečuje od roku 1991 Československá společnost Giacomina Casanovy. V roce 1995 zavedla v Duchcově na Teplicku tradici casanovských slavností. Ty letošní byly ve znamení 280. výročí Casanovova narození a 220. výročí jeho příchodu do Duchcova.

Casanova se narodil v Benátkách, ale již v mládí začal cestovat po Evropě. Vedl bouřlivý život, je mu připisováno množství dobrodružných historek, afér a chytrých podvodů. Posledních třináct let svého života žil v azylu panství hraběte Valdštejna v Duchcově, kde byl zámeckým knihovníkem a věnoval se také vlastní literární tvorbě.

V roce 1788 vyšla Casanovovi v Praze první kniha *Můj útěk z olovených komor benátských*, ve které dramaticky popsal, jak uprchl z benátského městského vězení. V témže roce vydal román *Icosameron*, fantaskní a utopický obraz světa existujícího uvnitř Země. Nedokončené paměti *Historie mého života* se staly nejproslavenějším i nejvíce odmítaným Casanovovým dílem.

Knih, které se týkají Casanovy, existují desítky. Městská knihovna v Praze má ve svém katalogu 47 titulů, které mají jméno Casanova buď přímo v názvu, nebo jeho postava v knize nějak figuruje. Mezi nejznámější tituly českých autorů patří kniha *Casanova v Čechách* od Vítězslava Tichého, jež je studií o posledních letech Casanovova života na Duchcově. (dt)

Veletrh současného umění

38 soukromých galerií se představilo na 4. ročníku veletrhu současného umění Art Prague, který se konal v pražském Mánesu, Galerii Václava Špály a Nové síni v Praze. Soukromé galerie, které se představily v letošním roce, byly zaměřeny především na české umění. Smysl tohoto veletrhu spočívá především v tom, že otevřeně vypovídá o stavu českého trhu s uměním.

Podle slov ředitelky veletrhu Ivy Nesvadbové návštěvnost galerií má vzestupnou tendenci a přibývá i investorů do umění. „Mezi zákazníky lze přesně sledovat linii specializovaných sběratelů, velmi dobře obeznámených s uměním, jež sbírají. Formuje se i nová skupina lidí ve věku kolem třiceti let, kteří si vybavují interiéry výtvarnými díly. Do třetí kategorie pravidelných hostů patří cizinci žijící v Praze, u nichž lze pozorovat stále sílící zájem o české umění.“

Zatímco Mánes sloužil potřebám trvalých vystavovatelů a zahraničních galerií, Špálova galerie a Nová síň představily fórum nováčků. Každý z galeristů si na přehlídce organizoval vlastní stánek. Autory exponátů, které byli téměř bez výjimky určeny k prodeji, byli zavedení umělci i naprosto neznámí autoři.

Klasiku zastupovali např. Václav Boštík nebo Jiří Kolář, z nejstarší generace vystavovala svoji tvorbu Adriana Šimotová, Věra Janoušková, Karel Malich, Stanislav Kolíbal, Milan Grygar nebo Zdeněk Sýkora. Generaci čtyřicátníků a padesátníků zastupovali mezi jinými Tomáš Císařovský, Stanislav Diviš, Michal Gabriel, Vladimír Kokolia, Jan Merta, Petr Nikl nebo Jindřich Zeithamml.

Ostravské výtvarné centrum Chagall připravilo rodinný soubor děl Evy Kmentové a jejího manžela Olbrama Zoubka a syna Jasana.

Každoroční součástí veletrhu současného umění Art Prague byly panelové diskuse – hlavním námětem debat byly vztahy českých galerií a zahraničních veletrhů. (mk)

Zemřel akademický malíř Josef Jíra

15. června 2005 zemřel po dlouhé nemoci ve věku nedožitých šestasedmdesáti let akademický malíř Josef Jíra, jeden z nejznámějších malířů současnosti, jenž se kromě malířské tvorby věnoval např. i grafice a ilustraci a získal řadu ocenění. Loni mu prezident Václav Klaus udělil medaili Za zásluhy o stát v oblasti umění.

Jíra absolvoval Akademii výtvarných umění v Praze, kde byl žákem Miroslava Holého, Vlastimila Rady a Otakara Nejedlého. V roce 1969 dostal na 2. pražském salónu první cenu za malbu, v roce 1982 a 1989 získal čestná uznání za ilustrace. Byl spoluzakladatelem skupiny M57. Jíra vystavoval v celé řadě českých měst a v Praze. Je spoluautorem skleněné vitráže pro hotel Intercontinental Praha, v roce 1978 vytvořil kompozici pro budovu československého zastupitelství v Tokiu. Zhotovil také deskový obraz *Strom života* v Karlových Varech, pro kapli sv. Vavřínce v Malé Skále pak *Čtrnáct zastavení Krista* na křížové cestě. V Kryštofově údolí na Liberecku vytvořil monumentální dřevěný betlém. Jírovy ilustrace také doprovodily díla některých známých českých literárních autorů, např. *Městečko u vody* Bohumila Hrabala, *Golet v údolí* Ivana Olbrachta nebo Erbenovu *Kytici*. (kb)

Zemřel Leoš Suchařípa

14. června 2005 zemřel v Praze ve věku třiasedmdesáti let po kratší nemoci herec, divadelní teoretik a překladatel Leoš Suchařípa.

Herec, známý svou originální kreací stárnoucího seladona Karla z filmu Věry Chytilové *Faunovo velmi pozdní odpoledne*, byl v angažmá v Divadle Na zábradlí. Poslední rolí, kterou tam vytvořil, byl Andrej Prozorov ve Frielově hře *Afterplay*. Suchařípa byl původně divadelní teoretik, působil v časopise *Divadlo*, na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let se začal prosazovat jako herec. Herectví varnsdorfského rodáka bylo nezaměnitelné – osobitá „suchařípovská“ dikce, nadhled ironika a schopnost přesného, chytrého vypointování slovem i gestem. Působil na výjimečných divadelních scénách, od roku 1965 v Činoherním klubu v Praze jako dramaturg a za normalizace v Činoherním studiu v Ústí nad Labem, kde poprvé začal hrát větší role. Jako herec i dramaturg se pak výrazně v devadesátých letech podílel na éře Petra Lébala v Divadle Na zábradlí.

Jeho herecké úspěchy ovšem poněkud odsunuly skutečnost, že byl především špičkovým divadelním teoretikem a překladatelem. Životní láskou Leoše Suchařípy byli ruští dramatici. Zalíbení v nich našel za studií na Vysoké divadelní škole v Moskvě. Ruštinu ovládl tak dokonale, že ho považovali za Rusa. Jeho gigantické překladatelské dílo dosud čeká na ocenění – brilantní překlady Gogola, Gorkého, Ostrovského a dalších dramatiků. A především překlady Čechova, autora, který byl jeho srdci nejbližší. Přeložil všechny jeho hry, první byl *Višňový sad* v roce 1969 pro Činoherní klub a režiséra Jana Kačera. (kb)

Nová podoba ateliéru Zdenky Braunerové

Koncem května otevřelo Středočeské muzeum v Roztokách v ateliéru významné české malířky, grafičky a knižní

výtvarnice Zdenky Braunerové v areálu Braunerova mlýna stálou expozici jejího života a díla.

Ateliér byl rekonstruován podle projektu Václava Girsy. Podle korespondence a dobových fotografií se podařilo vytvořit ojedinělou expozici vyznačující se atmosférou své doby. Návštěvníci zde mohou vidět obrazy, které v ateliéru původně visely, a také některé předměty z pozůstatosti umělkyně, které dokumentují její život. Salón s krbem je věnován rodině a přátelům Zdenky Braunerové, expozice ve vlastním ateliéru představuje především její malířské dílo. V horním pokojíku jsou vystaveny ukázky z dalších oblastí tvorby této pozoruhodné umělkyně, jako např. grafika, knižní tvorba a malované sklo. Fotografie pak jsou připomínkou nejdůležitější etapy života Zdenky Braunerové i stavby budovy.

Zdenka Braunerová (1858-1934) si už jako známá umělkyně dala v letech 1903-1904 postavit ateliér, který se záhy stal střediskem uměleckého a kulturního života. Setkávali se v něm malíři, sochaři, literáti i politici z domova i ze zahraničí, např. F. X. Šalda, Miloš Marten, František Bílek, Jan Štursa, Paul Claudel nebo Maurice Pellé. (mk)

Český architekt z New Yorku

Již desítky let působí v New Yorku jako respektovaný architekt a památkář český rodák prof. Jan Hird Pokorný. Před nedávnem přicestoval do Prahy převzít čestný doktorát ČVUT, který mu byl udělen společně s Grand prix Obce architektů za celoživotní dílo, a zároveň otevřít svoji výstavu.

Jan Pokorný se narodil v Brně v roce 1914. Ještě jako student pražské techniky se zúčastnil několika různých soutěží. Těsně před válkou byl také spoluautorem některých projektů. Poté již následovala cesta přes Švédsko do USA, kde Jan Pokorný dále pokračoval ve studiu na Kolumbijské univerzitě.

Brzy po válce založil Jan Pokorný, již jako americký občan, svůj vlastní ateliér. Až do roku 1948 udržoval s Československem kontakty jako korespondent časopisu *Architekt SIA*. Od roku 1958 již působil na Kolumbijské univerzitě jako řádný profesor.

S celoživotní tvorbou Jana Pokorného se mohli zájemci v současné době seznámit v Galerii Jaroslava Fragnera na Betlémském náměstí v Praze, kde jeho expozice byla doprovázena česko-anglickým katalogem s texty Vladimíra Šlapety a Petra Kratochvíla.

Jan Hird Pokorný si získal jméno především jako autor staveb v tzv. internacionálním stylu – jde o moderní budovy s betonovou konstrukcí, rozměrnými okny a plochými střechami. Zajímavé jsou jeho dřevěné domky v Middletonu, poté zahajuje sérii rekonstrukcí adaptací a přístavbou vlastního domu s ateliérem v 51. ulici a především zachranou části manhattanského přístavu – v současné době významné památky a turistické atrakce.

Po roce 1990 je profesor Pokorný pravidelným hostem v Brně a v Praze. Zde je vždy ochoten pomoci, jako např. při rekonstrukci vzácných renesančních krovů Královského letohrádku na Pražském hradě.

Jan Hird Pokorný věnoval také velké úsilí zachování památek na významné české osobnosti v Americe – po zbourání Dvořákova domu v New Yorku zkraje devadesátých let se zasloužil o to, aby portrét tohoto významného

skladatele nebyl zapomenut. Dvořákův portrét od Ivana Meštroviče byl umístěn blízko zbořeného domu ve Stuyvesant Square Parku a Pokorný k němu navrhl architektonickou úpravu. Také se zasloužil o instalaci pomníku T. G. Masaryka od Vincence Makovského ve Washingtonu a o to, že Česká republika získala Český národní dům v New Yorku. Jeho rekonstrukce je právě pod odborným vedením Jana Pokorného ve stadiu dokončování. (mk)

Zemřel Jaroslav Vožniak

Ve věku 72 let zemřel kreslíř a grafik Jaroslav Vožniak.

Jaroslav Vožniak se narodil 26. dubna 1933 v Suchdole u Příbrami. Studoval Vysokou školu uměleckoprůmyslovou v Praze u profesora Karla Svolinského. Kvůli vzájemným neshodám však přešel brzy na Akademii výtvarných umění, kde v letech 1954-1959 studoval v ateliéru Vladimíra Silovského.

Ve druhé polovině padesátých let se Jaroslav Vožniak připojil ke skupině Šmidrové, což bylo jedno z prvních uměleckých sdružení, které bylo svobodně založeno po několikaleté izolaci české kultury. Toto sdružení navazovalo na poetiku dadaismu a jeho členy byli jak známí výtvarníci jako např. Karel Nepraš, Bedřich Dlouhý nebo Jan Koblasa, tak i hudební skladatel Rudolf Komorous. Aktivity skupiny Šmidrové zasahovaly i do divadelní a literární oblasti a dočasně se k ní připojovaly i další osobnosti jako např. Aleš Veselý, Čestmír Janošek, Jan Klusák a další.

Koncem osmdesátých let tvořil Jaroslav Vožniak řady koláží a asambláží, na které navazovaly abstraktní lité obrazy. Svoji první samostatnou výstavu koláží uspořádal tento umělec v roce 1963 v Divadle Paravan – společných výstav se zúčastňoval od konce padesátých let.

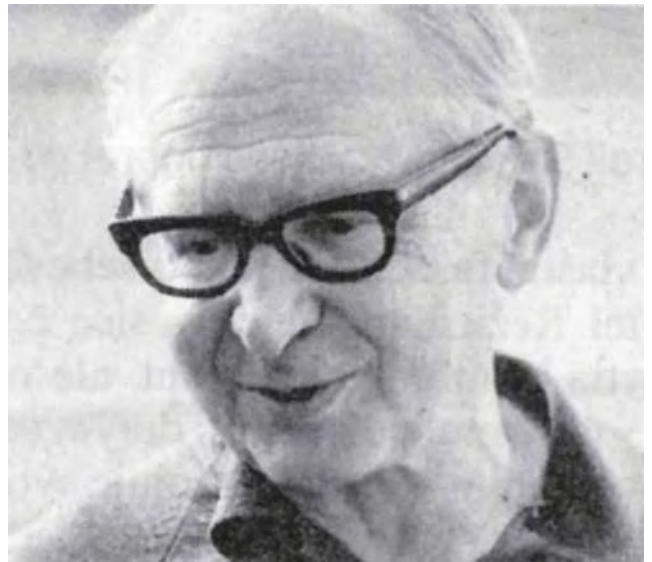
V období komunistického režimu měl Jaroslav Vožniak téměř dvacetiletou pauzu a jeho první větší samostatnou výstavu uspořádala Galerie hlavního města Prahy v roce 1990. Tvorba tohoto významného umělce je zastoupena v pražské Národní galerii a také v mnoha dalších veřejných i soukromých sbírkách. (mk)

Zemřel Václav Boštík

Před nedávnem odešel jeden z neoriginálnějších představitelů českého poválečného umění, významný český malíř Václav Boštík.

Václav Boštík se narodil 6. listopadu 1913 v Horním Újezdci. Studoval na pražské Akademii výtvarných umění u profesora Williho Nowaka. Již u jeho raných děl je patrný zájem a cit pro vyjádření světla, který tohoto umělce provázel po celý život. Jedním z největších přátel Václava Boštíka byl sochař Jan Křížek, který později odešel do Francie a v Čechách zůstával donedávna téměř zapomenutý. V průběhu čtyřicátých let se tvorba obou umělců, Boštíkova i Křížkova, vyvíjela paralelně. Potom se však každý z nich vydal svojí vlastní cestou. Základem Boštíkovy tvorby byla svébytná filozofie, vždy si ponechával možnost proměny, ovšem důležitá byla pro něj i úcta k tradici. Zároveň mu byl také důležitý cit pro vyjádření pocitů a myšlenek své doby.

Václav Boštík byl také jedním ze zakládajících členů skupiny UB 12. Bohužel trvalo dlouho, než se dílo tohoto umělce prosadilo. Nyní si však již našlo svoje pevné místo

Václav Boštík

i v evropských souvislostech. Uznání a také ocenění svých obrazů se bohužel Václav Boštík dočkal až ve stáří – zemřel po těžké nemoci ve věku jedenadevadesáti let.

Těžký úkol spočívá na bedrech těch, kteří budou zpracovávat monografii Václava Boštíka, neexistuje úplný soupis jeho děl ani obrazů a Boštíkova práce jsou rozesety po celém světě. Dluhem české kunsthistorie umělci, který, jak lze doufat, bude brzy splacen, tak zůstává jeho monografie, jež by zhodnotila jeho mimořádný přínos českému umění. (mk)

Dokument o Ester Krumbachové

Režisérka Věra Chytilová natočila zajímavý dokument pod názvem *Pátrání po Ester*. Film, který mohou zájemci vidět v českých kinech, se zabývá pozoruhodnou osobností – scénáristkou, výtvarnicí a autorkou kostýmů Ester Krumbachovou (12. 11. 1923 – 13. 1. 1996).

Ester Krumbachová

Podle mnohých svých kolegů byla Ester Krumbachová středobodem uměleckého života Prahy šedesátých let. Přestože měla výtvarné vzdělání, byla i výbornou scénáristkou a dramaturgyní. Zásadním způsobem se jako autorka podílela na originálních filmech Věry Chytilové *Sedmikrásky* a *Ovoce stromů rajských jíme*. Podobně se podílela na snímcích svého bývalého manžela Jana Němce *O slavnosti a hostech* a *Mučedníci lásky*.

Jako spoluscenáristka se podílela Ester Krumbachová i na filmech *Kladivo na čarodějnice* Otakara Vávry, Jirešova prepisu Nezvalovy poémy *Valérie a týden divů* nebo *Faunova velmi pozdního odpoledne*, které natočila v osmdesátých letech Věra Chytilová.

Nezaměnitelný rukopis Ester Krumbachové lze zachytit i ve filmech *Démanty noci*, *Romance pro křídlovku*, *Penzion pro svobodné pány*, *Svatba jako řemen*, *Noc nevěsty*, *Archa bláznů*, *Všichni dobří rodáci* nebo *Marian*. Pracovala také pro divadlo, ilustrovala a psala. Ke konci svého života natočila např. dokument o sestřích-malířkách Válových nebo videoklip k písni Ivana Krále *Winner Takes All*. (mk)

Karel Janák natáčí letos dva filmy

Tvůrce úspěšných *Snowboardáků*, režisér a scénárista Karel Janák, začne letos natáčet dva filmy. Zatímco u vodní komedie *Raftáci* má padnout první klapka začátkem července, někdy v listopadu poslouží stejná klapka k prvním záběrům černé komedie o gangsterech-amatérech s názvem *Ro(c)k podvratáků*.

„V obou snímcích vytvoří hlavní role opět Vojta Kotek a Jiří Mádl. V tom druhém však už nepůjde o jejich teenagerské starosti. Budou ve věku, kdy budou řešit, co s životem. Hrají s kapelou, chtějí být slavní, potřebují peníze, a tak udělají malý podfuk, čórku či podvod, což se obrátí proti nim. Zapletou se totiž s profesionály typu orlických vrahů a nečekaně se ocitnou tváří v tvář praktikám podsvětí a mafie,“ přiblížil Janák na tiskové konferenci příběh *Ro(c)ku podvratáků*.

Hlavní zápornou roli má vytvořit Václav Postránecký, jistá je i účast Kláry Jandové. Do obou projektů vstoupí jako koproducent TV Nova, distributorem bude Falcon.

„Mádl ale nebude úplně negativním hrdinou. Svede každou holku a přivede ji do průšvihů – což je vlastně idol,“ podotkl Janák a oba hrdiny označil za „ostřejší snowboardáky“. Spolu s touto úspěšnou komedií vytvoří další dva jeho projekty trilogii, která prý uzavře Kotkův a Mádlův -náctiletý život. (kb)

Encyklopedie slovanské archeologie

Na pulty knihkupectví se v současné době vrací v novém vydání *Encyklopedie slovanské archeologie* Michala Lutovského z nakladatelství Libri (Praha 2001, 432 stran). Zájem čtenářů, který umožnil dotisk tohoto titulu, je zcela na místě. Jde totiž o knihu, která v současné záplavě všemožné literatury s převládající kosmopolitní tematikou, umožňuje obrátit atraktivním způsobem svou pozornost k opomíjeným národním dějinám, a to navíc k jejím málo známým nejstarším kořenům.

Lutovského kniha zaplňuje určitou mezeru na českém knižním trhu v oblasti našich nejstarších dějin a zejména v období přechodu předhistorické či bájně etapy do éry raného středověku. *Encyklopedie slovanské archeologie* tuto mezeru zaplňuje výběrovým, jak říká sám autor, přehledem archeologických, historických a historiografických témat postihujících český národní dávnověk. Činí tak encyklopedickou formou, tj. abecedně seřazeným seznamem hesel, zahrnujících (slovanské) archeologické lokality, portréty historických osobností, katalog věcných témat, konkrétních hmotných nálezů i jejich typologie, ale také v určité metapodobě i drobných medailónků významných archeologů a dalších badatelů.

Heslář je zaměřen s drtivou převahou na slovanské osídlení, ale v ojedinělých případech postihuje i jiná sou-

dobá etnika, s nimiž měli Slované těsnější či volnější vazby. Chronologicky kniha mapuje období od pátého do jedenáctého století, tedy od jakéhosi českého starověku do doby raného přemyslovského středověku.

Encyklopedická koncepce je hlavním přínosem, ale i hlavní a možná jedinou slabinou díla. Abecední řazení tisícovky hesel spadajících do několika žánrových kategorií předpokládá totiž do určité míry poučeného čtenáře nebo i odborníka, neboť mu předkládá samotnou podstatu informace bez širšího uvedení do tématu. V rámci jednotlivých hesel k tomu samozřejmě není prostor, ale v měřítku celé encyklopedie by se nějaký obecný historický úvod do problematiky slovanských a raně přemyslovských Čech určitě hodil, a to alespoň v míře, jakou autor na začátku knihy seznamuje čtenáře se specifikem pojmu slovanská archeologie. Podobným způsobem je čtenář uveden do historického kontextu v *Encyklopedii moravských a slezských klášterů*, kterou v letošním roce uvedlo na trh rovněž nakladatelství Libri.

Ačkoliv není *Encyklopedie slovanské archeologie* zaměřena vyloženě místopisně, hodila by se i celková mapa Čech s lokalizací některých místopisných hesel. Oproti tomu smysluplně je do knihy zařazen tematický rejstřík či spíše seznam slovníkových hesel, tentokrát přeskupených do jednotlivých tematických okruhů. Díky tomuto nástroji se kniha může stát i pomocníkem při obecněji zaměřeném studiu problematiky nad rámec encyklopedické či nahodilé četby abecedních hesel. Pozornost zaslouží i nadměru rozsáhlý seznam odborné literatury, ať už celkový v závěru knihy, nebo kontextový u jednotlivých hesel.

Význam knihy výrazně umocňuje bohatý obrazový materiál – na pět stovek schématických nákresů, fotografií či mapek, které přesahují rámec pouhých doprovodných ilustrací. Vynikají mezi nimi především kvalitní pérovky archeologických nálezů, topografická zaměření nalezišť a především velmi užitečné rekonstrukce objektů a zařízení. Už jen shromáždění těchto vizuálních informací v jednom svazku je nakladatelsky záslužným činem, nemluvě o zevrubném a věcném výkladu samotných hesel. Nakladatelsky a knihařsky je *Encyklopedie slovanské archeologie* tradičně solidně vypravena, jak je u produktů tohoto nakladatelského domu obvyklé. Grafická úprava je vkusná a přehledná, obálka by snad mohla být o něco méně decentní ve prospěch výraznosti, vazba knihy zdá se být pevná. Svým zaměřením počítá sice *Encyklopedie slovanské archeologie* podobně jako jiné relevantní publikace této ediční řady s poučeným čtenářem či přímo odborníkem, ale díky svému přitažlivému vypravění má šanci oslovit i laika. (Robert Blanda)

Byly uděleny ceny Českého literárního fondu

V Míčovně Pražského hradu byly uděleny výroční ceny Nadace Český literární fond.

Z původní české literatury získala ocenění kniha rozhovorů Aleše Palána s Danielem Reynkem *Kdo chodí tma-mi*, z vědních publikací byl oceněn svazek Jana H. Bernarda a Jaroslava Hyršla *Minerals and their Localities*.

Cenu za režii hry Ernsta Jandla *Z cizoty* v Divadle Na zábradlí získal Jan Nebeský, dále pak za námět, scénář a režii filmu *Vaterland – Lovecký deník* byl oceněn David Jařab a konečně Hana Macháčková a Miroslava Čápová

z uherskohradištské knihovny byly oceněny za organizaci akce „Noc s Andersenem“.

Mimořádnou cenu za zásluhy o českou literaturu získal Vladimír Justl, který souběžně také obdržel od ministra kultury P. Dostála medaili „*Artis Bohemiae Amicis*“. (mk)

Vystavuje Herbert Slavík

Výstava fotografií Herberta Slavíka pod názvem „Hry/Games“ se koná v Křížové chodbě a Rytířském sále Staroměstské radnice v Praze.

Expozice obsahuje 90 velkoformátových fotografií, především z olympijských her, kterých se Slavík účastnil jako fotoreportér od roku 1992. Výstava bude otevřena do 30. srpna. (mk)

Byly oceněny nejlepší české detektivky

Ocenění za rok 2004 vyhlásila Česká sekce Asociace autorů detektivní a dobrodružné literatury.

Cenu Jiřího Marka za nejlepší román získali Viktorín Šulc za knihu *Příští stanice: smrt* a Jan Cimický za knihu *Vražedná past*. Cenu Eduarda Fikera za nejlepší rukopis obdržel Rudolf Čechura s textem *Jako zvíře*.

Společnost Sherlocka Holmese udělila ocenění Eduardu Martinovi za povídku *Léto v Baker Street*. Společnost Agathy Christie ocenila povídku Hany Doubkové *Vyděrač*. (mk)

Zemřela Anna Nováková

V Praze zemřela ve věku nedožitých 84 let překladatelka Anna Nováková.

Anna Nováková se narodila v roce 1921 v Zábřehu na Moravě. Na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze vystudovala češtinu a ruštinu a věnovala se pak převážně překládání z ruštiny (Tolstoj, Turgeněv, Gogol, Platonov, Solženicyn, Okudžava a další). V posledních letech spolupracovala Anna Nováková na překladech povídkových výborů německých pražských autorů Johanesse Urzidila a Hermanna Graba.

V roce 1996 udělila Obec překladatelů a Nadace Český literární fond Anně Novákové cenu Josefa Jungmanna za překlad díla Andreje Platonova *Čevengur*. (mk)

Vyšla kniha o Františku Grossovi

Nakladatelství Vltavín vydalo knihu *František Gross*, jejíž autorkou je historička umění Eva Petrová. Publikaci, která obsahuje vesměs dobře informovaný a přínosný text, doprovázejí více než tři stovky převážně barevných reprodukcí. Čtenář má tak možnost si o tvorbě Františka Grosse udělat velmi přesnou představu.

František Gross, jehož kresby, obrazy i grafiky jsou pro většinu z nás rozeznatelné na první pohled, se narodil v roce 1909 v Nové Pace. Na začátku třicátých let odešel do Prahy, kde začal studovat – tři roky na UMPRUM v ateliéru profesora Kysely znamenalo pro mladého umělce osvojení si základů barevné stavby obrazu. Gross dokázal velmi dobře objevit poezii velkoměsta: městské krajiny plné střech, komínů a kouře, ale i roztodivných objektů a lidí-strojů, které tak často maloval, jsou toho důkazem.

František Gross, *Lopud*, 1968

V monografii Františka Grosse se autorka zamýšlí vedle životopisných pasáží i nad významem, který mělo pro Františka Grosse členství ve Skupině 42, kterou pomáhal zakládat (Eva Petrová se věnuje umělcům spjatým se Skupinou 42 již od počátku šedesátých let). (mk)

Novinářská cena pro Sabinu Slonkovou

Novinářskou cenu Karla Havlíčka Borovského za rok 2004 v Havlíčkově Brodě převzala Sabina Slonková. Výroční cenu jí Nadace Český literární fond udělila za přínos pro korektně nestrannou investigativní žurnalistiku v *Hospodářských novinách*.

Držiteli Novinářských křepelek, cen pro žurnalisty do 33 let, se stali Petr Vavrouška a Jiří Hynek. Vavrouška, zpravodaj Českého rozhlasu v Rusku, ji dostal za hledání nových pohledů v žánru reportáže s důrazem na lidské příběhy. Hynek za investigativní reportáže ve zpravodajství České televize, neúnavně vytvářené navzdory zločincům, policistům, soudcům a politikům. Ceny udělila správní rada nadace na návrh odborné poroty v Havlíčkově Brodě po šesté. Rozhoduje o výročních cenách za mimořádná díla umělecké, vědecké a novinářské tvorby. (kb)

Na Výstavišti vznikne budova za 150 miliónů pro Muchovu epopej

Na Bruselské cestě pražského Výstaviště vznikne nová budova za 150 miliónů Kč. Magistrát ji postaví pro *Slovanskou epopej* secesního malíře Alfonse Muchy. Záměr schválila městská rada, řekl novinářům radní Igor Němec (ODS). Pokud nenastanou potíže ve schvalovacím řízení, nová budova by měla na Výstavišti stát do dvou let. Dům bude vypadat jako krabička postavená na hranu. Plátna budou zavěšena v unikátně řešeném prostoru. Podle radního má být budova veskrze moderní, s ocelovou konstrukcí. Bude to kulturní stavba, jejíž architektura má charakterizovat současnost. „Budova mi připadá zajímavá a věřím, že zaujme i budoucí návštěvníky. Mucha kdysi věnoval obrazy Praze s tím, že pro ně město zřídí trvalou expozici v samostatném objektu. Jsem velmi rád, že se nám podaří jeho přání splnit,“ podotkl Němec.

Cyklus 20 monumentálních obrazů Muchy (1860-1939) věnoval v roce 1928 Praze s podmínkou, že zde bude vystaven. Nyní je však *Epopej* na zámku v Moravském Krum-

lově na Znojemsku. Do Moravského Krumlova se dílo dostalo v polovině minulého století. Obrazy byly zásluhou místních občanů restaurovány a od roku 1963 vystaveny. Smlouva o zápůjčce epopeje končí příští rok. (kb)

Třetí ročník přehlídky Sculpture Grande

Objekty přehlídky Sculpture Grande jsou součástí veřejného prostranství v centru Prahy. Pořadatelé třetího ročníku přehlídky postavili tyto objekty na Václavské náměstí, ulici Na Příkopě a 28. října. Jako vždy vyvolávají sochy různé reakce.

Výstavu zahájil pražský primátor Pavel Bém odhalením modelu sochy Němce Marcuse Wittmerse *I hrdinové mají někdy špatný den*. Pracuje s filmovou postavou Supermana, jehož autoři obdařili schopností létat; Wittmers ho nechal spadnout. Plastika Supermana s hlavou roztržitěnou o zem se pomalu stává symbolem výstavy, kterou pořádá Gallery Art Factory. Letošní téma přehlídky zní „Bez hranic“. Vedle 13 českých umělců se účastní pět Slováků a po jednom zástupci má umění německé a polské. (kb)

S velkým hereckým návratem počítá pro příští sezónu pražské Divadlo na Vinohradech

Podle uměleckého šéfa Martina Stropnického se na jeviště vrátí Dagmar Havlová, která po sňatku s prezidentem v lednu 1997 opustila hereckou dráhu. Havlová to ČTK potvrdila v Trenčianských Teplicích, kde je hostem festivalu Art Film. Na návrat do divadla se prý těší. Má ztvárnit hlavní roli v české premiéře hry předního amerického dramatika Israela Horovitze *Chvilé pravdy*. Premiéra bude začátkem března 2006 v režii Ladislava Smočka. Dagmar Havlová, populární a oceňovaná divadelní, filmová a televizní herečka, která v letech 1974-1996 natočila ještě pod příjmením Veškrnová přes 200 televizních inscenací, téměř pět desítek filmů a nastudovala na 50 divadelních rolí, od podzimu 1999 externě vyučovala na pražské Filmové a televizní fakultě. (kb)

Zemřela Eva Jakoubková

Kdysi známá herečka Eva Jakoubková zemřela ve čtvrtek 16. června 2005 ve věku 53 let.

Herečka a manželka populárního zpěváka Petra Nováka, který se proslavil hity *Náhrobní kámen* a *Já budu chodit po špičkách*, na sebe poprvé výraznějším způsobem upozornila v Dietlově seriálu *Muž na radnici*. Diváci ji znají z takových filmových děl, jako jsou *Tisícročná včela*, *Inženýrská odyssea*, *Synové a dcery Jakuba skláře* či *Heli-madoe*. Působila v Činoherním klubu, odkud ale musela odejít. „Strašná škoda, krásná a inteligentní ženská, ale bílé víno nad ní bohužel zvítězilo,“ řekl *Blesku* textař Pavel Vrba. (kb)

Letní shakespearovské slavnosti

Na 35 000 diváků přilákaly loni na Pražský hrad, do Brna a Bratislavy Letní shakespearovské slavnosti. V areálu Nejvyššího purkrabství Pražského hradu byl nedávno zahájen jejich 9. ročník komponovaným večerem na téma bláznů, šašků a klaunů, který sestavil a osobně uvedl pře-

kladatel Martin Hilský. V inscenaci se v režii zkušeného shakespearovského adaptátora Karla Kříže představili David Suchařípa, Jaromír Meduna, Jan Krafka a Lenka Nesnídalová. Agentura Schok jako pořadatel přehlídky tuto inscenaci uvede na přelomu července a srpna také v Brně.

Letošní program shakespearovských slavností nabídne kromě dvou starších inscenací tři premiéry. Vedle divácky atraktivního *Hamleta* s Jiřím Langmajerem v titulní roli a reprízy loňské novinky *Romeo a Julie* v režii Martina Huby bude mít premiéru *Večer tříkrálový*. Českou a moravskou část slavností doplní několik představení *Kupce benátského* v režii Romana Poláka s Bolkem Polívkou v roli lichváře Shylocka. Tento titul se však bude hrát v Bratislavě, v Česku bude oficiálně představen příští rok. Největší počet ze 113 představení bude na Pražském hradě, texty slavného dramatika zazní i na hradech v Brně a Bratislavě. (kb)

Doblinova cena pro Jana Faktora

Cenu Alfreda Doblina za rok 2005 udělila Berlínská akademie umění českému spisovateli žijícímu v Německu Janu Faktorovi.

Jan Faktor se narodil v roce 1951 a v roce 1978 přesídlil do východního Berlína. V současné době společně se svojí ženou překládá a píše experimentální lyriku. Ocenění založené Günterem Grassem je dotováno 12 000 € a Faktor ho získal za rukopis svého románu s pracovním názvem *Komín*. Obsah románu tvoří problematika světa nezaměstnaných, kterou literární kritik Jörg Magenau označil za „avantgardu literatury současnosti“. (mk)

Pražská muzejní noc

Pražská muzejní noc uzavřela Festival muzejních nocí, kterého se podle evropského příkladu zúčastnilo v českých zemích více než 130 muzeí v 73 městech.

V době od sedmi hodin večer do hodiny po půlnoci bylo v průběhu Pražské muzejní noci zpřístupněno 40 budov, podílelo se na ní 19 pražských muzeí a galerií – poprvé se připojili např. Národní galerie, Správa Pražského hradu, Galerie Rudolfinum nebo Židovské muzeum.

Národní muzeum, které bylo neobvyklým způsobem osvětleno, převzalo před půlnocí od známých cimrmanologů dar z knihovny Járy Cimrmana s jeho osobními vpisy a poznámkami. Národní knihovna zase pozvala návštěvníky na vyhlídku z astronomické věže Klementina a Národní technické muzeum představilo některé obvykle nepřístupné exponáty. Hrad připravil postavy v dobových kostýmech, na mnoha místech probíhaly komentované prohlídky, přednášky, koncerty a např. v Národním zemědělském muzeu se na dvoře konalo grilování a pití piva.

Do většiny muzeí byl vstup zdarma nebo za symbolické vstupné. (mk)

Zvon 2005

Ve dvou patrech domu U Kamenného zvonu na Staroměstském náměstí v Praze proběhl před časem pátý ročník Bienále mladého umění Zvon 2005.

Téměř dvacet mladých výtvarníků z řad studentů a čerstvých absolventů výtvarných škol se zúčastnilo této expo-

Jan Šerých, *Shining Kubrick's Carpet*, 2005

zice, která nabízela rozmanitost výrazových prostředků – architektonické intervence, nástěnné malby, objekty, videa, instalace fotografií i plakát. Expozice byla doplněna videorozhovory s vystavujícími tvůrci, např. s Jánem Mančuškou, Janem Šerých a dalšími. (mk)

Odkaz Jana Husa

Letošní 590. výročí upálení Mistra Jana Husa se stalo inspirací pro řadu umělců i kulturních institucí k nejrůznějším uměleckým počínům, připomínajícím význam této osobnosti v českých i světových dějinách.

Jedním z nejvýraznějších projektů je scénické oratorium skladatele Richarda Pachmana zabývající se Husovým životem. Po premiéře – 5. července na Staroměstském náměstí – bude oratorium ještě několikrát reprízováno i v zahradách Pražského hradu.

V Tereziánském křídle Pražského hradu bude instalována výstava, jejímž tématem bude postava a dílo Jana Husa v souvislosti s jeho historickým místem a definice jeho významu pro české a světové dějiny a myšlení. Tato expozice bude určena širšímu, laickému publiku. Vedle plošných exponátů, panelů a předmětů budou jako součást výstavy začleněny i projekce, trojrozměrné exponáty i zvukové a audiovizuální součásti.

Výjimečnými exponáty této výstavy, které jsou veřejnosti téměř neznámé, budou originál Husova hliněného liturgického kalichu, originály knih s Husovými margináliemi, Jistebnický kancionál v digitálním faksimile a další.

Expozice je přístupná pro veřejnost od 30. června do 2. října tohoto roku. (mk)

Kaleidoskop vize

Výstavu na počest 85. výročí narození scénografa, vysokoškolského pedagoga a architekta Josefa Svobody nazvanou „Kaleidoskop vize“ pořádá Národní divadlo v Praze v Salónu Kolowrat a v přízemí Kolowratského paláce.

Josef Svoboda, architekt pozoruhodných výstav, vytvořil návrhy k více než 700 realizovaných inscenacím na předních divadelních scénách. Chápal přestavení jako nestálý a neustále se měnící životní obraz. Klíčovým momentem v jeho tvorbě bylo využívání většího množství diaprojektorů na více plochách na konci padesátých let. Světového úspěchu se dočkal na výstavách EXPO 58 v Bruselu a EXPO 67 v Montrealu. Využití dokonalejšího technického zázemí divadla a odvážné experimentování s novými technologiemi a jejich neočekávané využití ve scénografii

Josef Svoboda

patří k důležitým rysům scénografické tvorby Josefa Svobody.

Výstava je sestavena z maket zapůjčených Národním muzeem v Praze, Associazione Arena Sferisterio v Maceratě, z digitálně zpracovaných originálů a scénografických modelů. Fotografie byly zapůjčeny z osobního archivu Josefa Svobody, archivu Divadelního ústavu a archivu Národního divadla. Autoři výstavy jsou PhDr. Vlasta Koubská, Milan Kreuzieger, Ph.D., a Benito Leonori.

Výstava je otevřena do 25. září 2005, denně od 17:00 do 21:30 hodin.

Léto hereckých osobností

Léto hereckých osobností ve Švandově divadle letos rozšíří svou nabídku, sehraje se kolem 70 představení.

Přehlídka se tentokrát koná od 16. června do 18. září a některé inscenace se objeví i mimo Prahu – na zámku Velké Losiny a na hradech Točnick a Pirkenštejn. Na podzim se v městech na Ostravsku ještě uskuteční Ozvěny festivalu. Loňská představení byla podle producenta Michala Hrubého vyprodána a divácký úspěch přehlídky umožnil její rozšíření. Letos bude na programu 9 inscenací, z toho 3 premiéry. První, která festival otevře, je *Absolvent*, známý především z filmového zpracování Mikea Nicholse z roku 1967 s Anne Bancroftovou a Dustinem Hoffmanem. V inscenaci Patrika Hartla se představí Ivana Chýlková,

K. Hádek a I. Chýlková ve hře *Absolvent*

kteřá alternuje s Vilinou Cibulkovou, Kryštof Hádek, Monika Zoubková a další.

Další premiérou budou československé *Ženy mezi nebem a zemí*. Tvoří je dva texty – psychothriller Lucille Flechterové *Promiňte, omyl* a minidrama *Jašek* Andrzeje Maleszky. V první hře hraje Barbara Kodetová, ve druhé Anna Šišková, a i když jde o dva žánrově rozdílné texty, spojuje je téma lásky v různých podobách.

Diváci Léta hereckých osobností uvidí ještě Fraynovy *Odjezdy vlaků*, které upravil a na Slovensku uvedl Petr Zelenka. V inscenaci hrají Anna Šišková a Ady Hajdu. Na programu festivalu pak zůstávají tituly z loňska – *Madame Melville*, *Otevřené manželství*, *Návštěva pana Sloana*, *Kdo se bojí Virginie Woolfové*, *Den jako stvořený pro lásku*, *Podzimní sonáta*. (bk)

Výročí letohrádku Hvězda

Před nedávnem – 27. června – jsme si připomněli významné kulturní výročí. Přesně před 450 lety, 27. 6. 1555, položil rakouský arcivévoda a místodržitel v Čechách Ferdinand Tyrolský základní kámen k letohrádku Hvězda. Stavba tohoto renesančního objektu byla na přání arcivévody realizována podle plánů stavitelů pražského královského dvora Giovanniho Marii Avostalise a Giovanniho Lucchese. Při pokládání základního kamene pro něj prý arcivévoda skutečně sám vykopal jámu. Letohrádek byl oddělen od obory samostatnou zdí. Dokončen byl na podzim roku 1556.

Letohrádek Hvězda má dvě patra. Ve druhém patře je rozlehlý sál. Původní střecha byla v roce 1648 ukradena švédskými žoldnéři při obléhání Prahy. Její dnešní podoba je z období Josefa II. Obora u letohrádku má rozlohu kolem 80 hektarů a vede do ní několik bran.

V roce 1951 se stal letohrádek Hvězda Muzeem Aloise Jiráska, v roce 1964 expozicí Mikoláše Alše. V současné době je letohrádek národní kulturní památkou s expozicí Památníku národního písemnictví (stavební vývoj letohrádku, model bitvy na Bílé hoře aj.). (mk)

JEDNOU VĚTOU

Červenec

- 1. 7. začíná 40. ročník Mezinárodního filmového festivalu Karlovy Vary 2005; potrvá do 9. července.
- 2. 7. začíná v Jihlavě národní finále 39. ročníku přehlídky folkové, trampské a country hudby Porta 2005; potrvá do 5. července.
- 20. 7. má být v Praze zahájen nový hudební festival, který chce Český národní symfonický orchestr pod názvem Prague Proms pořádat do 10. srpna 2005.

Srpen

- 20. 8. začíná v Mariánských Lázních 46. Chopinův festival; potrvá do 27. srpna.

Září

- V Tlumačově na Zlínsku má být odhalen památník, který bude připomínat významné události v historii obce.
- 9. 9. odstartuje v Chrudimi dvoudenní národní zahájení Dnů evropského dědictví 2005, téma zní: Nový život v historickém prostředí. Dny evropského dědictví v celé republice se budou konat od 9. do 18. září. Více viz na www.shscms.cz.
- 12. 9. začíná v Praze mezinárodní hudební festival Pražský podzim; potrvá do 2. října.
- 15. 9. uvede Státní filharmonie Brno na zahajovacím koncertě jubilejní sezóny novou skladbu k 50. výročí své existence, které oslaví v roce 2006. V brněnském chrámu sv. Jakuba bude uvedena pátá symfonie brněnského skladatele Pavla Nováka-Zemka, nazvaná *Prameny milosrdenství a světla*.
- 16. 9. začíná v Praze na Výstavišti třídní veletrh knih, starých tisků a grafiky „Antikvariát Praha“.

ZE SVĚTA HUDBY

Koncert Plastic People v New Yorku

Před nedávnem úspěšně koncertovala v New Yorku česká undergroundová kapela Plastic People of The Universe. Vystoupení se konalo v předním newyorském hudebním klubu Joe's Pub v přízemí divadla Public Theatre, které v šedesátých letech inscenovalo hry pozdějšího prezidenta Václava Havla.

Plastici vznikli v roce 1968 a americkému publiku jsou známí již ze sedmdesátých let, kdy o nich vyšly pochvalné recenze v americkém tisku.

Skupina měla původně spolu s českým orchestrem Agon uvést na přehlídce ve Victoriaville a newyorském Public Theatre své *Pašijové hry*. Od Českých aerolinií se jim však nepodařilo získat letenky se skupinovou slevou, což zájezd natolik prodražilo, že se ho orchestr nemohl zúčastnit. Saxofonista Vratislav Brabenec se v této souvislosti pozastavil nad tím, že zatímco ČSA poskytují výhodné letenky nejrozličnějším populárním umělcům, v jejich případě

se zachovaly zamítavě. Ve Victoriaville museli tedy Plastici zvolit jiný repertoár, který příliš neodpovídal zaměření festivalu. Namísto *Pašijí* v Public Theatre sáhli členové skupiny v klubu Joe's pub do svého běžného koncertního programu. (mk)

Zpěvák Kerndl oslavil jubileum

Před nedávnem oslavil šedesáté narozeniny oblíbený český jazzový zpěvák Laďa Kerndl.

Jeho vztah k hudbě se datuje od útlého dětství, kdy začínal vnímat americkou jazzovou a swingovou muziku, kterou poslouchal jeho otec na Svobodné Evropě. Sám začal brzy hrát na kytaru a do jeho povědomí touto cestou vstoupila i angličtina. Později se jako zpěvák dostal na americké výletní lodě, kde si dokonale osvojil angličtinu i zpěv.

Své šedesáté narozeniny oslavil Laďa Kerndl několikrát. Poprvé v úzkém rodinném kruhu, poté v jazzovém

Zpěvák Ladá Kerndl s dcerou Terezou

klubu Bolka Polívky v Brně a nakonec na významném koncertě ve Státní opeře, kde jako jeho hosté vystoupili např. Vlasta Průchová, Marta Kubišová, Marie Rottrová, Felix Slováček a mnoho dalších. Účinkující doprovázel orchestr Státní opery.

Své životní jubileum oslavil Ladá Kerndl také vydáním desátého cédéčka, které je sestaveno z jeho nejoblíbenějších melodií za doprovodu zlínské filharmonie Bohuslava Martinů. (mk)

Pražská komorní filharmonie bude mít nového šéfdirigenta

Pražská komorní filharmonie bude mít po desetileté éře svého zakladatele Jiřího Bělohlávka nového šéfdirigenta. Od podzimu se jím stane pětatřicetiletý Švýcar Kaspar Zehnder. Novým stálým dirigentem bude mladý český umělec Jakub Hruša. Francouz Michel Swierczewski zůstává hlavním hostujícím dirigentem.

„Do čela tělesa přichází umělec v plném rozletu tvůrčích sil. Povede Pražskou komorní filharmonii v duchu, jímž jsme pracovali, a bude rozvíjet její bohatý potenciál,“ řekl na tiskové konferenci Jiří Bělohlávek, ponechávající si funkci čestného dirigenta. Kaspar Zehnder si podle něj se členy orchestru velmi dobře porozuměl. „Poznali jsme ho jako výtečného dirigenta, flétnistu a organizátora,“ dodal Bělohlávek.

Nalezení českého kandidáta k Zehnderovi bylo podle Bělohlávka snadné. Hruša, designovaný šéfdirigent Filharmonie Bohuslava Martinů ve Zlíně, je Bělohlávkův žák a nyní doktorand na hudební fakultě AMU. Hrušovy umělecké aktivity provázejí nevšední ohlasy, uvedl jeho učitel.

Jak Bělohlávek dále řekl, měl původně představu, že povede „svůj“ orchestr, založený roku 1994, pět let. „Poté jsem nahlédl, že odejít by mohlo podkopat slibný rozjezd Pražské komorní filharmonie,“ přiznal dnes Bělohlávek. Kritici se shodují na vynikající úrovni a pověsti tohoto mladého orchestru, jehož vznik a rychlý růst se stal v českém hudebním životě senzací.

Nový šéfdirigent Zehnder podle svých slov obdivuje základ, který filharmonii dal Bělohlávek, i to, s čím v poslední době přišel v dramaturgii zejména s hudbou 20. století Swierczewski. „Jsem schopen syntézy mezi oběma,“

prohlásil. Tvrdí rovněž, že pobývat v Praze a dirigovat českou hudbu bylo jeho snem.

Pražskou komorní filharmonii dirigoval Zehnder poprvé v létě roku 2001. Povede ji od letošního září zatím po tři sezóny. „Měl jsem vždycky dojem, že mám v rukou vynikající nástroj,“ řekl na adresu souboru.

Jiří Bělohlávek se roku 2006, kdy mu bude šedesát let, ujme po Leonardu Slatkinovi prestižní šéfdirigentské taktovky Symfonického orchestru BBC v Londýně. Jmenován je na tři roky, do léta 2009. (bk)

Asi to tak sám Bůh chtěl...

Zpěvačka Marta Kubišová, moderátorka Tereza Pergnerová a novinář Luboš Nečas se sešli v pražském Paláci knih Luxor, aby pokřtili knihu *Asi to tak sám Bůh chtěl...* Ta mapuje životní příběh populární zpěvačky, která se do povědomí zapsala i coby ochránkyně zvířat. Jako bonus Kubišová na křtu knihy zazpívala desítkám svých fanoušků, kteří si přišli pro podpis, pilotní píseň *Vítej, láska* ze svého nového cédéčka.

Dvaadesátiletá Kubišová v publikaci vzpomíná na své dětství, na působení v triu Golden Kids spolu s Helenou Vondráčkovou a Václavem Neckářem, na dvacetiletý pěvecký zákaz, vypráví o svých manželstvích, dceři Kateřině i návratu do veřejného života. „Jsem s knihou velice spokojená. Vždycky jsem totiž kritická k fotografiím, ale lepší to být nemohlo,“ zhodnotila s úsměvem Kubišová.

V knize se také k osobě Marty Kubišové vyjadřuje řada známých českých osobností. „Herečka Dana Morávková píše, že až se přišťe narodí, chce být mým psem. To mě pobavilo,“ svěřila se Kubišová. Svou troškou do mlýna přispěli i zpěváci Karel Gott, Lucie Bílá, Hana Hegerová, herečka Chantal Poulainová, bývalá první dáma Dagmar Havlová-Veškrnová a řada dalších. Kromě toho je publikace doplněna fotografiemi ze zpěvaččina rodinného alba.

Pěvecká kariéra Kubišové trvala ve druhé polovině šedesátých let jen pět let, pak musela zmizet veřejnosti z očí. Třikrát vyhrála v anketě Zlatý slavík, třetí prvenství za rok 1969 jí bylo ale upřeno a cenu dostala až po listopadu 1989. V průběhu sametové revoluce zazpívala neopakovatelným způsobem před zaplněným Václavským náměstím svou *Modlitbu pro Martu*. V současnosti se kromě hudby věnuje opuštěným zvířatům. (bk)

Spálený dostal zlatou desku za výběr hitů a chystá nové album

Rok po vydání svého výběrového dvojalbum hitů z let 1967-2004 *Obyčejný muž v Praze* převzal zpěvák Petr Spálený od své vydávající firmy Supraphon zlatou desku za jeho prodej: desky se prodalo téměř 15 000 kusů. Ocenění převzal rovněž jeho spolupracovník, producent a textař Zdeněk Rytíř, s nímž nyní Spálený připravuje nové album. Zpěvák nyní vystupuje pětkrát do měsíce. Loni oslavil na pódiu pražského Divadla na Vinohradech 60. narozeniny.

Vyučený knihař Spálený začal vystupovat v šedesátých letech, spolupracoval s Olympikem i skupinou Hipps, kterou vedl jeho bratr Jan. Profesionálním zpěvákem se stal v roce 1967 v divadle Apollo; tehdy jeho písně také poprvé vyšly na desce. (kb)

Písně s podtitulem „to nejlepší z let 1964-1997“

Sourozenecké duo Hana a Petr Ulrychovi vydalo bilanční dvojalbum nazvané *Písně s podtitulem „to nejlepší z let 1964-1997“*. Na desku, kterou vydala firma Supraphon, sourozenci vybrali 40 písní ze svých různých tvůrčích období. Nejstarší skladby zařazené na album vycházejí z tehdejší vlny „bigbitu“ šedesátých let, nejlépe však prý jejich tvorbu charakterizují skladby z následující dekády.

„Myslím si, že jsme tehdy byli první, kdo v Čechách a na Moravě hrál to, čemu se dnes říká world music,“ řekl v Praze na křtu alba Petr Ulrych. Na desce se zvukově upravenými nahrávkami posluchači mohou kromě známých skladeb slyšet také řadu rarit i Ulrychovu filmovou hudbu.

(kb)

Frühlingová v Praze převzala zlatou desku od firmy EMI

Zpěvačka Iva Frühlingová vydala počátkem loňského roku debutové album *Litvinov* nazvané podle města, v němž vyrůstala. Album se již řadu týdnů v Česku drží na žebříčku dvaceti nejprodávanějších desek. Frühlingová dnes v Praze převzala za jeho prodej zlatou desku od firmy EMI.

Třiadvacetiletá zpěvačka se nejprve prosadila jako modelka ve Francii; písně na desku nazpívala právě ve francouzštině. V podobném stylu jako debut by se měly nést i skladby na další desce, kterou právě připravuje. Zpěvačka nyní se svou doprovodnou kapelou ukončila společné turné s Annou K. a kvůli přípravě alba omezí vystupování. Úspěšná kariéra modelky nyní podle Frühlingové musí jít alespoň na nějakou dobu stranou. Zatímco se běžně českým interpretům dávají zlaté desky za více než 10 000 prodaných alb, Frühlingová ji dostala již za 5 000 kusů. Její album totiž vyšlo pro francouzský trh a překonáním pětitisícové hranice v Česku splnilo podmínky pro zlatou desku od zahraničního interpreta. Informace o zpěvačce jsou uvedeny na internetové stránce www.ivaf.cz.

(kb)

60. ročník mezinárodního hudebního festivalu Pražské jaro

Poctou dirigentu Rafaelu Kubelíkovi a skladateli Antonínu Dvořákovi skončil 60. ročník mezinárodního hudebního festivalu Pražské jaro. Třítýdenní akce s šesti desítkami programů uzavřelo v Obecním domě vystoupení Symfonického orchestru Bavorského rozhlasu a jeho šéfdirigenta Marisse Jansonse. Koncert patřil k nejdražším a také k nejdříve vyprodaným. Skončil velkým úspěchem umělců a dlouhotrvajícím potleskem.

Poté, co v minulém roce opustili pořadatelé dlouholetou tradici zakončovat přehlídku interpretačního umění Beethovenovou *g. symfonií s Ódou na radost*, byla letos na programu Beethovenova symfonie *Eroica* a Dvořákova *8. symfonie zvaná Anglická*. Hostující německý orchestr pak ještě postupně přidal dva ze *Slovanských tanců* Antonína Dvořáka, jimiž vyvolal velký ohlas.

Mariss Jansons, původem Lotyš a spolupracovník někdejší Leningradské filharmonie, se na vyšehradském hřbitově poklonil památce Dvořáka, Kubelíka a dalších českých hudebníků. Kubelík, již nežijící světový český exi-

lový dirigent, zakladatel Pražského jara, byl v letech 1961 až 1979 šéfdirigentem právě tohoto mnichovského rozhlasového tělesa a jeho éra je považována za zlatou. Pražské jaro mělo letos původně končit již 3. června sukovským programem, ale když se zhruba před rokem naskytla možnost mít v programu i „Kubelíkovo“ těleso s jeho současným šéfdirigentem, pořadatelé neváhali a festival prodloužili.

V příštích letech však festival možná trochu zeštíhlí – mohl by se dostat na počet koncertů kolem padesáti. Více by to podle vedení obecně prospěšné společnosti zřejmě odpovídalo reálným možnostem a poptávce. Jansons, v současnosti počítaný mezi nejuznávanější dirigentské osobnosti světa, je v půlstoleté historii orchestru po Eugenu Jochumovi, po Kubelíkovi, Colinu Davisovi a Lorinu Maazelovi pátým šéfdirigentem. Do funkce nastoupil v roce 2003. Předtím se proslavil dvacetiletým působením u filharmonie v norské metropoli Oslu. Na Pražském jaru účinkoval poprvé před osmnácti lety jako třiačtyřicetiletý s Leningradskou filharmonií. Tuzemské publikum ovšem už znalo jeho slavného otce, dirigenta Arvida Jansonse. Ten debutoval na pražském festivalu s Českou filharmonií v roce 1954 a účinkoval celkem na sedmi koncertech Pražského jara – naposledy čtyři roky před svou smrtí v roce 1980, také s Leningradskou filharmonií.

(kb)

Šílenství kolem druhé české superstar skončilo

Většina z více než miliónu hlasujících diváků rozhodla o tom, že druhou českou superstar se stal sedmadvacetiletý romský skladník Vlastimil Horváth. Dokázal tak porazit druhého finalistu Petra Bendeho, ale i dalších 8 300 lidí, kteří se do soutěže přihlásili. Horváth nakonec od diváků získal 73 % všech hlasů.

Český tisk věnoval této soutěži a výherci dostatečnou pozornost. „Někdo může jásat, jak je naše společnost otevřená a nerassistická, ale je to pravda?“, ptá se komentátor *Lidových novin* v souvislosti s vítězstvím Vlastimila Horvátha z Čerčan v soutěži Česko hledá SuperStar. Podle komentátora je Horváth hvězda již integrovaná. „Někomu se sice slovo integrace nebude zamlouvat, ale volbu superstar lze zcela legitimně interpretovat jako vyslovení se pro tuto cestu řešení romské otázky,“ domnívá se autor.

Proč zrovna Horváthovi přšely více esemesky?, ptá se obdobně komentátor *Práva*. „Odpověď bych hledal v tom, jak vítěz vystupoval, jaký činil dojem. Byla to uměřenost, skromnost, vlídnost, dokonce takový cudný odstup od veškerého toho superstarového cirkusu,“ míní.

(kb)

Ve věku nedožitých 83 let zemřel varhaník Jiří Ropek

Ve věku nedožitých 83 let zemřel významný pražský varhaník Jiří Ropek. Více než čtyři desetiletí působil v katolickém kostele sv. Jakuba v Praze na Starém Městě, vyučoval na konzervatoři a i poté, co již veřejně nevystupoval, pokračoval v komponování. U sv. Jakuba nastoupil Ropek po svém učiteli, pedagogovi a skladateli Bedřichu Antonínu Wiedermannovi v roce 1950. Kostel se tehdy pyšnil obnoveným nástrojem podle Wiedermannova návrhu. Tradice tamních varhanních koncertů, ať už za vstup-

né, nebo v neděli dopoledne v sousedství bohoslužby, trvá nadále. Na Ropkovy varhanní hodinky chodily do kostela v době komunismu stovky lidí. Komunističtí strážci ideologie ho tolerovali, ale hlídali. Ropek vzpomínal, že pro režim např. bylo nepřijatelné, aby zahrál kolem svátku sv. Václava Kličkovu fantazii na *Svatováclavský chorál*. Vyznělo by to zřejmě příliš manifestačně. Musel proto na poslední chvíli změnit program. K jeho žákům patřil mimo jiné Michael Kocáb, který se však posléze jako rocker vydal v hudbě jiným směrem. Na Ropka vzpomíná jako někdejší žák také jazzman Milan Svoboda.

Jiří Ropek byl např. prvním varhaníkem, který koncertoval v londýnské síni Royal Festival Hall. Roku 1968 zahajoval kulturní část olympiády v Mexiku. V roce 1995 obdržel jako první umělec z Východu diplom čestného člena britské Královské varhanické koleje – Royal College of Organists. Ačkoli hrál pravidelně při mších, v „kostelních povinnostech“ Jiří Ropek podle svých slov vždy trochu pokulhával. Mnohem raději improvizoval. (dt)

C'est Comme Ça (Takhle to chodí)

Ve zpola zaplněném sále pražského Paláce Akropolis představila zpěvačka Věra Bílá s pěticí spoluhráčů z kapely Kale písně ze své nové desky nazvané *C'est Comme Ça (Takhle to chodí)*, která vyšla před měsícem. Album zpěvačka věnovala památce své kolegyně a přítelkyně, Loni zesnulé Zuzany Navarové. Jako předkapela se v krátkém bloku představila skupina složená z mladičkých potomků romských muzikantů. Jako kmotry nové desky si Kale pozvali publicistu Jiřího Černého a výtvarníka Jiřího Davida.

Zpěvačka, která Loni oslavila padesátku, patří mezi nejvýznamnější české reprezentantky etnické hudby. V písničkách rokycanské rodáčky Bílé se mísí pop a jazz s prvky latinskoamerické ethnohudby, v původních moderních cikánských písničkách zpívá o lásce, smutku a smrti. V polovině devadesátých let se Bílá prosadila s Kale debutovým albem *Rom pop*, které se ve Francii dostalo mezi nejlepší desky roku 1996 v kategorii world music. Loni v prosinci převzala na koncertě ve Švandově divadle v Praze zlatou desku za 10 000 prodaných zvukových nosičů se svým v pořadí druhým projektem *Kale kaloré* (v překladu cosi jako *Černý černoučký*). Vyšel v roce 1998 a je označován za čistý projev spontánního muzikantství. Úspěch zaznamenalo i předchozí album *Rovava (Budu plakat)* z roku 2001.

Informace o zpěvačce a kapele jsou uvedeny na internetové stránce www.verabila.com.

Festival Sázavafest

Tři nejlepší finalisté letošního ročníku soutěže Česko hledá SuperStar Vlastimil Horváth, Petr Bende a Gabriela Al-Dhábbá budou dalšími „položkami“ na seznamu účinkujících na festivalu Sázavafest, který se uskuteční od 4. do 7. srpna v areálu Ostrov v Sázavě na Kutnohorsku.

„Na pěti festivalových scénách se během pátého ročníku přehlídky představí celkem 80 kapel a interpretů. Ze zahraničí přijdou londýnská skupina Bushcraft, americká černošská kapela Lord Bishop a francouzští představitelé reggae Papa Style & Baldas. Na kytarové scéně vystoupí „matadoři“ jako -123 min. i mladší kapely, např. Gaia Me-

siah nebo The Radiostars, kterou tvoří členové skupin Roe-deer, Lety mimo a Tři sestry. Na druhém pódiu vystoupí kapely Fast Food a The Chancers, ska-punková 2 v 1, Nana Zorin a slovenská Ska Pra Šupina. Na třetí scéně se představí např. Rude Audio System, Swamp Safari Sound System, Gregory Finn a dýdžej Homeboy. Domácí scénu budou dále reprezentovat např. J.A.R., Chinaski, B.S.P., Sunshine, Ohm Square nebo Aneta Langerová, na festivalová pódia se po letech vrátí také skupina Burma Jones.

Na programu přehlídky bude kromě hudby také divadlo, film i autorská čtení sázavského rodáka a patriota Michala Viewegha. Festivalová dramaturgie připomene i letošní sté výročí narození rodáka ze Sázavy, herce Jiřího Voskovce. Dějiště festivalu podle pořadatelů navštíví i filmový štáb, který mezi návštěvníky bude natáčet nový snímek s aktéry populárních *Snowboardáků* Jiřím Mádlem a Vojtou Kotkem.

Informace o obou Sázavafestech jsou uvedeny na internetové stránce www.sazavafest.cz. (kb)

Šestý ročník festivalu česko-německo-židovské kultury „g bran“

Slavnostním koncertem ve Valdštejnské zahradě začal šestý ročník festivalu česko-německo-židovské kultury „g bran“.

Přehlídka se letos věnuje připomínce 60. výročí konce druhé světové války a ruské židovské komunitě. Úvodní večer proto patřil ruské filmové hudbě. Diváci slyšeli v podání Filharmonického orchestru s dirigentem Mario Klemensem tři skladby Dmitrije Šostakoviče, Alfreda a Andreje Schnittkeových a Sergeje Prokofjeva. Festival „g bran“, který nese název podle prózy pražského chasida Jiřího Mordechaje Langra, mj. představí dva ruské soubory, Divadlo U Nikitských vorot a Moskevské židovské divadlo Šalom. Vedle ruských skupin Šmerl, Berl a syn, Mitzvah a Marimba Plus vystoupí i hudebníci z Rakouska, Německa, Polska, Slovenska, Maďarska, Ukrajiny a Česka.

Festival se podle svého ředitele Pavla Chalupy zapojuje do evropské sítě obdobně zaměřených přehlídek. Příští rok se pořadatelé „g bran“, právě ve spolupráci s touto iniciativou a s festivaly ve Vídni a Krakově, chtějí věnovat židovské kultuře v Německu. Každý z festivalů se zaměří na jednu osobnost, ten český na pražského německy píšícího spisovatele Franze Kafku. Za dva roky by se pražský festival měl věnovat židovské kultuře v Turecku.

Love Classics

Česko-anglická skupina Ohm Square pokřtila v pražském Divadle Archa své nové album *Love Classics*. „Jako hosté zahrají dýdžejové Liquid A a Voita,“ řekla Zuzana Kamenická z Archy. Podle Kamenické skupina na nové desce reaguje na „globální hudební podněty“. „Prolíná se jí řada stylů. Najdeme zde náznaky rocku i rhythm'n'blues a písně všech temp a nálad, od melancholie až k ironii,“ konstatovala Kamenická.

Nové album kapela vydala po šestileté odmlce u firmy Universal Music. Zpěvačku Charlotte Fairmanovou z Londýna a domácí muzikanty Jana Čechtického, Dušana Liperta a Jana Kleníka, kteří tvoří základní sestavu kapely,

při nahrávání doplnili hosté. Jedním z nich byl kytarista Yarda Helešic, který vystoupí i na křtu a dalších připravovaných koncertech.

Ohm Square založili Čechtický s Lipertem a Kleníkem v roce 1996, krátce poté se k nim připojila Fairmanová; sestava kapely vydržela dosud beze změny. Debut *Ohm-phonica* vydali v roce 1998, následující album *Scion* o rok později. Skupina získala cenu Akademie populární hudby v žánrové kategorii taneční scéna, rap a hip hop za rok 2000. Informace o kapele a jejich koncertech jsou na internetové stránce www.ohmsquare.com. (kb)

Zemřel Josef Ceremuga

Ve věku nedožitých pětasedmdesátin zemřel v Praze skladatel a dlouholetý učitel na Akademii múzických umění Josef Ceremuga.

Josef Ceremuga působil na Filmové a televizní fakultě a na Hudební fakultě Akademie múzických umění třicet let – do počátku devadesátých let. Pracoval také v Československém rozhlasu jako zástupce šéfredaktora hudebního vysílání a poté ve vydavatelství Panton jako umělecký náměstek ředitele. Zastával rovněž funkci předsedy výboru Českého hudebního fondu.

Josef Ceremuga je autorem hudby komorní, symfonické, vokální i hudebně dramatické – např. *Juraj Čup* podle námětu Karla Čapka, baletu *Princezna se zlatou hvězdou*, kantát a šesti symfonií. (mk)

Jan Vyčítal jako symbol dobré country muziky

Honza Vyčítal je již po léta symbolem dobré country muziky a výborných kreslených vtípů – obojí ovládá dokonale. Kytarista, zpěvák, spoluzakladatel kapely Greenhorns, kterou prošla řada skvělých muzikantů. A právě tato kapela si před nedávnem ke čtyřicátinám vydala novou desku, která se jmenuje *Těm, kteří tu už nejsou*.

Podle slov samotného Vyčítala je název nové desky široký. Jsou zde zastoupeny písničky velikánů, kteří tuto generaci hudebně ovlivňovali, např. Louis Armstrong, Johnny Cash nebo Hank Williams. Mimo tyto hudební velikány vzpomněli Greenhorni také na další osobnosti i události, které v mládí vstřebávali. Na albu se vyskytuje např. song věnovaný politickým vězňům nebo příběh o dvojníkoví generála Montgomeryho. Na nové desce její autoři nezapomněli také na české muzikanty, jmenovitě na dva členy původních Greenhornů Josefa Šimka a Michala Tučného. Deska byla vydána ve vydavatelství Karla Vágnera a prezentace probíhala ve věhlasném jazzovém klubu Reduta.

Sám Jan Vyčítal stále věnuje v současné době dost času kreslení a malování, je to ostatně jeho původní profese. Ilustruje knížky, ať už svoje, nebo ostatních autorů, a také přispívá do časopiseckých rubrik. Pravidelně se mohou čtenáři setkávat s jeho obrázky v časopise *Pivní kurýr* a pracuje také na kalendáři na rok 2006, který bude složen pouze z vtípů. (mk)

Přípravy na Mozartovo výročí

V příštím roce si pražská metropole a s ní i celý kulturní svět připomene 250 let od narození W. A. Mozarta. Pro-

jekt, v jehož rámci budou probíhat přípravné akce na toto výročí se jmenuje „Mozart Praha 2006“.

Životní osudy W. A. Mozarta, jeho umělecké inspirace a samotná tvorba jsou vedle měst Vídně a Salcburku rovněž neodmyslitelně spjaty také s Prahou. Ve Stavovském divadle, někdejší Nosticově divadle, měla premiéru Mozartova *Pražská symfonie*, slavná opera *Don Giovanni* a později i *La clemenza di Tito*. V Praze pobýval tento významný umělec u manželů Duškových na Bertramce a na mnoha dalších, v dnešní době již památných místech.

Projekt „Mozart Praha 2006“ koncipuje svůj program na širší mezinárodní spolupráci, především pak na spolupráci s již výše zmiňovanými „mozartovskými metropolemi“. V rámci projektu připravuje Praha pro rok 2006 více než 150 koncertů, operních představení, výstav, filmových projekcí a podniků hudebních festivalů. Organizátory je šestnáct významných kulturních institucí, které představily svoje plány na tiskové konferenci ve Stavovském divadle. Projekt je připravován ve spolupráci s hlavním městem Prahou a s podporou Ministerstva kultury České republiky, záštitu nad ním převzal prezident republiky Václav Klaus a pražský primátor Pavel Bém.

Projekt „Mozart Praha 2006“ představí hudebního génia klasicky i moderně. Podílet se tom bude řada významných českých i zahraničních orchestrů a sólistů, např. Česká filharmonie, Pražská komorní filharmonie, Symfonický orchestr Českého rozhlasu, Salcburská komorní filharmonie, Berliner Philharmoniker, English Chamber Orchestra, sólisté: Dagmar Pecková, Eva Urbanová, Edita Gruberová, Cecilia Bartoli, Sharon Kam, Pavel Šporcl a mnoho dalších.

Zájemci o vážnou hudbu budou mít navíc možnost v rámci tohoto projektu vyslechnout nejrůznější pořady v Českém rozhlasu. Na spolupráci se bude podílet také Česká televize, kde se má realizovat vstup ze všech tří „mozartovských měst“ v den oslav jeho narození, jak o tom hovořil dr. Franz Patay, výkonný ředitel projektu „Wiener Mozartjahr“. (mk)

Nové album Marty Kubišové

Marta Kubišová vydala nové album nazvané *Vítej, lásko* se zhudebněnými básněmi Jana Schneidera. V živém provedení budou moci písňe z desky slyšet její příznivci na podzim ve stejnojmenném recitálu, který Kubišová s režisérem Milanem Heinem nastuduje v pražském divadle Ungelt. „Bude to koncert, který místo mluvených »oslík můstků« budou spojovat básně Jana Schneidera,“ řekla Kubišová na křtu alba.

Schneider pro Kubišovou napsal celkem 50 básní; již dříve je vlastním nákladem vydal v knize *Teroristé v nás*. „Ještě dnes neznám některé skladatele, se kterými jsem to napsal,“ prohlásil Schneider. Producent a hudební režisér alba Pavel Větrovec totiž zadal zhudebnění některých básní za úkol svým studentům na konzervatoři. Nejúspěšnější z nich byl David Solař, který se proto mohl stát autorem většiny písní na desce.

Kromě Schneidera a spoluautorů desky přišli s Kubišovou oslavit vznik nového alba také např. její kolega Karel Gott nebo ministr kultury Pavel Dostál.

(kb)

Vlastimil Třešňák – *Inventura*

Písničkář, spisovatel a výtvarník Vlastimil Třešňák vydal se svou kapelou novou desku nazvanou *Inventura*. Současně s albem se na pultech prodejen objeví také jeho nový román *Melouch*. „Vlasta Třešňák píše to, co žije. Což o sobě spousta spisovatelů nemůže říct, protože žijou cizí životy,“ prohlásil na křtu alba v zaplněné pražské Malostranské besedě „koordinátor večera“, herec Pavel Landovský.

Kromě Třešňáka a jeho kapely Landovský na pódium pozval také písničkáře Jaroslava Hutku, Vladimíra Mertu a skupinu Pod Černý vrch. Na desku vydanou u firmy Areca Multimedia Třešňák nahrál 12 vlastních nových písní, doprovodili ho bubeník Martin Rychta, kytarista Jaromír Panáček, violoncellista Jaroslav „Olin“ Nejezchleba a saxofonista Jan Štolba.

„Měli jsme to natrénované s kolegy cikány romského původu Kormany a dělali jsme i pokus s Davidem Kollem, ale kolegové dostali »angažmá« ve vinárně a nemohli natáčet ve studiu,“ řekl Třešňák, který se v létě chystá objet řadu festivalů.

Třešňák představil také svůj nový román *Melouch*, který vydalo stejně jako jeho předchozí knihy nakladatelství Torst. Děj se odehrává v autorově rodné čtvrti Karlíně; ze současnosti se vrací do šedesátých let minulého století a řeší téměř detektivní historii.

Umělec mnoha talentů Třešňák se stále věnuje i malování. Na sklonku loňského roku vydal publikaci s obrazy svých oblíbených historických osobností nazvanou *49 + 1*, nyní chystá dvě výstavy. „Jelikož jsem nějaké obrazy prodal, tak rychle maluju, abych měl čím zaplnit zdi v galeriích. Ale nedělám to jen kvůli tomu, mě to baví a uklidňuje. Malování je moje terapie,“ dodal.

Vlastimil Třešňák, který koncem dubna slavil 55. narozeniny, začínal jako muzikant na sklonku šedesátých let. V roce 1974 však byl zbaven možnosti oficiálně vystupovat. Jeho nekonformnost a především jeho podpis pod *Chartou 77* byly pro tehdejší režim natolik nepřijatelné, že byl přinucen Československo opustit. Usadil se ve Švédsku, později žil v Německé spolkové republice. Počátkem devadesátých let se vrátil zpět do vlasti, stále však zůstal „poddaným švédského krále“.

(dt)

Redakční poznámka:

Před několika lety na pozvání Kulturního klubu vystupoval, a to velice úspěšně, Vlastimil Třešňák také ve Vídni. Při této příležitosti zasvětil redaktorku *Klubu* do tajemství „moderní“ češtiny, za což je mu nesmírně vděčná, ale s vyvíjející se češtinou a spoustou nových slov stále na tak jí znovu potřebného učitele vzpomíná.

Třetí album nazvané *V hoře* vydala písničkářka Radůza

V pořadí třetí album nazvané *V hoře* vydala u brněnské firmy Indies Records písničkářka Radůza. „Je to příběh dvou let mého života,“ přiblížila novinářům jeho hlavní téma zpěvačka, která na desku nahrála přes dvě desítky nových písní, většinou s vlastními texty, částečně v italštině, polštině nebo francouzštině.

Na nové desce podle Radůzy nechybí ani „dost intimní zpovědi“, písničky však prý nejsou o lásce. Zpěvačka se při nahrávání bezmála hodinové desky chopila obvyklého akordeonu i kytary; zahrála si také na vozembouch, flétnu i malou vyřezávanou píšťalku z Bulharska. V některých písních ji doplnili kontrabasista František Raba a kytarista Omar Khaouaj ze skupiny Koa a harfenistka Ivanka Pokorná.

Třetí desku vydala Radůza rok poté, co jí Akademie populární hudby ocenila cenou Anděl, dokonce ve třech kategoriích. Ocenění si tehdy kvůli nemoci osobně nepřevzala a i nyní je hodnotí s rozpaky. „To je ocenění, které má zviditelnit interpreta na komerčním poli, a ve chvíli, kdy interpret odmítá na to komerční pole vstoupit, tak mu to zkomplikuje život,“ řekla Radůza. Zpěvačka nevyhledává velké sály, pravidelně koncertuje např. v pražské Balbínově poetické hospůdce, v níž také novou desku pokrtila.

Další informace o jejích koncertech jsou uvedeny na internetové stránce www.raduza.cz.

(kb)

Unikátní koncert mezzosopranistky Magdaleny Kožené

Kroměřížský zámek byl na konci června dějištěm unikátního koncertu mezzosopranistky Magdaleny Kožené. Pěvkyně tam poprvé v České republice prezentovala své nové CD *Lamento*, které natočila se souborem Musica Antiqua Köln. Disk vyšel v lednu. Na koncertě zazněly skladby Johanna Sebastiana Bacha, Jeana-Baptista Lullyho, ale také skladby připravené speciálně pro kroměřížské vystoupení. Světověznámý soubor staré hudby Musica Antiqua Köln předvede např. skladby Heinricha Ignaze Biberu, jehož dílo je uloženo v archivech kroměřížského zámku. Vystoupení bude mít reprízu v kostele ve Křtinách u Blanska.

Kroměřížský koncert se konal v prostorách Sněmovního sálu, jeho kapacita je zhruba 450 míst. Koncert, který byl součástí Mezinárodního hudebního festivalu 13 měst „Concentus Moraviae“ a festivalu „Hudba v zahradách a zámku Kroměříž 2005“, natáčel Český rozhlas. Kožená vystupuje v Česku pouze dvakrát až třikrát ročně. V březnu se stala maminkou, porodila syna Jonáše.

(kb)

VÝROČÍ

85 let se dožívá **Jiří Jordán** (* 20. 6. 1920). Prvními angažmá prošel na scénách v Görlitzu, Drážďanech a Poznani. Po válce působil v opeře Divadla 5. května a od roku 1948 byl v angažmá v Národním divadle, kde zůstal až do roku 1989. Na svém kontě má desítky rolí, které pečlivě pracoval i po herecké stránce (Hajný – *Rusalka*, Basilio – *Lazebník sevillský*, Jaroslav Prus – *Věc Makropulos*, Mícha

– *Prodaná nevěsta*, Harašta – *Příhody lišky Bystroušky* a další).

Důležitou kapitolou jeho umělecké dráhy je i činnost překladatelská. Přeložil řadu operních libret, mezi kterými je Wagnerovo *Zlato Rýna* a *Valkýra*, Stravinského *Život prostopášníka*, Brittenův *Peter Grimes*, Orffova *Chytračka* nebo Verdiho *Falstaff*.

Jiří Jordán
v opeře *Jakubín*

3. 7. 1550 se narodil **Jacobus Gallus**, slovinský hudební skladatel, který žil a tvořil na dvoře císaře Rudolfa II.

4. 7. 1945 zemřel **Cyprián Majerník**, slovenský malíř a grafik žijící v Praze. Byl členem skupiny UB, jeho tvorba vycházela z kubismu.

7. 7. 1860 se narodil **Gustav Mahler**, rakouský hudební skladatel, ředitel Dvorské opery ve Vídni. Byl posledním velkým symfonikem 19. století. Předznamenal modernu v hudbě. Autor 10 symfonií a mnoha písňových cyklů.

16. 7. 1740 zemřel **Jan Kupecký**, český malíř období baroka, převážně žijící a tvořící v Itálii a Německu. Specializoval se na portrétní malbu a je zachováno na 250 portrétů.

100. výročí narození by oslavil pěvec **Vladimír Jedenáctík** (18. 7. 1905 – 9. 8. 1980), který byl v letech 1942-1973 členem opery ND a nastudoval zde kolem stovky rolí. Za všechny jmenujme např. Kalibana v *Bouři*, Fjodora Karamazova v *Bratřech Karamazových* či Štelina v *Krútnavě*.

21. 7. 1870 se narodil **Emil Orlik**, německý malíř českého původu, všestranný umělec mnoha zájmů. Proslul také jako návrhář kostýmů a dekorací pro divadelní představení.

24. 7. 1860 se narodil **Alfons Mucha**, český malíř, významný představitel secese a symbolismu. Tvůrce známých secesních plakátů, kterými se prosadil v Paříži, a také cyklu *Slovanská epeje*.

26. 7. 1925 se narodil **Zdeněk Smetana**, český výtvarník a animátor. Je autorem více než 300 animovaných filmů mj. *Rákosníček a jeho rybník*, *Křemílek a Vochomůrka*.

7. 8. 1865 se narodil **Luděk Marold**, český malíř a ilustrátor. Spolupracoval s časopisy *Světlozor* a *Zlatá Praha*, jeho monumentálním dílem je známé panorama bitvy u Lipan.

Své sedmdesátiny oslaví o prázdninách **Pavel Hlavica** (* 24. 8. 1935). Do Národního divadla přišel jako sólista

oper v roce 1966. Byl představitelem spíše lyrických postav, jako jsou Bohuš v *Jakobínovi*, Budivoj v *Daliborovi*, Tomeš v *Hubičce* nebo Pierot v Martinů *Divadle za branou*. V roce 1977 ze zdravotních důvodů ukončil pěveckou kariéru, nicméně v Národním divadle dodnes působí jako inspicient opery.

Dirigent **František Vajnar** (* 15. 9. 1930), vystřídal za svůj život řadu profesí v hudebním a divadelním světě – hrál na housle v orchestru ND, byl dirigentem mnoha orchestrů doma i v zahraničí (účast na Salzburger Festspiele a Wiener Festwochen) a v neposlední řadě šéfem opery ND v letech 1985-87. Za své dirigentské působení v ND nastudoval např. *Figarovu svatbu*, Kašílkův *Pražský karneval* nebo balety *Coppélia*, *Spartakus*, *Paquita* nebo *Korzár*.

Přemysl Charvát (* 4. 10. 1930), slavící 75. narozeniny, byl angažován do ND jako korepetitor, ale brzy zde začal působit jako dirigent. Byl spolehlivým interpretem klasického českého repertoáru, ale i Mozarta nebo Wagnera, jehož prvotinu *Víly* dirigoval dokonce v Bayreuthu.

V současné době se v Divadle Kolowrat specializuje na uvádění tvorby soudobých skladatelů, z poslední doby to byly aktovky Jana Klusáka *Zpráva pro Akademii* a *Bertrama Mescalinda* nebo Johnsonova *Čtyřnotová opera* a Daviesovo *Médium*. Velkou kapitolou v Charvátově divadelní činnosti tvoří i překlady operních libret.

9. 10. 1910 se narodil basista **Karel Kalaš** († 3. 5. 2001). Do Národního divadla byl přijat roku 1939 a působil zde do roku 1972. Často alternoval s Eduardem Hakenem, takže z jeho rolí můžeme jmenovat např. Vodníka v *Rusalce*, Mumlala ve *Dvou vdovách*, Kecal v *Prodané nevěstě*, ale také Masetta, Leporella v *Donu Giovannim* či Figara ve *Figarově svatbě*.

Karel Kalaš jako Kecal
v *Prodané nevěstě*

Josef Kuchinka (* 21. 10. 1925), který slaví své 80. narozeniny, působil jako dirigent v Národním divadle přes třicet let a byl jednou z osobností, které vytvářely hudební profil operního souboru ND ve druhé polovině 20. století. Nastudoval zde např. *Jakobína*, *Libuši*, *Rusalku* nebo *Dalibora*, *Petera Grimese*, uváděl současné opery – např. Doubravovu *Baladu o lásce* nebo Kašílkovu *Zbojnickou baladu*, dirigoval také balety – v ND poprvé uvedl Bartókova *Podivuhodného mandarína*.

Čeští lidovci chtějí vyšší sazby DPH

Čeští lidovci dávají zřetelně najevo, že nynější vládní koalice se sociálními demokraty hodlají po volbách vyměnit za spojenectví s jejich pravděpodobným vítězem, pravicovou opoziční Občanskou demokratickou stranou a tomu přizpůsobují svoji rétoriku i ekonomické návrhy. V současné době např. spekulují o možnosti zvýšení spodní, tedy snížené sazby daně z přidané hodnoty ze současných 5 na 8 %. Získané peníze pak chtějí využít na reformu důchodového systému. Jenže pravděpodobnými následky by bylo zvýšení cen potravin a léků, tedy komodit, které jsou sociálně mimořádně citlivé. I proto se předseda lidovců J. Kalousek snažil nechat si v této otázce pootevřená zadní vrátka – na jedné straně sice prohlásil, že změna sazby by žádný cenový šok nevyvolala, na straně druhé však plány označil za výsledek úvah expertní skupiny, a nikoliv definitivní politické stanovisko. Razantně přitom odmítl, že by se představami o zvýšení spodní hranice DPH nějak sbližoval s ODS a naopak opět zdůraznil, že nadále jeho strana jednoznačně odmítá tzv. rovnou daň ve výši 15 %, která je hlavním předvolebním hitem občanských demokratů. Teprve volby a povolební sestavování koalic však ukáže, které z vysílaných signálů myslel předseda lidovců upřímně a které představovaly pouze předvolební mlhu. (MaFr)

Zvláštní dědici husitů

Církev čs. husitská, která se hlásí k odkazu jednoho z adeptů na titul největšího Čecha, slavného kazatele a ctitele pravdy Jana Husa, zápolí se závažnými vnitřními rozpory. Jan Hus kázal proti kupčení s náboženstvím a vírou, jeho současní následovníci se nechutně hádají právě o peníze. Patriarcha církve Jan Schwarz totiž ostře kritizoval neprůhledné hospodaření managementu církve, v jehož rámci podle něj např. státní peníze určené na opravu kostelů skončily v soukromých kapsách. Také prý v rozporu s učením církve jsou slouženy v kostele sv. Mikuláše na Staroměstském náměstí v Praze obřady jako křty nebo svatby za peníze. Ústřední rada Církve čs. husitské, složená především z biskupů církve, reagovala razantně a patriarchu odvolala z funkce. Jeho tvrzení pak označila za lži a pomluvy. Patriarcha Schwarz však své odvolání neuznal, protože k podobnému kroku může podle něj sáhnout jen církevní sněm, který sám svolal na 25. června. S jeho názorem na možnou proceduru odvolání se prakticky ztotožnili i představitelé církevního odboru českého ministerstva kultury. Patriarcha také upozornil na podivné proměnění majora z Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu na duchovního Církve čs. husitské.

Celá záležitost se jeví jako mimořádně složitá a konflikt se asi ještě dlouho povleče a bude negativně ovlivňovat pověst Církve čs. husitské. Ta vznikla v roce 1919, v rámci poválečného odklonu společnosti od katolické církve, považované za spojenky utlačovatelských Habsburků. V její čelo se postavila především skupina modernisticky a česky národně orientovaných katolických kněží v čele s Karlem Farským. V první republice patřila Církev československá husitská k oporám státu a přikláněla se především k masarykovské skupině Hradu. V období po roce 1948 se ovšem vládnoucímu režimu podařilo strukturu církve silně

infiltrovat agenty Státní bezpečnosti a s tímto neblahým dědictvím Církve čs. husitská zápolí dodnes.

V současnosti se k ní hlásí zhruba 100 000 osob v celkem 300 obcích. Po trapných vnitřních konfliktech se však jejich počet může ještě dále snížit. (MaFr)

Propouštění v železničářských baštách

Stejně jako v Rakousku i v České republice se management železničních drah snaží všemožným způsobem zvýšit produktivitu své společnosti a nevyhýbá se přitom ani propouštění. To postihlo i proslulé železniční uzly, kde je přitom situace sociálně mimořádně složitá – kdo zde přijde o zaměstnání u drah, těžko se mu podaří jiné najít. Odbory proti postupu vedení Českých drah protestují a považují snižování počtu zaměstnanců za neúměrné. Domnívají se, že již nyní by někteří propouštění mohli společnosti chybět. Vehementně se samozřejmě staví proti dalším výpovědím. Např. ze slavného železničního uzlu Česká Třebová by mělo podle původního plánu odejít na tři stovky zaměstnanců. Odbory vedou nyní horečná jednání, která by tomuto kroku zabránila a snaží se do něj zapojit nejenom současné představitele příslušného, tedy Pardubického kraje, ale chtějí oslovit i bývalého člena rady Pardubického kraje, nynějšího sociálnědemokratického ministra pro místní rozvoj Radko Martíňka. Nicméně management Českých drah přes výměnu na nejvyšších postech prozatím zůstává neoblomný a připouští revizi pouze v jednotlivých případech. Jenže parlamentní volby jsou za dveřmi a strany budou potřebovat každý hlas, takže nelze vyloučit ani všelijaké náhlé zvraty. (MaFr)

S čím přišla nová vláda?

Nová česká vláda v čele s Jiřím Paroubkem je složena na půdorysu dosavadní vládní koalice a nedalo se proto čekat, že by v ekonomické oblasti přinesla nějakou zásadní změnu ve srovnání s předchozím kabinetem Stanislava Grosse, zvláště když si své posty udrželi jak ministr financí Bohumil Sobotka, tak i náměstek předsedy vlády pro ekonomiku nestraník Martin Jahn. Změna nenastala ani ve funkci ministra průmyslu a obchodu a svoji pozici ve vládě obhájil rovněž ministr práce a sociálních věcí Zdeněk Škromach, a tak ani nové vládní prohlášení nepředstavuje skok do neznáma. Vláda deklarovala svoji snahu podporovat hospodářský růst a zvyšovat konkurenceschopnost české ekonomiky. Hodlá proto podporovat investice do vzdělání, chce pomáhat českému exportu do zahraničí i snížit byrokratickou zátěž pro firmy a podnikatele. Růst by měly nové dálnice, ale počítá se i brzkým zavedením mýtného. V daňové oblasti by k jejím prioritám mělo patřit nezvyšování daňových sazeb pro podnikatele a naopak snížení daňové zátěže pro osoby s nízkými a středními příjmy. Vláda je zároveň připravena vyřešit problematiku postupné deregulace nájemného a chce prosadit životaschopný zákon o nájemném. Zároveň se bude snažit i o podporu družstevní výstavby bytů. Hlavní důraz je ale položen na problematiku nezaměstnanosti – ta by se měla snížit do parlamentních voleb o 0,5 %. Zároveň vládní prohlášení hovoří i o přijetí nového Zákoníku práce, který má na jedné straně přinést do pracovněprávních vztahů více pružnosti, na straně druhé však má zaměstnance ochránit

před brutálními tlaky ze strany zaměstnavatelů. Na celkovém hospodářském růstu by se měly podílet prostřednictvím valorizací penzí i čeští důchodci. Většina odborníků vládní program hodnotí střízlivě a neočekává, že by v průběhu funkčního období vlády do parlamentních voleb v příštím roce mělo dojít k nějakým dramatickým zvratům. Zároveň však ale také nepočítají s tím, že by kabinet s křehkou většinou ve sněmovně sáhl k nějakým razantnějším úsporným reformám. Hned na začátku svého vládnutí se nový premiér Paroubek ukázal jako velmi pragmatický politik s vůlí řešit problémy. Na rozsáhlejší systémové kroky mu však evidentně chybí širší politický mandát.

Na druhé straně se dokázal on i jeho straníční kolegové fundovaně postavit tzv. modré šanci, programu opoziční Občanské demokratické strany i jejímu hlavnímu taháku, tzv. rovné dani. Jestli sociální demokracii nepostihne další vlna zmatků, osobních problémů předáků a trapného štěpení, mohla by se stát Občanské demokratické straně v předvolebním klání alespoň důstojným oponentem. Lze také očekávat, že se bude muset více vymezit oproti oběma hlavním stranám i Křesťansko-demokratická unie – Česká strana lidová, která zatím dost lavíruje. Její předseda Kalousek ji s ohledem na předpokládané vítězství ODS táhne doprava, zároveň však bude muset své voliče přesvědčit, že po volbách nebude vše běhat jen podle ODS. Ale možná se zase vše zvrhne v osobní osočování a nechutnosti a ze snahy o racionální vyřešení problémů země nebude zase nic. Jako bychom to ze střední Evropy už dost důvěrně neznali.

(MaFr)

Rezignace policejního prezidenta Jiřího Koláře

Kvůli selhání policie při domovní prohlídce u Krejčíře rezignoval policejní prezident Jiří Kolář. Ministr vnitra František Bublan jeho rezignaci přijal a navíc odvolal ředitele policejní protikorupční služby Jiřího Pálku a jeho náměstka Josefa Bečváře. Mimo službu bylo postaveno i dalších deset policistů. „Hlavním důvodem mé rezignace nebyla jen záležitost profesního selhání policistů při sobotní domovní prohlídce. Zásadní bylo zpochybnění mé role ze strany premiéra. Když jakýkoli ústavní činitel zpochybní mou funkci, musím učinit nějaké kroky,“ uvedl odstoupající policejní prezident. Doplnil, že se na jeho odchodu podepsaly také osobní důvody. Premiér po útěku zadržovaného podnikatele Radovana Krejčíře prohlásil, že Kolář by měl uvažovat o vyvození osobní odpovědnosti. Po Kolářově rezignaci uvedl, že si jeho rozhodnutí váží. Ve funkci však Kolář zůstane až do 15. srpna. Selhání detektivů z protikorupční služby, které umožnilo utéct miliardáři Radovanu Krejčířovi, je zřejmě mnohem závažnější, než jak ho dosud popisovali ministr vnitra František Bublan a vedení policie. Krejčíře, na kterého už byl mezitím vydán mezinárodní zatykač, viní policie nejnověji z podvodu, zločinného spolčení a také přípravy vraždy v souvislosti se soudním sporem Čepra a Tukového průmyslu o téměř třímiliardovou pohledávku. Spolu s bývalým šéfem Čepra Martinem Pechanem se měli domluvit s celníkem, který měl vyrobí fiktivní operaci s celními doklady. Firmu Tukový průmysl (kterou Krejčíř s Pechanem podle HN skrytě ovládají) tak měli zbavit dluhu a ještě na tom miliardu vydělat. Krejčíř pak prý chtěl nechat celníka zabít. Vraždu si měl objednat u jednatele Tukového průmyslu Radka Zwierzy-

ny. Ten však minulý pátek policii vše oznámil a ta Krejčíře s Pechanem zadržela. Zatímco Pechanovu vazbu soud policii v pondělí zamítl, Krejčíř je zřejmě za hranicemi.

(dt)

Neziskové organizace chtějí omluvu od Klause

Český prezident pobouřil neziskové organizace, které po něm žádají omluvu za jeho výroky o nebezpečnosti neziskového sektoru pro demokracii. Výzvu iniciovalo občanské sdružení Oživení a podpořilo ji dalších devadesát neziskových organizací. Klaus na nedávném summitu Rady Evropy ve Varšavě prohlásil, že novým úkolem této mezinárodní organizace má být boj proti takzvané postdemokracii. Postdemokracie podle prezidenta zahrnuje především nátlak různých nevládních organizací, které chtějí promlouvat do běžného života lidí, přestože nemají mandát vzešlý z voleb.

„Je to pokus bez demokratického mandátu vzniklých seskupení – takzvaných NGO (nevládních organizací) – ... přímo se vměšovat do života lidí,“ uvedl Klaus. „Ten demokratický mandát tady chybí. To je prostě nový fenomén posledních let, posledních desetiletí a já ho považuji za velmi riskantní a velmi nebezpečný,“ řekl prezident.

„Připojením k textu výzvy dali představitelé neziskových organizací jasně najevo, že nesouhlasí s názory prezidenta Klause. Hájí tak práva občanů zasahovat do veřejného dění a rozhodování,“ uvedl Jan Bouchal z občanského sdružení Oživení, které výzvu iniciovalo.

Klaus na výhrady někdejších disidentů reagoval tím, že jde o nedorozumění. „Pokud jste si tyto moje věty vztáhli na sebe, je to smutné. Ani slovem jsem se nezmínil o různých aktivitách a hnutích, které v době, kdy u nás panovala totalita, kdy nebyly možné svobodné a demokratické volby, měly jistě své opodstatnění,“ vzkázal prezident bývalým disidentům. V dopise bývalým disidentům uvedl, že lidé a organizace, které kritizuje „ve spojení s mocným mediálním světem, chtějí občanům diktovat svou vlastní představu o svobodě a demokracii, protože si připadají, že jsou k tomu »vyvoleni«“. Stačilo by podle něj to, kdyby byli zvoleni. „To ale podstoupit nehodlají. Takové jednání opravdu za nebezpečné považuji,“ dodal tehdy Klaus v otevřeném dopise.

(dt)

Ministerstvo financí prošetřuje dluhy vůči Česku

Na jednom z klíčových vládních resortů – ministerstvu financí – probíhají nucené personální změny. Důvodem je podvod, při kterém resort přišel před třemi lety o téměř padesát miliónů korun. Z podvodu jsou podezřelí vrcholní představitelé ministerstva, kterému šéfuje Bohuslav Sobotka. Na případ včera upozornily deníky *Mladá fronta Dnes* a *Právo*. Jak uvedly, ministr na základě anonymního upozornění nechal prošetřit vymáhání dluhů, které měly různé země vůči Česku. Výsledky kontroly odhalily i zmíněný podvod. Kvůli výsledkům vyšetřování již odstoupil náměstek ministra financí Ladislav Zelinka. „V souvislosti s předběžnými výsledky, na jejichž základě rezignoval náměstek Zelinka, ministr odvolal ředitele odboru mezinárodně finančních vztahů Karla Ponocného,“ řekl LN mluvčí resortu Marek Zeman.

(dt, zkráceno)

Česká republika převzala od Švédska prvních šest gripenů

Česká republika oficiálně převzala od Švédska prvních šest nových stíhaček Jas-39 Gripen. Slavnostní předání se konalo na čáslavské letecké základně, kde budou stroje umístěny. Dalších osm letounů získá armáda do konce srpna.

Desetiletý pronájem dvanácti jednomístných a dvou dvoumístných gripenů přijde státní pokladnu téměř na 20 miliard korun. Česko bude první zemí NATO, která začne tento typ stíhacích letounů používat. Zatím je má ve výzbroji jen Švédsko. Stroje nahradí stará sovětská letadla MiG-21, jimž v polovině letošního roku končí životnost a budou nabídnuty k odprodeji. Kromě České republiky hodlá gripeny zařadit do výzbroje také Maďarsko a Jihoafrická republika.

Šestice gripenů již přiletěla ze švédského Linköpingu do České republiky a před přistáním se polovina z nich potýkala s různými závadami, které později odstranili švédští technici. Podle ministerstva obrany se nedostatky týkaly palubního softwaru a navigačních přístrojů, bezpečnost letounu ani pilota však nijak neohrožily.

Česko letadla zaplatí do deseti let formou každoročních splátek. Kromě přímých nákladů se z rozpočtu ministerstva obrany uhradí jejich výzbroj – americké střely středního doletu AMRAAM za téměř miliardu korun a munice do kanónu, kterou armáda nakoupí v Německu. Střely krátkého doletu AIM-9 Sidewinder Česku věnovaly Spojené státy.

Gripeny s uvedenou výzbrojí jsou schopny ničit vzdušné i pozemní cíle. Piloti je však vzhledem k jejich ceně při cvičení nepoužijí, zásahy budou provádět pouze prostřednictvím simulátoru.

Pronájem letadel dlouhodobě kritizuje opozice. Podle ní to byl neuvážený krok udělaný bez ohledu na skutečné priority armády. Tvrdí navíc, že letadla nejsou dostatečně vyzkoušena. (dt)

Nová ministryně informatiky je Dana Běrová

Běrová ve funkci ministra informatiky na návrh poslanců US-DEU nahradila Vladimíra Mlynáře, který před několika týdny během vládní krize podal demisi. V čele úřadu chce pokračovat v tom, co začal její předchůdce. „Jde určitě o rozvoj služeb Portálu veřejné správy, o prosazování změn v legislativní oblasti, o další připojování knihoven k internetu,“ uvedla. A doplnila, že se chce zaměřit i na metodické vedení veřejné správy v oblasti informačních technologií a na pokračování projektů jako je Národní program počítačové gramotnosti.

Portál veřejné správy jako jediné místo, přes které se občané snadno a bezpečně dostanou ke všem informacím a elektronickým službám, jež veřejná správa na internetu nabízí, musí být podle ní známější. „Proto jsme rozhodli, že budeme investovat do jeho propagace, a vyhlásili jsme veřejnou obchodní soutěž o návrh propagační kampaně. Nabídky právě vyhodnocujeme,“ dodala. Portál je nyní jedním ze tří nejnavštěvovanějších úředních webů.

Za funkčního období Běrové, které skončí zhruba za 13 měsíců, se zřejmě nepřemění státní podnik Česká pošta na akciovou společnost. „Transformace České pošty na

akciovou společnost nebyla součástí programového prohlášení minulé vlády, které bude základem i právě připravovaného prohlášení vlády nově jmenované,“ uvedla Běrová. (dt)

Chebská policie o dětské prostituci

Chebská policie poprvé připustila, že případy nabízení a prostituce dětí v Chebu nejsou ojedinělé. Jen za loňský rok šetřili chebscí policisté 60 případů ohrožování mravní výchovy mládeže, uvedl kriminalista Jiří Ištavník pro Českou televizi.

Téma dětské prostituce oživil redaktor německé televize Pro 7, jenž skrytou kamerou natočil, jak je mu nabízena dvanáctiletá dívka. O výsledku natáčení informoval starosta i policii. Podle informací policie bylo na Chebsku od roku 1997 šetřeno sedm případů, kdy byly děti pohlavně zneužívány sexuálními turisty. Policie přitom dosud označovala dětskou prostituci za ojedinělý jev.

Četnost případů dětské prostituce už rok mapuje v rámci pilotního programu ministerstvo vnitra ve spolupráci s městem Cheb. Ještě v loňském prosinci Jakub Švec z odboru bezpečnostní politiky ministerstva vnitra na konferenci o dětské prostituci v Mostově na Chebsku řekl, že výsledkem práce je zatím jedna skupina, jež děti nabízela, sexuální zneužívání se ale nestalo. Skupina také předala německé policii informace o dvou pedofilech, kteří tyto služby vyhledávali.

Na výskyt dětské prostituce upozornila v roce 2003 německá organizace Karo, jež v Chebu pracovala. Rozsah dětské prostituce, o němž pracovníci Karo mluvily, ale odmětly jak města, tak policie.

V Chebu by měla už v letošním roce začít pracovat také německá nezisková společnost EJP – Lazarus, která se chce mimo jiné na týrání a zneužívání dětí také zaměřit. Zlepšit chce i spolupráci s policií. (dt)

Podle Posselta je Klaus „nacionalista a epigon Beneše“

Předseda Sudetoněmeckého krajanského sdružení (SL) Berndt Posselt přirovnal českého prezidenta Václava Klause k někdejšímu československému prezidentovi Edvardu Benešovi, který je pro sudetské Němce synonymem českého nacionalismu a ztělesněním „křivd na nich spáchaných“. Posselt tak reagoval na Klausovo stanovisko v deníku *Mladá fronta Dnes*, v němž český prezident označil poválečný odsun sudetských Němců z Československa za „součást preventivních opatření.“

„Pokud jsou dnes Češi svobodní, děkují za to síle evropského sjednocování a odvaze bojovníků za svobodu kolem Václava Havla. Ti vycházejí z tradic křesťanských zakladatelů Evropy, zatímco Klaus jako prototyp nacionalisty je spíše epigonem Edvarda Beneše,“ citovala agentura DPA Posselta, který pak označil Klause za „protiobraz Evropa“.

Agentura dále zopakovala tvrzení, že dekrety podepsané Benešem „byly podkladem k vyhnání a vyvlastnění sudetských Němců“. Historici však poukazují na to, že dotyčné dekrety ustanovovaly v tomto směru pouze vyvlastnění německého majetku v Československu, zatímco odsunem se vůbec nezabývaly.

Klaus v článku pro český deník napsal, že poválečný transfer sudetských Němců z tehdejšího Československa měl být jedním z preventivních opatření k zabránění vzniku nové války. „Naše země – se souhlasem vítězných mocností – využila tehdejší chvíle a jednoznačné atmosféry, v níž převládl názor, že je viníky světové války třeba potrestat a že je třeba řadou preventivních opatření zabránit vzniku války nové,“ argumentoval český prezident.

„Že by k žádnému transferu (odsunu, vysídlení či vyhnání) Němců z našeho území bez roků 1938 až 1945 nikdy nedošlo, že by to nikoho ani nenapadlo, že nejdříve došlo k transferu Čechů ze Sudet, že to, co se stalo po válce, bylo jen a jediné důsledkem, nikoli příčinou, je každému rozumně myslícímu člověku snad jasné,“ napsal Klaus.

Již v pondělí se proti Klausovým slovům ohradila šéfka německého Svazu vyhnanců Erika Steinbachová, která je označila za „políček celé Evropy“.

Pojem Benešovy dekrety se užívá pro soubor právních norem, které byly v letech 1940-1945 (v době neexistence parlamentu) vydávány prozatímní československou vládou a podepisovány prezidentem Benešem. Vysídleňské organizace napadají zejména dekrety o konfiskaci majetku. V dekretech samých však nebyl zakotven odsun Němců; o jeho uskutečnění z celé střední Evropy (nejen z ČSR) rozhodly vítězné mocnosti na konferenci v Postupimi v srpnu 1945 s ohledem na roli, kterou německé menšiny sehrály při rozpoutávání války. (ČTK)

Prezident České křesťanské akademie Tomáš Halík na biskupské konferenci při Evropském společenství

Křesťanské a liberální hodnoty nemusejí být v Evropské unii v protikladu, ale mohou se vzájemně doplňovat, míní známý český kazatel, pedagog a katolický intelektuál Tomáš Halík. „Není možné postavit železnou oponu mezi liberalismem a křesťanstvím,“ řekl na závěr svého pobytu v Bruselu, kde debatoval s liberálními a konzervativními europoslanci a přednášel v Komisi biskupských konferencí při Evropských společenstvích.

V křesťanství i v liberalismu podle Halíka existují různé názorové proudy, z nichž některé mají k sobě vzájemně blíže než ke svým radikálním či fundamentalistickým pólům. „Pro Evropu je důležitá zkušenost z několika staletí soužití liberálů a křesťanů. Musíme hledat spolupráci, tedy ani nepřátelství, ani zglajchšaltování, ale vzájemně si vážít odlišných pohledů,“ soudí.

„Kdyby se liberálové snažili vypudit křesťanský názor z veřejné debaty, zradili by vlastně své principy tolerance. Tam, kde politika nemá svého kritického oponenta, i ze strany křesťanství, se stává svého druhu netolerantním náboženstvím,“ dokazoval i na principu sekularizace ve Francii, zakazujícího náboženské symboly ve školách a úřadech. Ani z křesťanství, ani z ateismu nelze udělat státní program, ale záhodno je vytvořit svobodný prostor, v němž by se mohly uplatnit všechny názory, pokud neustlačují druhé.

Prezident České křesťanské akademie nepovažuje za „až tak důležité“, aby se v evropské ústavě objevila zmínka o křesťanských hodnotách, a nenabádal by k této debatě ani v případě, že by se euroústava přepracovávala. Křesťanství by spíše než proklamací mělo být zastoupeno

v respektu k lidskému životu, péči o staré lidi či humánním zacházení s přistěhovalci.

„Evropa se nestane více či méně křesťanskou podle toho, zda tam ta věta bude či nebude, ale spíše by se měla otevřít debata o změnách ve vztahu mezi náboženstvím a politikou,“ uvedl s připomínkou, jakou „planetární odezvu“ měla osobnost papeže Jana Pavla II. I to podle něj dokazuje, že vztah ke křesťanství nelze měřit jen návštěvností kostelů; náboženství ani v západní Evropě nezmizelo, jen se přestěhovalo do privátní sféry. A církev pomohla i při pokojném přechodu od autoritativních k demokratickým režimům v Polsku, na Filipínách či Chile.

„Stát ztratil monopol na politiku, církve ztratily monopol na náboženství. Jsou tu nové dynamické proudy, které jdou přes hranice církví a států. Nelze se vracet k jednotě trůnu a oltáře, to by byl nesmysl, ale v době globalizace nelze tyto dvě dimenze oddělovat, musí se nalézt dialog, spolupráce a vzájemné korigování.“ (zkráceno, dt)

STEM: Práci Paroubkovy vlády hodnotí kladně třetina Čechů

Práci vlády premiéra Jiřího Paroubka (ČSSD) hodnotí v červnovém průzkumu agentury STEM kladně 33 % Čechů. Oproti předchozímu měsíci se počet lidí, kteří práci kabinetu považují za dobrou, zvýšil o 16 %. Tradičně nejvíce občanů – plných 70 % – hodnotí pozitivně práci prezidenta Václava Klause. Parlament pak v minulém měsíci pracoval dobře podle 30 % obyvatel Česka.

Kladné hodnocení práce vlády se v současné době dostalo na úroveň, jaké dosahovalo na počátku letošního roku. Prudký propad v dobrém hodnocení práce kabinetu zaznamenal průzkum STEM od února do května, kdy hodnocení občanů ovlivnila vládní krize spojená s majetkovou aférou kolem tehdejšího předsedy vlády Stanislava Grosse (ČSSD). Zatímco v minulém měsíci tak považovalo práci vlády za dobrou jen 17 % občanů, nyní jejich počet výrazně stoupl. Podle agentury STEM jsou z dlouhodobého hlediska názory na práci vlády a parlamentu dosti podobné. Průzkumu agentury STEM se v prvních šesti červnových dnech zúčastnilo 1651 respondentů starších 18 let. (dt)

Dokazování v případě Nižňanský pokračovalo v Rakousku

Mnichovský proces s údajným válečným zločincem Ladislavem Nižňanským (87) se přesunul do Rakouska. V tyrolském Hallu byl vyslýchán pětáosmdesátiletý svědek, bývalý příslušník slovenské protipartyzánské jednotky Edelweiss, který se ze zdravotních důvodů nemohl dostavit do Mnichova. Výslech však zřejmě nepřinesl mnoho nového, protože svědek je již starý a na nic se nepamatuje, uvedla agentura APA.

Soud chtěl výsledkem zjistit podrobnosti o organizační a velitelské struktuře jednotky, aby mohl posoudit, nakolik byl Nižňanský zodpovědný za zločiny, k nimž za jeho působení došlo. V německé protipartyzánské jednotce Edelweiss velel Nižňanský její slovenské části, která v lednu 1945 údajně na jeho rozkaz zmasakrovala obyvatelstvo středoslovenských obcí Ostrý Grůň a Kuak za předpokládanou pomoc partyzánům.

V červnu pak mají na Slovensku vypovídat osoby, které přežily masakry ve vesnicích Ostrý Grúň a Kuak. Tehdy to byly ještě děti.

Nižňanský byl zatčen již počátkem roku 2004, proces s ním měl původně skončit na podzim téhož roku. Nyní vše nasvědčuje tomu, že se protáhne nejméně do letošního léta. Dosavadní výpovědi svědků ale případ neosvětlily a jeho vinu zatím neprokázaly. Loni v říjnu byl propuštěn z vazby a mnichovský soud pak začal dodatečně zjišťovat další okolnosti případu.

Nižňanský, který po válce odešel do Německa, kde působil pro americké tajné služby a později pracoval v Rádiu Svobodná Evropa/Rádio Svoboda (RFE/RL), je obžalován z podílu na zabití 164 lidí. Nižňanský spoluúčast na vraždách odmítá. V komunistickém Československu byl za údajný podíl na masakrech počátkem šedesátých let v nepřítomnosti odsouzen k smrti. Nižňanského advokát ale zpochybňuje celý komunistický proces jako vykonstruovaný, protože tehdy „museli“ být odsouzeni „zrádcové lidu“.

Pozorovatelé ale upozorňují, že pokud obyvatele uvedených slovenských obcí nevyvraždila slovenská část jednotky Edelweiss, museli to být příslušníci její německé části. Všechna dostupná svědectví totiž uvádějí, že vraždění začalo ještě dříve, než se „trestné komando“ Edelweiss z obcí stáhlo. (dt)

Poslanci budou rozhodnutí Ústavního soudu respektovat

Rozhodnutí Ústavního soudu, který dal ve sporu obou komor parlamentu za pravdu Senátu a zrušil spornou novelu zákona o střetu zájmů, nevyvolá v Poslanecké sněmovně revoltu. Poslanci budou rozhodnutí soudu respektovat a při schvalování zákonů k němu budou přihlížet. Řekli to ČTK.

„Nelze než respektovat rozhodnutí Ústavního soudu. Je to rozhodnutí, které musíme brát v úvahu při projednávání dalších zákonů,“ řekl ČTK předseda dolní komory Lubomír Zaorálek (ČSSD). Podobně se vyjádřil i lidovecký poslanec Jiří Karas. „Rozhodnutí Ústavního soudu je správné,“ uvedl.

Verdikt ústavních soudců vítá i Svaz měst a obcí. Zákon byl podle svazu zmatečný, některé pojmy byly špatně vykládány, spojoval nesourodé prvky, většina jeho ustanovení se dala lehce obejít a byl chybně formálně přijat. Problematickou otázkou byl i zánik mandátu z důvodu neslučitelnosti funkcí. Toto omezení bylo diskriminující a odporovalo ústavnímu právu volit a být volen. „Ze všech těchto důvodů je dobře, že Ústavní soud novelu v plném rozsahu zrušil,“ uvedl výkonný místopředseda svazu Jaromír Jech.

Poslanci předlohu prosadili přes odmítnutí Senátu i prezidenta Václava Klause. Senátoři byli ale přesvědčeni, že jejich veto mělo být konečné. Novela změnila i zákony o krajských a obecních volbách. Ústavní soud se přiklonil k tomu, že ke změnám volebního zákona je nutný souhlas obou komor. Sněmovna tvrdila, že o volební zákon nejde a souhlas Senátu nepotřebuje.

Verdikt ústavních soudců podle unionisty Jana Hadravy upozorňuje na to, že v demokracii je určité procedury nutné dodržovat. „Revoluční činy sněmovny, která na procedury neklade takový důraz, nemají ve stabilní demokra-

cii místo,“ uvedl Hadrava. Očekává, že poslanci budou nyní na senátory naštvanější. Členové horní komory budou ale podle něj zároveň respektovanější „protože jsme se ukázali jako soupeři, kteří nejsou tak slabí“.

(zkráceno, ČTK)

Svatý Václav nemá řetěz

Černé nebe se právě protrhlo, když tři muži uchopili velké šroubováky a dali se do díla. „Jde to ztuha,“ poznamenal jeden z nich. „Potřebovali bychom větší šroubováky,“ utrousil druhý. Přihlížela jim hrstka prokřehklých diváků. I tak může vypadat demontáž mýtů české historie.

Tak začala demontáž prvního článku řetězu oepínajícího svými vzhůru trčícími lipovými lístky sochu svatého Václava na pražském Václavském náměstí. Prvním šroubojícím mužem byl šéf pražského magistrátu Pavel Bém (ODS). Hladce oholen a v tmavém obleku tvořil poněkud nesourodou trojici s „generálním guvernérem“ Balbínovy poetické strany Janem Hrdinou v černém fraku a buřince a vlasatým a vousatým Jaroslavem Hutkou. Na rozdíl od upřímné radosti Hrdiny a Hutky, že jim „symbol normalizace“ mizí před očima, byl pražský primátor zdrženlivější. „Není to špatné umělecké dílo,“ prohlásil na adresu překážky, která od počátku sedmdesátých let brání lidem přiblížit se k oblíbené a magické „národní“ soše. „A Zdeněk Kolářský je ceněný umělec. Je ale logický argument, který říká, že byl měl být řetěz odstraněn,“ dodal primátor.

Rozebrané články odvezlo auto do Galerie hlavního města Prahy. Hutka jeho odjezd sledoval se spokojeným úsměvem: skončilo snažení, které začal před osmi lety, kdy na svém koncertě požádal tehdejšího primátora Jana Koukala, ať dá řetěz odstranit. (Ačkoliv má všechny pražské sochy pod palcem Galerie hlavního města Prahy, o svatém Václavovi rozhoduje magistrát.) Pak se dlouho nic nedělo. Hutka tedy spolu s balbínovci přikročil k akci – předloni zabalili

v rámci „hedvábné vzpoury“ řetěz do vlajek Sovětského svazu, loni se ho chystali pod heslem Do Evropy bez řetězu „prostě odříznout“. Tehdy jim v tom zabránila policie. Zabavila rebelům šest šroubováků a Jiří Hrdina dostal pořádkovou pokutu tři sta korun. I letos to vypadalo, že „zdechlina po komunismu“ zůstane na svém místě a bude vystavena dalšímu ataku balbínovců – tentokrát se chystali navěšet na řetěz staré boty a hrnce.

Posledního květnového dne ovšem hudebník uveřejnil na svých webových stránkách naštvaný fejton, v němž se opřel do Béma a obvinil ho, že slíbil řetěz několikrát odstranit a nikdy to neudělal, ani nereagoval na dopisy, které ho k tomu nabádaly. „Jelikož ten řetěz nikoho nezajímá, primátor také velmi dobře pochopil, že se tím zabývat vů-

bec nemusí," napsal Jaroslav Hutka. „Možná by ten řetěz měl být přece jen vyhlášen českou národní památkou. Přípomínkou tuposti, otrockosti a skutečné národní nesamostatnosti.“ A fejeton zabral – Pavel Bém vzal do ruky šroubovák a lidé mají po třiceti letech přístup k symbolu českých dějin. (Respekt 24/2005)

Málokdo o nich ví, ale jsou ještě tady

Už jen čtyři autobusy

Ještě před pár lety se sem sjížděli v desítkách autobusů, letos se vešli do čtyř. V poledním slunci pomalu kráčí k památníku na hřbitově v Horním Slavkově. Dav starých mužů a žen. Všichni strávili část svého života v některém z koncentračních táborů vybudovaných komunisty v padesátých letech na Jáchymovsku. Jejich pravidelná schůzka nazvaná Jáchymovské peklo se poslední květnový víkend konala po šestnácté.

Hudba hraje, prapory vlají

Kostel sv. Jáchyma je plný. Mši za „bratry mukly a sestry vězeňkyně popravené, zastřelené, umučené a ubité v táborech a věznicích“ slouží arcibiskup Karel Otčenášek z Hradce Králové, který byl sám odsouzen na jedenáct let. Vyzývá k modlitbě a vzpomene i stovek uvězněných duchovních, z nichž mnozí zahynuli na následky ozáření ve Věži smrti, drtírně rudy ve vůbec prvním koncentračním táboře jáchymovského komplexu, Vykmánově.

Před kostelem na vězně čeká kutálka. Vojáci kladou věnce k masivním kvádrům s vyrytými jmény táborů. Skauti stojí v pozoru pod třepotajícími se vlajkami. Jsou tu zástupci vlády, církve, armády, města i kraje. Předseda senátu Přemysl Sobotka hřímá do mikrofonu o křídlech, která narůstají českým komunistům. Úctu k shromážděným vězňům vyjadřuje ministr vnitra. Českou veřejnost zastupuje pár romských rodin z okolních baráků a skupinka, která si v ruině Hornického domu dopřává z ranních lahviček.

Jednotliví řečníci si předávají mikrofon a hovoří o letech komunistické zvěle, o popravách, zabíjení a sadis-

tickém mučení, které nebylo nikdy potrestáno. Pamětníci stojí tiše, někteří se z prostranství pozvolna vykrádají do stínu stromů u kašny. Staří muži a ženy s odznaky KPV (Konfederace politických vězňů) v klopách se zdraví a objímají. Hudba hraje dál, prapory vlají, řečníci se střídají. Jsou tu k uctění památky vězňů všichni, kdo tu mají být, ale jako by tu nebyl nikdo. Utrpení stovek tisíc Čechoslováků vězněných komunisty a mezi nimi desítek tisíc bývalých uranových otroků se nestalo samozřejmou součástí národního vědomí. „Odseděli si deset, patnáct, dvacet let za nepředstavitelných podmínek," říká Milan Valenta, politický vězeň z roku 1985. „Někteří byli mučeni. Když to dnes vyprávějí mladým, jejich vzpomínky působí neskutečně, šíleně, nevěrohodně. Jak z jiné planety. Mnozí proto mlčí.“

Milan Valenta na jáchymovské setkání doprovází svého přítele Antonína Balcara z Malé Úpy, který si jen na lágru Nikolaj odfáral čtyři roky.

„Lidi se o zločiny komunistů nezajímají. Bud sami kolaborovali, nebo se jich už zase bojí," říká Antonín Balcar, kdysi odsouzený za velezradu. „Anebo se derou ke korytu tak prudce, že na nic nemají čas," směje se. Na otázku, zda si myslí, že by komunisti byli schopni své odpůrce zase zavírat a trýznit, se už směje na celé kolo. „Proč by ne? Už to dělali a nic se jim nestalo," přidává se jiný mukl.

Na rozdíl od veteránů druhé světové války se zkušeností politických vězňů, mnohdy aktivních odpůrců komunismu, nikdo nechce zabývat. Ve státě, kde se na vládě podílejí vyznavači komunistické ideologie, si připadají jako společenští páriové. Jejich hlas byl snad slyšet několik let po listopadu 1989. Nyní se stali špatným svědomím společnosti.

Kulturní dům

Péčí hornického spolku Barbora a pod patronátem karlovarské odbočky KPV vznikla nad horským údolím, kde leží město Jáchymov, naučná stezka Jáchymovské peklo. Mapuje místa, kde byly pracovní tábory. Po některých nezbylo ani památky, jinde je chatová osada, kříž či halda hlušiny.

Město Jáchymov je ostrým řezem rozděleno do dvou částí. Dole vítají návštěvníka honosné bělostné budovy lázní, po pár minutách chůze do svahu se ocitneme v bizarním světě zpustlého českého pohraničí. Vietnamci nabízejí kořalku, cigarety a trpaslíky, ve zničených domech po vyhnaných Němcích pobíhají polonahé romské děti, k návštěvě zvou sekáče a nonstop herny s názvy jako Vampyr či Miami.

Bude poledne. Bývalí vězni vycházejí z muzea v Mincovně, kde se podával „slavnostní přípitek“. Program pokračuje debatou v lázeňské části města v Kulturním domě.

Z davu koncentračníků, proudícího náměstím, se vyděluje skupinka starců a vchází do hospody Regent. „Tolik našich už zemřelo!“ povzdechne si jeden. Jiný tlumí jeho patos herdou do zad a zve na setkání do Leopoldova 8. srpna. „Tam se snad ještě dostracháš, ne?“

V přítmí téhle hospody na vězně civí sochy Stalina, Gottwalda, Lenina. Stěny zdobí srpy, kladiva a sovětské vlajky. Staří pánové si objednávat pivo. Chválí muzejní expozici v Mincovně věnovanou koncentrákům. „Aspoň tu něco zůstane, až umřeme i my. Jinak by o uranu nikdo nevěděl,“ říkají.

Pocit osamocení se v rodinách vězněných někdy nese přes generace. Klára Tomková, která doprovází dědečka i do rudého koutku k Regentovi, letos maturovala. „Spolužáci vědí, že existoval Mauthausen, Dachau, Buchenwald,“ poznamenává. „Když ale řeknu jména lágrů Eliáš, Vojna nebo Svornost, kde byl děda a jeho kamarádi tolik let, koukají na mě jako na blázna. Připadá jim, že si vymýšlím.“

V Kulturním domě radost ze setkání přehlušila frustrace. Muklové a muklyně teď vystupují se svými stížnostmi. Od obecných křivd, že nebyl uznán 3. odboj a komunistické zločiny nejsou považovány za zločiny proti lidskosti, až k drásavému detailu, že vdovám po ubitých ve vyšetřováních Státní bezpečnosti není přiznáván vdovský důchod.

Debatu uzavírá Nada Kavalírová z KPV: „Česká společnost je apatická. Nedaří se nám ji probudit. Ale ještě jsme tady.“
(*Jáchym Topol, Respekt 24/2005*)

Uranový gulag

„Vy tu zdechnete a z vašich žen naděláme kurvy.“ Tak nějak zněla věta vítající vězně za branami táborů uranového komplexu. Svědectví se v popisu prvních okamžiků shodují po tisících. Od soudů a z kriminálů přijížděli vězni

v autobusech se začerněnými skly do rozřadovacího tábora C u Ostrova nad Ohří (Vykmánova). Cestovali bez jídla a vody, přivázání k sobě a střežení dozorcí s odjištěnými samopaly. Z tábora C putovali do některého z 18 pracovních táborů. Zbavili je civilních šatů, majetku, ostříhali je a očíslovali. Pak byli okamžitě nasazeni do dolů. V táborech Mariánská, Barbora, Svatopluk, Eliáš, Eduard, Volnost, Rovnost, Svornost, Ležnice či Vojna na Příbramsku i jinde byl často hlad, věžňové pracovali bez ochranných pomůcek, bez pořádného obutí a oblečení. Byli trestáni bitím a korekcemi. Jejich utrpení umocňovalo i neustálé přemísťování z tábora do tábora, vždy do nového a nepřátelského prostředí.

„Stálý pobyt byl jen pro andílky, co vykonali každý rozkaz,“ vzpomíná Stanislav Stránský. „Já byl vzpurnej, tak se mnou pořád šíbovali z místa na místo. Šlo jim o to, aby mohl nikde nezapustit kořeny. Báli se naší solidarity.“

Zvláště v prvních letech lágrů, na které vězni vzpomínají jako na dobu hladu, se množily pokusy o útěk. Dopadení útekáři byli často zastřeleni, rodina dostala telegram: Váš muž (otec, bratr, syn) byl zastřelen na útěku. Na pohřeb nejezděte.

Podle sovětského vzoru také bachaři leckde organizovali bicí komanda složená z kriminálků. Měla terorizovat politické vězně, mít nadvládu v táborech. „Po večerce vtrhli na náš barák a s řevem mlátili a kopali každého, kdo se hnul,“ vypráví Pavel B. „Jenže mezi náma byli partyzáni i východňáci, co se prostříleli přes Duklu. Připravili jsme si gumové hadice plné písku a kusy kabelů a příště jsme jim dali tak strašně do držky, že je to přešlo. Na tohle vzpomínám opravdu rád,“ říká s úsměvem čtyřiaosmdesátiletý muž a švihne zápěstím.

Podmínky v jáchymovském uranovém komplexu byly tak otřesné, že se systému dostalo pochybné cti uvedení v historickém díle *Gulag* Anny Appelbaumové, kde na celé východoevropské komunistické vězeňství, s výjimkou táborů v Sovětském svazu, stačí pár řádků.

Uranová ruda byla během jednoho desetiletí vytěžena. S politickým táním přicházely amnestie. Poslední vězni opustili tábory v dubnu 1961. V šedesátých letech se o poměrech v lágrech otevřeně psalo a hovořilo. Různé komise (Pillerova aj.) zkoumaly „porušování socialistické zákonnosti“. Tuto činnost znemožnila sovětská okupace. Nová fakta a svědectví o životě i umírání v komunistických koncentracích na Jáchymovsku se objevují dodnes.

(*Respekt 24/2005*)

Rozhovor s polistopadovým šéfem diplomacie Jiřím Dienstbierem

Lucemburský premiér prohlásil, že skončil evropský sen. Řekl byste to také tak dramaticky?

Já si myslím, že nemá cenu to dramatizovat. Bude se pokračovat podle smlouvy z Nice. A kromě toho – vždyť evropská integrace má krizový vývoj od samého začátku! V těch neustálých krizích se to společenství uhlí a oceli dostalo až do současného stavu, kdy se diskutuje o tom, jaká má být ústava.

Zkuste okomentovat některé výroky. ODS např. tvrdí, že evropská smlouva a ratifikační proces jsou mrtvé.

No, tady se lidé vyjadřují z různých hledisek příliš extrémně. A příliš pod tlakem okamžité situace. Vždyť ani to francouzské, ani to holandské referendum nebylo o evropské ústavě! To bylo o skutečných problémech, které neměly k evropské ústavě vůbec žádný vztah. Byla to špatná ekonomická

situace, nezaměstnanost, přesun podnikání do Číny a do nových členských zemí...

Takže důvodem francouzského „ne“ byl fakt, že jejich ekonomika stagnuje a Francouzům vadí, že jim nové členské země odčerpávají finance?

Ano, podle některých analýz je to tak. Je to dokonce interpretováno jako dodatečné zamítnutí rozšíření. Je pravda, že tak velké rozšíření musel

být pro ten organismus šok. Tři měsíce jsem sledoval francouzskou debatu na internetu. Když vidíte ty transparenty „ne ústavě“, „ne Turecku“, tak je tu obava z dalšího ekonomického dumpingu. A navíc k tomu ještě přispěl islámský fundamentalismus. Je tu strach z přijetí země, která bude mít v okamžiku přijetí možná sto miliónů obyvatel.

Řekl jste, že to bylo interpretováno i jako dodatečné odmítnutí rozšíření EU. Může mít třeba Turecko smůlu?

Možná že je to na dlouhou dobu konec rozšiřování. Ale ne konec integrace v rámci EU. Já dokonce souhlasím s tím, že teď po zamítnutí by měla debata pokračovat, ale neměla by pokračovat jako kampaň za evropskou ústavu. Ukazuje se totiž, že referendem o evropské ústavě se lidé v podstatě vyjadřovali proti vlastním vládám. Proti imigraci. Proti špatné ekonomické situaci. To je ten slavný polský instalatér nebo slavný polský řidič kamionu, kterého se ve Francii a v Holandsku bojí z důvodu, že je připraví o zaměstnání. A to přece s ústavou nemá vůbec nic společného! To souvisí s globalizací a otevřením hranic.

Premiér Paroubek je pro celoevropské referendum. Je tato myšlenka reálná?

Celoevropské referendum je těžko realizovatelné. To by se muselo všech 25 států dohodnout na stanovení stejných zákonů a stejného data referenda. Je to ale vlastně nápad Schüssela...

Ano. Ten to Paroubkovi telefonoval.

Ano, telefonoval mu to. Takové referendum není možné, poněvadž se na něm státy nedohodnou. Když nemáte jasný termín, tak se to všechno tak nějak plácá ve vzduchoprázdnu.

Neplácá se ve vzduchoprázdnu samotná euro-kampaň?

Mně se vůbec nelíbí termín kampaň. To je vlastně vojenský termín.

Tak kampaň máme před každými volbami.

To máme. A taky se mobilizuje. Je to samá vojenská terminologie. Mělo by se debatovat o skutečných problémech a hlavně o tom, jakou chceme Evropu. O tom se vůbec nediskutuje. Tady se akorát nadává.

Vy si myslíte, že když tomu budeme říkat jinak,

tak se politici začnou chovat mírněji a přejdou k vysvětlování?

Tohle jsou prostě věci moderní demokracie a médií... Henry Kissinger říká, že „informací je nekonečné množství, ale jak se v nich vyznat?“ K tomu jsou potřeba autority. A tady ty autority nejsou, že jo. Většina politiků se jen snaží trefit do veřejného mínění nebo se snaží zjistit, co by jim prospělo.

Tedy jsou to populisté?

Dobře. Můžete říct, že jsou všichni populisté. Ale svoji roli v tom hrají i média. Podívejte se na všechny naše noviny. Kde jsou nějaké pořádné analýzy? To, co kdysi bývalo v amerických a anglických listech, dosud několik novin má. Ale je jich čím dál méně. A třeba Bush klidně řekne, ať si tyhle noviny píš, co chtějí, protože to stejně nikdo nečte. Jen pár intelektuálů.

Řekl jste, že tu nejsou autority. Myslel jste, že nemáme žádné, nebo jen nedostávají prostor v médiích?

Autority by musely mít schopnost se prosazovat. A musely by k tomu mít prostředky. Víte, dnes je na všech novinách napsané, že jsou nezávislé. Ony tak úplně nezávislé nejsou. Jakousi politickou orientaci mají.

Zpět k euroústavě. Máme v Evropě ostudu vzhledem k tomu, že jsme jediná členská země, která se dosud nebyla schopna rozhodnout, zda smlouvu schválí referendem, nebo v parlamentu?

Nemyslím, že kvůli tomu máme ostudu. Občas někteří naši politikové dělají ostudu, ale nejsme výjimka. Vezměte si něco tak absurdního, jako když čtrnáct dní před francouzským referendem vláda zruší staletý svátek svatodušní pondělí!

Zůstala bych spíš u nás, kde mi připadá absurdní, že se politici nejsou schopni na něčem takovém dohodnout, ale vláda přitom deklaruje, že její superprioritou je právě euroústava.

Ale děvenko, ten problém je přece praktický. Jak může být schopna něco takového říct, když si spočítá poměry ve sněmovně a v Senátu! Na to, aby se měla referendum, musíte mít ústavní zákon o referendu.

Tak to má vláda spočítané už od roku 2002, kdy taky tvrdila, že referendum bude.

Ano, ale ODS to tvrdila taky. A teď se jí hodí porážka ústavy ve Francii

a v Nizozemsku, aby řekla, že žádné referendum nepotvrdí.

Proto se ptám, jestli to náhodou není ostuda. Tak asi ne.

Ale ostudu má kdekdo.

Jakou máme v Evropě pověst? Kdesi jste prohlásil, že česká diplomacie klopýtá za kočárem – a řekl jste to v souvislosti s tím, že v roce 2007 máme spolupředsedat Evropské unii.

Já jsem řekl, že česká politika klopýtá za kočárem. Protože rok před vstupem do EU nás mnozí upozorňovali na to, že bude potřeba připravit českého komisaře. Poláci určili Hübnerovou za ministryni pro Evropu už rok a půl předtím. A ona tam pak celou dobu jezdila a měla styky na vládní úrovni. A dneska má na starosti peníze pro strukturální fondy! Tady bylo najednou potřeba jmenovat komisaře do tří dnů! Ačkoli se to rok vědělo! Nebo si vezměte kandidátky do Evropského parlamentu. Taky se to vědělo dlouhou dobu, a nakonec se slepovaly kandidátky na poslední chvíli. Když jsem se ptal: „No a umějí ti kandidáti vůbec jazyky?“, tak mi bylo řečeno: „No, mají nějaké zkoušky.“ Na to jsem jim odpověděl, že takových papírů o zkoušce bych jim mohl přinést nekonečné množství. A takovýmto způsobem se u nás dělá politika. Všechno na poslední chvíli. S tím komisařem to byla opravdu totální ostuda! On tam přijel, teprve po příjezdu se zjistilo, že není schopen komunikovat, tak ho nahradili bývalým vyjednavcem. Ten zas ovšem udělal zásadní chybu, když v BBC řekl, že není politik, ale úředník. Tím nahrál všem, kteří tam chtěli dostat politika. No a tady pak padne vláda, tak se do Bruselu pošle bývalý premiér! Za půl roku jsme měli tři komisaře.

Takže co já se vás vlastně ptám, zda si děláme ostudu tím, že jako jediní nevíme, jak rozhodneme o euroústavě, když to děláme jako obvykle, tedy na poslední chvíli. Zřejmě jsme tím nikoho ani nepřekvapili.

Tady je to jiná situace. V tomto případě je docela rozumné říct, že počkáme, jak to proběhne. Pak si ani ti, co jsou proti nám, nedovolí dělat z České republiky jediného kverulanta a outsidera. Jiná věc je, že za chvíli má Česká republika spolupředseda s Francií a Švédskem. Umí tady už vůbec někdo francouzsky? Ministři zemědělství spolu mají schůzky! Minist-

ři průmyslu mají schůzky! Ale co se ptám na francouzštinu. Oni mnozí ministři neumějí ani anglicky. A navíc – my pořád nevíme, co tam vlastně budeme chtít prosazovat. Protože až doposud každá země, která předsedala unii, měla nějaký plán a cíl. Je obrovská spousta práce tohle připravit. A to na to prosím máme dva a půl roku.

Sám jste ty termíny použil – myslíte, že jsme v Evropě za kverulanty a outsidersy?

No, nejsme v tom sami. Jsme taková nejistí. Patříme k těm, kteří nevědí, co chtějí v EU dělat. Nemáme žádnou velkou koncepci. Ale to taky souvisí s rozdrobeností naší politické scény. To není jednoduché. Jakou chceme Evropu? Kde chceme mít hranice? Třeba náš pan prezident by měl v EU nejradši i Kazachstán, jen aby to bylo co nevolnějši. Protože ty hranice bude potřeba někdy stanovit. A je možné, že až se to stabilizuje, tak za deset nebo patnáct let se ukáže, že tam vstoupí ještě někdo další.

Jak hodnotíte roli prezidenta Klause v oblasti evropské politiky?

Víte, já si myslím, že náš prezident je ztělesněním českých komplexů méněcennosti na vysoké intelektuální úrovni. Ten jeho obranářský komplex... Je to opravdu zvláštní. Vždyť Klaus je člověk inteligentní, vzdělaný, ve světě se naprosto volně pohybuje, navíc se nebojí říkat velmi nepopulární věci, a to jak doma, tak v zahraničí. A na jedinou nás tady chce chránit jako nějaký malý český skanzen v Evropě! Je to nepochopitelné u člověka s takovýmto intelektuálním potenciálem.

Nebylo na druhou stranu od premiéra Paroubka přehnané, když mu začal vzkazovat, že mu bude dávat instrukce, pakliže se prezident vydá na nějakou zahraniční cestu?

Podle ústavy za prezidenta odpovídá vláda. Možná, že ta Paroubkova forma nebyla nejlepší, ale jestliže Václav Klaus přijede do Varšavy a tam začne mluvit o postdemokratismu, tak to je proti všem principům moderní demokracie. Navíc pak Klaus ukazuje, že v tom ideologickém zaujetí má najednou úplné mezery v historických informacích. Když napíše, že pojem suverenity se týká státu, a ne občana, tak vů-

bec neví, že celá britská, francouzská a další demokracie vycházely ze suverenity občana! Z jeho osvobození! A tohle on klidně napíše do článku! Někdy nevím, co mu jeho poradci vyvádějí, protože tohle by přece jen neměl přehlédnout.

Jak je Klaus podle vašich informací vnímán v zahraničí?

Bohužel podle mých zkušeností, pokud se lidé chovají slušně, tak se diví, že český prezident může říkat některé věci, které říká. Klaus je zajímavý přednášeč, zajímavý jakýsi profesor. Ale když je hlavou státu, tak se na to všichni dívají podivně: „Co to je? Co to znamená?“

A když se vás tak ptají, co odpovídáte?

Nepůjdeme do osobních věcí. Já s Klausem nesouhlasím téměř v ničem, ale shodli jsme se v odporu vůči nesmyslnému bombardování Jugoslávie nebo v kritickém postoji u Iráku. Vnímám ho jako osobnost, která má názory a prosazuje je.

(Renata Kalenská, LN, zkráceno)

Nová slova, nové pojmy

opruz

Toto slovo vlastně není tak nové, používalo se jako nádávka už v předlistopadovém období, ale teprve v posledním období se dočkalo většího rozšíření. Když dnes teenagerovi např. řeknete, že má umýt nádobí nebo provést jinou domácí práci, otráveně prohlásí, že to je „opruz“. Pokud ovšem poslechne, není třeba se nad tím pohoršovat – koneckonců, proč by měl být nadšený. Se slovem „opruz“ úzce souvisí sloveso „prudit“. Prudí rodiče, kteří neustále něco požadují, ze stejného důvodu prudí i učitelé. Prudí ale třeba i zákazníci, když si pořád vymýšlejí zbytečnosti, prudí i šéf. Velmi blízké k slovu „prudit“ je výraz otravovat, ale „prudit“ se zdá jaksí módnější, mladší a zvukomalebnější. Když někdo prudí vždy a všechny, nazývá se „prudic“.

pařit

Ani u slova pařit nejde o žádnou velkou novinku, i když se nyní používá v podstatně jiném významu než původně. Když někdo paří, znamená to, že flámuje, slaví a účastní se mejdanů. Nebo také sedí u počítače a zuřivě hraje virtuální hry, při nichž zabíjí různé slizouny a podobně. Český deník *Právo* dokonce jednu dobu měl zvláštní pravidelnou rubriku pro počítačové hráče nazvanou Pařan – tak se totiž sami označovali vášniví hráči. Zdá se mi však, že tento

druhý význam slovesa pařit se pomalu vytrácí, možná i v souvislosti s proměnami počítačových her, které se stávají čím dál tím více dokonalejší a sofistikovanější. A tak se nyní paří už jen se sklenkou v ruce, případně i v tanečním rytmu. A každý potřebuje jednou za čas jít si s kamarády pořádně zapařit, není-liž pravda? Ale možná už brzo se tomu bude říkat jinak, právě v této oblasti se totiž příslušné slova mění tak rychle, že to zejména dříve narození obvykle ani nestihnou zaregistrovat a často pak svým potomkům nemají šanci porozumět.

zavináč

Ten podivný znak, tvořící neodmyslitelnou součást e-mailových adres, se ve světě označuje nejružnějším způsobem, v Rakousku hovorově jako Klammeraffe. V českých zemích se mu pak pro jeho podobu zavinutého „a“ říká prostě zavináč. Tento termín bez problémů používají všichni, takže se nemusíte bát, že by snad nějaký snob v České republice nevěděl, co myslíte. Ale správný snob by se s vámi bavil pouze v angličtině. Samozřejmě zavináč znamená i něco jiného – proslulou pikantní rybí lahůdku. Jenže rybích zavináčů se rozhodně v současnosti vyprodukuje rozhodně méně než těch virtuálních a záměny se vzhledem k dost odlišným kontextům nemusíte příliš obávat.

(MaFr)

Americký klub dam

V lednu roku 2005 jsme si připomněli 140. výročí založení prvního ženského spolku v českých zemích, který se orientoval především na vzdělávání. Náprstkovo muzeum v Praze připravilo stejnojmennou výstavu s podtitulem Krůček k ženské vzdělanosti. Návštěvníky seznamuje jak s historií této mimořádné instituce, tak s jednotlivými jejími aktivitami až do roku 1948. V tomto roce byl spolek stejně jako všechny podobné instituce oficiálně zrušen, ale v roce 1996 byla jeho činnost obnovena a jako občanské sdružení při Náprstkovu muzeu poskytuje dodnes členkám kulturně vzdělávací pořady.

Podstatnou částí výstavy je soupis členek, které klubem za dobu jeho existence prošly. Práce na seznamu byla nelehká, protože neexistují přesné údaje, a tak autorka procházela encyklopedie, archiválie, dobový tisk, svatební oznámení, inzeráty, nekrology, parte i nápisy na hrobech, aby mohla alespoň u některých jmen podat životopisné údaje. Podařilo se to jen u části, ale i tak se ukazuje, že klubem prošly významné české literátky, malířky, zpěvačky, herečky, hudebnice, ženy pracující ve školství a v sociálních službách a stovky žen, jejichž jména si dnes již nikdo nepamatuje.

Na počátku bylo pozvání Vojty Náprstka do svého domu na přednášku prof. Studničky o astronomii, které využilo čtyřicet devět paní a dívek v čele s Karolinou Světlou, Sofií Podlipskou, Marií Riegrovou a Augustou Braunero-ovou. Přednáška se natolik líbila, že dámy ještě téhož večera založily Americký klub dam, přičemž slovo americký znamenalo moderní. Velmi záhy se členská základna rozrostla na více jak 200 členek různého věku i sociálního postavení. Touha po vzdělání byla u žen velká, protože střední ani odborné školy neexistovaly a soukromé ústavy stejně jako penzionáty nebo Vyšší dívčí škola v Praze byly dostupné jen dívkám z bohatých rodin. Naproti tomu Americký klub dam poskytoval bezplatně možnost studovat v Náprstkově knihovně, navštěvovat cykly odborných přednášek a chodit na exkurze a výlety. Navíc si členky pořádaly samy jazykové kurzy, hodiny zpěvu a také tělocviku. Kromě sebevzdělávání se věnovaly rovněž charitativní péči, a to jak o osoby nemocné, tak i postižené. Do vytipovaných nemocnic nosily o velkých svátcích pohoštění a pořádaly kulturní akademie. Postižené děti zase braly na výlety a zvaly je na dýchánky do Náprstkovy domu. Byla to první snaha začleňovat postižené lidi do společnosti a nebyla to jediná novinka, s kterou klub přišel. O Vá-

nocích chodily členky do sirotčinců zdobit vánoční stromky a přinášely hojnou nadílku. I to byla neobvyklá věc – vánoční stromek se objevoval jen v bohatých měšťanských rodinách. Další novinkou byla péče o školní děti, které klubistky braly vždy jednou za rok na školní výlet. O děti bylo postaráno, naučily se nové hry a písničky, seznámily se i s neobvyklými sporty a ještě byly pohoštěny. Proto také pomník Vojtovi Náprstkovi postavený na Nebozízku je ve tvaru stolu – připomíná duševní i materiální pohoštění, které poskytoval prostřednictvím Amerického klubu dam pražským dětem. Klubistky se také staraly o Náprstkovo knihovnu, jeho muzeum a pomáhaly i dalším institucím. Klub vychoval mnoho schopných žen, které stály u zrodu dalších vzdělávacích institucí, jako byl Ženský výrobní spolek, První škola kuchařská Domácnost a Minerva, dívčí gymnázium otevřené jako první nejen v Praze, ale dokonce v celé Evropě. Postupně si klub především svou prací pro druhé získal význačné společenské renomé a nechyběl při žádné společenské a politické příležitosti, jako bylo postavení pomníku Boženě Němcové (jež organizoval), položení základního kamene k Národnímu divadlu, převoz korunovačních klenotů z Vídně do Prahy nebo oficiální vítání císaře při jeho návštěvě Prahy. Členky se osvědčily také jako průvodkyně zahraničních hostů a krajanů při návštěvách Prahy během otevření Národního divadla, Zemské jubilejní výstavy, sokolských sletů či Národopisné výstavy československé.

Čítárna Amerického klubu dam 1865-1875

Výstava představuje jednotlivé aktivity klubu na archivních dokumentech, fotografiích, ale i drobných či větších předmětech. Jednotlivé vycházky a výlety jsou naznačeny starými pohlednicemi navštívených míst, které jsou však vystaveny jen ve výběru, protože by se do obou sálů výstavy nevešly. Ve druhém sále jsou vystaveny exponáty vytvářející ženský svět, jako jsou šaty, klobouky, rukavice, vějíře, kabelky a šperky. Značnou část sálu tvoří věrná kopie Náprstkovy salónu, místa, kde byl klub založen a kde se scházel. Mezi dobovým zařízením je i první šicí stroj značky Wheeler a Wilson, který Náprstek klubistkám koupil, aby na něm mohly v roce 1866 šít prádlo pro raněné z prusko-rakouské války. Členky klubu také rozmnožovaly muzejní sbírky svými dary; vystavena je sbírka tanečních pořádků a suvenýrových lžiček.

Výstava o Americkém klubu dam (otevřena do 30. 10. 2005) je doplněna výstavou „Žena na plakátech 19. století“ (otevřena do 5. 9. 2005), která seznamuje s výběrem z rozsáhlé sbírky reklamních plakátů. Polovina z nich propaguje vídeňské a v malém množství i americké firmy, přičemž Náprstkovu muzeu je věnovali sami majitelé firem nebo krajané zde žijící. Líbivým zpestřením je také ukázka zobrazení žen na pohlednicích z přelomu 19. a 20. století.
(PhDr. Milena Secká, CSc.)

Kyselá deště dál ničí v Česku lesy, místo síry tu máme dusík

Na 600 vědců z celého světa se na konferenci „Acid Rain 2005“ zabývalo v Praze hrozivými důsledky kyselých dešťů. Česká metropole byla jako místo druhé největší konference na toto téma v historii vybrána kvůli historicky nejrychlejšímu snížení oxidů síry v ovzduší.

Pro hodně lidí to může být překvapení, protože kyselá deště byly v Československu jedním z největších ekologických strašáků osmdesátých let. Ve druhé polovině devadesátých let ale došlo díky mohutným investicím k odsíření českých elektráren a zdálo se, že je po problému. Jakub Hruška z České geologické služby říká, že u nás se skutečně podařilo emise síry dramaticky snížit, až na 10 % stavu ze začátku devadesátých let, ale i to je stále hodně. Teď jsme se tedy dostali do průměru zemí západní Evropy, ale jsme ještě hodně daleko třeba za skandinávskými státy nebo třeba za Rakouskem.“

Dnes v podstatě síru nahrazují sloučeniny dusíku. Změnily se i zdroje znečištění. Místo elektráren vstoupil na scénou hlavně prudce rostoucí automobilismus.

„Oxidy dusíku, které dnes vznikají zejména z automobilové dopravy, se oxidují v atmosféře na kyselinu dusičnou a ta působí úplně stejně jako kyselina sírová. V tom není žádný rozdíl.“

„Když sečteme dohromady tu celkovou úroveň síry a dusíku, je skutečně významně menší.“

Jak dlouho to může trvat, než se ta půda dostane do relativně normálního stavu? „Bude to trvat desítky, možná stovky let. Ta regenerace je velmi pomalá.“

Jakub Hruška ale upozorňuje ještě na další problém. A tím je současné lesnické hospodaření, které přispívá ke špatnému stavu lesů. Jde o známý a mnohokrát kritizovaný fakt, kterým je existence smrkových monokultur.

(Zdeněk Vališ, Radio Praha, zkráceno)

Vzácné záběry v Národním filmovém archivu

Filmový dokument, který je sestaven ze záběrů z druhé světové války, věnovali před nedávnem Američané Národnímu filmovému archivu.

Sedmdesátiminutový snímek obsahuje v Česku zatím neznámé záběry z osvobození Plzně, Chebu, Sušice, Volar, Strakonice a Prachatic. Součástí dokumentu, který sestavil bývalý vedoucí dokumentárního oddělení amerického filmového archivu William Murphy, byl i záznam anglicky mluveného projevu prezidenta Edvarda Beneše ze 16. května. Beneš v něm hovořil o svém návratu do osvobozeného Československa a nominoval členy nové vlády.

(mk)

Ostře sledované vlaky v Top 100

Filmoví kritici Richard Schickel a Richard Corliss uveřejnili v americkém časopisu *Time* soupis sta nejlepších filmů všech dob. Zapomenuta nebyla ani česká kinematografie, přestože do výběru se dostal jediný její zástupce – snímek režiséra Jiřího Menzela *Ostře sledované vlaky* z roku 1966. Film vznikl podle předlohy proslulého českého spisovatele Bohumila Hrabala a hráli v něm např. Václav Neckář, Josef Sommer nebo Vlastimil Brodský. *Ostře sledované vlaky* se brzo po svém natočení proslavily i v celosvětovém měřítku – v roce 1968 získal snímek Oscara za nejlepší neanglicky mluvený film. Režisér Jiří Menzel výběr kritiků, kteří přiznávají, že se řídili především subjektivními pocity, komentoval poměrně lakonicky – podle něj zkrátka mají dobrý vkus. Na druhé straně podotkl, že angličtí kritici asi mnoho českých filmů neviděli. (MaFr)

Rakouští vědci: Nejstarší homo sapiens žil na Moravě

Jeden z nejrenomovanějších světových vědeckých časopisů *Nature* zveřejnil výsledky zkoumání kostí pocházejících z Mladečských jeskyní u Litovle, které prováděl tým renomovaných amerických a rakouských vědců. Podle datování, které proběhlo pomocí nejmodernějších zařízení na principu hmotnostní spektrometrie a na němž se podíleli odborníci z Institutu für Isotopenforschung und Kernphysik (ao. Univ.-Prof. Mag. Dr. Eva Maria Wild, Prof. Dr. Walter Kutschera a Univ.-Ass. Mag. Dr. Peter Steier) a oddělení chemické ekologie a věd o ekosystému vídeňské univerzity (Univ.-Ass. Mag. Dr. Wolfgang Wanek) za spolupráce kolegů z Naturhistorische Museum (Univ.-Doz. Dr. Maria Teschler-Nicola) a washingtonské univerzity (Erik Trinkaus, Ph.D.), jsou kosterní pozůstatky z jižní Moravy staré 31 000 let a patří tak mezi nejstarší doklady typu homo sapiens, tedy nynějšího lidského typu, v Evropě. Větší stáří vykazují jen pozůstatky z Rumunska, z jeskyně Pestaracu Oase, u kterých však chybí komplementární archeologické nálezy. Jejich zařazení navíc není zcela jasné.

Závěry rakousko-amerického týmu podle odborníků mohou výrazně ovlivnit dosavadní průběh diskuse o podobě lidského osídlení Evropy a přispět také k řešení problému vymření neandrtálců. Pozůstatky z Mladečských jeskyň byly objeveny už v osmdesátých letech předminulého století. Většina nálezů však zanikla koncem druhé světové války při požáru zámku v Mikulově, kde byly vystaveny. Zachránila se jen část uložená ve Vídni. Mladečský homo sapiens se na základě nalezených artefaktů řadí do tzv. aurignacké kultury, která se vyznačovala kamennými nástroji vyráběnými podélným štípáním a výrobky z kostí a parohů. Podle českých odborníků se při vykopávkách v devatenáctém století našly i zajímavé ukázky tehdejších pohřebních kultů, ale vzhledem k tehdejšímu stavu archeologie se jim nevěnovala dostatečná pozornost. Jižní Morava často bývá opěvována jako země obzvláště oblažovaná vzácnými dary přírody – nyní se zdá, že její krásu objevily lidé velice brzy. Však se také jednalo o homo sapiens, o člověka rozumného. A i tohoto prastarého předka rozumného osud zavál z Moravy do Vídně, i když až několik desítek tisíc let po smrti. (MaFr)

Pro české děti není mobil neznámou záležitostí

Češi jsou proslulí jako milovníci mobilů a k této lásce vedou většinou i své děti – výzkum společnosti Millward Brown pro třetího největšího českého mobilního operátora Oskar Mobil zjistil, že mobil vlastní skoro polovina všech českých dětí, přesněji vyjádřeno 47 %. U věkové skupiny 13-14 let se dokonce pyšní mobilními aparáty plné tři čtvrtiny školáků. 80 % dětí volá přitom za pomoci předplacených karet. Ve vlastnictví mobilů mezi nejmladšími panují značné regionální rozdíly, nejvyšší příčku však trochu překvapivě neobsadil nejbohatší region České republiky Praha, kde mobil vlastní jen polovina dětí, ale Plzeňsko, kde využívají služeb mobilních operátorů 2 ze tří školáků. Naopak výrazně zaostává chudý kraj Vysočina, kde v kategorii 7-14 let má mobil jen 27 % dětí.

Mobily se často dědí, mnozí školáci také dostávají nejlevnější výrobky na trhu. Jenže psychologové upozorňují, že se právě mobil stává výrazným sociálním měřítkem pro děti: nároky na podobu a funkce telefonu pak velmi často přesahují i požadavky dospělých. Z toho samozřejmě pramení různé neshody a traumata. Mobilní operátoři se přitom v České republice snaží zaměřit právě na děti jako na skupinu, jejíž zájem ještě není uspokojen. Snaží se je získat nabídkou her, obrázků i melodií k vyzvánění. Přizívají nemilosrdné soupeření o nejlepší značku a decentně podporují představu dětí, že kdo nemá nejmodernější a nejluxusnější mobil, je nenapravitelně „out“. Velmi pravděpodobně by se však představitelé mobilních operátorů a firem, které na ně dělají reklamy, upřímně divili, kdyby jim někdo řekl, že dělají něco špatného. A i pro rodiče v České republice stejně jako v Rakousku zůstává honba dětí za luxusními mobilními telefony, podobně jako za značkami oblečení, vážnou etickou výzvou, s níž se musí neustále nějakým způsobem vyrovnávat. (MaFr)

Mistrovství světa v hokeji – také skvělý byznys

Vítězství českých hokejistů na mistrovství světa ve Vídni vyvolalo obrovskou euforii, zároveň však výrazně přispěl jejich udatný boj na ledě k výraznému zvýšení tržeb mnoha obchodníků v České republice. Zatímco rakouská metropole všechny své možnosti ani zdaleka nevyužila, čeští podnikatelé už většinou velmi dobře umí fanouškům vyhovět. Lepší technické vybavení mnoha restaurací sem přitáhlo davы diváků, kteří podle analytiků utratili v průběhu mistrovství zhruba půl miliardy korun. Pilo se přitom samozřejmě především pivo, výborně na odbyt šlo ale také šampaňské nebo doutníky, které mnozí fanoušci kouří na oslavu vítězství. Restauratéři si také povšimli, že hokej nelákal jenom muže, ale do barů chodilo i množství vášnivých českých fanynek. Ale úspěch nepomohl jenom restaurátérům, ruce si mnou i třeba prodejci potravin, kteří zaznamenali zvýšený odbyt lahvového piva, oblíbeného hořkého likéru Fernet, chipsů, brambůrků i oříšků. Výborně se dařilo i obchodu s oděvy s hokejovou tematikou, jako jsou např. šály nebo dresy se jmény českých hráčů. Snad nejprůkazněji se však projevil šampionát na trhu s elektronikou, konkrétně s televizory. Češi utratili totiž opravdu velké peníze, aby své miláčky viděli v televizi v co největší kvalitě. Prodej televizí např. v síti Carrefour v České republice stoupl zhruba o 400 %, podobné údaje hlásí

i jeden z největších prodejců elektroniky v České republice, společnost Datart. Skvěle šly na prodej zejména luxusní plazmové televize s úhlopříčkou 105 cm v ceně kolem 1 500 € (37 000 Kč). Zkratka pro Čechy je hokej srdeční záležitostí, která může i něco stát. (MaFr)

Kruhový objezd i s rakouskou pomocí

Výrazně zlepšit dopravní situaci v Moravských Budějovicích by měl nyní plánovaný kruhový objezd. Kraj hodlá ještě letos požádat o dotaci Evropskou unii a zároveň začal vyjednávat o možnou podporu s rakouskými partnery. Nová komunikace totiž usnadní právě dopravní spojení mezi oběma státy a pomůže rakouským občanům k rychlé dopravě k různým atraktivním turistickým a rekreačním lokalitám. Podle hrubých odhadů by se cena kruhového objezdu měla pohybovat kolem patnácti miliónů korun, určitou komplikaci však může představovat nutný výkup pozemků. Jestliže však vše půjde podle plánu, již v příštím roce by mohli na nový kruhový objezd v Moravských Budějovicích vyrazit první automobilisté. Nicméně Rakušané nejsou v České republice vnímáni pouze jako vhodní investoři. Svým dílem mohou přispět i k nalezení ideálního dopravního řešení. Dokládá to pozoruhodný projektový seminář, který se zabýval dopravou v Budějovicích, pro změnu však v těch Českých. Semináře se zúčastnilo pětatřicet studentů technických vysokých škol z České republiky, Maďarska a Rakouska. Nejdůležitějším výsledkem jejich společného snažení se stalo osm projektů, které zpracovávají řešení nejkomplikovanějších problémů českobudějovické dopravy. Podle náměstka primátora Českých Budějovic Juraje Thomy hodlá město mnohá navržená vylepšení realizovat. Zaujal ho např. plán na zvýšení bezpečnosti pro chodce na přechodech, projekt zatraktivnění městské dopravy i možnost stavby kruhového objezdu ve městě. Za velice inspirativní označil i studii věnovanou problematice cyklistické dopravy, tedy oblasti, v níž Česká republika silně zaostává i za Rakouskem. Jak však podotkl, i když studenti dospěli v podstatě ke stejným závěrům jako dřívější studie vypracované městem, policie k návrhům na změny zůstává stále hluchá. (MaFr)

Rakouští ohněstrůjci potěšili Brňany

Za obrovského zájmu obyvatel Brna proběhl ohňostroj, který v rámci přehlídky „Ignis Brunensis“ odpalovala rakouská společnost Vogler Feuerwerk. Policisté jen s vypětím všech sil zvládali záplavu asi 170 000 zájemců, kteří se nahrnuli na okraj Brna do Bystrce, aby mohli barevné proudy explozí dobře pozorovat. Produkci v rytmu slavných Straussových valčíků odměnili mohutným potleskem, i když poslední efekty často zanikaly v hustém dýmu. Jasně se ukázalo, že i v dnešním světě plném nejrůznějších virtuálních kouzel neztrácí starý dobrý ohňostroj svoji přitažlivost, zejména pokud je prováděn profesionálně kvalitně. (MaFr)

Rakouský vrtulník u Přerova

V České republice probíhá symbolické loučení se stíhačkami sovětské výroby Mig 21 a vítání jejich britsko-švédských nástupců Gripenů JAS 39. Ve znamení této pře-

lomové události se nesl i letecký den pořádaný v jinak přísně střeženém vojenském prostoru v Bochoři u Přerova. Dospělí, ale především dětští návštěvníci si ovšem mohli prolézt a ozkoušet i další vojenskou techniku, kulomety, obrněné transportéry i zbraně raketových vojsk. Vedle jednoho gripenu a několika Migů se jim představily ve vzduchu i americké stroje F-16, které v současnosti využívá belgická armáda. Na zemi si pak mohli prohlédnout i techniku z výzbroje rakouské armády, především francouzský stíhací letoun Mirage 2000 nebo americký vrtulník UH-60 Black Hawk, který budí hodně pozornosti i na vídeňských přehlídkách. Pro milovníky technické krásy představovala show v Bochoři u Přerova bezpochyby mimořádně krásný zážitek, ale vidět představené stroje ve skutečné ostré akci si asi může přát jen málokdo. (MaFr)

Svatý Florián se vrátil

Vztahy mezi Čechy a jejich bývalými německými spoluobčany, nyní žijícími především v Německu a Rakousku, velmi zkralily víry dějin 20. století, především nacismus a s jeho rozvojem úzce související druhá světová válka i její následky. Naštěstí alespoň občas dochází k překonávání tohoto neblahého dědictví a navazování nových přátelských kontaktů mezi bývalými spoluobčany.

Jako příklad může sloužit i socha sv. Floriána, která po letech zase zdobí kašnu v Rožmberku nad Vltavou. Původní plastika zmizela někdy na konci války a dodnes se jí nepodařilo nalézt. Naštěstí zůstala řada jejích fotografií, která umožnila Rakušanům žijícím dříve v Rožmberku vyhotovení její přesné kopie. Tu nyní věnovali Rožmberku, takže se kašna zaskvěla znovu ve své původní kráse. Takže pokud budete mít někdy cestu do Rožmberka nad Vltavou, nezapomeňte se zastavit u kašny se sv. Floriánem, která by mohla symbolizovat možnost přátelství i přes veškerou zátěž často krutých dějin. (MaFr)

Dálnice Brno – Vídeň: ano, či ne?

Koncem května proběhla v rakouském Poysdorfu demonstrace za výstavbu rakouské dálnice A5 z Vídně k hraničnímu přechodu Drasenhofen/Mikulov, která by měla výrazně zrychlit dopravu mezi Brnem a Vídní a odlehčit místním obcím, trpících smogem a hlukem ze záplavy aut. Jen přes náměstí v Poysdorfu údajně podle starosty K. Wilfinga projede denně na 1200 kamionů. Výstavbu dálnice na demonstraci v Poysdorfu podpořila i skupinka Moravanů, kteří na akci přijeli autobusem objednaným mikulovskou radnicí. Plánovaná komunikace by totiž podle představitelů Mikulova jejich městu výrazně prospěla, protože by do něj přilákala řadu turistů, kteří by pomohli zaplnit i obecní kasu. Názory mikulovských radních ovšem všichni nesdílejí – do Poysdorfu přijela i pětice ochránců přírody, kteří s výstavbou dálnice A5 nesouhlasí, protože podle nich především přispěje k další devastaci chráněné krajinné oblasti Pálava. Nebylo jim však umožněno vystoupit, protože, jak konstatoval starosta Wilfing, není důvod, aby hovořili zrovna na demonstraci, která byla uspořádána na podporu výstavby dálnice.

Lze očekávat, že se jednání o dálnici A5 bude odehrávat podle zaběhaného scénáře, dostatečně známého v České republice i v Rakousku. Představitelé obcí a další

skupiny budou prosazovat urychlenou výstavbu, ekologové se budou snažit o zrušení projektu, případně navrhnou řadu nových variant, které se budou velmi složitě řešit. Jak to skončí si asi nikdo předem netroufne odhadnout. Snad dobře. Ale co v tomto případě znamená dobře? (MaFr)

Radar na Šumavě nebude

Plán firmy Austro-Control vybudovat na vrcholu Smrčiny 35 metrů vysoký radar pro letový provoz na letišti v Linci vyděsil ochránce přírody na obou stranách hranice a svorně se proti němu postavili i starostové okolních obcí. Nesouhlas z české strany pak vyjádřil i Jihočeský kraj a Správa Národního parku Šumava, ze strany rakouské se nezamlouval ani provozovatelům sjezdovek a představitelům řady nevládních organizací. Stavba ve tvaru obřího golfového míčku by podle odpůrců nenapravitelně poškodila siluetu zdejší krajiny, jejíž česká část je součástí chráněné krajinné rezervace. Tlak z mnoha různých stran nakonec rakouské úřady reflektovaly a stavbu nepovolily. Šumava zůstane ochuzena o velmi problematickou dominantu, která by vzhledu její přírody asi dvakrát neprospěla. (MaFr)

Češi už zase tloustnou a dříve umírají

Ještě na počátku nového tisíciletí se Češi mohli chlubit skokovým prodloužením délky života, k čemuž podle odborníků přispěla mimo jiné i změna životního stylu a především stravování. Lidé ocenili podstatně zlepšené zásobování ovocem a zeleninou a více naslouchali radám lékařům. Částečně prospěly i změny cenových relací, např. relativní pokles cen kuřecího masa vůči masu vepřovému nebo podstatné zdražení másla.

Nyní se však trend obrací špatným směrem a Češi znovu začínají více holdovat těžkým a mastným pokrmům. I proto se zvětšuje počet obezných obyvatel České republiky a přibývá mezi nimi i osob s vysokým obsahem cholesterolu a vysokým krevním tlakem. Lékaři ovšem všechny problémy nepřičítají jenom návratu k nezdravému stylu výživy. Na vyšším výskytu nemocnosti zejména kardiovaskulárními chorobami se podle nich významně podílí i nedostatek pohybu v zaměstnání i v čase odpočinku. Svoji daň si samozřejmě vybírá i stres i mimořádně vysoké pracovní nasazení u některých skupin obyvatelstva. Tento faktor však lékaři asi jen těžko ovlivní, apely na změnu životní filozofie se alespoň míjely účinkem. Proto alespoň zdravotníci doporučují vrátit se k zdravé stravě, s vysokým množstvím zeleniny a ovoce. Varují přitom před častým grilováním, jehož obliba v České republice výrazně stoupla. Podle lékařů se však jeho prostřednictvím do těla dostávají karcinogenní látky. Znovu zmenšit by se také měla konzumace živočišných tuků a jejich nahrazení vhodnými tuky rostlinnými. A tato doporučení platí samozřejmě pro ty, kteří si nemírně pochutnávají na tradiční české kuchyni i za hranicemi České republiky – i v Rakousku. (MaFr)

Měl Hitler něco společného se Štramberkem?

V souvislosti s 60. výročím konce druhé světové války se český tisk zabýval mimo jiné zajímavou otázkou dotýkající se městečka Štramberk na Novojičínsku. Před několi-

ka lety se totiž v jednom zahraničním výstavním katalogu objevil obrázek pocházející údajně z ruky nacistického diktátora, který byl označen jako „rakouské město“. Jenže ve skutečnosti se jedná právě o Štramberk s těžko zaměnitelnou siluetou s proslulou Trúbou. Z reprodukce se stal oblíbený suvenýr a začali se objevovat spekulace, zda Hitler městečko nenavštívil, zvláště když údajně měl v jeho okolí příbuzné. Mohl se také léčit ve zdejších lázních. Pravda je však asi mnohem prostší. O Hitlerovi je známo, že si vydělával malováním podle pohlednic a tak obrázek pravděpodobně vznikl v rámci této „zakázkové“ produkce. Nasvědčuje tomu i okolnost, že proslulé Trúbě na obrázku chybí typická kuželová střecha, kterou dostala v roce 1903, tedy v době, kdy Hitlerovi bylo čtrnáct let. Pokud by tedy budoucí diktátor maloval Štramberk při nějakém pobytu, musel by být ještě velmi mladým chlapcem. (MaFr)

Praha a Vídeň jsou v třicítce nejdražších měst

Oznámila to společnost Mercer Human Resource Consulting. Praha se posunula z 49. místa na 28. Životní náklady v Praze jsou nyní zhruba o 9 % nižší než v New Yorku. Prim nejdražšího města si stále drží Tokio, kde jsou životní náklady téměř o 35 % vyšší než v New Yorku. Vídeň je na 16. místě v pořadí nejdražších měst. Průzkum se provádí vždy v březnu ve 144 městech. Nejlevnější jsou města v Latinské Americe a z těch, kde se průzkum prováděl, vyšel nejlevněji paraguayský Asunción. Proti loňsku však klesly náklady v několika městech v USA, což je ale převážně v důsledku slabšího dolaru vůči euru. Pořadí měst se opírá o srovnatelné náklady více než 200 položek, včetně nákladů na bydlení, veřejnou i soukromou dopravu, potraviny, oblečení a zábavu. (dt)

Ach, podnikat v Rakousku

Není snadné být „novým Evropanem“ v Mozartově zemi! – „Jezdili k nám nakupovat rakouští zákazníci, tak nás napadlo, že jim půjdeme naproti,“ říká keramik Svatoslav Kodytek ve své dílně v Ledenicích u Třeboně. Společně s dlouholetým kamarádem, zahradníkem Tomášem Lencem, se rozhodli, že si otevřou obchod s květinami a zahradní keramikou přímo za hranicemi v Horních Rakousích.

Šlo to hladce: zajeli do Gmündu a přes realitní kancelář si pronajali malý krámeček na hlavní třídě. „Místní úřad práce nám ale oznámil, že můžeme obchod otevřít pouze tehdy, když zaměstnáme rakouskou pracovní sílu,“ říká pan Kodytek. „Trvalo tři týdny, než nám nabídli tři lidi – ani jeden neměl zkušenosti z oboru.“ Podnikatelé proto chtěli vzít své profesionály z Čech – jenže získat pro ně povolení by trvalo nejméně půl roku. Takovou dobu podnikatelé čekat nechtěli – za obchod už platili nájem a potřebovali co nejdříve otevřít. Zaměstnali proto dvě Rakušanky, které jim úřad práce nabídl. Loni koncem srpna pak s velkou slávou vůbec první český obchod v Rakousku otevřel jihočeský hejtman Jan Zahradník společně se starostou Gmündu Ottou Opelkou a zástupci hospodářské komory. „Byli jsme hrdí, že právě v našem městě vznikl první český obchod,“ říkal tehdy téměř plynou česťinou Martin Freytag, šéf odboru česko-rakouských vztahů na gmündské radnici. Brali jsme to jako signál, že v Gmündu už žijeme

pospolu bez ohledu na hranice. Navíc to byl hezký krámeček s typicky českou keramikou a konkurence není nikdy na škodu.“

Záhy na to otevřeli podnikatelé další obchůdek v neďalekém Weidhofenu. Protože problémy s rakouským personálem pokračovaly, zaměstnankyně nikdy nevázaly květiny, neuměly to, v obchodě vždy musel být i někdo z majitelů. Z této neutěšené situace jim pomohla rada hejtmana Zahradníka, který jim doporučil agenturu, která se vyzná v houštinách mezinárodních předpisů. Majitelé zjistili, že podle evropských zákonů nepotřebuje pracovní povolení podnikatel, proto rozšířili firmu o 3 společníky – odbornice na zahradnictví a květiny. Společnice pak začaly vést oba obchody v Rakousku. Ale bdělému oku tamního dozoru klička českých obchodníků neunikla.

„Čtyři dny po mém nástupu se ve dveřích objevila cizinecká policie a dvě hodiny mě vyslyšali,“ vzpomíná Kateřina Strusková. „Chtěli vědět, jaké má podnik jmění, obrat, jestli mám podpisové právo. Zkrátka jestli jsem skutečně společník.“ Stejně tak policie navštívila i druhý obchod a úřady zahájily šetření, zda nebyl porušen zákon. „Ty policejní návštěvy a kontroly se mezi lidmi rozkřikly, vzniklo podezření, co se u nás děje podezřelého, a zákazníci přestávali chodit. Kšefty šly dolů a na konci prosince jsme s tím museli skončit,“ říká pan Kodytek. V té době dorazilo rozhodnutí, že firma zaměstnávala Češky bez povolení a podnikatelům byla vyměřena pokuta 1 650 €. „Podali jsme odvolání a zároveň jsem poslal stížnost k Evropské komisi. Rakouské úřady mohou ale ze zákona posuzovat, zda jde o skutečné společníky, či spíše o zaměstnance: platí to ale jen pro firmy z nově přistoupených zemí, zatímco pro ostatní členy EU nikoli. A to nám přijde nefér.“

„Je to tak trochu ostuda pro Gmünd, ale bohužel se zákony my tady nic neuděláme,“ říká Martin Freytag. „Je ale pravda, že zdejší úřady jsou přísnější než ve vnitrozemí. Ale stejně tvrdí jsou i k našim podnikatelům, kteří chtějí obejít předpisy o zaměstnávání cizinců.“ Podle Freytaga by tomuto „obcházení“ mohl zamezit snazší přístup Čechů k pracovnímu povolení či jeho brzké zrušení. Podobný názor sdílí i primář chirurgického oddělení místní nemocnice Martin Visher. „Každý by měl mít možnost žít a pracovat, kde chce,“ říká primář a zároveň spolujednatel řecké restaurace u hraničního přechodu. „Jsou tady lidé, kteří se bojí o práci, ale je to pouze v jejich hlavách. Realita je jiná – Češi tu pracují a jsou dobří. Většinou se jejich konkurence bojí lidé s nízkým vzděláním, kteří nemají ambice se dál vzdělávat. Dal bych jim tak dva tři roky čas, aby si stihli dodělat vzdělání, a pak bych zrušil pracovní povolení pro nové členy EU.“ Už dnes v gmündské nemocnici pracují tři čeští lékaři a několik sester. Češka také vede restauraci pana Visher. „Moje zkušenosti s Čechy jsou moc dobré, tak jsem si sehnal spolehlivou slečnu, která by se nám starala o úklid domu. Jenže tady jsem narazil – úřady mi nařídily, že musím zaměstnat někoho z Rakouska.“

Po vstupu do EU stoupl primáři Visherovi také počet českých pacientů v jeho ambulanci. V blízké době by proto chtěl – stejně jako pan Kodytek s panem Lencem, vyjít svým pacientům vstříc a otevřít si ordinaci jen pár set metrů za hranicemi v Českých Velenicích. Příští měsíce tedy ukážou, zda bude mít pan Visher větší štěstí než jeho přes hraniční kolegové podnikatelé a zda mu Česko otevře svou náruč. (Eliška Bártová, zkráceno)

Karel IV.

T. G. Masaryk

Václav Havel

Jan Amos Komenský

Jan Žižka

Skončila anketa České televize o největšího Čecha

Anketa České televize Největší Čech byla ukončena. Z desítky finalistů (Karel IV., T. G. Masaryk, Václav Havel, Jan Amos Komenský, Jan Žižka, Jan Werich, Jan Hus, Antonín Dvořák, Karel Čapek a Božena Němcová) zvolili Češi jako nejvýznamnější osobnost své historie Karla IV. – v anketě obdržel 68 713 hlasů. Karel IV. byl nejen českým králem, ale i římským císařem. Založil v Praze univerzitu, zahájil budování Nového Města pražského a stavbu katedrály sv. Víta. Také se zasadil o zřízení pražského arcibiskupství a dal postavit kamenný most přes Vltavu. To vše bylo důsledkem skutečnosti, že se rozhodl ze svého rodiště – Prahy – učinit sídelní město. Proto není divu, že si vyslou-

žil přídomek Otec vlasti. Na druhém místě žebříčku osobností skončil zakladatel československého státu Tomáš Garrigue Masaryk s 55 040 hlasy, na třetím místě se ocitl jediný živý z desítky finalistů exprezident Václav Havel s 52 233 hlasy. Po Havlovi se sestupně umístili v pořadí: Jan Amos Komenský, Jan Žižka, Jan Werich, Jan Hus, Antonín Dvořák, Karel Čapek a Božena Němcová.

Stovka „nejvýznamnějších osobností Čech, Moravy a Slezska“, která vzešla z divácké ankety o Největšího Čecha, bude zachycena v publikaci nakladatelství Výběr Readers Digest.

(mk)

Jan Werich

Jan Hus

Antonín Dvořák

Karel Čapek

Božena Němcová

Známý neznámý mistr Jan Hus (asi 1371-1415)

6. července 2005 uplyne 590 let od mučednické smrti Jana Husa, kazatele, který kromě toho, že dal jméno fenoménu, jenž se od 15. století táhne českými dějinami jako červená nit, je považován za jednoho z duchovních předchůdců reformace.

Začátek husitské éry českých dějin bývá datován březnem 1402, kdy se Jan Hus stal správcem a kazatelem v Betlémské kapli. Na kněžskou dráhu se Hus vydal na přání své matky. Hus na pražské univerzitě nepatřil mezi nejlepší studenty, alespoň na bakalářském stupni.

„Spíše těsně po studiích, po ukončení artistické fakulty, víme, že už patřil do okruhu Stanislava ze Znojma, což byl významný filozof, velký obdivovatel Viklefovy filozofie, ale pozor,

ta Viklefova filozofie není totožná s jeho názory na společnost. Stanislav ze Znojma byl obdivovatelem jeho filozofie, nikoliv jeho – dalo by se říci – sociologických názorů. Naopak Jan Hus a další jeho vrstevníci začali v prvních letech 15. století přejímat Viklefovy názory na nápravu církve a společnosti. Bylo to nepochybně dáno také analogickou situací mezi Anglií a českými zeměmi, byť se to může zdát přitaželné za vlasů, protože to tehdy byly dva světy, ale pocit krize v obou zemích byl, a byl velmi silně vnímán především v intelektuálních kruzích. Mocenský úpadek Anglie v boji s Francií, král Richard II. spíše s kulturními než vojenskými zájmy, v českých zemích úpadek lucemburské moci po smrti Karla IV., král Václav IV. opět spíše

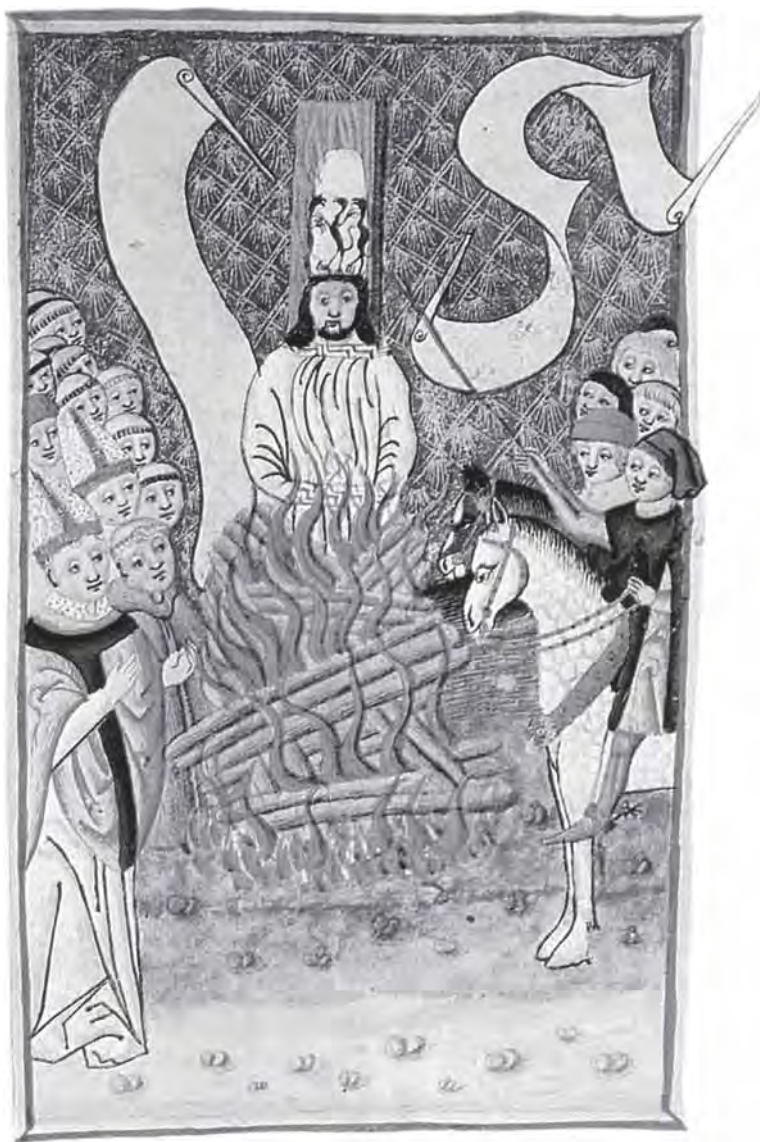
s kulturními než vojenskými a politickými zájmy. A ten propad nedávné slavné minulosti a ta neutěšená současnost vede pochopitelně k zamyšlení, jak z toho, že?! A kdo je hlavním viníkem? Hlavním viníkem musí být církev, protože náboženské myšlení postupuje veškeré myšlení tehdejších lidí. Církev také není v nejlepší situaci, existuje dvojpapežství, a také je vnímána jako instituce v krizi, takže se dá říci, že zde dochází k určitému generačnímu posunu a generačnímu odhodlání v kruzích pražské univerzity tuto situaci změnit. A jádrem se stává skupina mladých českým mistrů kolem Husa a Jeronýma Pražského a potom jejich žáci,“ říká přední český odborník na husitství, profesor Univerzity Karlovy Petr Čornej, který zdůraz-

ňuje, že právě Husovo učitelské působení vytváří předpoklady pro zrod husitských vůdců-kazatelů, jakými byli tábořský senior Mikuláš z Pelhřimova zvaný Biskupec, Jan Rokycana, Martin Lupáč a další.

„To byli všechno Husovi žáci, kteří se dívali na svého mistra velmi obdivně, sedávali mu u nohou a pochopitelně se zúčastňovali všech těch manifestací let 1408/1409 za Kutnohorský dekret a 1412 za odpustkových bouří, oni tím žili jako studenti a potom si to nesli dále ve svém životě, takže v tomto směru je Hus, i když nemůžeme říci že třeba nejchytřejší osobností husitství, protože Jakoubek ze Stříbra byl pravděpodobně, co se týče filozofie a logiky, na tom lépe, ale Hus měl charisma a navíc jako mučedník, jako oběť se stal symbolem celého hnutí. Určující vliv Viklefovův od počátku 15. století je mimo jakoukoliv pochybnost, v některých Husových spisech tvoří čtvrtinu až polovinu všech citátů a všech formulací přejímky z Viklefa, tzn., že se Hus ztotožňoval s Viklefovým názorem na církev, že církev křesťanskou tvoří pouze lidé, kteří jsou předurčeni ke spasení, není to ta církev institucionální, souhlasil i s názory na to, jak by měla být církev zbavena politického vlivu a navrácena svému původnímu apoštolskému poslání, to znamená sekularizovat její majetek, zbavit ji přístupu k politickým úřadům, což měl provést panovník a stát,“ dodává profesor českých dějin Petr Čornej.

V roce 1412 mělo podle některých autorů po takzvaných odpustkových bouřích v Praze dojít k zásadnímu rozkolu mezi Janem Husem a panovníkem Václavem IV. a k příklonu krále k protihusitské straně. Podle historika Petra Čorneje je však tato interpretace nepřesná, už kvůli tomu, že o rok později, tedy v roce 1413, Václav IV. vyhnal katolické mistry z teologické fakulty pražské univerzity, čímž ji v podstatě zrušil, a i nadále se ve své královské radě snažil držet paritu čtyř husitů a čtyř katolíků, aby tak dal najevo svou nestrannost. Václav IV. nepodpořil kostnický koncil v jeho úsilí odsoudit Husa, na druhou stranu ale ani proti tomuto záměru neprotestoval. Agendu koncilu a jeho pozadí přibližuje profesor Petr Čornej:

„Kostnický koncil se sešel kvůli tomu, aby obnovil jednotu církve, aby provedl její reformu, protože ten neutěšený stav si uvědomovaly i ty inte-

lektuální špičky církevních institucí, a aby posoudil věroučné problémy, to byly tři kauzy, kvůli kterým se scházel, a scházel se z iniciativy římského a uherského krále, který přiměl jednoho z papežů, Jana XXIII., aby koncil svolal. Husův případ náležel do té kauzy posuzování věroučné problematiky, která byla ovšem širší a zahrnovala nejen Husa. Zikmund sám měl zájem, aby Hus jel do Kostnice, počítal s tím, že se po bratrovi jednou stane českým králem, a chtěl tedy mít jasno v otázce, zda Hus a husitství náleží mezi hereze a heretiky, nebo nikoliv, protože z hlediska středověkého práva byl každý křesťanský král odpovědný za to, že na svém území nebude trpět kacíře. Vidíme tak, že kauza byla ze Zikmundova pohledu dost důležitá pro jeho budoucí plány, pro jeho perspektivu v českém království. Proto byl na Husa vyvíjen politický a diplomatický nátlak, aby do Kostni-

ce opravdu odjel, na druhé straně existovaly obavy, protože od roku 1410 byl Hus v soudní při s papežskou kurií, v soudní při, kterou ovšem vyprovokoval on sám žalobou, kterou podal a která nebyla ukončena, a Hus byl mezitím dán dvakrát do klatby kvůli tomu, že se nedostavil k papežské kurii k soudu, ale nikoliv proto, že by byl kacířem, ale kvůli pohrdání soudem. Nicméně on tušil, že se proces může zvrhnout v proces inkviziční, protože koncil na místě svého konání přebíral i funkci inkvizice. Vznikala tedy otázka, pojedede-li tam Jan Hus a obhájí se a přesvědčí se, že jeho program je pravověrný, nebo tam pojedede a bude zatčen a odsouzen jako kacíř, anebo zůstane v Čechách – čeští šlechtici sebevědomě prohlašovali, že na svých hradech mohou Husa hájit proti komukoliv a jak dlouho budou chtít. Byla to tedy velmi složitá politická hra a nakonec Hus, nepochybně i stržen my-

šlenkou, že přesvědčí křesťanský svět o svých pravdách, do Kostnice odjel, ale trauma z toho, co se mu může stát, v něm zůstávalo. Závět, kterou sepsal krátce před odjezdem, byla zapečetěna a měla být otevřena až po jeho smrti, to znamená, že s možností tragického konce počítal, ale představa, že konečně vyjeví své pravdy celému křesťanskému světu, byla ještě silnější.“

11. října 1414 se Hus s poměrně početným doprovodem, který čítal třicet až šedesát lidí, vydal do Kostnice, přičemž je jistě zajímavé, že to bylo přesně deset let před smrtí Jana Žižky. Za oněch deset let se toho v Čechách a vůbec ve střední Evropě odehrálo skutečně mnoho. Jedním z rozhodujících Husových – dnešním jazykem řečeno – hendikepů nejen na koncilu byl jeho slabší právnícký cit, důraz na morálku u něj zcela jasně dominoval nad právem.

„A to byl problém, ze kterého si jeho advokát Jan z Jesenice jistě rval vlasy z hlavy, protože Hus přijel do Kostnice v předstihu, ještě než koncil začal. Zikmund, který mu vydával dodatečně onen ochranný glejt, jenž mu zaručoval bezpečnost, v Kostnici ještě nebyl a přijel tam až na Vánoce, čili Husovým protivníkům na koncilu bylo jasné, že Husa musí dostat do doby, než přijede Zikmund, pak už by to bylo vyloučeno, a že musí Zikmunda postavit před hotovou věc. Ten glejt byl formulován tak, že Husovi zaručoval bezpečí na cestu tam, na cestu zpět a v místě pobytu, ale pozor: Zikmund byl světský panovník a Husův případ spadl do sféry církevního práva. Takže Zikmund do církevních záležitostí zasahovat nesměl a toho Husovi protivníci na koncilu využili k tomu, že na konci listopadu roku 1414 Husa zatklí a uvrhli do žaláře. To by ještě ne-

bylo tak nejhorší a beznadějně, kdyby nebyla ustavena vyšetřovací komise a Hus neodpovídal na její otázky, ale Hus začal odpovídat na otázky vyšetřovací komise a tím podle tehdejšího církevního práva začal běžet proces proti kacíři, což když se dověděli v Praze, tak z toho samozřejmě byli velmi zoufalí. Navíc ten tvrdý žalář, který bývá vždy v souvislosti s Husem líčen, jaká to byla kobka v tom klášteře u Bodamského jezera, což je pravda, tak už to mělo svou znakovou funkci, protože kacíři byl dáván žalář nikoliv k ostraze, jako k potrestání. Čili už způsob uvěznění byl formou trestu a bylo naznačováno, že se s Husem bude jednat jako s kacířem. To byl problém, který se už žádným způsobem nepodařilo zastavit. Jediná šance se naskýkala na přelomu dubna a května 1415, kdy papež Jan XXIII. opustil Kostnici a byl dopaden a zatčen a vyměnil si s Husem místo v žaláři na hradě Gottlieben. Tehdy opustila Kostnici i papežova garda, která Husa hlídala, takže – obrazně řečeno – stačilo vylomit dveře nebo vzít klíč a Husa pustit na svobodu. Ale Zikmund to neudělal z jednoho prostého důvodu, potřeboval totiž získat italské kardinály a italské preláty zpět do Kostnice, aby se koncil, který byl jeho vizitkou před celou Evropou, nerozpadl, a postavil se k tomu pragmaticky. Hus byl pro něj třetířadý případ a důležitější pro něj byl zdar koncilu a odstranění trojpapežství,“ říká Petr Čornej.

Byl mistr Jan Hus z jižních Čech nebo od Prahy? – Spor o místo narození českého reformátora je poměrně starého data. V podstatě se objevují jen dvě možné lokality Husova rodiště: Husinec u Prahy a Husinec u Prachatic, kde je dokonce možné navštívit mistrův rodný domek. Podle histo-

rika je to spíše Husinec u Prachatic, o čemž svědčí také skutečnost, že nad Husem držel ochrannou ruku Křišťan z Prachatic, a dále, že notář Mikuláš z Prachatic nazývá Husa svým „kompatriotou“, tedy spolukrajanem.

A jaký byl jeho vzhled? Vypadal jako vysoký vousatý asketa, jak jej známe především z romantického uměleckého ztvárnění, nebo byl menšího vzrůstu a spíše silnější postavy?

Autentický Husův portrét neexistuje a údaje o Husově vzhledu lze čerpat jedině, jak připomíná Petr Čornej, z rukopisů a kroniky kostnického koncilu od Ulricha Richenthala.

„Jasně je, že byl Hus bezvousý, že měl tonzuru, a že tedy nevypadal jako ten protestantský pastor, jak ho známe z umění 19. století nebo ze Šalounova pomníku.“

Podle Petra Čorneje je přitom zajímavé, že obraz Husa jako suchého hubeného intelektuála s bradkou do špičky vytvořil německý malíř Hans Holbein v době luterské reformace a tento obraz se pak zásluhou luteránů a dalších nekatolických církví šířil a přerostl do obecného povědomí.

„Když byl točen film *Jan Hus*, tak režisér Otakar Vávra s Milošem Václavem Kratochvílem a se svým poradcem historikem Josefem Mackem sbírali podklady, jak zpracovat Husovu podobu, jak toho Štěpánka namaskovat. Nakonec zvolili takový kompromis, do doby koncilu je Hus bezvousý, ve vězení se nechává zarůst a na hranici už potom umírá v té podobě, jaká je obecně známá, takže vidíme, že se tady dá pracovat různými způsoby, ale tu historickou realitu už asi nikdy netrefíme,“ uzavírá profesor českých dějin Petr Čornej.

(Herbert Brynda, *ČRo, zkráceno*)

Vídeňské stříbro v Brně

V České republice nejrozsáhlejší kolekci vídeňského stříbra představuje Moravská galerie v Brně.

Výstava pod názvem „Užitečné a okouzlující. Stříbro ve Vídni a habsburské monarchii v letech 1780-1920“ představuje v Místodržitelském paláci více než 150 předmětů. Expozice dokumentuje vývoj stříbrnictví od druhé poloviny 18. století, kdy začalo získávat stále větší význam, do začátku 19. století, kdy stříbro bylo postupně nahrazeno dostupnějšími kovy. Z období do roku 1810 se dochovalo jen velmi málo z tehdejší produkce – důvodem byla hospodářská opatření Františka I., který nařídil odvod a roztavení stříbrných předmětů výměnou za papírové peníze.

Bohatá sbírka stříbrných předmětů, především stolního stříbra, vznikala od roku 1900. Významným přírůstkem byl v roce 1964 soubor z majetku Ferdinanda d'Este, který byl převeden ze zámku Konopiště. Část z vystavované kolekce bylo možné vidět v rámci nedávno skončené výstavy Vídeňská secese a moderna, ale jako kompletní soubor byla naposledy vystavovaná před více než třiceti lety.

Výstava bude otevřena do 2. října 2005. (mk)

Karlův most ukryl vzkaz do budoucnosti

Do nerezové urny bylo vloženo svědectví, vypovídající o současné Praze a o jejích představitelích. Toto poselství pak uložil náměstek pražského primátora Jan Bürgermeister do devátého pilíře Karlova mostu.

Půlmetrová roura o průměru dvanáct centimetrů obsahuje měděnou pamětní destičku s pražským znakem a datem uložení. Přítomní novináři a představitelé na ní zanechali otisky prstů. V pouzdru je mapa dnešní Prahy, film o Praze na DVD, aktuální vydání nedělních novin, všechny platné mince a bankovky a označená jízdenka MHD (Městské hromadné dopravy). Přiložena byla také Ústava a jako zajímavost maturitní vysvědčení z roku 1989 a divadelní program.

Schránka byla zalepena speciálním tmelem a zabetonována do základů rekonstruovaného pilíře.

Pamětní listiny a další předměty ukládané do kovových schránek bývají občas objevovány při opravách kostelů, ve věžích, v oltářích nebo také v pilířích mostů a v podstavcích pomníků – jako v současnosti nejnovější nález schránky s listinou z Jungmannova pomníku v Praze. (mk)

Havel má skleněný odlitek svých rukou

Na radnici ve Valašském Meziříčí visí nezvyklý skleněný odlitek – jedná se o odlitek rukou exprezidenta Václava Havla.

Ve Valašském Meziříčí se tímto rozhodli založit novou tradici – jakousi netypickou síň slávy, která se bude postupně plnit skleněnými odlitky dlaní známých osobností. Odlitek Havlových rukou vznikl v loňském roce v září, při jeho návštěvě na Střední umělecké škole sklářské.

Většinou skláři ještě nikdy předtím podobnou záležitost nedělali a protože to neměli odzkoušené, báli se i případného fiaska. Nakonec ale, podle zástupce ředitele sklářské školy Radima Rošky, vymysleli speciální postup, který zamezil jakémukoliv nezdaru. Postup celé akce je relativně jednoduchý – dlaně dotyčné osoby jsou otisknuty do vlhkého sklářského písku a vzniklá forma je zalita sklovinou. Pak se převrátí na dřevěnou paletu a vloží do chladicí pece na 24 hodin. Po vyjmutí se odlitek vyčistí obyčejnými kartáči a v chemické lázni. (mk)

Češi pod britským praporem

Ve Staré synagoze v Plzni probíhá zajímavá výstava, která má název „Pod britským praporem“.

Expozice obsahuje na dvě stě unikátních fotografií, mapujících válečnou pouť československých dobrovolníků, kteří bojovali proti hitlerovskému Německu v britské pozemní armádě. Je zde zachycen vznik Československého pěšího praporu č. 11 – Východního v Palestině roku

1940 v čele s pplk. Karlem Klapálkem, transformace této bojové jednotky na Československý 200. lehký protiletadlový pluk – Východní v květnu 1942 a konečně v roce 1943 už v Británii na slavnou Československou samostatnou obrněnou brigádu, kterou vedl brigádní generál Alois Liška – k významným válečným úkolům této brigády patřilo především obléhání Dunkerque.

V britských pozemních silách působilo během druhé světové války přes šest tisíc československých vojáků. Během komunistické totality mělo být jejich hrdinství zapomenuto. Současná výstava, která je součástí oslav 60. výročí konce války, si klade za cíl tuto křivdu napravit. Veřejnosti bude přístupna do 30. září. (mk)

Úspěch českých hospod

V hlavním finském městě Helsinkách je velmi oblíbená česká hospodská kultura – český turista tu při svém putování objeví hned několik hospod s českými názvy a stále přitom vznikají nové.

Návštěvovanými místy jsou např. Pivnice Popelka, Milenka, Hádanka a před nedávnem vznikla přímo v centru velká elegantní restaurace Vltava. Má tři patra, kapacitu pro 350 lidí a nabízí 15 druhů českého točeného piva – na povzbuzení chuti nechybí ani oblíbená becherovka. Místní menu je i v češtině a nabízí různé speciality, kromě pečeného vepřového kolena nebo gulášové polévky si mohou návštěvníci pochutnat na česnečce v chlebu, zaječí pečení, páрку se zelím, smaženém hermelínu nebo třeba štrúdlu. Salóňky v restauraci nesou názvy jako např. Kundera nebo Staré Město a interiér je vyzdoben fotkami bývalého prezidenta Václava Havla, Alexandra Dubčeka nebo Bedřicha Smetany. (mk)

Tvář autora české vlajky je známá

Ředitel knihovny v Ústní nad Labem pan Aleš Brožek se již několik desítek let zabýval pátráním po podobě Jaroslava Kursy, autora české vlajky.

Pátráním po okolnostech, které souvisely se vznikem vlajky se Aleš Brožek zabývá již čtyřicet let. V dobovém tisku a archivech našel řadu návrhů vlajky z let 1918-1920. Ze zápisů znakové komise, která byla pověřena zvolením nejvhodnějších státních symbolů, se Brožek dozvěděl jména členů.

„Blovický rodák Kurso 4. července 1919 předložil detailní návrh státní vlajky s modrým klínem, proto ho bezpochyby můžeme označit za praotce vlajky,“ říká Aleš Brožek. Tento ústecký vexilolog (vědec zabývající se naukou o vlajkách) získal o Kursovi řadu informací, ale chyběla mu

Autor české vlaky Jaroslav Kursaje na rodinném snímku (zcela vlevo)

jeho tvář. Nyní se mu konečně splnil životní sen – v březnu, kdy se na internetu objevila zpráva k výročí vlajky s informací o jeho pátrání, byl kontaktován praneteří Jaroslava Kursy a podařilo se mu získat rodinnou fotografii.

„Jsem rád, že konečně vím, jak vypadal praotec vlajky, která oslavila 85 let od svého vzniku,“ uvedl Aleš Brožek.

(mk)

Projekt nových cyklostezek

Evropská unie podpořila přeshraniční projekt nazvaný „Dunaj – Vltava“, který bude znamenat propojení cyklistických stezek mezi jihočeským regionem a Rakouskem.

Za pomoci evropské dotace ve výši 200 000 € by měla vzniknout jedna z nejzajímavějších lokalit pro milovníky cyklistiky v celé střední Evropě. Projekt v rámci jednotné turistické nabídky spojí oblíbenou trasu podél Dunaje s cyklotrasami v okolí jihočeské části Vltavy – a právě k propagaci této přeshraniční stezky, zhotovení map a informačních cedulí, ale také k dopravě jednotlivých turistů vlaky nebo autobusy poslouží peníze z evropských fondů.

Podle slov předsedy hornorakouské turistické centrály Friedricha Bernhofera byla dotace pro celý projekt schválena a Rakušané si od cykloturistického projektu „Dunaj – Vltava“ slibují výrazné zvýšení návštěvnosti.

Stejně odezvy vzbuzuje nová cyklotrasa i na české straně, jak potvrdil Jakub Kadleček z Jihočeské centrály cestovního ruchu, která se na projektu podílí. Podle něj by mohla být nová cyklotrasa pro zahraniční turisty stejně atraktivní jako stezka z Pasova do Lince, která patří k nejoblíbenějším evropským cyklotrasám. Turisté obdrží ucelenou nabídku dovolené na kolech, která bude začínat u Dunaje a končit u Vltavy, nebo naopak. V této souvislosti také rakouské i české dráhy počítají se zvýhodněnou přepravou cyklistů, kteří nemají zájem absolvovat celou trasu na kolech.

Cykloturistika v současnosti začíná patřit ke stále významnějšímu zdroji příjmů rakouských i českých hoteliérů.

(mk)

Guinnessova kniha rekordů

Šest škrábaců od tygřích drápů na rukou a jedna prokousnutá bota byly daní, kterou zaplatil ředitel cirkusu Jaromír Joo za to, aby se dostal do Guinnessovy knihy rekordů. Komisaři z pelhřimovské agentury Dobrý den ho do ní

zapišou díky hodinovému pobytu v kleci, kde Joovi dělali společnost čtyř šapitů tygří a ředitel přitom ještě úřadoval. Majitel čtyř šapitů a několika obchodů mezi šelmy vyřídil přes deset telefonních hovorů. „Tygři nejsou ještě dospělí, jde o takové dorostence,“ řekl ČTK Joo.

Trináctiměsíční samec podle něj ale váží už přes 100 kilogramů a osmiměsíční samičky okolo 40 kilogramů. „Musel jsem si dávat pozor, abych neudělal žádnou chybu a hlavně nestál ani k jednomu tygřovi zády. Kdyby na mě jen z rozpuštění a z touhy po hře skočil, měl bych na sobě hned další tři šelmy,“ podotkl Joo.

Sám Joo při zdařilém dopoledním pokusu o zápis do Guinnessovy knihy pozoroval uši šelem, podle jejichž polohy lze usoudit, co tygři udělají. Hodně o jejich úmyslech prozradí také oči a hrdelní zvuky. „V kleci s tygry jsem se nakonec cítil bezpečněji než v noci v Praze, i když se přece jen rozdováděli. A pokud do někoho drápy už jednou zatlou, kůže mu prostě rozpárají,“ konstatoval Joo. V kleci se odehrála i ředitelem předem očekávaná scénka. Tygří sameček Borneák se dováděním se třemi samičkami unavil tak, že přiběhl k Joovi, složil mu hlavu do klína a hledal u něj ochranu.

„K Borneákovu jsem si vytvořil hlubší vztah než k samičkám, cítí ve mně druhá a bylo pro mě ctí, když jsem mu poskytl útočiště,“ svěřil se Joo. Ředitel cirkusu se již jednou do Guinnessovy knihy rekordů dostal. Se svým levhartem prožil v kleci pět hodin. S ním se šzil tak, že spolu spí dvakrát týdně v kleci a při rekordu si vedle něj četl časopis.

V cirkusu Joo mají kromě mláďat také šest dospělých tygrů a předvádějí s nimi klasickou drezúru. Až současná mláďata dorostou, chtěl by s nimi Joo dnešní kousek zopakovat. „Počkám, až jim bude kolem pěti let,“ prohlásil.

Pětaosmdesátiny Přemysla Otakara Špidlena

České země daly světu nejen řadu vynikajících houslových virtuózů, ale také neméně skvělých mistrů houslařů. Tajemství výroby dokonalých nástrojů se často předává z otce na syna. Jedním z nejznámějších českých houslařských rodů je rod Špidlenů, jehož současný doyen Přemysl Otakar Špidlen se v sobotu 18. června dožije pětaosmdesátilet.

Mistr houslař Přemysl Otakar Špidlen je třetí generací houslařského rodu a jednou z nejvýraznějších osobností českého houslařského umění. Držitel mnoha prestižních cen a člen mezinárodních houslařských svazů se také jako jeden z mála houslařů na světě přiblížil bájně metě a podhalil tajemství stradivárek.

Tajemství jejich výroby zmizelo ze světa roku 1737, kdy mistr z italské Cremony Antonio Stradivari zemřel. Přemysl Špidlen vždy věřil, že vedle kvality dřeva a řemeslného zpracování má velký vliv na zvuk lak. „Právě o to vyrobit takový lak, který by našim houslím dával dokonalý zvuk podobný starým stradivárkám, se snažím celý život. A myslím, že se mi to snad i podařilo. Právě tohle je ale jedno z tajemství, které bude znát po mé smrti jen můj syn,“ řekl v jednom z dřívějších rozhovorů Špidlen.

Tradici rodu Špidlenů založil v 19. století František Špidlen (1867-1916), syn rolníka ze Sklenařic v Podkrkonoší. Doma se vyučil řemeslu (u švagra Františka Vitáčka) a vydal se sbírat zkušenosti do Kyjeva. Skončil v Moskvě, kde vyhrál konkurz na houslaře carské konzervatoře a stal se

nejlepším houslařem Ruska. Po návratu do Čech v roce 1909 založil se synem Otakarem současnou pražskou firmu. Po jeho smrti Otakar rodinný podnik dále rozvíjel, byl i zdatným obchodníkem se starými nástroji.

Před komunistickým znárodněním uchránil české houslaře právě Otakar Špidlen, který dokázal prosadit uznání houslařství za uměleckou disciplínu a rukodělným houslařům zajistil statut svobodného povolání. Jelikož statut předpokládá členství v umělecké organizaci, vznikl Kruh umělců houslařů jako záštita a prostor relativně svobodné činnosti českých houslařů. Zakládajícím členem byl i Přemysl Špidlen, jeho otec Otakar zemřel krátce před ustavením sdružení.

Přemysl Špidlen se narodil 18. června 1920 a vystudoval houslovou hru a hudební teorii na pražské konzervatoři. Věnoval se téměř výhradně stavbě nových houslí, kterých vyrobil na tři stovky. „Špidlenky“ si oblíbili mistři jako Josef Suk, Ivan Ženatý či Yehudi Menuhin. Je renomovaným znalcem, jeho atesty jsou uznávány po celém světě. V mlá-

dí také vrcholově sportoval, byl členem národního družstva lyžařů.

Také Přemysl Špidlen si již vychoval zdatného nástupce. Jeho sedmatřicetiletý syn Jan již léta sbírá úspěchy doma i v zahraničí. Toho doposud největšího se mu dostalo v říjnu 2003 na mezinárodní soutěži Triennale v italské Cremoně. Jeho housle zde získaly první i druhou cenu a ještě dvě další ceny, což se zatím žádnému z účastníků této vysoce prestižní přehlídky nepodařilo. Také Jan se prosadil i ve sportu – reprezentoval ve windsurfingu, patřil k české špičce snowboardistů.

Česká houslařská škola patří vedle italské, německé a francouzské k nejproslulejším. Česká tradice má základ ve škole pražské (Strnad, Kulík, Homolka, Dvořák, Vávra) a krkonošské (Pilař, Vedral, Vitáček), mnozí slavní houslaři působili a působí např. v Brně (Hentschel, Goll, Kleinhans, Kužel, Wutzelhofer) či Lubech u Chebu (Müller, Pechar, Lupač).

POZVÁNKA NA VÝLET

Hrad Rabí

Hrad Rabí se nachází 8 kilometrů od Horažďovic při silnici na Sušici. Založení hradu není písemně doloženo. Usuzuje se, že se stavbou se začalo v první polovině 14. století, zakladateli byli údajně páni z Velhartic.

První zmínka je z roku 1362 o rodu Švihovských z Rýzemberka. Nejstarší údaj o hradu je z roku 1380, ale to už stál asi padesát let. V roce 1399 zdědil hrad Břeněk Švihovský, člen Panské jednoty a účastník boje proti králi Václavu IV. V roce 1402 začal s přístavbou hradu. V době husitského hnutí vlastnil hrad jeho syn Jan. V roce 1420, při prvním obléhání hradu vojskem Jana Žižky z Trocnova, se posádka vzdala bez boje. Cennosti ukryté v hradu byly spáleny na hranici a na ní skončilo také 7 kněží. Při druhém obléhání hradu v roce 1421 byl hrad dobyt, ale Žižka zde přišel o druhé oko. V pohusitské době se hrad vrátil Švihovským z Rýzemberka – v roce 1499 bylo podhradí povýšeno na město a v roce 1513 dostalo od krále Vladislava II. znak.

V roce 1549, po finančním zhroutilí Švihovských, prodali tuto hrad Jindřichu Kurcpachovi z Trachenberka. Od něj jej koupil Diviš Malovec z Libějovic v roce 1557 a prodal jej v roce 1559 Vilému z Rožemberka – ten jej prodal v roce 1563 Adamu Chanovskému z Dlouhé Vsi.

Zkázku hradu dovršili Mannsfeldovi vojáci za třicetileté války. V roce 1708 prodali Chanovští rabské panství pasovskému biskupu kardinálu hraběti Janu Filipu z Lamberka. V roce 1920 byl hrad Rabí předán darem Spolku pro zachování památek v Horažďovicích a po roce 1945 se stal majetkem státu. (mk)

Třebíč

Jedeme-li do Česka, je naše cesta určena cílem. Ještě jsme ochotni zastavit a prodlít v místech, která leží přímo na hlavním tahu, zatímco místa ležící mimo mají smůlu. Škoda, protože nám tím stále utíkají.

Jedním takovým odříznutým regionem je Třebíčsko na jihovýchodním okraji Vysočiny. Již příjezd fascinuje krajinou: buďto přírodním parkem na severu s lesíky, rybníky, remízky a křovinami, které lemují zvlněnou pahorkatinu. Jižní část je tvořena přírodním parkem Rokytná a vede údolím řeky stejného jména. Zatímco má jeho horní část převážně podhorský charakter s loučkami a podhorskými lesy, vyznačuje se druhá část skalními útvary, které na mnoha místech vytvářejí půvabná, romantická zákoutí. Celý

region je protkán značenými cyklotrasami a turistickými stezkami se značenými nejzajímavějšími místy.

Centrem města Třebíče je Karlovo náměstí, které svou rozlohou patří k největším v republice. Okamžitě zaujme malebnou řadou někdejších měšťanských domů, ale i malovaným, sgrafity bohatě zdobeným domem a městskou věží na jeho konci. Obě stavby pocházejí ze 16. století a jsou středem historického jádra. Mimochodem, na věž se dá vystoupat po 162 starých schodech, což mnoho „sportovců“ již předem odradí. Věřte však, že námaha stojí za to. Z ochozu je nejen krásný pohled na město samé, ale i na krajinu v jeho okolí.

Na druhé straně náměstí vede cesta po lávce přes řeku Jihlavu do prostoru, kde po staletí vyrůstalo židovské město. Dochovaná čtvrt se 123 domy patří mezi evropské unikáty. Úzké uličky, veřejné průchody, verandy a balkóny dokreslují originální kolorit. Množství stavebních stylů a vynalézavost ve využití prostoru zaujmou každého. Za shlédnutí stojí obě synagogy. Ta nová (Zadní) pochází z roku 1669, počátkem 18. století byla zrekonstruována do dnešní podoby a je v ní expozice o dějinách trebičské židovské čtvrti. Stará (Přední) synagoga pochází z let 1639-1642.

Kromě obou modliteben stojí za návštěvu bývalá škola, rabinát, chudobinec a židovský hřbitov. Ten byl založen počátkem 17. století a najdeme zde barokní a klasicistické vzácné náhrobky. Celá tato čtvrt je pod ochranou UNESCO a město vynakládá velké úsilí na její revitalizaci a rekonstrukci.

V těsné blízkosti židovské čtvrti vzbuzuje pozornost i údiv bazilika sv. Prokopa, stavba z první poloviny 13. století, která byla součástí benediktinského kláštera založeného roku 1101 a dodnes patří ke skvostům středověkého románsko-gotického stavitelství. Pro svoji jedinečnost se rovněž dostala do seznamu světového kulturního dědictví UNESCO.

Zámek Sádek dal jméno vinařskému a kulturnímu centru na pokraji města. V přírodním amfiteátru v těsné blízkosti vinic, sklepa a hotelu jsou pořádány kulturní a společenské akce a různá divadelní představení. Příjemná restaurace, možnost ubytování nebo zapůjčení kol přímo zvou k oddechu. (ml)

(Redakční poznámka: Účastníci zájezdu, pořádaného v minulém roce Kulturním klubem, si jistě rádi na historicky zajímavé město Třebíč s radostí vzpomenou.)

ČERVENEC

Pranostiky

Červenec přináší psí dny, ale také silné bouře.

Lednová zima je nejkrušnější, červencová vedra jsou nejsilnější.

Když na Navštívení Panny Marie prší, prší potom po celé žně.

Přijde-li svatý Prokop s deštěm, přijdeš s košem hub.

Svatá Markyta češe první hrušky. Po svatě Anně léto neustane.

Červenec rád přebírá od června oblačnost. Sám se chlubí tím, že spolu se srpnem bývá nejteplejším měsícem roku. Červen ke konci pomáhal s červenáním plodů a červenec je nechává dozrát. Červen ve svém předposledním dnu, za pomoci svatého Petra a Pavla rozséval houby a červenec má za úkol připravit je v houštinách a lesích pro sběr.

Červenec oslaví svátek svaté Markéty a vybídne ji, aby po celoročním odpočinku opět hodila srp do žita a zahájila žně. Svatá Markéta se stala patronkou rolníků a také pastýřů – to proto, že po útěku od otce, který ji pro křesťanskou víru zavrhl, utekla do hor a zde se živila pasením dobytka. Byla velmi krásná a když ji náhodně spatřil vladař Olibrius, zamiloval se do ní. Když svatá Markéta odmítla všechny jeho milostné nabídky, nechal ji ze svého mocenského postavení mučit. Když se jí rány zázračně zacelily, nechal ji v roce 275 popravit mečem.

Červenec nechává také dozrát jakubská jablílka. Svatý Jakub se svým bratrem evangelistou svatým Janem byli Kristem pro svou ohnivou povahu nazýváni „synové hromu“. Na svátek svatého Jakuba se v mnoha zemích, hlavně v západní Evropě, ale leckde i v Čechách shazoval ze střechy nebo věže kostela či z hradeb kozel – na paměť toho, že svatý Jakub byl shozen z jeruzalémských hradeb. Věřilo se, že krev mrtvého kozla byla zázračně léčivá. Po svatém Jakubu už nám červenec nabídne jen svátek svaté Anny, která nešetří zrána chladny. Ale je před námi ještě jeden nejteplejší měsíc roku. (mk)

SRPEN

Pranostiky

Jaký je srpen na počátku, takový bude až do konce. Poletí na srpnovém větru přiletí.

Svatý Vavřinec odnáší srp a zapřáhá pluh.

Nanebevzetí Panny Marie a větry ze strnišť jsou poslové podzimu.

Nerostou-li na Bartoloměje hříby, neočekávej v zimě sněhu.

Od Ludvíka krále bouřek je namále, o Augustině táhnou již do zimní síně.

Srpen, i když je druhým nejteplejším měsícem roku, přece nás upozorňuje na blížící se podzim. Srpnový větřík, který začal foukat ze strnišť, začíná zatlačovat sluníčko kamsi do dáli. Srpen začíná někdy po poslední vlně „medardovského“ počasí na začátku svého panování uklidňovat poměry v atmosféře nad Evropou. K tomu tu má svátek svatého Bartoloměje, jehož hlavním úkolem je zavádět mraky nad lesy a činit konec bouřkám.

Na blížící se podzim nás upozorňuje svatý Vavřinec – první podzimec. Také svatý Vavřinec, jako ostatně mnoho dalších světců, zemřel mučednickou smrtí. V roce 258 ho nechal rozhněvaný císařský úředník pozvolna upéci na rozžhaveném rožni, a to proto, že neodevzdal majetek církve císaři a za majetek církve vydával všechny chudé a trpící. Pokud v předvečer jeho svátku někdo spatří, jak padají noční oblohou létavice, tak to jsou prý ohnivé slzy svatého Vavřince. V jižních Čechách bylo v některých místech zvykem zdobit na jeho svátek domy červenými jeřabinami – tento zvyk prý přinesla legenda, že vojáci, kteří hledali svatého Vavřince, si tak poznačili větvíčkou jeřabiny dům, ve kterém se jim večer ukryl. Ráno jej nenašli, protože všechny domy ve vesnici byly označeny větvíčkou. Svatý Vavřinec se stal patronem všech povolání, které mají co činit s ohněm: hasičů, kuchařů, uhlířů a spolu se svatým Floriánem a Agátou také ochráncem před požáry.

Krásně-li o Vavřinci a Bartoloměji, na dobrý podzimek máme naději. Nejen tato pranostika spojuje oba světce. Také svatý Bartoloměj odevzdal svůj život pro víru, když jej v Arménii ukřižovali hlavou dolů. Zde vykonával apoštolskou cestu. Svatý Bartoloměj se stal patronem řezníků, koželuhů, obuvníků a také knihařů, ale je také patronem mraků, které zavádí nad již zmiňované lesy a činí konec bouřkám. (mk)

VÝROČÍ

- 8. 995 v bitvě na řece Lechu** porazila vojska císaře Oty I. oddíly kočovných Maďarů. Bitvy se též účastnil český kníže Boleslav I. se svou družinou.
- 7. 1260** český král Přemysl Otakar II. zvítězil **v bitvě u Kressenbrunn** nad uherským králem Bélou IV. a jeho oddíly. Po bitvě vtrhl Přemysl do Uher a obsadil mnoho měst a hradů.
- 8. 1290** byl pod hradem Hluboká popraven český šlechtic **Záviš z Falkenštejna**. Tato událost byla vyústěním sporů o český královský trůn mezi Vítkovci a Přemyslovci.
- 7. 1375** zemřel **Beneš Krabice z Weitmile**, český šlechtic a literát působící na dvoře Karla IV. byl třetím ředitelem stavby chrámu sv. Víta a autorem *Kroniky pražského kostela*, svého největšího literárního díla.
- 8. 1400** byl český král **Václav IV.** rozhodnutím kurfiřtů zbaven hodnosti římského krále. Stalo se tak po pětadvaceti letech jeho vlády v říši.
- 7. 1410** se **v bitvě u Grünwaldu** střetla vojska polsko-litevská s armádou Řádu německých rytířů. Boj skončil polským vítězstvím, na kterém se podíleli i čeští válečníci, mj. Jan Žižka z Trocnova a Jan Sokol z Lamberka.

14. 7. 1420 **bitvou na Vítkově** vyvrcholila obrana Prahy před přesilou vojsk vedených králem Zikmundem Lucemburským. Také neshody mezi oddíly katolických pánů vedly k rozkolu.
20. 7. 1515 byla uzavřena tzv. **Vídeňská dynastická smlouva** mezi Habsburky a Jagellovci. Tato smlouva upravovala vztahy mezi těmito rody pro případ vymření jednoho z nich. Významně ovlivnila politickou situaci v tehdejší Evropě.
13. 8. 1775 se narodil **Jáchym ze Šternberka**, český šlechtic a politik. Byl jedním z prvních mecenášů v počátcích české vědy. Spolu s Pierrem Blanchardem uskutečnil první let balónu na českém území.
23. 8. 1780 se narodil **Bartoloměj Kopitar**, slovinský slavista, žák Josefa Dobrovského. Autor první slovinské mluvnice, toto dílo mělo velký význam pro slovinské národní obrození.
18. 8. 1830 se narodil **František Josef I.**, rakouský císař a nekorunovaný český král. Ze všech panovníků vládl do této doby nejdéle, ztělesňoval řád starého světa. Svoji politikou přispěl k postupnému rozpadu Rakouska-Uherska.
26. 8. 1845 zemřel **Jan Jeník z Bratřic**, český šlechtic, významná postava českého národního obrození. Zabýval se sběrem (s) prostých lidových písní a pohádek
8. 8. 1900 zemřel **Emil Škoda**, český průmyslník. Jeden z kapitánů rodícího se českého průmyslu, vytvořil z neprosperující strojírný hraběte Valdštejna zbrojovku světové úrovně.
9. 8. 1915 zemřel **Hynek Pelc**, český lékař, ředitel Všeobecné nemocnice v Praze. Zasloužil se o první komplexní reformu zdravotnictví, též autor hesel z této oblasti pro *Ottův slovník naučný*.

České aerolinie ve světové špičce

Britská specializovaná analytická společnost OAG, která hodnotí letecké společnosti podle kvality nabízených služeb, zařadila do první osmičky nejlepších i České aerolinie. Titul vůbec nejlepší letecké společnosti si sice odnesl partner Českých aerolinií ze SkyTeamu, americká firma Continental Airlines, ale česká společnost byla prohlášena za nejlepší leteckou společnost střední a východní Evropy. Prezident Českých aerolinií a bývalý ministr obrany převzal od OAG cenu za největší společenský přístup. Společnost obdržela toto ocenění jako výraz uznání za bezplatnou přepravu skupiny dětí z Beslanu na posttraumatickou léčbu do Karlových Varů. České aerolinie v současnosti patří mezi mimořádně dynamicky se rozvíjející podniky a v regionu si vybudovaly mimořádnou pozici. Loni připravily rekordních 4,4 miliónů cestujících a vykázaly přitom čistý zisk ve výši 324 miliónů korun. V současnosti navíc Úřad pro ochranu hospodářské soutěže posuzuje připravovanou fúzi Českých aerolinií s největším českým charterovým přepravcem Travel Service. S Travel Service by měla přejít do Českých aerolinií i jeho část zabývající se pod značkou Smart Wings nízkonákladovými lety. Travel Service chce letos přepravit plný milión cestujících, což by znamenalo oproti loňsku nárůst zhruba o 15 %. Spojením obou společností by tak vznikl skutečný gigant, zejména když další český letecký dopravce, firma Fischer Air počítá s úbytkem klientů zhruba na 300 000. Fischer Air také provozuje pouze dvě letadla. Vzhledem k situaci se analytici neodvažují odhadnout výsledek zkoumání Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. Ať už však jednání o spojení s Travel Service dopadnou jakkoliv, zůstává skutečností, že se českým aerolinkám podařilo udělat z Prahy skutečný letecký uzel a důležitou přestupní stanici zejména při směřování na východ. Letadla Českých aerolinií nyní pravidelně putují do celkem 123 destinací ve 48 zemích. Nelze se proto divit, že letiště v Praze-Ruzyni jako domovský přístav Českých aerolinií přes nejrůznější rozšíření v současnosti doslova praská ve švech. (MaFr)

Pomlázka byla opět bohatá

Jestliže únorová čísla o vývoji maloobchodu zrovna nezněla vítěznou fanfárou a meziročně představovala nárůst

o pouhých 1,5 %, údaje za březen vzbuzují u obchodníků daleko lepší náladu. Tržby totiž ve srovnání s rokem 2004 stouply o příjemných 3,9 %. Na výsledku se však výrazně podepsaly především Velikonoce. Projevilo se to zejména v nákupech potravin, které stouply oproti loňsku o plných 6 %. Hodně se kupovaly i různé drobné dárky. Na odbyt šel i textil a obuv, za něž utratili čeští občané o 10,6 % více než v roce 2004. Podobně jako u potravin, podílelo se na větších obchodech s touto komoditou její zlevnění. Svoji roli u oděvů ale sehrála i stoupající životní úroveň obyvatel, která jim umožňuje větší nákup značkových produktů, jejichž prodejní síť v České republice roste. Jenže čísla o březnovém maloobchodě obsahují i určitá varování. Češi se totiž nepustili do nakupování bezhlavě, ale naopak zachovali značnou zdrženlivost. Např. elektronika, železářské zboží, nábytek a předměty pro domácnost se oproti loňskému březnu prodávali o něco hůře. I tato skutečnost pravděpodobně přispěje k určitému zpomalení české ekonomiky v prvním čtvrtletí, řádově na 3,5 %. Nyní skončené druhé čtvrtletí by však snad mělo přinést lepší výsledky a celkově ekonomové očekávají zrychlení spotřeby domácností oproti roku 2004. Velkou roli bude samozřejmě hrát vývoj reálných mezd, hospodářský vývoj v sousedních státech, především u největšího obchodního partnera Německa, ale také třeba problematika deregulace nájemného a celková společenská stabilita. Ale zatím se zdá, že domácí faktory se vyvíjejí celkem příznivě a potíže německé ekonomiky nemají fatální důsledky. (MaFr)

Spor o bankovní poplatky v ČR

Čeští klienti bank si už dlouho stěžují na vysoké poplatky v bankách a jejich kritice vyšel částečně vstříc i český antimonopolní úřad, který začal vyšetřovat, zda banky v oblasti poplatků spolu neuzavřeli kartelovou dohodu. Proti značným částkám, které musí zákazníci finančních institucí platit za různé služby spojené s vedením účtu, vyrazilo do boje i ministerstvo financí v čele s ministrem Bohumilem Sobotkou. Tomu se nelíbí především placení za zrušení účtu, které považuje za záležitost významně omezující svobodu spotřebitele. Ve střednědobém horizontu by chtěl prosadit i převoditelnost čísla účtu z jedné banky do druhé. Bankéře atak ze strany veřejných institucí, k nimž se připojily i spotřebitelské organizace, viditelně zarazil

a nemile překvapil. Varující jsou přitom pro ně výsledky různých čtenářských anket, které jasně ukazují, že aktivity ministerstva nalézají ve veřejnosti poměrně silný pozitivní ohlas. I proto vyrazily banky do informačního protiútoků a někteří jejich představitelé začali dokonce hovořit o tom, že kroky státu v oblasti výše poplatků negativně ovlivňují pověst České republiky v zahraničí. Zároveň banky spustily protikampaň, v níž zdůrazňují především výrazně větší průměrnou výši vkladů v zemích západní Evropy, což podle nich umožňuje stlačit bankovní poplatky. Velmi často se přitom argumentuje i rakouskými poměry. Jejich oponenti však poukazují na vysokou ziskovost bank v ČR, na nesouměřitelnost nákladů v České republice a v zemích staré patnáctky i na skutečnost, že poplatky jsou nižší i v některých zemích s ještě nižšími průměrnými vklady. Banky zatím souhlasily s vytvořením společné komise, která má o možných krocích v oblasti bankovních poplatků jednat. To ovšem lze jen těžko považovat za nějaký významný ústupek, spíše se zdá, že se finanční domy snaží celou záležitost odehrát do ztracena. Navíc bankéři očekávají, že po volbách dojde k výměně vládnoucí garnitury a představitelé pravděpodobného vítěze voleb, pravicové Občanské demokratické strany, budou více nakloněni jejich představám. Zatím se zdá, že taktika bank vcelku zabírá a veřejná diskuse pomalu slábne. Nelze však vyloučit, že zejména ministerstvo financí se tak lehce nevzdá – sociální demokracie, zápasící s velkým odlivem voličů, nutně potřebuje nějaké spektakulární úspěchy, které by si mohla připsat. Snížení bankovních poplatků by přitom skutečně velká část českých voličů vnímala pochopitelně velmi pozitivně. (MaFr)

České domácnosti mají naspořeno kolem 11 000 €

Z nedávno zveřejněné zprávy ministerstva financí ČR o vývoji finančního trhu v ČR v roce 2004 vyplývá, že průměrná domácnost má naspořeno asi 340 000 Kč, tedy asi 11 000 €. Za poslední tři roky přitom celková míra úspor stoupla v přepočtu na domácnost o plných 126 000 Kč. Ve srovnání s evropskými poměry přitom více dominují peníze uložené na bankovních účtech, přestože při současných úrocích tyto vklady ztrácejí na hodnotě. Negativní trend pak jen posilují jen poměrně vysoké bankovní poplatky. Výjimku představuje stavební spoření, které je přes určité snížení státní podpory pořád mimořádně výhodné. V bankách a stavebních spořitelnách ukládají čeští občané zhruba 80 % všech svých volných peněz, další typy investic se však přece jen začínají prosazovat ve větší míře. Čím dál častěji začínají lidé v České republice ukládat peníze do penzijního připojištění, které stát začal výrazněji podporovat. Méně intenzivně ale přece jen se rozvíjí investování do podílových fondů nebo do akcií. Ministerstvo financí ve své zprávě upozornilo, že podmínky jednotlivých segmentů trhu by se postupně měly srovnávat. Podle zprávy by se měl stát více zasadit o ochranu spotřebitele – v současné době prý velmi často např. pojišťovny nebo spořitelny klientům vnucují nevhodné finanční služby a zneužívají jejich nedostatečné orientace na trhu. Na druhé straně však ministerstvo hodlá zasahovat do poměrů co nejméně, aby tak nedestabilizovalo trh a nezatežovalo společnost zbytečnými náklady. (MaFr)

Zpravodajský kanál České televize na satelitu

Veřejnoprávní Česká televize po rozsáhlých přípravách spustila zpravodajský kanál ČT 24. Ten přináší aktuální zpravodajství z České republiky i z ostatních zemí především z oblasti politiky a ekonomiky. Mnoho obyvatel České republiky však bohužel nemůže nový program přijímat, lépe jsou na tom především diváci kabelových televizních sítí a nyní také vlastníci digitálního satelitu Astra. Ti totiž mohou zachytit nekódované vysílání ČT 24 na pozici 19,2 východně. ČT 24 následuje slovenskou satelitní zpravodajskou stanicí TA3, která vysílá již několik let a za tu dobu si stačila získat řadu posluchačů i z české strany. (MaFr)

Česká vrata do Rakouska?

Novobydžovský producent sekčních průmyslových a garážových vrat TOORS CZ patří mezi menší české firmy, které se neztratily ani na sdruženém evropském trhu. Firma, která loni zaměstnávala 43 pracovníků, loni vykázala obrat ve výši zhruba 120 milionů korun a počítá s další výraznou expanzí. V průběhu letošního roku chce výrazně zvýšit svoji produkci, počet zaměstnanců i vývoz. Obrat by měl podle představ jejího managementu stoupnout až na čtvrt miliardy korun, čímž by se společnost vyšvihla mezi nejvýznamnější evropské výrobce ve svém oboru. Podnik se chce více orientovat na produkci vrat pro privátní objekty, zejména pro rodinné domky. Na českém trhu je její největší konkurentkou v této oblasti německá firma Hörmann. Hodně si představitelé TOORS CZ slibují od svého nového hitu – rolovacích rychloběžných vrat s navinující se fólií. Rozvoji společnosti by také měla pomoci skutečnost, že její výrobky splňuje přísné normy Evropské unie a v nejbližší době by měla získat příslušný certifikát. Proces evropských osvědčení podle obchodního ředitele firmy TOORS vyřadí především drobné, živnostenské konkurentky, kterých je ještě na českém trhu poměrně značné množství. Většinou však nemohou splnit mezinárodní bezpečnostní požadavky a na rozdíl od TOORS nedokážou získat prostředky na vývoj nových technologií. Novobydžovská firma, v níž nyní majoritu drží Nizozemci, se však nechce omezovat jen na domácí trh. Už v současnosti exportuje skoro tři čtvrtiny své produkce do zemí Evropské unie, zejména do Nizozemska, Německa a Francie. Plány pro letošní rok však předpokládají, že brány se značkou TOORS CZ budou moci ocenit i Italové a Rakušané. V současné době už údajně probíhají příslušná jednání. V budoucnosti tak u mnohého rakouského domku bude návštěvníky vítat brána vyrobená v Čechách. (MaFr)

Ve Vídni je draho, draze je i v Praze

Že ve Vídni nejsou ceny zboží zrovna zázračně nízké asi nikoho moc nepřekvapí. Výzkum spotřebitelské organizace CEC, který se zabýval cenami značkového zboží v evropských městech však ukázal, že ani Praha není zrovna rájem pro ty, kdo chtějí levně nakoupit. Naopak jako město zajímavé pro nákupy vypíchl především Madrid, dobře z jeho výsledků vychází i německý Düsseldorf. Podobné výsledky ukázal i průzkum Statistického úřadu Evropské unie Eurostat, který se zaměřil na ceny oblečení a obuvi. Podle něj je Česká republika 11. nejdražší evrop-

skou zemí z celkem třiceti srovnávaných a ceny zde přesahují průměr Evropské unie. To všem neznamena, že by Češi začali podnikat nákupní zájezdy do Rakouska. Vůbec by si nepomohli – zemi patří v tabulce nejdražších států dokonce osmá příčka a ceny jsou zde ještě na vyšší úrovni. Naopak dobře se dá nakoupit na příklad na Slovensku, vůbec nejlevnější je pak Rumunsko a Bulharsko. Za menší peníz než v České republice (a samozřejmě i než v Rakousku) se však dá oblečení pořídit i např. ve Velké Británii nebo ve Francii. Naopak mnohem levněji než ve své zemi by oblečení ve Vídni i v Praze pořídili Islandané a Norové. Prodejci značkového oblečení relativní drahotu oblečení v České republice vysvětlují nižším celkovým odbytem zbožím. Tento argument však asi těžko může obstát, když si uvědomíme, že nejlevněji je v Rumunsku a Bulharsku, tedy zemích s ještě nižší životní úrovní. I cenové srovnání se Slovenskem vypadá v tomto světle dost podezřele. Jiné vysvětlení odkazuje na stále poměrně vysoké množství zboží prodávaných na tržištích – ani v tom se však Česká republika příliš neliší od Polska nebo Slovenska. Více pravdy snad mohou mít ti, kteří upozorňují, že některé značky se právě v České republice prezentují jako luxusní zboží, zatímco v jiných zemích se považují spíše za zboží určené chudším vrstvám. Ani v tomto ohledu se však Česká republika příliš neliší od Slovenska, které navíc má stejně jako Rakousko i podobné daňové zatížení oděvu a obuvi. Navíc Česká republika je na tom stejně jako Německo a Rakousko, kde podobné proměny image nepřicházejí v úvahu. Nejpravděpodobnější se tak zdá názor, že ceny určují světoví výrobci podle určitých tradic a civilizačních předpokladů. A z tohoto hlediska patří skutečně např. Česká republika, Německo, Belgie nebo Rakousko do stejné skupiny. (MaFr)

České palivo z pilin do Rakouska

Jako jediný v České republice produkuje podnik Enviterm ve Ždírci nad Doubravou tzv. pelety, tedy palivo vyráběné z dřevěných pilin. I tak prakticky veškerá produkce této firmy končí v Rakousku, protože obyvatelé České republiky výhody topení peletami ještě neobjevili. Zatímco v Rakousku se ročně spálí až 400 000 tun pelet, v České republice skončí v ohni pouhých 0,5 % z tohoto množství. Přitom se jedná o topivo, které neprodukuje prakticky žádné nebezpečné zplodiny. Hlavním důvodem menšího rozšíření pelet v České republice však podle odborníků není ani tak konzervativnost českých domácností nebo jejich bezohlednost vůči přírodě, ale podstatně vyšší vstupní investice, které na rozdíl od Rakouska v České republice nikdo nedotuje. Přesto se uvažuje alespoň o uvedení kotlů na pelety v menších obcích, kam se nevyplatí zavádět plyn. V současnosti probíhá projekt v 43 obcích na Telčsku, do kterých byl umístěn s podporou Evropské unie po jednom kotli na biomasu a o možnost vytápění peletami se údajně zajímají i vesnice na Šumavě. To však zatím zní spíše jako hudba budoucnosti, v současnosti produkce ždíreckého Envitermu, čerpajícího materiál z místní pily, plně závisí na situaci na rakouském trhu. Česká firma vyprodukuje ročně asi 4 000 tun pelet, jejichž kvalitu pravidelně prověřuje odborná vídeňská instituce, která v podniku provádí i námtkové kontroly. Její vlastníci však ani tak nezápásí s dodržováním kvalitativních ukazatelů jako spíš s prudkým

zdražením nákladů výroby a ostrou konkurencí. V loňském roce byla v ČR paliva z dřevěného odpadu přeřazena ze snížené sazby daně z přidané hodnoty do základní sazby, což samo o sobě znamenalo vzrůst daňové zátěže o 14 %. Navíc se výrazně zvedla cena vstupní suroviny, kterou pro spalování ve svých elektrárnách začal využívat elektrárenský gigant ČEZ a k dovršení všeho zlého pro majitele Envitermu srazil konkurenční boj v Rakousku za poslední dva roky cenu za 1 tunu pelet zhruba o 20 € dolů. Ždírečtí však doufají, že růstu počtu rakouských domácností využívajících topení peletami umožní zvýšený odbyt jejich výrobku a v letošním roce plánují zdvojnásobení produkce. Pokud tedy vlastníte kotel na topení peletami, možná v nich budou hořet i piliny z krásných českých lesů v Podoubraví. (MaFr)

Česká republika trpí dlouhodobou nezaměstnaností, ta ale klesá

Studie Českého statistického úřadu ukázala zcela jednoznačně, že Českou republiku naplno zasáhl fenomén dlouhodobé nezaměstnanosti. Zatímco v roce 1993 jen každý 20. uchazeč o místo byl bez práce více než dva roky, v současnosti se v podobné situaci nachází již každý třetí nezaměstnaný. Jedná se vesměs o nekvalifikované lidi, kteří již ztratili pracovní návyky, a proto jen obtížně najdou jakékoliv nové uplatnění. Navíc mnozí z nich si na svůj úděl zvykli a rezignovaně žijí ze sociálních dávek. Dlouhodobá nezaměstnanost se ve velké míře týká i bývalých dělníků v těžkém průmyslu, jejichž profese jsou na trhu popotávány jen málokdy. Navíc tito lidé velmi často žijí v regionech s vysokou mírou nezaměstnanosti a další limitující faktor pro ně představuje dosti vysoký věk. Pochopitelně také většinou neovládají cizí řeči ani moderní informační technologie. Právě kvůli nedostatečné znalosti cizích řečí nejsou na místě ani obavy, že by zaplavili Rakousko a ostatní státy staré patnáctky Evropské unie. Mnozí z nich navíc ve své pasivitě nejsou ani schopni rozhoupat se k takovým radikálním činům jako přesun do jiného regionu, neřkuli do jiné země. Problémem dlouhodobě nezaměstnaných se příliš nezabývají ani české politické strany, nemají ostatně ani proč – rezignovaní lidé většinou vůbec k volbám nechodí. Na druhé straně by asi ani nejdokonalější rekvalifikační programy neměly zrovna stoprocentní úspěch. Díky masivním investicím do automobilového průmyslu se naopak docela dobře uplatňují středoškoláci se zaměřením na produkci dopravních prostředků. Analytici však varují, že v případě přesunu části výrob do asijských zemí s levnější pracovní silou by se na českém trhu práce mohla situace ještě výrazně vyostřit.

Příjemné výsledky přinesla dubnová i květnová statistika počtu lidí bez práce v České republice. V obou měsících totiž došlo k poklesu nezaměstnanosti o několik desetin procent a v květnu dosáhla úrovně 8,6 %, což ekonomové považují za velice dobrý výsledek, i když v jarních měsících situaci na trhu práce pravidelně zlepšují sezónní práce. Analytici ale s potěšením konstatovali, že se na počtu nezaměstnaných prozatím nijak neprojevil nevalný stav německé ekonomiky a naopak začal působit fakt zprovoznění některých nových výrobních kapacit. Počet lidí bez práce klesal prakticky ve všech okresech, nejvíce pak, o 11,8 % na Prachaticku v jižních Čechách. I nadále však

zůstávají značné regionální rozdíly. Nejlépe jsou na tom lidé v Praze a okolí, na Mladoleslavsku a Českobudějovicku, na poslední příčce se naopak už tradičně nachází severočeský okres Most s 21,8 % lidí bez práce. Celkově pokračuje pozitivní trend rychlé tvorby pracovních míst, i když ekonomové upozorňují, že trh poptává většinou něco jiného, než co uchazeči o zaměstnání umí. (MaFr)

Do České republiky přijede více turistů

Podle odborníků Česká republika zažije podle všeho nárůst počtu turistů za zahraničí. Odhadují, že krásy českých a moravských měst i vesnic by mohlo navštívit o skoro 5 % návštěvníků více a jejich celkový počet by se měl pohybovat kolem 6,3 miliónu. Vládní agentura vydala ještě optimističtější předpověď, která počítá se vzestupem počtu zahraničních turistů dokonce o 8-9 %. I tak se však jedná o zřetelné zpomalení vzestupné křivky, protože v roce 2004 stoupl příliv cizinců do ČR o 19,4 %. Analytici však upozorňují, že vynikající výsledky částečně ovlivnila nízká srovnávací základna z roku 2003, kdy zájem o cestování dusil strach ze SARS a válka v Iráku. Také upozorňují, že příjmy z cestovního ruchu zdaleka nestoupaly takovým tempem jako počet návštěvníků, zvětšily se pouze o 6,8 % a nedosáhly ani úrovně dosažené před záplavami v roce 2002. Svoji roli zde pravděpodobně sehrála hospodářská recese v Německu, odkud pochází významná část turistů, i skutečnost, že vzestup počtu návštěvníků do značné míry umožnily levné letecké linky, které ovšem nepřpravují zrovna ty největší boháče.

Situace by se v letošním roce mohla i v této oblasti trochu zlepšit a příjmy z cestovního ruchu by měly z nynějších 107 miliard stoupnout o další 3 miliardy korun. Růst by však měly i devizové výdaje Čechů putujících do zahraničí. Odhad jejich výše však představuje složitější problém. Odhaduje se, že loni se jednalo asi o 58 miliard korun, zatímco odhady pro letošní rok kolísají mezi 60 a 65 miliardami korun. Do zahraničí by se mělo vypravit asi 3,75 miliónu Čechů, což představuje nárůst zhruba o padesát tisíc. Rakousko ovšem zdaleka nepatří mezi nejvyhledávanější destinace. Jednoznačně dominují přímořské státy, zejména Itálie a Chorvatsko. Hodně českých rekreantů navštíví i Řecko, Španělsko a ostrovy ve Středozemním moři a cenově výhodné nabídky přilákají mnoho Čechů do Egypta, Tuniska, ale také Bulharska, které pomalu obnovuje své pozice z předlistopadového období. Hitem by se však podle cestovních kanceláří díky zrušené vízové povinnosti mohlo stát Turecko.

Úroveň domácí turistiky v České republice však stagnuje. Zájemce odlákávají levné zájezdy k moři, úroveň služeb zejména v menších lokalitách dosud není na dostatečné úrovni a mnozí hoteliéři či restauratéři se nedokázali zbavit předsudku, že lepším zákazníkem je cizinec než český občan. Jen v samotných počátcích je agroturistika, které se navíc stejně jako jiným projektům zaměřeným na rozvoj regionální turistiky dostává ze strany státu zatím jen nevýrazné podpory. (MaFr)

Růst mezd v ČR výrazně zpomalil

I když se české hospodářství těšilo v první polovině roku slušnému zdraví, tempo růstu reálných mezd prozra-

zuje, že firmy se snaží více šetřit a snižovat mzdové náklady na pokud možno co nejnižší míru. V průměru dostali čeští zaměstnanci v prvním čtvrtletí přidáno 5,8 %, což znamená nejmenší vzestup od roku 1993. Nejvíc si polepšili ti bohatší – mzdy pracovníků bankovního sektoru stouply o více než 5 000 Kč a dosáhly úrovně 41 046 Kč, zatímco průměr činil 17 678 Kč (asi 590 €) a skoro dvě třetiny zaměstnanců se musí podle českého ministerstva práce a sociálních věcí spokojit s ještě nižším příjmem. Výrazně přidáno dostali i zaměstnanci veřejné správy. Naopak nejméně, o necelých 250 Kč si přilepšili pracovníci v pohostinství. Podobně z hlediska regionů nejrychleji rostly platy v Praze, kde dosáhly úrovně 22 391 Kč a nejpomaleji v nejchudším kraji Vysočina, kde se drží těsně pod hranici 15 000 Kč. Podle odborníků za nízkými příjmy obyvatel Vysočiny stojí především vysoká zaměstnanost v málo rentabilním zemědělství, v Praze naopak sídlí nejvýznamnější finanční a správní instituce vyplácející vysoké mzdy. Nevýrazný růst platů se odrazil i ve vývoji maloobchodních tržeb, které zatím nerostou v té míře, jakou předpokládala většina analytiků. Na druhé straně se však na nízké úrovni drží i inflace.

Podle odborníků mzdy stále představují pro českou ekonomiku významnou konkurenční výhodu, i když výrazně přesahují úroveň platů na Slovensku nebo v některých státech jihovýchodní Evropy. Růst platů navíc zatím nedostihuje úroveň vzestupu produktivity práce. Odborníci očekávají, že trendy patrné v prvním čtvrtletí budou platit i po celý zbytek roku. Zaměstnanci se tak mohou těšit na pozvolný, ale přece jen růst průměrných platů, snad až na úroveň 20 až 21 tisíc Kč. Tomu by měla také odpovídat i křivka vývoje maloobchodních tržeb, i když v tomto ohledu asi bude hrát významnou roli obava určitých skupin obyvatelstva ze zhoršení jejich životní úrovně po očekávaném vítězství Občanské demokratické strany v parlamentních volbách v příštím roce. (MaFr)

I přes vysoké ceny pohonných hmot v ČR nízká inflace

I přes vysoké ceny benzínu a nafty, přes zvýšení cen v restauracích a závodních jídelnách a zdražení léků se inflace v České republice držela i dubnu na velmi nízké úrovni a potvrdila tak trend celého letošního prvního čtvrtletí, kdy ani v jednom měsíci nebyla překročena hranice 2 %. Podle odborníků ani v následujících letech nebudou inflační tlaky představovat významný problém pro českou ekonomiku. V druhém pololetí by se sice mělo zdražovat více, ale ani tak by hranice 2 % neměla být překročena. Podle ekonomů se v tomto vývoji odráží především neexistence nadměrné poptávky, která by roztáčela inflační spirálu. Výrazný šok by neměl představovat ani očekávaný pozitivní vývoj na trhu a s ním spojené oživení spotřebitelské poptávky, ani rozpouštění loňských přebytků ministerstvy nebo růst daně z přidané hodnoty u cigaret. V nejbližším horizontu by se neměly zvyšovat ani úrokové sazby České národní banky, které po dubnovém překvapivém snížení na 1,75 zůstávají pod úrovní eurozóny. Sečteno a podtrženo – přinejmenším pro letošek se neočekávají nějaké dramatické skoky, i když je samozřejmě otázka, co by vyvolala rychlá deregulace nájmu, kterou nejde zcela vyloučit. (MaFr)

Mám před sebou dvě knihy pojednávající o novotvarech a zvláštích českého jazyka. Jednou z nich je kouzelné dílo „Čeština poklepem a poslechem“ pražského spisovatele Pavla Eisnera, který, ač vyrůstal s německou mateřštinou, ovládal oba jazyky stejně mistrně a v pozdějším věku přilnul více k češtině, takže napsal dvě knihy – druhá se nazývá „Chrám a tvrz“ –, v nichž se vyznal k lásce k tomuto jazyku a ta láska se projevuje inteligentním a humorným pohráváním s běžnými slovíčky a pojmy.

Ta druhá knížka je výtvozem jakéhosi nevzdělaného důstojníčka rakousko-uherské armády, který na rozkaz shora sestavil kolem roku 1750 učebnici pro armádní instruktory češtiny, která měla usnadnit vojínům české národnosti pochopení vojenských povelů. Jelikož v té době ještě armádní čeština neexistovala, pustil se do tvorby vojenské terminologie sám. A tak vznikly pojmy jako soujezdnota (rytmistr), vojárna (kasárna), podzástupník (podporučík), zkumač (špion), vyvojnění (invalida), pozornosta (dohlžitel) atd. Čtenář se dnes nad těmi pojmy pobaví, ale za tím účelem je jejich „vymyslovač“, abych použil terminologie, nevymyslel.

Ke schopnosti vytvářet nová slova v jakémkoliv jazyce musí jejich tvůrci tento jazyk dokonale ovládat. Jen tak mohou vznikat duchaplné a většinou humorné pojmy jako Horníčkovy „císerlata s vošejchem“, Oty Pavla pochvala, že je někdo „pumprdentlich“, Karla Poláčka „neumětelé“ a „připodotýkatelé“ či Jiřího Voskovce „nunvaři“, „troupeľnatí čubihojové“ nebo „podvrženčata“. Posledně jmenovaný poznamenal také ve svém líčení prvního emigračního vystoupení dvojice V & W v Los Angeles, že byl sál přeplněn samými „nádherózami a vynikajícíníky“, což oběma novoemigrantům způsobilo nepopsatelnou trému.

Čeština je přizpůsobitelná a ohebná, což vyvolává často touhu pustit si svou imaginaci na špacír. Nemám na mysli emigranty, kteří chtějí projevit rychlé zdomácnění v nové jazykové oblasti přebíráním tamních výrazů, k nimž připojí české koncovky, jako vídeňští Češi mluví o rozsvěcení „amplů“ místo „semaforů“ nebo američtí přistěhovalci z Česka „nepřecházejí ulici“, nýbrž ji „crossují“. Mám na mysli gramaticky správné výrazy určitých slovních kmenů, které s použitím různých předpon dostávají úplně nový smysl, někdy až opačného významu.

Veźmte si např. jednoduché slovo **stát**. Jako podstatné jméno má význam zeměpisného útvaru, zatímco jako sloveso vyjadřuje strnulost v pohybu. Zatímco se v druhém případě zlobí řidiči aut, kde všude je jim zakázáno zastavit, zlobí se nemotorizovaný člověk, už když mu „**zůstanou stát**“ hodinky, „**Stát nad stranami**“ naopak vyvolává pochvalu většiny občanů, mluví-li se o hlavě jejich země, stejně jako vyvolá pochvalu člověk, který umí „**stát po boku**“ někomu potřebnému. Zato zasluhuje odsouzení obchodník, jehož zboží může „**stát několikanásobek**“ toho, co počítá jeho konkurent. Pohádát se o tom s ním nemusí „**stát za to**“, neboť neexistuje zákonitá kontrola cen. „**Stát se**“ ovšem někdo kontrolorem z povolání, pak může v takovém případě účinně zakročit. Takový vykonavatel spravedlnosti se ovšem může také „**stát terčem**“ vzteku postižených obchodníků či pochvaly poškozených zákazníků.

Mnohonásobně ale můžeme rozmnožit význam slova stát, připojíme-li k němu některou z mnoha českých předpon. Já mohl kdysi „**prostát**“ – což nemá nic společného s nepříjemnou nemocí pozdějšího mužského věku – celé hodiny ve frontě na jediné v předvánoční době prodávané banány, a přece jsem je nemusel „**vystát**“, protože byly vždy rychle rozprodány. Ovšem „**vystát**“ jsem nemohl jen nedostatkové zboží, ale i našeho kádrového v podniku. Hle, stejná předpona a dva naprosto různé pojmy. Jsem zvyklý „**dostát**“ svým slibům, ale nemuselo se „**na mě dostat**“ v banánové frontě! A do třetice jsem mohl „**dostat chřipku**“, protože jsem byl neústupný banánový frontový bojovník, i když se dostavil předvánoční mráz. Tři různé významy slova dostat, rozlišených pouhou čárkou nad samohláskou -a-. Ovšem mohla i nastat náhlá obleva a já jsem mohl „**přestát**“ nepřízeň počasí zdravý. Pokud jsem ovšem uměl „**přestat**“ žvanit se svými spolufrontovníky v dešti. O co to měli horší diváci, kteří si museli „**odstát**“ v Americe a Rusku v mrazu dlouhé hodiny, aby viděli „**přistát**“ hrdinné kosmo- nebo astronauty při jejich návratech z obletů naší zeměkoule. Ale co se stalo, nemůže se „**odestát**“. Však se nesmí ani nechat „**odstát pivo**“, protože už pak dobře nechutná. A „**postát**“ někomu jako fotografický objekt chudáka, který nechá zteplat vychlazené pivo, by jistě žádný chlap nechtěl. To by se přece ztrapnil!

Mohu se „**zastat**“ nevině nařčeného, mohu „**zastat**“ v zaměstnání určitou funkci či práci a mohu též „**zastat**“ určitý názor. Mohu „**přestat**“ kouřit a mohu „**přestát**“ nebezpečnou situaci.

Při dalším přemýšlení, na které už nemám trpělivost, bychom asi ještě přišli na další odvozeniny v souvislosti s kmenem „stát“, ale zkuste to ve chvílích volna dotvořit sami. Třeba se slovesem dát – vydat, dodat, udat, prodat, zadat, předat, nadat (někomu) ad.

Jiné zábavné pohrání s českým jazykem jsem objevil s přihraným textem, jehož všechna slova začínala písmenkem -p-. Nevím, proč právě toto písmenko, snad pisatele vedla k tomu jeho záliba k vulgárnostem, z nichž mnohé právě tímto písmenkem začínají. Anžto držíte v ruce slušný a seriózní časopis, odstranil jsem v textu všechny takové výrazy a nahradil je jinými, slušnějšími, abych neurazil morální postoj jistě velké většiny čtenářů Klubu.

„Pozor! Po padesátce počínají pánové, podobní pohasínajícím plamenům, pociťovat první příznaky přicházející pohromy. Po pozbytí pohlavního pudu preferují prohlížení pornografických plátek a především pití piva. Posedávají po putykách, pěstují pívni panděro, probírají politiku, polehávají pokařující po pohovkách. Paničky připravují pamlsky pro přečpané, pokařující polehávače. Pak padesátníci počínají pozorovat patologické proměny. Po přečtení příslušných příruček pátrají po příznacích pepky, případně přestávají pít. Poděšení představou prokouřených plic přestávají pokařovat. Příliš pozdě, pánové!

Potíží postupně přibývá. Problémy působí pajšl, páteř, parodontóza, prostata. Pacienti prostudují pravidla preventivní péče, polykají prášky, panikaři. Poslyš, příteli padesátníku! Proč polehávat pod peřinou, proč plakat pro pubertální pošetilsti? Potlač příznačné představy, překonej pocity příkoří páchané přírodou! Připij pivem, pokař portoriko, pojez pochutiny!“

Případně postupně pokračování přenechávám příjemcům předloženého počteníčka, používajícího písmenka -p...
 A nejen příjemcům tohoto počteníčka, ale i Vám všem, které by bavilo zaměstnávat se ve chvílích nicdělaní zábavným pohráváním si bohatými možnostmi českého jazyka. Je to vtipný a tvárný jazyk, můžete se pokusit použít i jiná písmenka a poslat redakci KLUBU k uveřejnění.

Jindřich Lion

České a moravské kraje V

Hradecký kraj

Proslulá řevnivost mezi Hradcem Králové a nedalekými Pardubicemi donutila politické představitele vytvořit pro každé z obou měst zvláštní kraj. Hradecký zahrnuje severovýchodní část Čech s částí Krkonoš i Orlických hor.

1) Nejprve si vás vyzkoušíme trochu z dějepisu. U Hradce Králové nebo také u Sadové došlo k významné bitvě mezi Rakouskem a Pruskem, v níž bylo Rakousko i přes statečnost českých vojáků především díky kvalitativní převaze ve zbraních drtivě poraženo a muselo se nadobro zříci snů o získání rozhodujícího vlivu v Německu. Kancléř Otto von Bismarck si jistě mohl mnout ruce po vítězství pruské armády v bitvě u Hradce Králové v roce:

- a) 1799; c) 1821;
 b) 1866; d) 1909.

2) Součástí Královehradeckého kraje je i malebné město Rychnov nad Kněžnou. V letech 1824-1834 tu žila česká obrozenecká spisovatelka a básnířka, která však do dějin vstoupila něčím podstatně materialističtější než poezií. Její zdaleka neúspěšnější knihou se stala Domácí kuchařka, která vyšla poprvé v roce 1826 v Hradci Králové a od té doby zaznamenala již desítky vydání. Autorkou nejvýznamnější české gastronomické knihy 19. století byla poctivá biedermeierovská měšťanka:

- a) Božena Němcová; c) M. D. Rettigová;
 b) Zdenka Braunerová; d) Pavlína Králová.

3) Z Rychnova nad Kněžnou ovšem také pocházel jeden z nejslavnějších českých humoristů 20. století. Člen redakce meziválečných Lidových novin proslul nejenom svými soudničkami, ale i romány jako byly např. Muži v ofsajdu nebo Dům na předměstí. Velice proslulým se stal i jeho autobiografický román Bylo nás pět, popisující dětství prožité v Rychnově. Na náměty tohoto díla vznikl v devadesátých letech i úspěšný televizní seriál. K životu v Rychnově se vztahovala i jeho trilogie Okresní město, Hrdinové táhnou do boje a Podzemní město. Kvůli svému židovskému původu tento autor za druhé světové války tragicky zahynul, jeho poslední román Hostinec U kamenného stolu kryl při vydání svým jménem malíř Vlastimil Rada. Nyní je však všeobecně známo, že jeho autorem byl:

- a) Prokop Chocholoušek; c) Václav Beneš;
 b) Karel Poláček; d) Karel Havlíček.

4) Královehradecký kraj vyniká hornatostí a může se pochlubit i tím, že se na jeho území nalézá i nejvyšší vrchol Krkonoš, který je zároveň i nejvyšší horou České republiky vůbec. Přes 1 600 metrů nad mořem ční vrch:

- a) Sněžka; c) Gerlachovský štít;
 b) Medník; d) Říp.

5) Ale vraťme se ještě na chvíli ke kultuře a historii, tedy k oblastem, v nichž má Královehradecký kraj věru co nabídnout. S dalším městem v tomto kraji, Hronovem, je neodmyslitelně spojena osoba místního rodáka, nejproslulejšího českého autora historických románů na přelomu 19. a 20. století. Stačí snad jen vyjmenovat některé tituly a bude vše jasné. Tak tedy: Proti všem, Temno, Psohlavci, F. L. Věk, Staré pověsti české nebo drama Lucerna. Je potřeba cokoli dodávat? Jistě víte, že muž, který mimořádně ovlivnil české historické povědomí, se jmenoval:

- a) Ivan Wernisch; c) Jan Vladislav;
 b) Emil Juliš; d) Alois Jirásek.

6) V souvislosti s Královehradeckým krajem nesmíme zapomenout ani na dalšího literáta. V roce 1890 se v Malých Svatoňovicích na Trutnovsku narodil spisovatel, který se nedávno dokázal probjovat i do finálové desítky anket Největší Čech. Velký přítel prvního československého prezidenta T. G. Masaryka symbolizoval svým dílem rozkvet kulturního života v éře první republiky a proslul jako příznivec drobné práce, odvážný zastánce demokracie proti nacismu. Zemřel právě včas – v prosinci 1938, zničen pomluvami a útoky po hanebné mnichovské dohodě. Světu dal mimo jiné i slovo robot, které se poprvé objevilo v jeho hře RUR. Z jeho dalšího díla připomeňme několik knih povídek a romány jako byla Válka s mloky, Krakatit nebo Bílá nemoc. Z Malých Svatoňovic pocházel jeden z nejvýznamnějších spisovatelů první republiky:

- a) František Palacký; c) Václav Vladivoj Tomek;
 b) Karel Čapek; d) Josef Pekař.

7) A ani na závěr nás neopustí literatura. Do finálové desítky soutěže Největší Čech se probjovala jediná žena, spisovatelka, jejíž dílo provází celé generace. Její mládí bylo přitom spojeno s Českou Skalicí a jejím okolím v Královehradeckém kraji. Podobně jako u dalších v tomto kvízu uvedeňých osob postačí určitě titul jediného jejího díla, abyste poznali, o koho se jedná. Kniha Babička, vydaná před 150 lety, zaručila nesmrtelnost:

- a) Janě Horecké; c) Boženě Němcové;
 b) Věře Martinové; d) Lence Filipové.

(připravil MaFr)

České a moravské kraje II – správné odpovědi:

1c) Ostrava, 2b) uhlí, 3c) hutní, 4c) v 18. století, 5a) Opava, 6d) Těšínsko, 7a) Baník. – Z početných odpovědí jsme vylosovali tři výherce, kterým srdečně gratulujeme: Mag. Jarmila Pechová, Zuzana Nováková, Jiří Grisa.

Odpovědi na dnešní kvíz zasílejte do 15. srpna 2005 na adresu: Kulturklub Čechů a Slováků v Rakousku Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich Schlüsselgasse 18, 1080 Wien, Österreich e-mail: info@kulturklub.at, fax: (+43) (1) 79 88 454.

Benzín stojí už 37,60 Sk, nafta ešte o 10 halierov viac

Ceny benzínov dosiahli nové historické maximá. Slovnaft rozhodol o zdražení nafty aj benzínu. Ceny benzínu stúpnu o 30 halierov na liter. Nafta bude na väčšine čerpacích staníc drahšia o 60 halierov. Najpredávanejší benzín s oktánovým číslom 95 bude stáť 37,60 Sk, za liter nafty motoristi zaplatia 37,70 Sk. Ceny na slovenských pumpách budú zrejme vyššie než v Česku, kde stojí liter nafty v prepočte zhruba 35,80 Sk. Slovnaft zvýšenie cien zdôvodnil vývojom na svetových trhoch. Slovnaft naposledy upravoval cenu pred nedávnom, keď benzín zdražel o 60 a nafta o 90 halierov na liter. (oz)

Slovenská filharmónia koncertuje v Japonsku

Orchester Slovenskej filharmónie bol na dvojtýždňovom umeleckom zájazde v Japonsku, kde sa predstavil v ôsmich mestách vrátane záverečného dvojkoncertu v známej Suntory Hall v Tokiu. V rámci zájazdu Slovenská filharmónia odohrala diela Dvořáka, Smetanu, Glazunova, Beethovena, Brahmsa, Chopina, ale aj kompozíciu japonského autora Masanori Kata *Slovenská rapsódia pre saxofón a orchester*, ktorá vychádza priamo z citácií originálneho slovenského folklóru. Ako hostia orchestra sa na turné objavili japonský saxofonista Nobuya Sugawa, klavirista Nobuyuki Tsujii, slovenský violončelista žijúci v Japonsku Ľudovít Kanta a francúzsky klavirista Eric Heidsieck. Za dirigentským pultom sa striedali český dirigent Leoš Svárovský a Japonec Ichiro Saito, ktorý hosťoval v Bratislave v januári 2005. (oz)

Výstava Márie Bartuszovej v SNG

Dňa 14. 6. 2005 bola v Esterházyho paláci Slovenskej národnej galérie v Bratislave vernisáž výstavy Márie Bartuszovej „Cesta k organickej plastike“. Bartuszová (1936-1996) patrí medzi najvýznamnejšie osobnosti sochárstva, ktoré v 20. storočí žili a tvorili na Slovensku, je predstaviteľkou tzv. organickej línie v slovenskom sochárstve. Kurátorom výstavy je Vladimír Beskid, spolupráca za SNG Katarína Bajcurová, výstava potrvá do 2. októbra. (oz)

Slovenskí scénografi triumfovali v Taliansku

Tým slovenských scénografov z Vysokej školy múzických umení v Bratislave získal hlavnú cenu na 1. medzinárodnom festivale absurdného divadla, ktorý sa konal v talianskom Castelvetro di Modena. Úspešný tím v zložení Barbora Holanová, Michaela Chmeličková, Andrej Kolenčík, Michal Lowy a Matúš Vizár pracoval pod vedením profesorov Milana Rašlu a Olega Fintoru. Na festivale Mercurdo sa zároveň ako oficiálny poster presadil návrh Michaely Chmeličkovej. (oz)

Koncert Avril Lavigne v Bratislave

„Opýtaj sa jej, či má úlohu z prírodopisu, a povedz, že je to tu »suprové«! Fakticky »suprové«!“ kričala na telefonujúcu kamarátku pred koncertom Avril Lavigne -násťročná školáčka. Dievčatká v čiernych džínsoch s ťažkými

ocvočkovanými opaskami, v obtiahnutých tričkách a s čiernou ceruzkou výrazne namaľovanými očkami stískali v ruke plagát Avril vlastnej výroby, s ktorým sa rozbehli chytiť si čo najlepšie miesto pred pódium.

Tesne pred ôsmou bola Expo Aréna bratislavskej Incheby poloprázdna. Vpredu postávali najvernejší fanúšikovia, na miestach na sedenie znudene zívali tridsaťroční ockovia v sprievode svojich ratolestí. „Prišli sme až z Kráľovského Chlmca, lístky nám včera kúpil kamarát z Bratislavy. Som tu so synom, bude mať dvanásť rokov,“ hrdil sa jeden z oteckov.

Na drzú Kanadanku sa prišli pozrieť nadšenci z Trnavy, Liptovského Mikuláša, ale hlavne z Bratislavy. Desiat- až dvanásťroční žiaci väčšinou lístky dostali ako predčasny darček za dobré vysvedčenie, starší návštevníci koncertu vstupenky kupovali tesne pred akciou.

Okrem rodičov s potomstvom na Avril zavítali tváre zo SuperStar, porotkyňa Lenka Slaná a spevák Martin Kelecsényi či torzo skupiny IMT Smile – bubeník Tomáš Slávka a Miro Tásler. „Prišiel som sa pozrieť na Avril, lebo je prvýkrát na Slovensku. Nie som taký zarytý fanúšik, aby som na ňu chodil do zahraničia. Videl som zopár jej vystúpení v telke, ale chcel som ju vidieť aj naživo. Neviem, čo očakávam. Ja si rád pozriem hocijaký koncert,“ vkladal nádeje do hudobnej šou Tásler.

Pár minút po ôsmej publikum pozdravila Magda Vyletelová zo skupiny P. S. a vyzvala dav na krik, aby ho počula Avril v šatni. Aj keby sa prezliekala tesne za pódium, vlažné pozdravenie by asi sotva začula.

To, čo sa predkapele podarilo v závere vystúpenia, teda zobudiť divákov, zabila polhodinová pauza na prípravu aparatury. Zhasnuté svetlá a dramatická hudobná predohra priviedli dav k ohlušujúcemu revu, ktorý Avril presvedčil, že je čas zažiariť.

Rozpustená neposlušná hriva plavých vlasov, modré tričko s číslom 77 na hrudi, čierne nohavice s ťažkým opaskom a na nohách pankáčmi obľúbené „čičňany“. Bez pozdravu či iných oficialít hneď spustila prvý song. Po dvoch pesničkách zakričala „What’s up, Bratislava?“ a občas preradila názov nasledujúcej piesne.

Z jej úst sme sa dozvedeli, že my dievčatká sme výnimočné, ale aj že Green Day je dobrá kapela a *American Idiot* je dobrá pesnička. Avril ňou obohatila svoj koncertný playlist, v ktorom nezabudla na *Happy Ending*, *I’m with you*, *Skater Boy* či dva prídavky. V prvom hrala na bicie, druhým bol singel *Complicated*.

Hodinu dvadsať trvajúcе vystúpenie decká potešilo, no rodičia zhrozene pozerali, ktorýže prst to deti dvíhajú do rytmu hudby. (oz)

Nechce sa veriť, že je to naozaj básnikova rozlúčka s poéziou

Nechce sa človeku veriť, čo Milan Rúfus napísal na zadný obal svojej novej zbierky *Báseň a čas* (Slovenský spisovateľ, Bratislava 2005, ilustrácie Ivan Pavle): „Ponímam túto zbierku básní ako vecný, nepatetický osobný testament. Je málo pravdepodobné, že by som ešte vydal nové texty. Preto hovorím o závete.“

Tieto kruto strohé vety sú navyše datované dňom 2. novembra 2004, teda dňom zosnulých, akoby chcel autor zdôrazniť nezvratnosť svojho tvrdenia. Rúfusov „závet“ je

tým hrozivejší, že básnik nepatrí medzi mystifikátorov a nerobí gestá ani v literatúre, ani v živote.

Kategória uplyvajúceho času, čiže aj ubúdajúceho ľudského bytia, je trvalou súčasťou Rúfusovej poézie už od začiatku. Rúfusa existencia priam bolí, pričom neide o romantické bolestinstvo, ani o onen známy halasovský „čas kostižerný“, lebo v básnikovi je silno zakorenená náboženská viera, vyjadrovaná v čase totality rozličnými náznakmi a teraz už otvorene, no bez akýchkoľvek znakov dogmatizmu alebo svätuškárstva.

„Viera je tušené. Viera je nepoznané,“ píše a prejavuje sa to všade, kde priamo apostrofuje tú najvyššiu bytosť, ktorá riadi či mala byť riadiť všetko. Z toho vyplýva, že tam, kde u básnikov iného typu nachádzame obyčajne vzburu, stretávame sa u Rúfusa skôr s pokorou. Pred Bohom, životom, človekom, prírodou a, samozrejme, poéziou. Tajomstvom básne sa Rúfus zaoberá dávno. Odkiaľ pochádza a aký je jej zmysel? „Hovoríť to isté/ len povedať to novo?// Hovoríť takisto, no rieknúť čosi nové?“ Rúfus vie, že „všetko je navždy o tom istom./ A všetko o inom,“ a jeho poézia rozvíja túto ambivalenciu v rozličných podobách bez toho, aby sa pýtal, či to už niekto povedal pred ním. Báseň pokladá za svedčanie a tá je vždy osobná, pričom treba zdôrazniť, že Rúfus nikdy nepestoval to, čo Česi nazývali, a neviem, či doteraz nazývajú „jáství“, teda kult vlastného ega. Dokonca ani tam, kde báseň vyjadruje jeho najprivátnejšie smútky.

U Rúfusa vždy prerastá osobné do univerzálneho, nadindividuálneho. Tento básnik má zázračnú schopnosť spolu prežívať so svojim údelom i údel celého ľudstva, najmä v oblasti sociálnej. „Cudzia slza svieti z mojich piesní./ Cudzia rana horí z mojich úst,“ čítali sme v jeho debute pred takmer päťdesiatimi rokmi a dnes sa rovnako zhrýza problémami iných, keď napríklad v básňach *Diagnóza Slovensko I. a II.* priam imperatívne a u neho prekvapujúco vyslovuje tvrdý apel na chudobných tejto krajiny.

Rúfus, básnik chudoby a veľkých morálnych zásad, je – ako vždy bol – výstižný a strohý vo výraze a preferujúci striedmy cit pred emfázou. Chvilami ho prepadáva intenzívna odcudzenosť svetu, ktorá ho núti vysloviť takéto verše: „Nie si môj. Priznávam./ Ja možno nie som tvojím .../ No kde ty svoj meč kuješ./ tam tvrdohlavo straním tým,/ ktorých ním ponižuješ.“

Ak by bola Rúfusova zbierka testamentom, musela by obsahovať nejakú bilanciu, nejaké zbohom básni, ako ho formuloval kedysi v zbierke *Neskorý autoportrét*: „Máš ešte so mnou úmysl? Ak nemusíš,/ prepusti ma už, odbi od seba.“ Ale nič také tu nie je. Rúfus ešte poéziu neopustil a ona neopustila jeho. Ako som sa dodatočne dozvedel, tie citáty na obale boli myslené inak, ibaže vydavateľ im dal nádych reklamy. Aspoň takto vec vysvetlil v jednom interview sám autor. Chvalabohu. Skutočnú poéziu totiž stále potrebujeme napriek tomu, či práve preto, že duchovné hodnoty sa čoraz väčšími strácajú. (Jozef Bžoch)

Na vysokú sa dostane asi polovica maturantov

Vyššie 55 000 študentov v tomto roku maturuje. Na vysokej škole pokračuje približne polovica z nich. „Vlani končilo posledný ročník stredných škôl 55 139 maturantov. Z nich bolo na vysoké školy prijatých 27 488 študentov, čo je asi 50 % žiakov,“ hovorí Jana Čabalová z Ústavu infor-

mácií a prognóz školstva. Na vysoké školy sa hlásia najmä čerství absolventi stredných odborných škôl a gymnázií.

Záujem o vysokoškolské štúdium však majú aj študenti, ktorí strednú školu skončili už dávnejšie, avšak zatiaľ neboli na vysokú školu prijatí, respektíve sa o prijatie ešte z nejakých dôvodov nepokúsili.

Keďže fakulty zatiaľ nie sú vybavené na to, aby prijali všetkých uchádzačov, je okrem maturity predpokladom prijatia aj úspešné zloženie prijímacej skúšky. Prijímačky prebiehli na väčšine vysokých škôl práve teraz. V druhej väčšine ide o písomné testy, ktoré preverujú schopnosť uchádzača naučiť sa niekoľko tisíc otázok a odpovedí na ne. Na mnohých vysokých školách ich vyhodnocuje počítač, a to priamo po skončení skúšky, aby sa odstránilo podozrenie z možnej korupcie. (oz)

Aj heavy metal sa už dočkal

Konečne. Heavy metal spolu s ostatnými odnožami tvrdého rocku je opäť in, ale pútavá, beletristickým spôsobom napísaná história štýlu, ktorý vládol na prelome sedemdesiatych a osemdesiatych rokov, na slovenskom a českom trhu chýbala.

Krátka kapitola sa objavila v knihe *Beaty, Bigbeaty, Breakbeaty* v roku 1998 (spoločný projekt vydavateľstiev Maťa a DharmaGaia). Deväťdesiate roky mapovala publikácia Michala Husáka a Jaroslava Špuláka *Yeah! 1990-2000*, ktorú autori vypustili do sveta na vlastné náklady s podporou dnes už neexistujúceho dvojtyždenníka *Big Beng*. No komplexné dielo dlho absentovalo.

Faktograficky spracovaná vlnajšia *Rock a metal encyklopédia* Pavla Barbasa v produkcii Volvoxu Globator hľad po príbehu tvrdého rocku pokryť nemohla. A to nadsenému rockerovi z Litomyšle trvalo päť rokov, kým na svoje takmer tisícstranové dielo našiel vydavateľa.

Vyplniť túto medzeru sa podujalo banskobystričské nakladateľstvo BB/art v spolupráci s pražským Jiří Buchal. Vlani sa prezentovali s nádherne výtvarne spracovanou *Heavy metal encyklopédiou* Daniela Bukszpana. Knihou s vlastným názorom, čo pri podobných počinoch nebýva zvykom.

V týchto dňoch prichádzajú s ešte sympatickejším počinom. Štyristostranovým príbehom histórie heavy metalu *Ďáblův hlas* britského autora Iana Christeho. Generácia, čo na Black Sabbath, Deep Purple, Judas Priest, Van Halen či Iron Maiden vyrastala, si pripomenie časy kožených bünd a kovových cvokov. Tí mladší sa dozvedia, odkiaľ dnešné hviezdy typu Slipknot, Limp Bizkit či Linkin Park čerpali inšpiráciu a prečo Ozzy Osbourne na koncerte v lowe odhryzol hlavu netopierovi hodenému z publika.

Lákavý darček priťahuje už obalom. Kresbu Madeline von Foersterovej, inšpirovanú stropnou výzdobou krstiteľnice sv. Jána Krstiteľa vo Florencii, len ťažko prehliadnete. Mimochodom, viete, kedy heavy metal vznikol? V piatok trinásteho februára 1970. V deň, keď Black Sabbath vydali svoj prvý rovnomenný album. Natočený počas dvojdnovej seansy v rozpočte 600 libier. (Rastislav Hríbik)

Cena zo Zlína aj pre Katarínu Šulajovú

Jednu z cien 45. ročníka Medzinárodného filmového festivalu pre deti a mládež v Zlíne získala slovenská reži-

sérka Katarína Šulajová. Jej hraný film *O dve slabiky pozadu* si odniesol cenu ministra kultúry ako najlepší film višegrádskeho regiónu.

Hlavnú cenu Zlatú črievičku v kategórii hraný film pre deti udelila medzinárodná porota nórskiej režisérke Torun Lianovej za film *Farba mlieka*. V kategórii hraných filmov pre mládež zvíťazil švédsky film *Hlúpych štrnásť*, na vznik ktorého sa podieľali súčasne až štyria režiséri: Filippa Freijdová, Martin Jern, Emil Larsson a Henrik Norrthon. V kategórii animovaných filmov zabodovala ruská režisérka Sofia Kravtsová s filmom *Obchod s hudbou*.

Detská porota vyniesla na vrchol – v kategórii filmov pre mládež – americký film Jacoba Aarona Estesa *Zátoka ticha*. Rovnaký film bol ocenený aj Cenou Miloša Macourka. V kategórii filmov pre deti sa detskej porote najviac zapáčila snímka fínskej režisérky Liisy Helminenovej *Pán Pelikán*.

Zlínsky filmový festival navštívilo asi 40 000 divákov, hlavne žiakov škôl zo Zlína a okolia. Videli viac ako 400 filmov, do súťaže sa ich zapojilo vyše 160. (oz)

Tak sa na mňa prilepila – dilemma, alebo čo by som rada napísala

Uplynulý divadelný víkend bol príznačný pre stav kultúry, o ktorej sa v poslednom čase začalo tak vášnivo diskutovať už aj v médiách.

Opera Slovenského národného divadla ponúkla náročný kus Benjamina Brittena *Peter Grimes*, predvedený tak, že by sa jeho prenos mohol ponúknuť aj televízii Arte. Hudobne, scénicky i interpretačne decentná, pre mňa veľmi zaujímavá produkcia priniesla trochu inú hudbu a trochu iné obrazy. Pri klaňačke sa postavili dve diváčky. Na druhej premiére nebolo plné ani prízemie. Produkcia sa bude hrať ešte raz v polovíčke júna, v jeseni zas v rámci Bratislavských hudobných slávností a na hostovaní v Prahe. Ak bude mať veľké šťastie, ešte dva-trikrát.

Komédia *Tak sa na mňa prilepila* majstra vaudevillu Georgesa Feydeaua mala premiéru o deň neskôr na scéne Divadla P. O. Hviezdoslava, ktorá je vzdušnou čiarou možno dvesto metrov od budovy Opery SND. Hru *Chrobák v hlave* od toho istého autora i režiséra pätnásť rokov nestiahli z repertoáru. Aj nového Feydeaua ocenilo predpremiérové publikum nielen z rodinných príslušníkov a priateľov výbuchmi smiechu a záverečnými standing ovations. Vyhliadky titulu na niekoľkosezónny pobyt na plagáte Činohry SND sú teda sľubné.

Veľmi rada by som napísala v recenzii, že si dramaturgia vybrala kus, ktorý stále trefne vypovedá o našich životných pokleskoch. Dielo autora, ktorý si „nevšíma sentiment, morálku alebo akékoľvek psychologické nuansy“, čo by nám mohlo byť stále bližšie a bližšie.

Bolo by príjemné skonštatovať, že naša prvá scéna dala dobrý príklad aj iným divadlám boriacim sa s nedostatkom peňazí a divákov. Že predviedla, ako sa dá urobiť programový kompromis, za ktorý sa nemusí hanbiť ani jedna strana nepísaného kontraktu medzi hladiskom a javiskom. Že v tomto vyklučovala schodnú cestu aj našim čoraz viac sa bulvarizujúcim médiám.

V recenzii by bolo, že diváci neoceňovali len banálne vtipy, ale aj profesionalitu predvedenia „technológie smiechu“.

Že náročné kostýmy, ktoré dámam bez debaty pristali, neboli najvýraznejším prvkom produkcie, ktorá sa inak odohrávala v sladko ružovej nefunkčnej scéne a v neurčitom časopriestorovom a významovom kontexte. Že sa herci nenútili do štylizácií, na ktorých si pokazia hlas.

Bolo by krásne naznačiť, že Národné divadlo touto produkciou inteligentne vyplnilo priestor medzi nie práve divácky najprístupnejším umením a šou. Priestor, ktorý by v záujme celonárodného spoločenského konsenzu bolo veľmi dobré niečím zapratať, už len preto, aby sme sa tu navzájom nepozabíjali.

Nejaké podobné myšlienky sa na mňa prilepili, keď som sa vracala z činohernej predpremiéry, na ktorej protagonistku kvôli jej hlasovej indispozícii nahradila na poslednú chvíľu jej kolegyňa z Brna. Občasné výmeny protagonistov medzi brnianskym a bratislavským Národným divadlom sú súčasťou projektu našťudovania dvoch takmer identických feydeauovských produkcií.

Byť divadelným riaditeľom je dnes ťažšie ako kedykoľvek predtým, dopadlo na mňa veľmi prakticky. A jednoduchý džob to nebol nikdy. (Zuzana Uličianska)

Výstava najkrajších ilustrácií

Výstavu najkrajších slovenských ilustrácií posledných dvoch rokov od takmer tridsiatich autorov, ktorí sa prihlásili do jubilejného 20. ročníka medzinárodnej súťaže Biennale ilustrácií Bratislava (BIB), otvorili v Bibiane.

„Aspoň polovica ilustrácií prišla od mladej generácie, objavili sa však aj štandardné mená,“ povedala komisárka výstavy Barbara Brathová. Výstava ponúka viac ako tristo diel plných rozprávkových i zvieracích postavíček zarámovaných v takej podobe, akú majú ešte pred knižným zviazaním. Okrem originálov je však vystavených aj viac ako tridsať knižiek, do ktorých ilustrácie patria.

Výbor súťaže vybral osemnásť ilustrátorov, ktorí budú súťažiť v medzinárodnej konkurencii. Sú medzi nimi Andrej Augustín, Tomáš Čepek, Peter Čisárik, Maja Dusíková, Jana Kiselová-Sitekova, Miloš Kopták, Ján Lengyel, Juraj Martiška, Martina Matlovičová, Dana Moravčíková, Hana Naglik, Ľuboslav Palo, Martin Snopek, Kamila Štanclová, Dušan Kállay, Petra Hilbert-Štrelingerová, Peter Uchnár, Dávid Ursiny a Tomáš Vicen.

Výstava je otvorená do 10. júla, medzinárodná porota BIB zasadne v jeseni. Výsledky budú zverejnené v deň otvorenia veľkej medzinárodnej výstavy BIB 2005 v Dome umenia v Bratislave 9. septembra. (oz)

Lanovku vyskúšajú asi tento mesiac

Lanovka zo Železnej studničky na Kamzík, ktorú od začiatku roka rekonštruujú, bude čoskoro pojazdná. Termín skúšobnej prevádzky by mal byť niekedy od polovice júna do polovice júla. Na to, aby mohla lanovka prevážať ľudí, musí získať povolenie Štátneho dráhového úradu. „Tak bude môcť byť spustená do prevádzky v druhej polovici júla,“ povedala Valéria Reháčková, hovorkyňa Nového Mesta, ktorá rekonštrukciu financuje.

Prevádzkovateľom bude Eko-podnik verejnoprospešných služieb pri miestnom úrade. Miestna rada v utorok odporučila dodatok k zriaďovateľskej listine podniku, schváliť by ho mali miestni poslanci 21. júna. Prevádzkové

náklady do konca tohto roka vrátane miezd presiahnu podľa riaditeľa Eko-podniku Viliama Žákoviča dva milióny korún.

Lanovka má už namontovaný elektrický pohon vrátane náhradného zdroja. Vynovená lanovka bude mať 46 repasovaných a 8 nových sedačiek. Ešte tento mesiac sa budú natierať stožiare, rekonštrukciou prejdú stanice.

Predtým obľúbená sedačková lanovka fungovala v rokoch 1972-1990. Po odstavení chátrala. Mesto odkúpilo v januári stavby a pozemky patriace k lanovke za 19,5 milióna korún a dalo ich do správy Novému Mestu. To dá na repasiu 25 miliónov korún. Investície sa podľa samosprávy nevrátia, ale náklady na prevádzku by mali byť kryté vstupným. Práce robia českí špecialisti z bývalej Transporty Chrudim. Tá kedysi stavala lanovky na území celého Československa.

Nové Mesto získalo do správy aj budovu bývalej reštaurácie Snežienka pri dolnej stanici lanovky. Z kedysi navštevovanej reštaurácie ostalo rozpadnuté torzo, kde sa schádzajú cvičitelia bojových psov a paintballisti. Mestská časť plánuje jej obnovu, ale hľadá na to investora. (oz)

Prečo víťazí Hviezdoslav? Naučili sme sa to, alebo ho aj poznáme

Výsledky čitateľskej ankety denníka *SME* aj výsledky reprezentatívneho prieskumu agentúry MVK na tému „Kto je najvýznamnejším slovenským spisovateľom všetkých čias“ dopadli rovnako. Zhodne hovoria: Je ním Pavol Országh Hviezdoslav.

Číta vari slovenský národ hromadne jeho diela? Máme *Krvavé sonety* alebo *Hájkovú ženu* na nočnom stolíku? Prečo práve Hviezdoslav?

„Ó, mojej matky reč je krásota!“

„Pavol Országh Hviezdoslav (2. február 1849 Vyšný Kubín – 8. november 1921 Dolný Kubín) patrí medzi najvýznamnejších slovenských spisovateľov...“ – takto sa začína väčšina textov v učebniciach literatúry základných a stredných škôl. Nasleduje vymenovanie vrcholných diel, ukážka z protivojnových *Krvavých sonetov* a stručný obsah epického diela, *Eža Vikolinského*, *Gáboru Vikolinského* či *Hájkovej ženy*.

A ešte je tu Hviezdoslavov Kubín a portrét pekného starého pána s mašľou pod krkom.

Nájde sa niekto, kto za posledných 50 rokov počas štúdia nestál pred tabuľou, na ktorej bolo kriedou napísané „Ó, mojej matky reč je krásota!“, a otočený k spolužiakom nerecitoval naučenú básničku alebo prózu aspoň na triednom kole recitačnej súťaže?

Čo z toho väčšinu z nás podvedome utvrdí v tom, že Hviezdoslav je najvýznamnejším básnikom a spisovateľom všetkých čias? Všetko dokopy?

Viac odborníkov si myslí, že reprezentatívna vzorka slovenského národa si v ankete zamenila vlastný úsudok za odpoveď pred školskou tabuľou. „Svoju rolu tu pravdepodobne zohralo povinné vyučovanie na stredných školách, kde sa deti učia časti Hviezdoslavových veršov,“ hovorí mladá asistentka z katedry kulturológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského Monika Ondrejovičová. Bola by rada, keby za výsledkom stálo poznanie, že Hviezdoslav reprezentoval nastupujúcu generáciu na prelome

19. a 20. storočia, alebo keby to bolo kvôli *Sonetom*. „Dokázal postrehnúť atmosféru, používal jazyk, ktorý je veľmi náročný, ale o to zaujímavejší,“ hovorí kulturologička, ktorá sa vracia ku klasickým hodnotám cez iného „národného velikána“ – M. R. Štefánika. Spomedzi básnikov by u nej zvíťazil Emil Boleslav Lukáč alebo Ján Smrek. (oz)

Parkovacie karty sa od 1. 6. stierajú

Od 1. 6. musia vodiči, ktorí sa rozhodnú zaparkovať v uliciach centra, používať nové parkovacie karty. Tie staré, na ktorých sa dátum a hodina označovali ceruzkou či perom, platili len do 31. mája. Nové parkovacie karty sú stierateľné, vodič na nich čas začiatku parkovania zotrie.

„Snažili sme sa o zvýšenie komfortu klienta. Teraz na vyplnenie karty nepotrebuje pero, stačí minca či necht na zotretie políčka. Týmto spôsobom chceme aj minimalizovať možnosť opätovného používania kariet,“ hovorí Andrea Svitoková z bratislavskej parkovacej služby.

Stieracie karty distribuujú od 4. januára, staré karty sa v tento deň prestali predávať. Dostali platili oba typy. Staré sa vymieňať nebudú, podľa vedenia parkovacej služby bola päťmesačná lehota na ich minucie dostatočná.

Cena parkovania sa meniť nebude, suma 10 korún za hodinu stále zostáva. Ide o najlacnejšiu taxu spomedzi slovenských krajských miest. Podľa kompetentných zatiaľ nemá význam zvyšovať ju, lebo by to prispelo k rozšíreniu čierneho parkovania. Ako sa zhodujú odborníci z viacerých inštitúcií, najprv treba posilniť kontrolné zložky, aby bola zabezpečená vynútiteľnosť práva. Na parkovanie dohliada mestská polícia, ktorá roky zápasí s nízkymi stavmi pracovníkov.

Vodičom, ktorí nebudú používať nové karty, môžu dať policajti pokutu do výšky dvetisíc korún. „Mohli by sme ich pokutovať. Zo začiatku však nechceme pristúpiť k tomuto kroku, lebo vieme, že veľa vodičov si karty kúpilo v predstihu a staré im ešte zostali v zásobe. Hliadky budú skôr upozorňovať, že už platia nové, stierateľné. Aby to ľudia nezneužívali, od budúceho týždňa začneme pravdepodobne aj s pokutami,“ povedal hovorca mestskej polície Peter Pleva.

Za parkovanie v centre sa platí počas pracovných dní od ôsmej do štvrtej po obede. V ostatnom čase sa dá v uliciach parkovať zadarmo. Karty si vodiči môžu kúpiť od brigádnikov v reflexnom oblečení, podľa počasia ich je v uliciach centra denne desať až dvadsať. Karty dostať aj vo väčšine stánkov v centre mesta. (oz)

„Bratislava v pohybe“: tanečné lady sa začali lámať

„Prečo ľudia tleskali počas predstavenia?“ – spýtala sa po záverečnom predstavení 9. ročníka medzinárodného tanečného festivalu „Bratislava v pohybe“ *Modify* jedna z tanečničiek belgickej skupiny ZOO. Pripadalo jej nezvyčajné, že obecenstvo tleskalo po sóle slovenského tanečníka Martina Kilvádyho, no ešte zvláštnejšie, keď sa aplauz pustil druhýkrát, v domnienke, že choreografia sa skončila. I keď to narušalo jej koncentráciu, priznala, že spontánne reakcie publika sú jej sympatické, že viac cíti spojenie s divákmi. A že jej to pripomína vystúpenie v Rusku. „Toho sa od bruselského publika nedočkáme.“

Krátka konverzácia pomohla formulovať charakteristiky tohto festivalu: diváci nemajú zábrany prejavit' radosť z tanca – mnohé z predstavení si vyslúžili dlhý potlesk. Druhým faktom je, že pod termínom súčasný tanec si nedokážeme predstaviť nič jasné, ako to dokážeme pri iných tanečných žánroch. Nevieme, kedy dotelefonovať, lebo predstavenie sa už začalo, a kedy tlieškať, lebo sa skončilo.

Nie je to výsledok nevnímavého slovenského publika, ale trendov súčasného tanca, napríklad nechať výpoveď nedopovedanú, prekvapovať, alebo sa hrať so zveličením. Vhodným prístupom je zbaviť sa pred každým predstavením akýchkoľvek očakávaní, uplatňovať princíp „tabula rasa“.

Priblížiť, čo všetko sa pod týmto termínom skrýva, si dala za cieľ aj tohtoročná dramaturgia. Asi tie mená mnohým veľa nehovoria, je to len stručný prehľad, čo si pod súčasným tancom predstaviť. Švajčiarska Compagnie Drift ukázala, že zrelí tanečníci dokážu aj takmer nemožné – zmeniť sa na skvelých hudobníkov a uchopiť predstavenie takmer ako koncert aj s dávkou bizarného humoru.

Byť v súčasnosti tanečníkom môže znamenať aj byť hercom, spevákom, gitaristom, bubeníkom, fotografom alebo akrobatom. V nórskej Jö Strömngren Kompani dominovala činoherná rásnosť inak celkom nevinných a nešťastne opustených zdravotných sestričiek. ZOO Thomaasa Hauerta z Bruselu, vriaceho centra súčasného tanca, nechalo novoobjavený pohyb sofistikovane komunikovať so svetelným dizajnom a barokovou hudbou.

Maďarsko-český projekt Vibrations od choreografa Puttó stavil na živly a na materiálnosť hliny, Donna Uchizono Company na pády, vzlety, dostredivé a odstredivé sily medzi telami aj dušami a Compagnie Paco Décina

všetkých abstraktným pohybom ľahučko priviedol do stavu vláčneho pokoja, pre niekoho možno nudného, pre iného neoceniteľne upokojujúceho a vznešeného.

Tradične dostali priestor aj Slováci. Slovenské divadlo tanca tu odštartovalo turné s *Bolerom*, s príbehovým autorským projektom, o ktorom sa už popísalo dosť. Príbehovosť takisto charakterizuje *Čierneho kocúra* v podaní Štúdia tanca Banská Bystrica. Škoda, že sa viac pozornosti nevenuje nezávislej skupine DuWadance, ktorú založili v Prahe pred štyrmi rokmi dvaja Slováci – Jaro Viňarský a Tomáš Krivošík. Vyznávajú úprimnosť a namiesto veľkých tém maľujú pohybom úlomky obyčajných dní, namiesto ošperkovaných slov hovoria priamo, ale o to dôverhodnejšie, smutnejšie aj náruživšie.

Apropo Praha. Potešiteľné je zistenie, že na predstaveniach v Aréne sa stretávalo heterogénne publikum a tanec už nie je len pre úzku komunitu tanečníkov a ich pedagógov. Malými krôčikmi sa približujeme k situácii v Prahe.

Tam sa v posledných rokoch podarilo prilákať na tanečné predstavenie širokú škálu sociálnych skupín nielen vďaka veľkolepému letnému festivalu „Tanec Praha“ (ten si zakladá na menách svetových profesionálnych tanečných telies, napríklad na predstavení najznámejšieho tanečného súboru východu Cloud Gate Dance Theatre z Taiwanu), ale aj vďaka politike tanečného divadla Ponec.

Nehanbilo sa prilákať ľudí na exotické tanečné prehliadky (napríklad „Dni mexického tanca“), podporilo ich masovou reklamnou kampaňou a vychovalo si diváka, ktorý teraz už spontánne príde aj na českú tanečnú platformu (kde sa objavujú aj slovenské mená). Aj u nás sa už lady pomaly prelomujú. Opatrne a oneskorene, ale to už neprekvapuje, keďže rybárov je tu stále málo.

(Jana Kadlecová)

Táto šou je o zážitkoch a pocitoch

6. otvorila Slovenská národná galéria po dlhej prestávke prvú veľkú výstavu svetového umenia. Voľba padla na výber talianskej kurátorky **Cecilie Casorati**, ktorá z Apeninského poloostrova priviezla na Slovensko jedenást mien. Prehliadka „No Code“ predstavuje to najsúčasnejšie z talianskeho umenia – maľby, fotografie, videá a inštalácie. „Táto šou je o zážitkoch a pocitoch,“ hovorí pre *SME* Casorati. „Má stimulovať, ale aj odrážať a zvýrazňovať problémy, ktoré sú okolo nás. Umenie musí byť dôrazné. Mám rada, keď neposkytuje iba relaxačný zážitok, ale aj provokuje a znepokojuje.“

Talianske umenie sa v takejto miere predstavuje na Slovensku po prvýkrát. Na čo ste pri výbere kládli dôraz?

Nechcela som priviezt' skupinu umelcov, ktorá by ukazovala Taliansko ako ideálnu krajinu krásy, módy, štýlu a elegancie, pretože tak to nie je. Taliansko je krajina plná protirečení, plná cudzincov, chaotická a trochu nepružná. Chcela som ukázať širokú panorámu nášho umenia – nielen to elegantné, ale aj to zamerané na spoločenské problémy.

Aká téma je dnes u vás najčastejšie skloňovaná?

Problém multikulturality, politiky a násilia sú globálne témy, sú teda prítomné aj u nás. Hlavnou črtou talianskeho umenia však je byť ironickým.

Na to kladieme dôraz. Nie smiech pre smiech, ale smiech s nadstavbou.

Vracia sa tzv. veľká maľba aj v Taliansku?

Samozrejme, máme umelcov, ktorí neopúšťajú polohu videa. Pravda však je, že veľa mladých ľudí sa dnes venuje maľbe – pretože sa ľahšie predáva. Vlna návratu maľby je spojená práve s faktom lepšieho predaja a úspešnejšieho obchodovania.

Jedna z najväčších prehliadok umenia sa pravidelne koná práve v Benátkach. Vplýva tento fakt na vývoj domácej scény?

V tomto období už nie sú prehliadky typu bienále pre vývoj umenia také dôležité. Neprejavujú žiadne známky aktuality a stoja veľa peňazí z našich

daní. Podľa mňa nemajú právo na ďalšie pokračovanie a mali by ich zastaviť. Navyše, Taliansko je už po tretíkrát jedinou krajinou, ktorá na vlastnom bienále nemá ani svoj pavilón, takže o nejakom vplyve sa nedá hovoriť.

Ak nie prehliadky mamutích formátov, tak čo je dnes dôležité?

Treba presmerovať cieľ umenia, veľa komunikovať, sociálne aktívnejšie žiť a pokúšať sa zaoberať vecami užitočnými pre všetkých. Mali by meniť vizuálne aj sociálne vnímania metropolit, spojiť mesto s umením a pozdvihnúť jeho úroveň.

Využili ste príležitosť prezrieť si ateliéry slovenských výtvarníkov?

Času nebolo veľa, takže nie. Na akadémií v Ríme sú však medzi mojimi študentmi aj Slováci, takže niečo z ich mentality a spôsobu umeleckého prejavu poznám.

O túto scénu však mám záujem, podobne ako o umenie všetkých tzv. novoeurópskych krajín. Som otvorená

novým veciam a v tejto časti Európy je veľký potenciál.

Stihli ste zaregistrovať rozdiely v umeleckom prejave oboch krajín?

Samozrejme, že medzi krajinami, ktoré majú odlišné geografické podmienky, sú rozdiely. Ale aj medzi kraji-

nami, ktoré sú silno katolícke, a tými, ktoré sú voľnejšie. Slovensko je síce katolícke, ale nie tak ako Taliansko. Ste o niečo slobodnejší.

My sa spod tohto vplyvu nemôžeme vymaniť, uniknúť. A vy máte veľké perspektívy vývoja, my už nie. Preto som presvedčená, že ste silnejší.

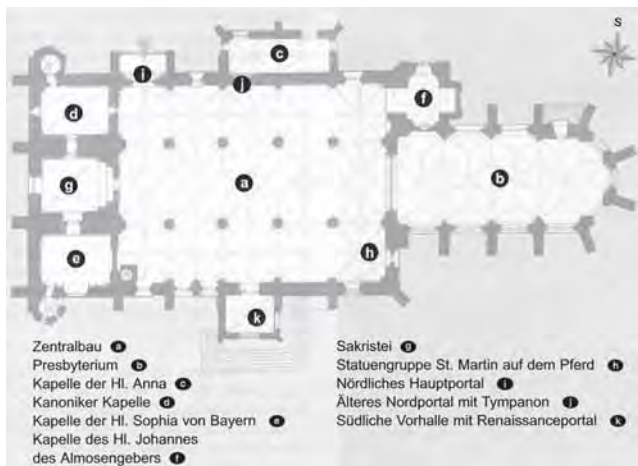
Potulky po Bratislave

Dóm svätého Martina

Ďalšia výrazná dominanta, ktorá je úzko spojená s históriou Rakúska, je korunovačný kostol – dóm svätého Martina, ktorý sa nachádza na priestranstve medzi Rudnajokým námestím a Kapitúlskou ulicou.

Námestie okolo dómu bolo až do roku 1778 cintorinom. Vtedy cintorín zrušili, ohradu cintorína spolu s budovou školy, ktorá bola pri južnej ohrade, zbúrali. Pri hradnom múre postavili domy, ktoré sa zachovali dodnes. V druhej polovici 19. stor. upravili námestie do dnešnej podoby.

Pôvodne bol kostol sv. Martina gotický a stavali ho asi 150 rokov od začiatku 14. stor. (1302-1452), kedy kostol vysvätili. Stojí na mieste, kde už roku 1221 stál kostol Spasiteľa (Salvátor), ktorý bol z Bratislavského hradu presunutý na toto miesto. Pôvodne bol kostol trojlodový, hranolový s presbytériom (svätyňou).

V 15. stor. postavili kaplnku sv. Anny, kráľovnej Žofie a dve kaplnky pri veži. V ďalších storočiach obnovili vežu – bola pôvodne súčasťou mestského opevnenia a tvorila jeho obrannú baštu, na ktorej boli umiestnené aj delá. Hradné múry priliehali k veži tak, že táto bola z časti v priekope opevnenia.

Veža niekoľkokrát zhorela. Naposledy v roku 1833. Terajšia veža je z roku 1847. Na vrchole je poduška veľká 2 x 2 metre, na ktorej je napodobenina uhorskej kráľovskej koruny. Je 1,57 m vysoká a váži 300 kg. Pripomína korunovácie uhorských kráľov v Bratislave. Veža je vysoká 85 metrov. Na veži sú dva zvony, starší je z roku 1670. Pôvodných päť zvonov počas I. svetovej vojny pretavili na delá. Na veži vtedy ostal iba najväčší dvojtonový (Wedderin), jeden z piatich najväznejších zvonov v Európe. V roku 1994

zvon zreštaurovali a každú nedelu ohlasuje na rozhlasovej stanici Slovensko pravé poludnie. Nové zvony pre dóm odliali v dielni M. Tomáškovej-Dytrychovej v Brodke u Prievoza. Slávnostne sa rozzvonili v novembri 2000. Päť zvonov darovalo Bratislave päť krajín susediacich so Slovenskom a ich hlavné mestá. Najväčší, nazvaný „Mária Terézia“, darovali spolkové republiky Dolné Rakúsko, Burgenland a Viedeň. Hlavné mesto Maďarska Budapešť darovalo 850 kg vážiaci zvon „Svätá Margita“, hlavné mesto Poľska Varšava 500-kilogramový zvon „Ján Pavol II.“, hlavné mesto Českej republiky Praha 340 kg ťažký zvon „Svätý Vojtech“. Posledný je 290 kg vážiaci zvon „Svätý Vladimír“, dar hlavného mesta Ukrajiny – Kyjeva. Na každom zvone je jeden riadok (v latinčine) z motta: „Rodím sa s Vami, umieram s Vami. Radujem sa s Vami a plačem s Vami. Volám Vás k sebe – svojim srdcom. Načúvajte môjmu hlasu – svojimi srdcami. Vy všetci ľudia dobrej vôle – načúvajte.“

Kaplnka svätej Anny bola postavená v gotickom slohu v druhej polovici 15. stor. – z nej je vchod do podzemia, krýpt pod kostolom. Prístupná je len časť krýpt. V kaplnke je epitaf – náhrobný kameň – Jozefa Ignáca Bajzu, autora prvého slovenského románu, a Juraja Schomberga, ktorý bol prepoštom a vicekancelárom Academie Istropolitany – prvej vysokej školy v Bratislave.

Kaplnka sv. Jána Almužníka je z roku 1734 a dal ju postaviť arcibiskup Imrich Esterházy, pre štedré mecenášstvo umenia prezývaný aj „uhorský Medici“. Kaplnka je vyzdobená sochami, ktoré pochádzajú od sochára Juraja Rafaela Donnera, ktorý sa narodil v Rakúsku, ale pracoval a žil v Bratislave. Kaplnka je dôstojným miestom uloženia telesných pozostatkov sv. Jána Almužníka, prenesených do Bratislavy počas tureckých vojen.

Na presbytériu sa nachádza posvätný nápis a neúplný zoznam korunovaných kráľov a kráľovien.

Prvá korunovácia v Bratislave bola 8. septembra 1563, a to korunovácia Maximiliána II. Habsburského (na jeho počesť sa začiatkom septembra každoročne uskutočňuje rekonštrukcia korunovačnej ceremónie). Posledná korunovácia bola v roku 1830. V Bratislave bolo celkovo korunovaných 11 panovníkov a 8 kráľovských manželiek.

Na klenbe dómu je 23 svorníkov, na ktorých sú erby rodov, miest a krajov podielajúcich sa na výstavbe chrámu. Kostol dostal názov podľa sv. Martina, ktorý, ako hovorí legenda, sa rozdelil so žobrákom o plášť – čo malo „prinútiť“ bohatých, aby konali dobročinnosť pre chudobných a chudobní aby verili v Boha a nebúrili sa proti vrchnosti. Sv. Martin bol patrónom súkeníkov a súkno patrilo k obľúbeným predmetom vývozu, takže symbolizovalo bohatstvo sveta.

V rozpore s touto legendou je socha sv. Martina oblečená v šatách uhorského šľachtica s tvárou arcibiskupa

I. Esterházyho, mecenáša sochára J. Donnera. Socha je bronzová a pôvodne bola súčasťou hlavného oltára – dnes je umiestnená na južnej vnútornej strane kostola.

Korunovačný kostol sv. Martina je trojlodový, obostavaný štvoricou kaplniek. Pozoruhodné sú aj rozmery domu – dĺžka 69,37 m, šírka 22,85 m, výška lodí 16 m, výška oltárneho priestoru 18,5 m.

V dóme svätého Martina sa konali korunovácie, ako sme už spomínali – cestu, po ktorej sa kedysi uberal korunovačný sprievod, dnes naznačuje 178 platničiek z leštenej mosadze v tvare štylizovanej kráľovskej koruny, ktoré sa vynímajú medzi dláždením Kapitulskej, Prepoštskej, Ventúrskej, Sedlárskej ulice a Hlavného námestia až po Michalskú bránu. Tadiaľ korunovačný sprievod vyšiel za hradby stredovekého mesta, kde už trasa nie je vyznačená. Prvá korunovácia, ako sme už spomínali, bola v roku 1563, posledná v roku 1830. Jedinou korunovanou kráľovnou bola

Mária Terézia – 25. júna 1741. Kráľovské manželky nemali nárok niest na hlavu svätoštefanskú korunu.

Hlavná časť korunovácie trvala niekoľko hodín, po nej nový kráľ so sprievodom prešiel Kapitulsú, Prepoštskú, Ventúrsku a Sedlársku ulicu a Hlavné námestie. Na Františkánskom námestí, kde sa nachádza gotický kostol svätého Františka, novokorunovaný kráľ pasoval šľachticov za rytierov zlatej ostrohy, potom už na koni prešiel cez Bielu ulicu k Michalskej bráne a odtiaľ na dnešné Námestie SNP ku kostolu Milosrdných bratov, kde počas korunovácií stála tribúna. Tam kráľ zložil prísahu, ktorou sa zaviazal chrániť záujmy a zákony krajiny. Znovu vysadol na koňa a prešiel k Dunaju, k dnešnému Námestiu Ľudovíta Štúra – tu bol kedysi takzvaný korunovačný pahorok. Kráľ na koni vyšiel na pahorok a mečom švihol na všetky svetové strany, čím symbolicky naznačil, že bude krajinu brániť proti nepriateľovi.

Odtiaľ sa korunovačný sprievod vybral na hrad, kde sa konala kráľovská hostina.

(pripravuje dr. Kveta Ozábalová)

V Salcburku vznikne česká futbalová kolónia, do Rapidu jde Bejbl

Dres Salcburku obléknou v budúcej sezóne veľmi pravdepodobne dve nové české posily. Nový tréner Kurt Jara získal z Paschingu vynikajúceho českého hráča Patrika Ježka a podľa posledných správ do Mozartova mesta poputuje i český reprezentant Vratislav Lokvenc, jehož Bochum sestoupila do nemeckej druhej ligy. Jara zná Lokvence z dob jejich spoločného pôsobení v Kaiserslauternu, a ví proto, čo od obrovského útočníka môže očakávať. Lokvenc sice poněkud zůstává ve stínu ďalšieho špičkového českého hráče podobného typu, Jana Kollera, ale přesto patří mezi výrazné futbalové osobnosti. I proto se o jeho služby ucházel nejenom Salcburk, ale i Hertha Berlín a další nemecké a anglické kluby. Lokvencova voľba Salcburku preto některé novináře překvapila a hovořili v této souvislosti o jakémisi ústupu ze slávy, čemuž však Lokvenc vehementně oponuje – podle něj Kurt Jara vytváří ze Salcburku špičkový tým, ve kterém hrát bude ctí pro každého futbalistu. Budoucí ročník rakouské ligy to ostatně ukáže.

Lokvenc však není jediným českým hráčem, který hledá pokračování své kariéry v Rakousku. Sestavu mistrovského Rapidu Vídeň obohatí bývalý kapitán pražské Slavie Radek Bejbl. Ten patří už mezi velmi zkušené borce, něko-

lik let působil v slavném Atlétiku Madrid a ve francouzském Racingu Lens a v roce 1996 se stal s českým národním týmem vicemistrem Evropy.

V Rapidu bude asi nastupovat s dalším českým hráčem Kinclem, už však nemůže počítat s pomocí dalšího krajanu, Ladislava Maiera. Vynikající brankář, který patřil mezi nejvýraznější opory vídeňského celku, se totiž rozhodl po sedmi letech strávených ve Vídni ukončit sportovní kariéru a v současné době se má stát provozovatelem nové restaurace v areálu stadiónu U Nisy v Liberci. Na odchodu z Rapidu je i exslávista Tomáš Došek, který se navíc připravuje i na náročnou operaci bolavé achillovky.

Lokvenc i Bejbl se jistě stanou jejich důstojnými nástupci a potvrdí dobrou pověst českých hráčů v rakouské lize.

(MaFr)

Chalupa nahradí Karase v párové čtyřce

Nejúspěšnější českou veslařskou posádku – na loňských olympijských hrách v Athénách stříbrnou párovou čtyřku – opustí Tomáš Karas. Tréner Sergej Kruťjakov rozhodl, že právě on uvolní místo Václavu Chalupovi. Nejlepší český veslař v historii o víkend definitivně opustil skif a podle dohody s Kruťjakovem se přidal k párové čtyřce.

(MaFr)

Sokolská župa rakouská
1010 Wien, Drachengasse 35
Tel./fax: ++43 1 604 87 04
(Dipl.-Ing. Jiří Nováček)
e-mail: novacek.wien@aon.at

Sokol informuje
Jako tělovýchovný spolek s dlouholetou tradicí Vám Sokol nabízí sportovní hodiny vedené školenými vedoucími s velkou praktickou zkušeností. Přijďte se podívat, srdečně Vás zveme!
Náčelnictvo a cvičitelé Sokolské župy rakouské

Informace:
s. Marie Píbilová, tel. 330 97 87
s. Irena Floriánová, tel. 586 86 86

Sokolská župa rakouská
www.sokolwien.at

Česká obec sokolská
Tyršův dům – Újezd 450,
118 01 Praha 1
Tel.: ++420 257 007 111
Fax: ++420 257 320 580
www.sokol-cos.cz

Sokol Luzern
http://dbservice.com/sokol
Sokol Sydney
http://www.sokolsydney.com

Cvičení rodičů s dětmi

Cvičíme každé pondělí
17:00 – 17:45
Bližší informace:
Mag. I. Mühlbergerová
tel.: 480 49 14

Župní družstvo volejbalu (vedoucí odboru Anton Florián, tel. 01/586 86 86)
23, Anton Baumgartner-Strasse – kulatá hala Alt-Erlaa

Čtvrtek	19:30 – 21:00	odběžená (muži)
---------	---------------	-----------------

Župní trénink ve stolním tenisu (info přes den: Pavel Vlček, tel. 01/86 99 297)
17, Steinergerasse 7 – sokolovna

Pondělí	19:15 – 21:00	stolní tenis
---------	---------------	--------------

Župní zdravotní cvičení
17, Steinergerasse 7 – sokolovna

Úterý	16:00 – 17:30	ženy a muži
-------	---------------	-------------

Sokol Vídeň II
2, Blumauergasse 2 – tělocvična veřejné hlavní školy

Pondělí	18:00 – 19:30	odběžená (muži)
	19:30 – 21:00	nohejbal (muži)
Středa	19:30 – 21:00	gymnastika (ženy)

Sokol Vídeň III/XI
(informace pro zájemce o volejbal: N. Štěrbová, tel. 0650/967 80 80,
e-mail: K.Sterba@gmx.at)
3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Středa	19:00 – 21:00	odběžená (muži)
Čtvrtek	19:00 – 21:00	gymnastika (ženy)

Sokol Vídeň X
Každou první středu v měsíci seniorské odpoledne od 14:00. Hosté vítáni.
Info: br. Anton Valenta, tel. 01/600 20 20, 0676/964 59 74, fax 01/604 60 12,
e-mail: sokol10@aon.at, www.sokol-x.at
10, Angeligasse 21 – sokolovna

Úterý	18:00 – 19:00	showdance
	19:00 – 20:00	aerobic
	20:00 – 21:00	badminton (ženy)
	21:00 – 22:30	řetbal
Středa	19:00 – 20:00	badminton (muži)
	20:00 – 22:00	odběžená (mix, Sokol III)
Čtvrtek	09:00 – 10:30	ladypower
Pátek	15:30 – 19:00	SVS (dorostenci, Sokol V U-17)
	19:00 – 21:00	SVS (Sokol V)

Sokolská jednota Tyrš XII/XV
Info: tel. 01/713 31 88/20 přes den, e-mail: sokol.12-15@aon.at
Jednota cvičí v sokolovně 10, Angeligasse 21.

Pondělí	19:30 – 21:00	nohejbal (muži)
Čtvrtek	17:30 – 19:00	základní cvičení, hry (žactvo)
	19:30 – 21:00	gymnastika „speciál“ (ženy + muži)

Sokol Vídeň XVI/XVIII
Info: tel. 01/480 13 57
17, Steinergerasse 7 – sokolovna

Pondělí	17:00 – 17:45	cvičení rodičů s dětmi
	18:00 – 19:15	žactvo a dorost
Úterý	19:30 – 20:30	gymnastika „speciál“ (ženy a muži)
Čtvrtek	19:30 – 21:00	gymnastika (ženy)
Pátek	20:00 – 21:30	základní sportovní gymnastika (muži)

Sokol Vídeň XXI
21, Roda Roda-Gasse 7

Úterý	19:00 – 21:20	gymnastika, míčové hry (ženy + muži)
-------	---------------	--------------------------------------

80 let Tyršova domu

„Sídlo České obce sokolské v Praze na Malé Straně patří k půvabným a dnes již historickým areálům hlavního města. Sokolové si tuto lokalitu vybrali po první světové válce, kdy počet členů jejich vlastenecké tělocvičné organizace přesáhl půl miliónu,“ dočítám se ve *Sletovém zpravodaji* z dubna 2005. Sestra Zlata Kozáková, vzdělavatelka ČOS, tu ve svém článku stručně shrnula osmdesátiletou historii sokolského tělocvičného stánku, Tyršova domu.

Tehdy Československá obec sokolská zakoupila areál na jaře 1922, plánů obnovy a přestavby se ujal architekt Krásný. Základní kameny, položené v roce 1923, byly přivezeny ze šesti významných míst slovanských zemí a byly zabudovány do nádvorní zdi velké tělocvičny. Nesou názvy Radhošť, Kriváň (Slovensko), Triglav (Slovinsko), Lysá hora, Říp, Černig (bývalá Podkarpatská Rus).

Během dvou let byly opraveny starší paláce a citlivě zakomponovány další objekty. Vznikl tak jedinečný soubor budov a vnějších prostorů zvaný Tyršův dům. Obdiv budiла především 60 metrů dlouhá tělocvična, tehdy největší v Evropě, a také první krytý plavecký bazén v Praze. Za velké účasti Sokolů a významných osobností se konalo 24. května 1925 slavnostní otevření.

Slavnostní otevření Tyršova domu

V sobotu 21. května t. r. jsem se v ČOS zúčastnila nácviku sletové skladby „Ta naše písnička česká“, určené pro starší členstvo, a se zájmem jsem si na programu v tělocvičně přečetla, že v 18 hodin začíná oslava „80 let otevření Tyršova domu“. Po slavnostním zahájení a projevu starosty ČOS dr. Bernarda a po položení květin k pamětním deskám se program přesunul na nádvorní před tělocvičnou, kde jsme se stali svědky dobře připraveného kulturně-sportovního pásma. Obzvláště zajímavá byla ukázka sletové skladby staršího žactva z roku 1920. Pásmo z historických dokumentů z doby výstavby

a otevření Tyršova domu bylo posléze vystřídáno tanečním vystoupením folklórního souboru Vycpálkovci. Byla také odstartována první akce sletového roku zvaná Expedice Kameny 2005, během níž sokolští turisté vystoupí na výše jmenované vrcholy, z nichž budou sneseny nové kameny. Přibude také kámen z řeky Aache v tyrolském Oetzu, kde dr. Miroslav Tyrš v roce 1884 skonal.

Ve sportovní části slavnostního programu byly předvedeny čtyři ze sletových skladeb pro slet 2006 v Praze. Oslava tím však zdaleka nekončila. Všichni zúčastnění byli pozváni na posezení s pohoštěním do Michnova paláce, kterého jsem se bohužel již zúčastnit nemohla.

Dodatečně si ještě pročítám článek sestry Kozákové, v němž dále popisuje „zlatý věk sokolstva“ mezi oběma světovými válkami, kdy ČOS měla přes 3 000 jednot. Za okupace, kdy byl Sokol zakázán, položilo přes 3 000 Sokolů své životy v odboji. V Tyršově domě si německá armáda zřídila lazaret. Po únorovém puči komunistů v roce 1948 využívalo Tyršova domu ústředí ČSTV. V padesátých letech se stal sídlem Fakulty tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy. Po roce 1990 fakulta předala Tyršův dům Sokolům. Postupně docházelo k opravám a rekonstrukcím, ovšem v létě 2002 nastala nová katastrofa v podobě povodní, které zaplavily také kotelnu a velkou tělocvičnu. Znovuotevření velké tělocvičny se konalo 9. března 2005.

Tyršův dům se opět stal důstojným stánkem Sokolstva a ve sletových dnech v červenci 2006 se stane cílem Sokolů z celého světa.

(n. š.)

Sokolská jednota XII/XV pořádá

Moravské hody,

které se budou konat
v sobotu 15. 10. 2005

ve farním sále Vídeň 12, Gaterhölzl,
Hohenbergstr. 42/Schwenkg. 22.

Češi cení Götzis

Koncem května se zraky mnoha Čechů upínají na malý stadiónek v rakouském Götzisu, kde probíhá jedna z nejvýznamnějších desetibojařských soutěží na světě. Není divu – desetiboj je sportem, v němž Česká republika slaví v posledních letech řadu úspěchů.

Na olympijského vítěze z Barcelony Roberta Změlíka navázali veleúspěšně několikanásobný mistr světa Tomáš Dvořák i olympijský vítěz a světový rekordman Roman Šebrle. Není přitom úplná náhoda, že právě v Götzisu vytvořil svůj světový rekord – 9 026 bodů. Götzis má mezi desetibojaři mimořádný zvuk a mnozí ho považují za nejlepší mítink vůbec. Mnohonásobný český účastník dokonce prohlásil, že Götzis znamená pro desetiboj totéž co Wimbledon pro tenis. Český tisk ho pak doplnil v tom smyslu, že Götzis v desetiboji odpovídá Velké ceně Monaka ve formuli 1, Velké liverpoolské v překážkových dostizích, atletické Weltklasse v Curychu nebo golfovému US Masters.

Závodníci i novináři na soutěži v malém rakouském městečku obdivují především nesmírně příjemnou atmosféru, vstřícnost organizátorů a špičkové diváky. Zároveň někteří z nich s úsměvem tvrdí, že zdejší organizátoři mají zřejmě smlouvu s Bohem nebo ďáblem – jen velmi zřídka se zde závodí za špatného počasí. Schází se zde skutečná světová špička, což doložil i letošní ročník, v němž obhájil své vítězství Roman Šebrle. Tentokrát však o něj musel velice tvrdě bojovat až do posledních metrů závěrečného běhu na 1 500 metrů se svým tréninkovým partnerem Madarem Zsivóckim. Jeden z největších favoritů, Američan Clay, pak nezaznamenal ani jeden platný pokud v dálce.

Nedařilo se ani dalším českým závodníkům: jeden z nejpobulárnějších účastníků mítinku v Götzisu Tomáš

Dvořák kvůli zdravotním problémům závod nedokončil. Přesto neodjížděl příliš smutný – na mítink v Götzisu v dobrem vzpomínají i Ti, kterým se na závodisti dvakrát nedařilo. (MaFr)

Mistři světa slavili u Kolaříka

Slovo Vídeň má pro české hokejisty nádhernou zlatou příchut – stejně jako v roce 1996, i letos v městě nad Dunajem dokázali vybojovat titul mistrů světa. S oslavami po několikaletém medailovém půstu začali hned po skončení finále. Připili si šampaňským s pohárem pro vítěze a kapitán mužstva David Výborný v kabině provedl tradiční rituál – strhl ze zdi rádio a hokejkou ho rozdrtil.

A pak už směřovali hráči do Prátru ke Kolaříkovi. I s rodinnými příslušníky zde absolvovali další nádherný díl oslav. Novopečení mistři si zde pochutnávali na českých specialitách, jako je např. dršťková polévka, ale nepohrdli ani vídeňským řízkem, který ostatně v českých domácnostech našel svůj druhý domov. A samozřejmě vše zapíjeli zdejším pověstným budvarem, který si objednala i jedna z největších hvězd týmu Jaromír Jágr, který je jinak znám jako abstinent. Pouze slivovice podle tisku nešla příliš na odbyt. Ne že by hráči pochybovali o její kvalitě, ale spíše nechtěli maratón oslav začínat příliš zhurta. Někteří, jako brankář Tomáš Vokoun nebo František Kaberle, však přesto vydrželi slavit až téměř do rána.

V Praze je pak čekala triumfální jízda a mohutné setkání s fanoušky na Staroměstském náměstí. Své vítězství přitom symbolicky věnovali trenéru Ivanu Hlinkovi, strůjci senzačního českého triumfu před sedmi roky na olympiádě v Naganu, který nedávno zahynul při autonehodě. (MaFr)

Návraty

Náhodou se mi po letech dostaly do rukou už zažloutlé (protože původem z minulého století) výstavní katalogy Alšovy jihočeské galerie se sídlem na zámku v Hluboké nad Vltavou. První, s názvem *Imaginativní umění 1930-1960*, a další, obsáhlejší, s širším časovým záběrem, *Umění 1900-1963*. Trochu mě překvapila jména některých výtvarníků v katalogích, a tudíž na tehdejších výstavách zastoupených. Vedle oficiálně kulturním dozorem uznávaných, a tedy širší veřejnosti více známých umělců se na obou výstavách v hojném počtu objevila stěžejní díla „vrchností“ zneuznaných, ba zatracovaných tvůrců.

Úvodní texty někdejšího ředitele galerie jsou nicméně poplatné letům 1963, respektive 1964, kdy se zmíněné výstavy konaly, a zrcadlí striktně ideologické nároky. Pamětníci vědí, že bez takových úliteb nebylo tenkrát možné „inscenovat“ kulturní události, svým širokým záběrem přesahující onoho „ducha doby“. Podle jiných svědeckých výpovědí, ale také vyhraněných názorů dnešních, většinou mladých kritiků, zabředávajících do kulturního fanatismu, šlo o dobu absolutního temna. Protimluv celkem objektivního pohledu charakterizuje ony roky jako čas probouzejících se nadějí a určitého kulturního uvolnění. Na obzoru se rý-

sovala slavná nová vlna československého filmu, na literárním nebi vycházela oslňující hvězda Bohumila Hrabala vedle tvorby dodnes proslulých autorů. Docházelo k pomalému sblížení včerejších „poražených“ a „vítězů“.

Každopádně bylo pro mne obzvláštní radostí nacházet ve znovu objevených katalogích bohaté zastoupení děl Mikuláše Medka, Zbyňka Sekala – mimochodem signatářů Manifestu z Hrabalova *Něžného Barbara* – přes Hanu Wichterlovou až k pozdějším exulantům Janu Koblasovi a Janu Kotíkovi. Víckrát je zastoupena Emila Medková.

Z defilé známých jmen vyniká ovšem Toyen. Představuje je i dnes málo vzpomínaný Josef Istler vedle plejády vyznavačů imaginativního umění, surrealistů, kubistů až k abstrakci Františka Kupky a druhů.

Léta sedmdesátá a osmdesátá znamenala nový, hluboký propad. Zakázaní výtvarníci, jakým se stal Mikuláš Medek, směli se prezentovat nanejvýš v soukromí, v podzemí. Česká kultura prožívala období Biafry ducha.

Časové paralely bývají někdy ošidné. Tím spíše, když se jedná o reflexe a návraty do minulého století a tisíciletí. V překotném tempu současnosti jakoby se nedostávalo ochoty a vůle k spravedlivému hodnocení.

(Dagmar Vaněčková)

Da: die Heimat

Von Barbara Coudenhove-Kalergi

Das offizielle Heimatbild: ein Bild, an dem der ORF, die „Kronen Zeitung“ und die ÖVP gemeinsam gemalt haben.

Fühlen Sie sich, als Österreicherin?, werde ich manchmal gefragt. Ist Österreich Ihre Heimat? Oder doch eher Böhmen? (Wo ich geboren bin.) Ich kann diese Fragen nicht leiden. Ich glaube darin einen leise drohenden Unterton herauszuhören. Bist du wirklich und wahrhaftig „eine von uns“, heißt sie im Klartext, oder gehörst du insgeheim doch zu den „ändern“? Können wir dir trauen, oder sollen wir dir besser mit einem gewissen Misstrauen begegnen? Bist du auch ausreichend stolz auf unser Land? Oder hast du womöglich was gegen uns? Ich antworte dann meistens ausweichend. Ich lebe gern hier, sage ich etwa. Oder: Ich mag Wien. Oder mit der Gegenfrage: MUSS man eigentlich nur eine einzige Heimat haben?

Die scheinbar so harmlose Frage nach der Heimat ist hierzulande heikel. Nicht nur Zugereiste und Eingebürgerte haben ein Problem damit, sondern auch jüdische Österreicher, Abkömmlinge aus ethnisch gemischten Ehen und ganz allgemein Leute, die gegen manche Zustände im Lande etwas einzuwenden haben. Irritation macht sich breit, wann immer der Begriff auftaucht, im derzeitigen von Patriotismus gesättigten Jubiläumsjahr ganz besonders. Es ist, als sei ständig eine Art Offenbarungseid gefragt. Patriot oder Nestbeschmutzer? Heimatliebender oder vaterlandsloser Geselle? Unkritischer Schwarzblau-Anhänger oder hochverratsverdächtiger Oppositioneller? Nazi-Beschöniger oder Österreich-Hasser? – Kein Wunder, dass Ausländer mit dem seltsamen Verhältnis der Österreicher zu ihrem Land ihre Schwierigkeiten haben. Österreich-Hass, schrieb die Literaturkritikerin der „Zeit“, Iris Radisch, im Zusammenhang mit dem Nobelpreis für Elfriede Jelinek, sei für hiesige Schriftsteller offenbar eine Berufsvoraussetzung. Tatsächlich waren und sind die Bekanntesten unter den österreichischen Autoren fast alle im Dauerclinch mit ihrer schwierigen Heimat und deren Bewohnern – Thomas Bernhard, Peter Turrini, Gerhard Roth, Robert Menasse, Marlene Streeruwitz und, und, und. Im inzwischen umbenannten „Austrokoffer“ wollten die meisten nicht vertreten sein. Als kritischer Mensch bei einem patriotischen Unternehmen mitzumachen gehört sich einfach nicht. Es ist suspekt. Und peinlich noch dazu.

Warum ist das so? Warum fällt es uns, den Heimat-Verklärern wie den Heimat-Skeptikern, so schwer, eine entspannte Beziehung zu dem Land zu finden, dessen Reispass wir besitzen? Ein Grund ist natürlich, dass Wolfgang Schüssel und seine Regierung seit langem und im „Gedankenjahr“ 2005 mit besonderem Eifer den Österreich-Patriotismus auf ihre Fahnen geschrieben und geschickt mit ihrem eigenen Wirken zu verknüpfen gewusst haben. Wer die schwarzblaue Regierung nicht mag, argwöhnt, von dieser vereinnahmt und zum unfreiwilligen „Schulterschluss“ verdammt zu werden. „Hintergedankenjahr“ nannte Armin Thurnher im „Falter“ das Jubiläum und fragte: „Gab es überhaupt Bundeskanzler zwischen der Ära Figl-Raab und der Ära Schüssel?“ Und Rudolf Burger, vom Bundeskanzler höchst geschätzter Philosoph, befand lapidar: Das Gedankenjahr ist dazu da, Gesinnung zu

schaffen. Eine Österreich-Gesinnung, die den Intentionen von Schüssel und Co. entgegenkommt. – Die Farben Rot-Weiß-Rot sind denn auch in letzter Zeit immer häufiger zu sehen. Wenn der Bundeskanzler vor die Öffentlichkeit tritt, steht neben ihm die rotweißrote Fahne. Der Exnenminister Ernst Strasser wurde nicht müde, sein von der Opposition viel kritisierendes Innenministerium „das rotweißrote Ministerium“ zu nennen. Nationalratspräsident Andreas Khol besitzt eine schöne rotweißrote Krawatte, die er bei passenden Gelegenheiten gerne anzieht. Und auch die Landestracht kommt neuerdings zu offiziellen Ehren. Als Kanzler Schüssel mit den Ministern Elisabeth Gehrler und Wilhelm Molterer im Trachtenlook auftrat und das Trio mit Gitarre, Ziehharmonika und Querflöte österreichische Volkslieder zum Besten gab, war das symbolische Politik der Sonderklasse. An dem betreffenden Foto schieden sich die Geister. Die Heimatverbundenen fanden es wunderbar, die Skeptischen schauderte es.

Spätestens seit damals ist die Frage „Trachtenlook oder nicht?“ auch zu einer Art Gewissensfrage geworden. Ist es für ein Mitglied der kritischen Intelligenzija politisch korrekt, ein Dirndl anzuziehen? Ich erinnere mich an mehrere nur halbironische hitzige Diskussionen über diese Frage. Andererseits: Es gibt ein Foto von Sigmund Freud mit Tochter Anna im Urlaub in den Dolomiten, der Professor trägt ein eher abgetragenes Steirerjopperl, Anna ein einfaches Dirndlkleid. Dagegen ließ sich von Seiten der Trachtengegner schwer argumentieren. Damals hatte die Volkstracht ihre politische Unschuld eben noch nicht verloren. Leute allerdings, die heutzutage am Sonntag in Wien im Trachtenkostüm und Trachtenhut in die Stephanskirche gehen, geben laut einer guten Bekannten, die ein Haus in Bad Aussee hat und dort auch unbekümmert ein Dirndl trägt, ein ideologisches Statement ab. Wenn der Hut auch noch einen grünen Bommel hat, ist das, laut derselben Quelle, eine weitere Steigerungsstufe.

Das Unbehagen der Intellektuellen am spezifisch österreichischen Heimatbegriff ist freilich älter als die Regierung Schüssel. Es existierte schon in der Ersten Republik, und es beruht, unter anderem, auch auf einem Konflikt zwischen Stadt und Land, Wien und der Provinz, urban-liberal und kleinstädtisch-konservativ. Den Wiener Intellektuellen ging der Vormarsch des alpinen nationalen und klerikalen Elements auf die Nerven, den Eliten aus den Bundesländern war das rote Wien mit seinen vielen Juden unheimlich. Joseph Roth, ein leidenschaftlicher österreichischer Patriot, schrieb nach dem Zusammenbruch der Donaumonarchie, im neuen, klein gewordenen Österreich könne er sich nicht mehr recht zu Hause fühlen, hier sei ihm „zu viel Scholle“. Anton Kuh wiederum spottete, neuerdings müsse man statt von „Wien an der Donau“, der weltoffenen Stadt am länderverbindenden Strom, eher von „Wien am Gebirge“ sprechen, einem Ort provinzieller Enge und des kleinkarierten Obskurantismus. Und in der Satire aus der Zeit des aufbrechenden Antisemitismus, „Stadt ohne Juden“, zeichnet der Autor Hugo Bettauer ein prophetisches Bild der Hauptstadt, in der die Provinz endgültig gesiegt hat und unter anderem in den Schaufenstern der Geschäfte am Graben die Lodenjanker die elegante Großstadtmode verdrängt haben.

Einen späten Nachhall jenes Kulturkampfes – auf niedrigerem Niveau – erleben wir heute. Es geht unter ande-

rem darum, welches Bild von Österreich, seiner Geschichte, seiner Kultur, seiner Identität, sich allgemein durchsetzt. Dieses Bild ist indessen ziemlich klar umrissen: Berge, Musik, Skifahren, Kaiserin Sisi und Hermann Maier, Mozart und Figl, Fremdenverkehr und Bio-Lebensmittel. Es ist ein Bild, an dem der ORF, die „Kronen Zeitung“ und die ÖVP gemeinsam gemalt haben. Dieses Bild kennt mittlerweile jeder, kaum einer zweifelt daran: So, wie wir Österreich täglich serviert bekommen, so ist es.

Es ist einer der großen Erfolge des jetzigen Bundeskanzlers, in den Augen der Mehrheit der Bevölkerung die Deutungsmacht über die Geschichte für sich entschieden, den Kulturkampf gewonnen, die kulturelle Hegemonie weitgehend erobert zu haben. Die anhaltende Kritik der intellektuellen Eliten ändert daran nicht viel. Sie läuft als Minderheitenprogramm neben dem Hauptfilm einher, eine Art Basso continuo, an den man sich mittlerweile gewöhnt hat. Seit Thomas Bernhard zum Klassiker ernannt worden ist und Andreas Khol erklärt hat, ihm habe Elfriede Jelineks „Sportstück“ gefallen, ist den Schimpfkanonaden der einst verpönten Nestbeschmutzer die Wirkung genommen.

Das „Gedankenjahr“ ist bereits jetzt, an seinem Anfang, drauf und dran, das Österreich-Bild im Sinne der Regierung zu befestigen. Dem ORF ist dabei eine Hauptrolle zugeordnet. Da trifft es sich gut, dass Wolfgang Lorenz, der begabte Koordinator der Regierungsfeiern, in Personalunion auch der Koordinator des ORF-Jubiläumsprogramms ist. Das Jubiläumslogo ist für Regierung und ORF das gleiche. Und die ORF-Generaldirektorin trat bei der Auftaktveranstaltung gemeinsam mit dem Bundeskanzler auf, ganz so, als wäre sie die Fernsehministerin der Regierung. Man hat dasselbe Ziel, man zieht am selben Strang.

So what?, könnte man jetzt fragen. Was ist denn so schlecht am offiziell propagierten österreichischen Heimatbild? Warum können sich so viele darin nicht wiedererkennen? Wer die ewigen Volksmusik- und Berghütten-Sendungen nicht sehen will, braucht schließlich den Fernseher nicht aufzudrehen. Man kann auch nicht sagen, dass im Regierungsnarrativ die Nazizeit unterschlagen oder beschönigt wird, lange Jahre das Hauptargument der intellektuellen Kritiker. Im Gegenteil, eine der ersten Jubiläumsveranstaltungen galt dem Gedenken an den österreichischen Widerstand. Freilich, wer da ohne Vorkenntnisse zuschaute und im Nachhinein in den Zeitungen die Berichte darüber las, musste den Eindruck gewinnen, die Träger des Widerstands seien vor allem die Kirche und die katholisch inspirierte Organisation O5 gewe-

sen. Die Linke kam praktisch nicht vor, ungeachtet der Tatsache, dass die überwältigende Mehrheit der Aktivisten und auch der Hingerichteten Kommunisten waren. Es handelte sich vorwiegend um Leute, die aus der Sozialdemokratie gekommen und nach 1934 nach links gegangen waren. Wer von ihnen überlebte, wurde meist spätestens nach der Niederschlagung des Prager Frühlings aus der Kommunistischen Partei ausgeschlossen.

Der Anteil dieser Menschen an der Ehrenrettung Österreichs ist aus dem kollektiven Gedächtnis des Landes mehr oder minder verschwunden. Weder die ÖVP noch die SPÖ – diese schon gar nicht – haben ein Interesse daran, ihr Andenken zu bewahren und zu ehren. Der Schriftsteller Erich Hackl gehört zu den ganz wenigen, die sich unverdrossen mit dem Leben und dem Schicksal dieser Gerechten beschäftigen. Er steht auf dem Standpunkt, dass sie, ebenso wie Franz Jägerstätter und Schwester Restituta (übrigens eine Wiener Tschechin), zur Geschichte und auch zum Gesamtbild Österreichs unveräußerlich dazugehören. Und wo sind die österreichischen Emigranten? Sie haben einmal zu uns gehört, wir haben sie vertrieben, wir haben sie nicht zurückgeholt, sie fehlen uns noch immer. Verdienen sie zum Jahrestag der Befreiung Österreichs nicht wenigstens eine Erwähnung? Nicht nur diejenigen, die einen Nobelpreis gewonnen haben?

Es fehlen im Heimat-Panorama auch die vielen Österreicher, die in den Jahren der Zweiten Republik zugezogen sind und heute deren Gesicht mitbestimmen. Jeder zehnte Bewohner des Landes ist Ausländer. Jeder vierte Wiener ist im Ausland geboren. Aber in der öffentlichen Darstellung Österreichs sind die Zuwanderer so gut wie nicht vorhanden. Wenn sie vorkommen wollen, müssen sie österreichischer sein als die Österreicher und jede Bindung an ihr Herkunftsland rigoros kappen. Als Großbritannien des Kriegsendes gedachte, spielte bei der offiziellen Feier eine Band aus Briten aus der Karibik. In unserem Gedankenjahr werden wohl die Trachtenkapellen unter sich sein.

Und ich? Fühle ich mich als Österreicherin? Ist Österreich meine Heimat? Erkenne ich mich wieder in dieser Wolke aus rotweißrotem Patriotismus, die uns in diesen Wochen und Monaten einhüllen wird? Ja, ja, ist ja gut. Ich habe nichts gegen Trachtenkapellen. Es gibt eine Menge Sachen, die ich an Österreich liebe, nicht zuletzt einen gewissen Hang zum Understatement und eine gewisse Skepsis gegenüber nationalem Pathos. Von mir aus soll das Gedankenjahr seinen Lauf nehmen. Aber, ehrlich gesagt, ich werde ganz froh sein, wenn es vorbei ist.

Dlhá noc múzeí v Brne

V rámci kultúrneho festivalu pod názvom „Brno – město uprostřed Evropy ... festival zábavy pod hrady Špilberk a Veveří“ sa 20. mája konala brnenská múzejná noc. Bol to vskutku očarujúci večer, na ktorom tak trochu dezorientovaní a hektickí návštevníci prejavili o brnenské múzeá obrovský záujem. Tie v ten večer nadobudli celkom nový charakter, proste ožili. S dokorán otvorenými dvermi, s občerstvením, s rôznym umeleckým programom a hlavne so vstupom zadarmo prijímalo masu záujemcov osem brnenských múzeí. Konkrétne sa jednalo napr. o Technické múzeum. Múzeum tak trochu vysunutú z centra zabezpečilo

návštevníkom zaujímavú prepravu historickým autobusom z roku 1967. Ďalej to boli Múzeum mesta Brna na hrade Špilberk, Moravské zemské múzeum a k nemu spadajúci Etnografický ústav, Mendelovo múzeum, Múzeum rímskej kultúry, taktiež Moravská galéria a Dom umenia mesta Brna.

Vo všetkých menovaných priestoroch sa stretol záujem o vzdelávanie s dobrou náladou, takže môžeme s istotou povedať, že sa podarilo asociáciu „múzeum = nuda“ zmeniť. Celkom určite sa to vydarilo Etnografickému ústavu, ktorý bol nútený na základe skvelej nálady vyvolanej cimbalovou hudbou o polhodinu pretiahnuť otváraciu dobu.

Veru nebolo jednoduché zdvorilým spôsobom vyhodit rozospievaných a roztančených návštevníkov. Práve tento ústav, ktorý slúži aj ako múzeum, nám ponúklo impozantné exponáty, ako napríklad svadobné šaty od prelomu storočia až do súčasnej doby, alebo pohľad na školu z 50-tych rokov, ktorú bolo možné na vlastnej koži vyskúšať a ktorá bola určená pre najmenších návštevníkov. Samozrejme v oneskorených hodinách sme sa mohli kochať, ako zasaďajú do drevených lavíc nie deti, ale dospelí, ktorí tak spomínali na „staré časy“.

Myslím, že patrí veľké podakovanie mestu Brnu a všetkým pracovníkom brnenských múzeí za uskutočnenie tejto kultúrno-vzdelávacej akcie, ktorá bola skutočne prístupná každému záujemcovi, ako aj „nezáujemcovi“ o problematiku múzeí. Teda: Ďakujeme!

P.S.: Múzejná noc sa nekoná iba v Brne! Ďalšie informácie nájdete na www.muzejninoc.cz alebo www.bmue.cz.

(Anna Veliká)

Akademický spolek ve Vídni

Akademický spolek ve Vídni byl založen roku 1868. Sdružoval výhradně české a slovenské maturanty přicházející do Vídně za studiem na zdejší vysokém učením. Proto právě dostal jméno „akademický“. K prvním členům patřil také mladý Tomáš Masaryk, jenž studoval filozofii u profesorů Brentana a Zimmermanna. Již počátkem sedmdesátých let byl zvolen předsedou a tak se velmi zasloužil o první rozkvet spolku. Akademikové, pokud působili ve Vídni, zůstávali spolku věrni, a tak došlo k prvnímu rozmachu, který přetrval do roku 1918, tedy prvních padesát let.

Po zřízení Československé republiky odešel do nové vlasti velký počet českých a slovenských lidí, především mnoho inteligence, které tam nyní bylo ve zvýšené míře třeba. Zato však ve Vídni byly zřizovány díky Brněnské smlouvě české školy všech stupňů (kromě vysokých), a tak zas přicházeli učitelé a profesori k nám. Mnozí z nich našli adekvátní působišť a společenství právě v Akademickém spolku. A koncem dvacátých let již přicházeli naši první maturanti. To bylo tehdy takřka samozřejmé, že absolventi obou našich středních škol téměř v plném počtu vstupovali do Akademického spolku. Mohlo jich být v třicátých letech mnoho desítek ročně. Byl to tedy další rozmach spolku. Mnoho o tom vím, protože moje sestra maturovala na reálce Komenského v roce 1936. Já sám jsem maturoval na reálce a jsem členem Akademického spolku od roku 1940. Důležité bylo, že vedení spolku, tedy výbor, byl zpravidla v rukou studentů. Členy Akademického spolku mohli být kromě vysokoškoláků a akademiků také maturanti mající předpoklad pro studium na univerzitě nebo na jiných vysokých školách. Na tom se dodnes nic nezměnilo.

Ovšem za první republiky také odcházela nemalá část našich maturantů studovat na Karlovu univerzitu v Praze a na Masarykovu univerzitu v Brně. Tato situace skončila, když nacisté uzavřeli české vysoké školy a nejspíše v roce 1941 byly uzavřeny všechny české školy ve Vídni. Byly také zakázány velké české spolky, ale na Akademický spolek se nějak zapomnělo. Scházivali jsme se, ovšem pokud zde někdo byl, ve vlastních místnostech v podkroví domu Drachengasse 3 až do chvíle, kdy byly ke konci války zničeny zásahem granátu. Poté dostal Akademický spolek domovské právo v místnostech Slovanské besedy.

Po posledních maturitách po válce v roce 1945 se české střední školy již neobnovily. Nastalo další rozhodující oslabení Akademického spolku. Odešli nejen profesori, také většina studentů „repatriovala“, mj. i kompletní výbor spolku. Musel být zvolen nový výbor, byli to výhradně studenti, sám jsem byl po řadu let místopředsedou.

Nebyly maturity, nebyl příliv nových členů, tedy maturantů (dle stanov nebylo možno přijímat např. příznivce atd.), takže aktivity pozvolna ochabovaly. Několika jedincům se však podařilo spolek udržet naživu. Scházivali jsme se poslední čtvrtky v měsíci, i když jsme byli někdy jen tři, výhradně ve Slovanské besedě. Největší zásluhu na kontinuitě spolku má z mého hlediska kol. Jindřich Foltin, který dělal obětavě tu neviditelnou práci. Byl po více než třicet let jednatelem Akademického spolku, svou agendu vedl velmi pečlivě, a když bylo třeba konsolidovat účetnictví, ještě asi deset let vykonával navíc funkci pokladníka.

Zásadní změna v našich aktivitách nastala po „sametové revoluci“. Navázali jsme velmi intenzivní a přátelské styky s novým vedením Karlovy univerzity, Masarykovy univerzity nebo s Janáčkovou akademií múzických umění. Pořádali jsme kromě mnoha vědeckých přednášek řadu významných akcí, uvádím jen namátkou koncert pěveckého sboru Masarykovy univerzity v chrámu P. Marie na Nábřeží, výročí narození J. A. Komenského 1992, 125. výročí založení Akademického spolku 1993, výročí úmrtí T. G. Masaryka na vídeňské univerzitě 1997, výročí úmrtí Leoše Janáčka 1998 s okázalou vzpomínkovou oslavou za účasti českého velvyslance, slovenského velvyslance, vedení Masarykovy univerzity, tj. rektora, všech prorektorů, některých profesorů a představitelů Janáčkovy akademie múzických umění, kteří svým uměním aktivně obohatili program. To vše bylo možné, kromě vypětí vlastních sil, mj. díky různým subvencím z rakouské strany a podpoře českých univerzitních institucí, také Nadace Leoše Janáčka.

Nyní nastává nová éra vídeňského Akademického spolku. Letos již podruhé budou maturovat studenti reálného gymnázia Školského spolku Komenský. Přál bych si, aby tomu bylo opět tak jako v minulých sto třiceti letech, kdy se scházivali maturanti a vysokoškoláci vždy poslední čtvrtky v měsíci ve Slovanské besedě k přátelskému a kolegiálnímu kontaktu. Jistě je třeba první čas tyto mladé lidi podchytit a zprvu také obezřetně vést, což by měl být vzácný úkol pro paní Dr. Klein-Watryczovou, M.A., profesorku na gymnáziu Komenského a předsedkyni Akademického spolku ve Vídni.

Splnil se mi sen, když se po téměř šedesáti letech odbyvaly maturity na českém gymnáziu Komenského ve Vídni. Stejně věřím, že se mi splní další sen, oživení Akademického spolku ve Vídni studentskou mládeží a jeho nový rozkvet a rozmach.

VMR MUDr. Jan Petřík,
čestný člen Akademického spolku ve Vídni

Kam spěješ, česká menšina, aneb žeprej...

Pani, já vám slyšela, žeprej...

žeprej někdo někde říkal a žeprej to nebyl jen tak nějaký hej počkej, žeprej to měl být dokonce nějaký funkcionář...

Funkcionář? A čeho a odkud?

Čeho, to nevím, ale určitě z Rakouska. Žeprej povídal, žeprej v Rakousku nepotřebujeme tolik českých novin a časopisů, žeprej by stačil jeden nebo nejvýš dva, žeprej to stojí moc peněz a taky žeprej by se měly tyhle noviny zabývat tím, co se děje v Rakousku, tedy žeprej co dělá česká menšina v Rakousku a žeprej je zbytečné, aby se do novin dávaly přepisy zpráv z Čech, protožeprej když chce někdo vědět, co se tam děje, tak prej si může dojet do Znojma nebo do Mikulova, Břeclavi nebo s pánembohem do Čiernej pri Čope a koupit si tam noviny.

No, pani, to sem ještě neslyšela. To musela být hlava, co?

Hlava určitě, ale kde zůstal pracující mozek?

Pokud by na tomhle šprochu bylo pravdy třeba jen trochu, tak pámbu dobrou noc. Už třeboňský Jakub Krčín věděl, že rybník potřebuje ke svému životu přívod čerstvé vody, jinak by voda v rybníce pomalu hnila a v dobách sucha vyschla, až by nakonec uprostřed bývalého rybníka kvákalo u poslední louže posledních pár funkcionářských žab.

Nechci ubírat zásluhy těm, kdo si uchovali své češtví i v dobách, kdy mu pšenice právě nekvetla. Kdo při vyplňování dotazníků při sčítání lidu nejen vyplnil národnost českou, ale pěstovali svůj jazyk často bez jakéhokoli kontaktu s rodnou zemí svou či svých předků. Leč...

Patřím k zástupu těch, kdo opustili rodnou hroudu díky „záchrance socialismu bratrskými vojsky“ v letech 1968-1969. Přišli jsme sem, často bez znalosti „samospasitelné“, jak se za války říkalo v Čechách němčině, a není tedy divu, že když jsem na stánku uviděla noviny s titulkem Vídeňské svobodné listy, srdce mi poskočilo radostí, že potkávám mařeštinu.

Leč, ó hrůzo! Jazyk, který mne oslovoval hned z první stránky, se podobal jazyku Ferdinanda Peroutky, J. S. Machara a svou archaičností, leč nikoli půvabem, připomínal snad trochu i literární styl Vladislava Vančury. Až na to, že všichni tito umělci uměli gramatiku, což se o pisatelích VSL říci nedalo. Ač čeština v té době již dávno opustila slovesnou koncovku -ti, tedy choditi, mysliti, dělati, zde ještě stále přežívala. Nějaké to „i“ na místě, kam patřil ypsilon, či naopak, nebyla výjimka. Dala jsem si jednou práci a provedla na první straně tohoto (nemýlím-li se) týdeníku korekturu a poslala tento krvavě se rdící skvost redakci. Odpovědi jsem se nedočkala.

Můj dobrý známý tehdy nabídnul těmto novinám, že by jim prováděl bezplatně korekturu. Odpověď zněla, děkuje-me, nepotřebujeme, kdybychom to udělali, ztratili bychom své čtenáře. Tehdejší čtenáři už většinou existují jako jména na náhrobkách a dnešní VSL jsou čitelné i pro milovníky češtiny.

Proč? Inu proto, že mají přítok čerstvé vody, stále se vyvíjejícího českého jazyka.

Nemá každý možnost rajzovat denně či aspoň týdně do výše zmíněných pohraničních obcí, a přesto může mít zájem o to, co se v rodné zemi děje. Nemá každý ani možnost nahlédnout na internetové stránky, takže časopis, který přináší informace z českých luhů a hájů (ba i ze Slovenska!!!), je pro rakouské Čechy a Slováky důležitým zdrojem informací. Pravdou je ovšem – a bez urážky –, pokud by se psalo jen o tom, co dělá česká menšina v Rakousku, pak na to ty jedny noviny bohatě stačí.

Váží si všech, kdo většinou bezplatně a vedle svého zaměstnání poskytují svým spoluobčanům už léta informace o tom, co se děje „tam doma“ za humny, u kterých – zdá se – pro onoho žeprej funkcionáře končí svět.

A tak, milé české noviny a časopisy, a především milý Klube, piš dál a piš o všem, ať náš jazyk nestárne a po přejezdu hranic nezbuzujeme dojem, že jsme tam spadli z 19. století!

AK

Slovenské spolky ve Vídni – internetová diskuse na adrese: www.slovaci.at

Redakční poznámka: Následující diskuse je převzata z homepage www.slovaci.at, kde z technických důvodů není používána diakritika. Při psaní odpovídajících znaků by bylo její doplnění velice pracné a časově náročné nejen pro český „tým“, a protože si myslíme, že názory našich rakouských spoluobčanů či slovenských sousedů jsou zajímavé, otiskujeme je v původním znění.

Z mojich skusenosti mozem povedat, ze nasi krajanovia v Rakusku maju kazdi svoje vlastne vyhody co sa tyka „spolkovej cinnosti“. Jeden ma este v zivej pamäti ROH schodze, alebo SZM, Pionierov alebo Iskricky – vzdy pripraveny! Iny interpretuje nacionalne tendencie... No v Rakusku bez spolku (VEREIN) sa oko jednotlivca nikam clovek nepohne. Spolky maju moznost ako legal-entity vystupovat pred uradmi, ako spolok mozeme organizovat podujatia (a platit vo Viedni za to Vergnügungsteuer), mozeme objednat telocvicnu, atd. Nasi bratia Cesi maju niekoľko desiatok spolkov. Niektore oslavuju uz svoju storocnicu. My Slovaci nemame taku kontinuitu ani ten pocet. Mame aktualne len hrst spolkov – Rakusko-slovensky kulturny spolok (zalozeny v roku 1982) a SOVA (2003) – tieto financuju aj tento internetovy portal, SLAVIA (tenisovy spolok hra vo viedenskej lige), pripadne sa da este aj Slovenska duchovna sluzba (3, Jacquingasse) spomenut.

Aky mas TY nazor na spolky? Skusenosti? Das sa na to? Vlado

Zaujimave... Ja som tu uz skoro dvadsat rokov a ziadny spolok (vdaka za nemecky ekvivalent – VEREIN) som nikdy neopotreboval, takže, tie key o tom, ze sa bez neho clovek nikam nepohne, su na zasmiatie...

heavy

A co vlastne robis, ak sa smiem spytat?

kaco

Co ako myslis? Ci sa angazujem a zakladam spolky? Nie, ani jedno, ani druhe. 60 kilometrov od rodnej hrude si nevyzadavalo menit zabehnuté navyky, zijem tak ako pred tym, akurat sa to odohrava zvacsa v nemcine. No a ked ma obcas chyti tuzba po rodnom kraji, sadnem do auta a za hodinu uz tlacim v BA do seba tresku s kofolou a cumim do dennej tlace...

heavy

Takmer presne tak som to myslel... Len ma skor zaujimalo povolanie, nemas ho ani v profile. Aj si studoval v AT, alebo si sem prisiel uz iba zarabat?
kaco

Gratulacia! Nemyslel som na seba. Ze dostanem robotu, mozem si ist vypit a mozem sa ozenit bez spolku, myslim, ze netreba vysvetlovat. Ked si tu desat rokov, si urcite spravil vela pre komunitu v Rakusku. Zaujimalo by ma, ci si napríklad vybavil telocvicnu, ci si organizoval kongresy, konferencie, ci si zaviedol niekde na skolach vyucovanie nejakeho predmetu. To su veci, ktore nespravis bez spolku?

Mily moj - nie je vsetko na svete len „o treske a kofole a v papuciach pozerat dennu tlac"! Ale ak som ta zle popisal, tak rad sa ospravedlnim osobne a mozem o tom hodit slovo, ako ty vidis svet, tvoj zivot v Rakusku!
Vlado

A jeje... Nuz, moja reakcia bola na Tvoj prvý príspevok v tomto topici, takže, tak, ako si ho napísal, tak som nan reagoval. Teraz ma chytas za slovo a ten prvý príspevok gewaltig relativujes. Takže už sa bez spolku da pohnut, ale, taky kongres nevybavim. To je mozne, nikdy som na to nemal dovod, ani nutkanie. Koli tomuto predsa este nemusim byt organizovany.

Tresku s kofolou samozrejme nepovazujem za vsetko na svete, to mi podsuvat nemusis a v papuciach do BA nikdy nechodim.

Som tu viac ako desat rokov. Ked som sem prisiel, tak v CSSR zuril socializmus...
heavy

heavy, heavy !!!! len kritizujes....nieco porad a pomoz....len napadom.....ja som teeee kritizoffal no uz nebudem teraz rozmyslam.....co na tuto situ rozumne hodit.....zeby par fotiek z nejakej hardcore site???

akademik

Nekritizujem, len som sa vyňadril... Nemôžem za to, že som taký pekný a žiadaný a ku krajaným spolkom skeptický... Chcel počuť názor, tak som ho sem tresol... nechcel som nikoho uraziť... jeden proste robí to a druhý ono...
heavy

Teda ctu tady, ze bratia Cesi maju hromadu spolku ve Vidni, ale ja kdyz jsem nejaky hledal, tak jsem akorat naseľ Skolu Komenskeho a tento portal. Jsem ve Vidni teprve 2 roky, ale je na case nejake ty spolky najit. Nejaky konkretni tip? Krome tohoto portalu, který mi pripada skvely, akorat nevim, jestli se nevtiram.
Zdenek

Ach jo ludia, vy tu ale mate problemy. Jeden je moc angazovany, druhy zas skoro vobec. Ale ved tak to chodi. A ked sme uz pri angazovani, co tak robi pre nas slovenske velvyslanectvo? Aj ono nieco organizuje? Rada by som to vedela.

Tiez tu niesom len par tyzdnov, ale par rokov a nikdy som na pracovníkov slov velv. nic dobreho nepocula. Hmmmm.....
Moniq

Kazdy podla svojich schopnosti a zaujmu. Vela veci sa vo svete hyba na baze dobrovolnosti. Ci to je cerveny kriz, poziarnici atd. Viem, ze to nie je pre kazdeho si povedat, ze aj Slovaci v Rakusku maju mat v spolocnosti „svoj foot step“. OK, ale to je trochu vecsia filozoficka debata.

Bratia Cesi maju naozaj niekoľko spolkov. Ako to chodi - niekto je dominantne urcitymi emigracnymi vlnami, tieto casto nemaju spolocnu rec. Ale to je ine kafe. Pozri si snad www.kulturklub.at, tu je naozaj dobry prehlad, co Cesi vo Viedni robia. Samozrejme, ze je aj Ceske centrum na Herrengasse, ktore „patri“ velvyslanectvu.

Slovaci (SR) maju tiez Kulturny institut na Wiplingergasse, kde sa raz za tyzden kona vernisaz, koncert atd. Vzťahy s oficialnymi miestami - zalezi vzdy od ludí, s niektorými clovek moze, iny su „extrem mühsam“. Takze spravte vlastny obraz...
Vlado

21. Int. Sommerschule der WALDVIERTEL AKADEMIE

Bildung

31. August - 4. September 2005
im Rathaus in Weitra

www.waldviertelakademie.at

WALDVIERTEL
AKADEMIE

INTENDANZ KAREL DRGAC

OPERN AIR

Festspiele- und Veranstaltungs-G.m.b.H.

Postfach 150

A-1092 Wien

Tel.: 01 / 310 20 26

Fax: 01 / 319 15 86

Wolfgang Amadeus Mozart Don Giovanni

**Opern Air Gars 2005
Mozarts „Don Giovanni“**

Karten ab sofort erhältlich

Musikalische Qualität, gefühlvolle Inszenierungen und eine der schönsten Open Air-Bühnen Österreichs sind die Markenzeichen des Opern Air Gars. Das bewährte Erfolgsteam unter Intendant Karel Drgac hat 2005 Mozarts „Don Giovanni“ auf den Spielplan gesetzt. Die musikalische Leitung liegt in den bewährten Händen von Prof. Ivan Parik. Karel Drgac wird wieder für Bühnenbild und Regie verantwortlich sein. Premiere ist am 21. Juli, bis 14. August stehen insgesamt 12 Aufführungen auf dem Programm. „Don Giovanni“ stand beim Opern Air im Gründungsjahr 1989 bereits ein Mal am Spielplan, Intendant Karel Drgac: „Nach den vielen Opern italienischer Komponisten sollte unser Publikum wieder ein Werk von Wolfgang Amadeus Mozart zu sehen und zu hören bekommen.“

Die romantische Naturkulisse der Burgruine wird in das Sevilla des 17. Jahrhunderts verwandelt. Besonderer Wert wird in Gars auf Sängerstimmen gelegt, die selbstverständlich ohne elektronische Verstärkung auskommen. Seit der vergangenen Saison gibt es, einmalig für eine Freilichtspielstätte, eine Untertitelanlage, die vom Publikum begeistert aufgenommen worden ist.

Außerdem bietet das Opern Air auch abseits der Bühne mit dem neu gestalteten Catering-Bereich kulinarische Qualität und reizvolle Romantik.

Gars zeichnet sich durch familienfreundliche Preise aus, Kinder und Jugendliche bis 16 Jahre zahlen bei allen Aufführungen nur die Hälfte. Karten sind ab sofort erhältlich, sie kosten zwischen 41 und 58 Euro. An Sonntagen sind alle Preise um 10 % ermäßigt. Das Niederösterreichische Landesreisebüro und Elite Tours bieten wieder Packages mit Karten und Bustransfer an.

Termine

Donnerstag 21. Juli Premiere, Freitag 22. Juli, Samstag 23. Juli
Freitag 29. Juli, Samstag 30. Juli, Sonntag 31. Juli,
Freitag 5. August, Samstag 6. August, Sonntag 7. August
Freitag 12. August, Samstag 13. August, Sonntag 14. August
Vorstellungsbeginn ist jeweils um 20.00 Uhr

Spielort Burgruine Gars am Kamp, 3571 Gars, 80 km nordwestlich von Wien

Karten 01/310 20 26 - opernair@aon.at - www.opernair.at

XIV. SOKOL FESTIVAL 2006

XIV.
VŠESOKOLSKÝ
SLET
2006

WELCOME
IN PRAGUE
1.-6.7. 2006

ČESKÁ OBEC SOKOLSKÁ, ÚJEZD 450, 118 01 PRAHA 1, CZECH REPUBLIC
www.sokol-cos.cz, e-mail: post@sokol-cos.cz

Jindřich Lion: *S humorem na suchary*

Členové a přátelé Kulturního klubu znají novináře Jindřicha Liona jako vtipného fejetonistu časopisu *Klub*. Svými texty, ať humorného, či reflexivního charakteru, vtahuje pravidelně čtenáře do různorodých situací a mile je „nutí“ k zamyšlení, anebo k úsměvu. Ty nejlepší kousky shrnul ve své nové knize *S humorem na suchary*.

Kniha stojí **10 € + poštovné**. Pokud o ni máte zájem, zašlete objednávku na adresu Kulturního klubu.

www.krajane.net
info@krajane.net

Od 1. července 2004 je v provozu portál www.krajane.net ke komunikaci mezi zahraničními Čechy a domovem a mezi zahraničními Čechy navzájem. Rubriky zahrnují adresy spolků, českých státních i nevládních institucí, kontakty na krajanský tisk, poradnu k právním vztahům (občanství, pobyt), diskusní rubriky k domácím i zahraničním událostem aj.

Internetová adresa nově zřízené stránky **elektronické knihovny české poezie 19. století**, kterou provozuje Ústav pro českou literaturu AV ČR:

<http://www.ceska-poezie.cz/cek/>

POKYNY PRO ČTENÁŘE

Přihlášky k odběru časopisu zasílejte na adresu:
Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich,
Schlösselgasse 18, A-1080 Wien,
tel. (záznamník): **++43-1-402 32 99**, fax: **++43-1-79 88 454**,
e-mail: **info@kulturklub.at**, **www.kulturklub.at**
Nemáme placenou sekretářku, a proto prosíme o pochopení, pokud se nedovoláte. Namluvte svá přání na záznamník, určitě se ozveme. Srdečně děkujeme všem novým odběratelům časopisu a věříme, že jsou s ním spokojeni. Zároveň prosíme o Vaše ohlasy, přání, návrhy a kritiky.

Vážení čtenáři v Rakousku a ve světě (mimo ČR a SR), příspěvek na rok 2005 činí **25,- € (+ 20,- € poštovné)**.
Bankovní spojení: Bank Austria, číslo účtu: **683 035 901**,
IBAN: **AT 03 1200000 683035901**, SWIFT: **BKAUATWW**.

AHOJ EUROPA NEU
ZENTRUM FÜR OSTSPRACHEN
www.ahojheisstsersvus.at

A - 1030Wien, Rochusgasse 6/4
Telefon/ Fax: + 43 (1) 943 70 38
Mobil: + 43 (0) 699 100 355 62
E-mail: office@ahojheisstsersvus.at

Sprachkurse in Tschechisch, Slowakisch, Polnisch,
Ungarisch und Serbokroatisch

Kurzy češtiny

Čeština pro začátečníky i pokročilé.
Zájemci, hlase se na tel. č. 6023651, dr. Malá.
Čeština – začátečníci i pokročilí.
Zájemci, hlase se na tel./fax 0043-1-40 89 841,
Mag. dr. Brandeis.

POKYNY PRO INZERENTY

Ceník:	Rozměry v cm	Cena v € (měsíčně)
	2,5 × 5,2	4,50
	3,3 × 10,0	11,25
	6,5 × 5,2	11,25
	7,5 × 6,4	16,50
	7,5 × 8,0	20,25
	7,5 × 10,0	25,50
	5,0 × 17,0	28,00
	12,7 × 17,0	70,00

Jednorázový příplatek za rámeček a/nebo šedé pozadí: 2 €. Kromě výše uvedených rozměrů a standardního černobílého provedení je možno po domluvě otisknout inzerát v barvě a/nebo jiné velikosti. Při celoroční objednávce inzerce se platí pouze 10x. Platba musí být uskutečněna s předstihem 14 dnů před otištěním inzerátu, a to převodem, složenkou, nebo hotově (zasláním v obálce). Sleva pro krajany.

Bankovní spojení:

- Bank Austria, číslo účtu: **683 035 901**, BLZ: **12000**, IBAN: **AT 03 1200000 683035901**, SWIFT: **BKAUATWW**
- Česká spořitelna, číslo účtu: **1557869023**, kód banky: **0800**, účel: **inzerát**.

Objednávky přijímá a případné dotazy Vám zodpoví odpovědná referentka **Mag. Eva Zemanová**:
tel. **++43-0-664 514 33 29**, fax **++43-1-79 88 454**
e-mail: info@kulturklub.at
inzerce@kulturklub.at

Kurzy slovenského jazyka na Slovenskom inštitúte

Lahko pokročilí: utorok 17:00 – 18:30,
pokročilí: utorok 15:15 – 16:45,
miesto: priestory Slovenského inštitútu,
Wipplingerstrasse 24-26, 1010 Wien,
informácie: tel. 01/535 40 57

Videotéka a fonotéka KLUBU (s podporou MZV-OKKV)

Seznam videokazet:

Balada pro banditu
Bohemia I
Český ráj (německy)
Císařův pekař
Český Krumlov (německy)
Čerte, drž se svého kopyta
Hrátky s čertem
Jižní Čechy (německy)
Karlsbad
Kytice

Mikulov (německy)
Magdalena Kožená
Morava a Slezsko (německy)
Nesmrtelná teta
Obchod na korze
Ostře sledované vlaky
Penzión pro svobodné pány
Praha
Pražské jezulátko (německy)
Šakalí léta
Trhák

Všichni moji blízcí
Pohádky:
Broučci
Kocour Vavřínek
Krtečkova dobrodružství
Maxipes Fík
Mach a Šebestová I
Mach a Šebestová II
Rákosníček a jeho rybník
Spejbl a Hurvínek
Tuláček

Kazety:
A vy páni muzikanti
Jarmila Šuláková – Folk songs
Jen vzpomínky poštmistrovic kluka
Krtečkova dobrodružství I-II
Neuvěřitelné situace – Šimek a Sobota
Písničky Čechů v Chorvatsku
Slzy smíchu Jiříny Bohdalové
The best of Pavel Bobek
Všichni moji blízcí

Máte-li zájem o vypůjčení, zavolejte paní Evu Zemanovou, tel. 0664 5143329. Kauce 5 € à videokazeta, à 2 € na obnovu filmotéky.

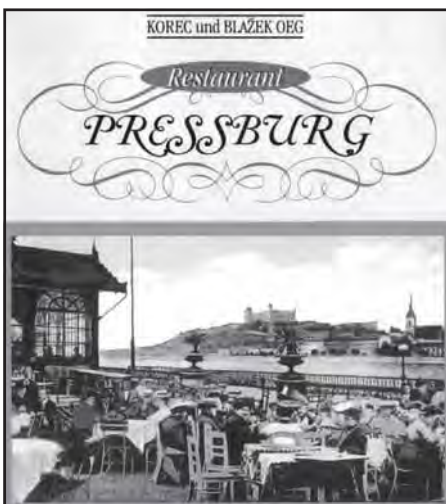
ofsetový tisk • barevné kopírování
• grafické studio •

Rudoleckého 23, GZ - Znojmo
tel./fax 515 22 57 30
e-mail: info@tiskarna-sladek.cz
www.tiskarna-sladek.cz

Kniha autorky Marie Brandeis *Přišli jsme odjinud...* s předmluvou bývalého českého velvyslance v Rakousku a nynějšího prezidenta PEN-klubu Jiřího Gruši obsahuje portréty osobností, jež jsou spjaty s českou menšinou, prostředím a kulturou ve Vídni a v Rakousku. Přehledně a zajímavě popisuje nejen bohatou historii exilového života české menšiny v Rakousku, ale i její současný stav. Publikace je dvojjazyčná: česko/německá.

Knihu je možno zakoupit/objednat v knihkupectví **Pastrňák's Austro-Bohemia Press**, 1030 Wien, Steing. 24, tel.: ++43-0-699-10596078, fax: ++43-1-812 36 50, e-mail: ivana.pastrnak@chello.at otevřeno: st, čt 17:00-18:30, nebo v **Českém centru**, 1010 Wien, Herrengasse 17.

KOREC und BLÁZEK OEG

Restaurant
PRESSBURG

Mo-Fr 09:00-19.00, Sa 09:00-15.00
Täglich Mittagmenü

Spezialitäten aus der ganzen Monarchie
Trennkost- und Seniorenkarte
Simmeringer Hauptstr. 96a, 1110 Wien
Tel. +74 331 81
Přímo v nákupním centru Simmering
3 hod. parkování v garáži zadarmo

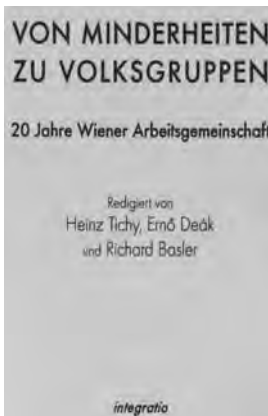

Danica KORECOVÁ
majiteľka
fa. Korec
Veľké Úherce 310
Slovensko

- Ubytovanie
- Reštaurácia
- Gril
- Kaviareň
Café
- Sauna
- Fitness
- Parkovanie

TEL./FAX: 038/7486 159 VEĽKÉ ÚHERCE Č. 310

Danica Korecová, fa. Korec
tel./fax: 038-7486 159
Informace v reštaurácii Pressburg

Obsah: I. K vývoji spolku; II. Aktuální přehled o autochtonních skupinách (české, chorvatské, maďarské, romské, slovenské, slovinské) a polské menšině ve Vídni a v Rakousku; Aktuální stav školství české a maďarské národní skupiny; III. Jazyk - právo - identita. 215 str., brož., německy, obr. příloha, cena: 15 € + poštovné.

Knihu je možno zakoupit/objednat v knihkupectví **Pastrňák's Austro-Bohemia Press**, 1030 Wien, Steing. 24, tel.: ++43-0-699-10596078, fax: ++43-1-812 36 50, e-mail: ivana.pastrnak@chello.at, nebo v **Českém centru**, 1010 Wien, Herrengasse 17, nebo v **Kulturním klubu**, Schloßelgasse 18, 1080 Wien, fax: 01 79 88 454, e-mail: ag406826@unet.univie.ac.at.

BIERGARTEN · RESTAURANT

Schweizerhaus

Familie Karl Kolarik
seit 1920

1020 Wien, Prater 116, Tel. 728 01 52

Divadlo Brett – 1060 Wien,
Münzwardeingasse 2,
 tel: 587 06 63, fax: 586 91 55,
 theaterbrett@Eunet.at,
 www.theaterbrett.at
úterý – sobota od 20 hod.

AUSTRO-BOHEMIA PRESS
 1030 Wien, Steing. 24
 tel.: ++43-0-669 10596078 (9:00-19:00)
 fax: ++43-1-812 36 50
 e-mail: ivana.pastrnak@chello.at
 (st, čt 17:00-19:00 a také některé soboty)

Täglich ab 11:00 bis 23:00h

ALTÖSTERREICHISCHE & BÖHMISCHE KÜCHE
 1050 Wien - Margaretenstraße 60 - Tel (0222) 586 09 67

STAROŽITNÍK: FIEDLER V.

Restauruje / nakupuje / prodává. Zájem o nákup českých malířů. Zprostředkování bude honorované. V. Fiedler, Vídeň 7, Siebensterng. 20. Tel. 523 35 81, mobil 0664/3566676.

VÝHODNÉ UBYTOVÁNÍ VE VÍDNI

M. Sedla, 1070 Vídeň,
 Westbahnstr. 18.

Tel. 524 38 73, 6172706

Mobiles
Theater für Kinder
 tel 01/505 98 06
 e-mail: theater.moki@chello.at
 www.theater-moki.at

Atelier JAN -

Umění z kůže
 Jan & Tamara
 Brabenec,
 Spittelberggasse 7,
 1070 Wien,
 tel./fax: 526 54 22,
 po-pá 13-18 hod.,
 so 10-14 hod.

Menší česká strojírenská firma hledá zástupce pro prodej svých výrobků do Rakouska.

Bližší sortiment na
www.akros.cz

Nabídky zasílejte na naši e-mailovou adresu
akros@akros.cz

Hledám slečnu nebo paní na hlídání své dcery (17 měsíců). Praxe a dobrá čeština podmínkou.
 Tel.: 01/526 55 10.

Slowakisches Institut
 Wien
 Slowakisches Institut
SLOVENSKÝ INŠTITÚT
 Wipplingerstr. 24 – 26, 1010Wien
 Tel./Fax.: 43 /1 / 53 54 057
 E-mail: si.wien@gmx.at

TSCHECHISCHES ZENTRUM
ČESKÉ CENTRUM

TSCHECHISCHES ZENTRUM
ČESKÉ CENTRUM
 Herrengasse 17, 1010 Wien
 Tel. – Fax: 0043 1 5352360 – 14,
 E-mail: ccwien@czech.cz

CzechTourism Wien – Česká centrála cestovního ruchu

Ředitelka Dr. Phil. Nora Dolanska
 Tel: 0043 1 533 21 933
 Fax: 0043 1 533 21 934
 E-mail: info-at@czechtourism.com
www.czechtourism.com

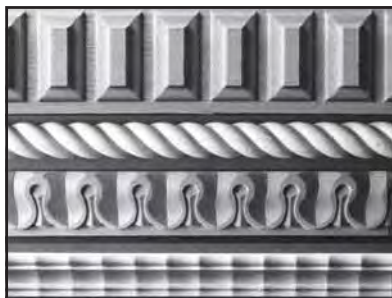
Galerie auf der Pawlatsche

Institut für Slawistik
 Universitätscampus
 1090 Wien, Spitalgasse 2-4/Hof 3
www.univie.ac.at/pawlatsche

Právnik v ČR

JUDr. Josef Franc
 a d v o k á t

Kancelář: Kovářská 1169/17, 190 03 Praha 9
 tel./fax : 004202 848 18 008,
 mobil: 00420602 850 267
 e-mail: Josef.FRANC@seznam.cz

FRANZ KOLÁŘ GmbH

**Dřevěné lišty
 a mřížky**

KOLAR

Josef-Strebl-Gasse 8, 2345 Brunn/Geb.
 Tel: 02236/31724, Fax: 02236/323 96
 E-mail: office@kolar.at; www.kolar.at

ZLATNICTVÍ, HODINÁŘSTVÍ

Richard Arnold - Opravy šperků a hodin; předělávky, vlastní výroba (též z doneseného materiálu). 1100 Vídeň, Buchengasse 88,
 tel. / fax 604 54 85,
 po-pá 9-12 a 14-18 hod., so 9 -12 hod.

ZNÁMKY - MINCE

Odborný obchod Emanuel Topol, Vídeň 17,
 Ottakringerstr. 82, tel. 486 42 12
 po-pá 9.30-12.30, 14.30-18, so 9.00-12.00

PRODEJ A OPRAVY VEŠKERÉ ELEKTRONIKY,

Krajanské ceny, TV-Service,
 T. Nohynek, Landstr. Gürtel. 17,
 1030 Wien, Tel./Fax: 798 47 08

Raumdekor

ANTON FLORIÁN

MALERMEISTER

TEL.+FAX **586 86 86**

1060 Wien, Hofmühlgasse 18

E-mail: raumdekor.florian@aon.at

**MALEREI - STUCK
JALOUSIEN - ROLLO
ANSTRICH - TAPETEN
TEPPICHE - VORHÄNGE
STIL- UND LIFTKARNISEN
WAND- UND BODENBELÄGE
FARBEN - LACKE - WERKZEUGE**
>>> *sleva pro krajany*

Reisebüro Zorika LOPREIS,
1030 Wien, Rennweg 21
tel. 715 95 55, fax: 715 95 56,
e-mail: sanotours@aon.at

Zařídí pro Váš cesty do celého světa
letadlem, autobusem, vlakem, lodí.
Sleva pro krajany. Mluvíme česky.

SIMMERINGER TAPETENPALETTE

Tapeten – Teppich – Vorhänge – Karniesen
Farben – Lacke u.v.a.

INKU
Fachberater

Inh. L. u G. Lunghammer
A-1110 Wien, Simm. Hauptstr.189
Tel./Fax: 01/7698200

Restaurace BÖHMERWALD – rodina Stuchlíkova

Česká kuchyně a speciality.
Oslavy pro malé i větší skupiny
v romantickém prostředí
české a slovenské restaurace.

Na Vaše objednávky se těší rodina Stuchlíkova,
1040 Wien, Argentinierstr. 66 / Wiedner Gürtel 20,
tel./fax: 505 72 34, e-mail: boehmerwald@aon.at,
otevřeno: po – ne 10-23 hod.

Restaurant Schönbrunner Stöckl rodina Smadišova

beim Meidlinger Tor
České a slovenské speciality!

Nabízíme:

svatby, podnikové a rodinné oslavy, Vánoce,
catering service pro každou příležitost,
slevy pro skupiny z ČR.

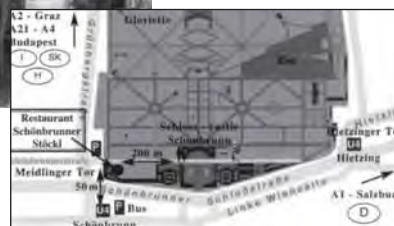
Těšíme se na Vaši návštěvu!

Küche/ kitchen / cucina / kuchyň

10:00-22:00, otevřeno po celý rok

1130 Wien, Schönbrunn, Meidlinger Tor, tel.: +43-1-813 42 29,

tel./fax: +43-1-812 82 71, www.schoenbrunnerstoeckl.com

Zur Böhmischen Kuchl

Speciality české a moravské kuchyně:
dršťková polévka, bramboráky, svičková, lívanečky,
Budějovické a Velkopopovické pivo -
na Vaši návštěvu se těší Dagmar Ficenc

1080 Wien, Schlüsselgasse 18, tel.: 402 57 31

otevřeno: po – pá od 11.00 – 15.00 a 17.30 – 23.00

**KLEINES
WIENER CAFE**

Denis Bezucha

1080 Wien, Kochgasse 18

tel. 01/402 32 07

po – pá 9:00-22:00

so 10:00-20:00

neděle zavřeno

Kavárna s českou kuchyní.

Oslavy na objednávku.

Budějovické pivo.

Ověřené překlady dokumentů aj.
Univ.-Lektor Dr. Dietmar KOLLER,
Weideng. 2, 2333 Leopoldsdorf,
tel. +43-2235/44 637, +43-676/37 62 117
práce: Marxerg. 1a, 1030 Wien
(City-Tower Wien Mitte/Bhf. Landstr.)
e-mail: dietmar.koller@univie.ac.at,
fax: 02235/44 638.

Ověřené překlady
Mag. Lenka KOVARIK,
1210 Vídeň, Felix-Slavik-Str. 3/1/10,
tel./fax: 2908809, mobil: 0699/11807581.

**Ověřené překlady dokumentů,
smluv, úředních listin a tlumočení**
Dr. Milan KOŠÍČEK,
A-1030 Wien, Salesianergasse 17,
mobil: 0664/2537951,
fax: 066477-2537951
e-mail: m.kosicek@A1.net

**Ověřené překlady úředních listin,
dokladů aj., tlumočení**
Mag. Pavlína BÖHMOVÁ,
Inzersdorferstr. 47/3/3402, 1100 Wien,
tel./fax 9544076, 0699/19544077
e-mail: pavlina@chello.at

ČESKÝ MLUVÍCÍ PRÁVNÍK
Adresa je k dispozici v redakci.

Sdružení Čechů a Slováků v Rakousku
Malá klubovna školy Komenského
1030 Wien, Sebastianplatz 3
středa 10:00-12:00, tel: 64 01 317
„sekretariát“: středa 16:00-18:00
(mimo školních prázdnin a svátků)

**Divadelní ochotnický spolek
VLASTENECKÁ OMLADINA**
1030 Wien, Sebastianpl. 3
kontakt: tel. 02273 7604

**RAKÚSKO-SLOVENSKÝ
KULTURNÝ SPOLOK
sekretariát RSKS**
út 8:00-9:30 a čt 17:00-18:30
Otto Bauer Gasse 23/11, 1060 Wien
tel. ++43-1-596 13 15
fax ++43-1-595 57 99
e-mail: office@oeskv.at

**Europäische
Mittelschule Wien
European Middle School
Vienna**
1070 Wien, Neustiftgasse 100
Tel: (+43 1) 526 19 78
Fax: (+43 1) 526 19 78-210
Direktion: Christine Schiller, M. A

EUROPÄISCHE VOLKSSCHULE
Europaklasse mit verstärktem Englischunterricht im Team mit Englisch native teacher ab der ersten Klasse Zusatzangebot ab der 3. Klasse: Sprachclubs in Französisch, Ungarisch, Tschechisch, Slowakisch, Italienisch Volksschule Dr. Leopold Zechnerschule, 1150 Goldschlagstr. 14 / Tel.9824609
Volksschule Sir Karl Popper 1150 Benedikt Schellingerg. 1-3 / Tel.9823403

**PSYCHOTERAPEUT, PSYCHOLOGICKÉ
PORADENSTVÍ,**

Mag. Dr. Ladislav Nykl Ph.D.,
„Lektor na Vídeňské univerzitě a Masarykově univerzitě“
semináře růstu osobnosti, pomoc při sociálních problémech,
depresích, psychosomatických problémech atd., praxe Ledererg.
17/7, Vídeň 8, tel. 523 57 44 n. 0676/5194833.
E-mail: nykl.psychotherapie@aon.at, http://members.aon.at/nykl

DUCHOVNÍ SLUŽBA

České katolické misie
Katholische Mission für Tschechen
Duchovní správce krajanů Prof. P.ThDr. Jan Horák
1030 Hagenmüllergasse 31,
tel. +43 0664 406 55 41, fax: +430 01 711 84 112
www.sweb.cz/farnost.viden, www.rozhledy.at
**KOSTEL "Nejsvětějšího Vykupitele",
Vídeň 3., Rennweg 63:** mše svatá každou neděli
a svátek v 10:00 hodin.
**CHRÁM "Panny Marie na Nábřeží", Vídeň
1., Salvatorgasse 12:** mše svatá každou neděli a
svátek v 08:30 hodin.
**KAPLE "Panny Marie Pomocnice křesťanů",
Vídeň 13., St. Veit-Gasse 25:** mše svatá 3. sobotu
v měsíci v 18:00 hodin platná na neděli.
**KOSTEL "Don Bosco", Vídeň 3., Hagenmül-
lergasse 33:** mše svatá podle kalendáře akcí
kostel Panny Marie na rohu
Linz, Herrenstr. a Redigierst. v centru města
Mše svatá v českém jazyce, každou sobotu v 16.30
hodin. Duchovní správce: P.ThDr. Michal
Kaplánek SDB, tel. 00420 656 354

Římskokatolická
**Katedrála sv. Štěpána
Wiener St. Stephansdom**
svatá zpověď pondělí 16–18, úterý
15–17, středa 13–14 hod.

Kostol Panny Márie Snežnej
1030 Wien, Jaquingasse 12
Svatá omša s kázňou v slovenskom jazyku každú
nedelu a v zasvätený sviatok o 18 hodine.

Klemens Maria Hofbauer klub
Čes. kat. spol. při chrámu Panny Marie
na Nábřeží 1010 Wien, Seitzerg. 5/IV
otevř. každ. pá do 19-22 hod. v ne. a cír.
sv. od 9.30 do 11 hod.

**Školský spolek
"Komenský"**
Mateřská škola
1030 Vídeň,
Sebastianplatz 3, Tel. 713 31 88/20
Fax : 713 88 76/24
e-mail: office@komensky.at

**Privátní bilingvní škola obecná
a sekundární (5-8)**
školského spolku Komenský
1030 Wien, Sebastianplatz 3
ředitelství: 714 88 76 / 30,
sborovna: 714 88 76 / 31,
fax: 714 88 76 / 34

Privátní bilingvní gymnázium - Org
školského spolku Komenský
1030 Wien, Sebastianplatz 3
ředitelství: 714 88 76 / 60, sborovna:
714 88 76 / 31, fax: 714 88 76 / 34

**Mateřská školka školského spolku
Komenský**
ředitelství: 713 31 88 / 40

**Česky a slovensky mluvící
lékaři ve Vídni**

MUDr. Jiřina Bodnar
choroby kožní a pohlavní,
po, čt 14-18:30, út 8-13, pá 8-11,
Josefstädterstr. 3/4-5, Wien 8,
tel. 406 99 41.

MUDr. Tomáš Čech
ortoped a ortopedický chirurg,
roh Simmeringer Hauptstr. / Kopalgasse
1/3/3, Wien 11,
tel. 74 9 32 03.

MUDr. Vít Doležal
zubní lékař,
Blattgasse 13, Wien 1030,
tel. 713 72 66, všechny pokladny.

MUDr. Eva Drsatá
oční lékařka,
Favoritenstr. 8/2, 1040 Wien,
po, st – odpoledne; út, čt – dopoledne,
termín po dohodě na tel. 587 54 27,
všechny pokladny.

MUDr. Zdenka Gabriel Weiss
odb. ortopedka, též dětská,
Pilgramgasse 10, Wien 5,
tel. 58 74 460.

MR MUDr. Vladislav Lipták
internista – sportovní lékař,
Zelinkagasse 12, Wien 1,
po, út, st 15:00-18.00, čt 9:30-12:00,
tel. 533 58 34, všechny pokladny.

MUDr. Kamila Hajek
soukromá léčba homeopatií,
Ada-Christen-Gasse 2/F/8, Wien 10,
tel. 689 22 80.

MUDr. Dorota Stefanovic
kožná lékařka, medicínsko-kozmetický
institút, akneinstitút a kožná ordinácia,
Spitalgasse 1A, Wien 1090,
po-pia 9:00-20:00,
tel. 406 34 99.

MUDr. Georg Sojka
neurolog a psychoterapeut,
Apostelgasse 25-27 (ve dvoře vpravo),
Wien 1030,
tel. 0664/214 01 63, termín po dohodě.

MUDr. Helena Hala
zubní lékařka, rovnání zubů, kosmetické
(bílé) plomby,
Neustiftgasse 104, 1070 Wien,
po 15:00-19:30, út 14:00-18:30,
čt 10:00-15:30, pá 10:00-13:00,
tel. 523 71 38, všechny pokladny.

MUDr. Hana Lion
zubní lékařka,
Laxenburgerstr. 136/10/2, Wien 10,
Mo 11-17, Di 8-14, Mi 9-17, Do 10-15,
Tel. 615 46 10, všechny pokladny.

Dr. Kristina Lion
všeobecná lékařka se specializací
na psychosomatiku a psychoterapii,
Röttergasse 37, 1170 Wien,
tel. 486-22-86, všechny pokladny.

ČTENÍ NA PRÁZDNINY

Hrnečku, vař!

V jedné vsi byla jedna chudá vdova a měla jednu dceru. Zůstávaly v staré chalupě s doškovou roztrhanou střechou a měly na půdě několik slepic. Stará chodila v zimě do lesa na dříví, v létě na jahody a na podzim na pole sbírat a mladá nosila do města vejce na prodej, co jim slepice snesly. Tak se spolu živily.

Jednou v letě stará se trochu roznemohla a mladá musela sama do lesa na jahody, aby měly co jíst; vařily si z nich kaši. Vzala hrnec a kus černého chleba a šla. Když měla hrnec plný jahod, přišla v lese k jedné studánce; tu si k té studánce sedla, vyndala si ze zástěry chléb a začala obědovat. Bylo právě poledne.

Najednou se tu odněkud vzala nějaká stará žena, vypadala jako žebračka a v ruce držela hrneček. „Ach, má zlatá panenko!“ povídá ta žebračka, „to bych jedla! Od všerejška od rána neměla jsem ani kousek chleba v ústech. Nedala bys mi kousek toho chleba?“

„I proč pak ne,“ řekla ta holka, „chcete-li, třeba celý; však já domů dojdu. Jen nebude-li vám tuze tvrdý?“ A dala jí celý svůj oběd.

„Zaplat' pán Bůh! Má zlatá panenko, zaplat' pán Bůh! Ale když jsi panenko tak hodná, musím ti taky něco dát. Tuhle ti dám ten hrneček. Když ho doma postavíš na stůl a řekneš: »Hrnečku, vař!« navaří ti tolik kaše, co budeš chtít. A když budeš myslet, že už máš kaše dost, řekni: »Hrnečku, dost!« a hned přestane vařit. Jen nezapomeň, co máš říct.“ Tu jí ten hrneček podala a najednou ztratila se zas, holka ani nevěděla kam.

Když přišla domů, povídá matce, co se jí v lese přihodilo, a hned postavila hrneček na stůl a řekla: „Hrnečku, vař!“ Chtěla zvědět, jestli ji ta žebračka neobelhala. Ale hned se začala v hrnečku ode dna kaše vařit a pořád jí bylo

víc a víc, a co by deset napočítal, byl už hrneček plný. „Hrnečku, dost!“ a hrneček přestal vařit.

Hned si obě sedly a s chutí jedly; kaše jako mandle. Když se najedly, vzala mladá do košíčka několik vajec a nesla je do města. Ale musila tam s nimi dlouho na trhu sedět, dávali jí za ně málo, až teprv v samý večer je prodala.

Stará doma nemohla se jí dočkat, už se jí taky chtělo jíst, a měla zas na kaši chuť. Vzala tedy hrneček, postavila ho na stůl a sama řekla: „Hrnečku, vař!“ Tu se v hrnečku začala hned kaše vařit, a sotva se stará otočila, byl už plný.

„Musím si taky pro misku a pro lžičku dojít,“ povídá si stará a jde pro to do komory. Ale když se vrátila, zůstala leknutím jako omráčená: kaše valila se plným hrdlem z hrnečku na stůl, ze stolu na lavici a z lavice na zem. Stará zapomněla, co má říct, aby hrneček přestal vařit. Přiskočila a přikryla hrneček miskou; myslila, že tím kaši zastaví. Ale miska spadla na zem a roztloukla se a kaše hrnula se neustále dolů jako povodeň. Už jí bylo v sednici tolik, že stará odtud musela do síně utéct; tu lomila rukama a bědovala: „Ach, ta nešťastná holka! Co to přinesla: já jsem si hned pomyslela, že to nebude nic dobrého!“

Za chvílku tekla už kaše ze sedničky přes práh do síně; čím jí bylo víc, tím jí víc přibývalo. Stará už nevěděla kudy kam, a vylezla v té ouzкости na půdu a pořád bědovala, co to ta nešťastná holka přinesla. Zatím ale bylo kaše pořád víc a víc a netrvalo dlouho, valila se už jako mračna dveřmi i oknem na náves na silnici, a kdo ví, jaký by to bylo vzalo konec, kdyby se byla právě našťestí mladá nevrátila a nekřikla: „Hrnečku, dost!“

Ale na návsi byl už takový kopec kaše, že sedláci, když tudy večer jeli z roboty domů, už nemohli nikterak projet a museli se skrze kaši na druhou stranu prokousat.

Otesánek

Byl jeden muž a jedna žena; zůstávali na konci vesnice pod lesem v jedné chalupě. Byli chudí: muž nádeničil a žena předla na prodej; a přece pořád říkali: „Jen kdybychom měli nějaké děťátko!“ „Budte rádi, že vám ho pán Bůh nedal,“ mluvili jiní lidé, „však sami nemáte co jíst!“ A oni zas říkali: „Když my se najíme, najedlo by se ještě taky naše děťátko, jen kdybychom nějaké měli!“ Jednou zrána kopal ten muž v lese pařezy a vykopal pařízek, vyhlížel zrovna jako malé děťátko: hlavička, tílko, ručičky, nožičky, potřeboval jen temínko trochu sekrou otesat, aby bylo kulaté a hladké, a kořinky na ručičkách a na nožičkách přisekat, aby vyhlížely jako prstíčky, a bylo děťátko, jen zaplakat! Muž přinesl ten pařízek domů a povídá ženě: „Tuhle máš, cos chtěla mít dítě, Otesánka! Chceš-li, můžeš je chovat.“ Žena zavinula to děťátko do peřinky, hejčkala je na rukou a zpívala mu: „Hajej, dadej, hajej,

Otesánku malej!

Až se zbudíš, hošíčku,

uvařím ti kašičku:

hajej, dadej, hajej!“

Najednou začalo se dítě v peřince hýbat, vrtilo hlavou a dalo se do křiku: „Mámo, já bych jed!“ Žena nevěděla ra-

dostí, kam dříve skočit. Položila dítě do postele a běžela vařit kaši. Když uvařila, Otesánek ji všecku snědl a potom zas křičel: „Mámo, já bych jed!“ „Počkej, děťátko, počkej, hned ti přinesu!“ Poté běžela k sousedce a přinesla plný ucháč mléka. Otesánek pil, jen hltal, a když vypil, křičel zas, že by jed. Žena se tomu divila: „Což, dítě, ještě dost nemáš?“ Šla a vydlužila si ve vsi pecen chleba, položila jej doma na stůl a vyšla pak zase ven postavit k ohni vody na polívku. Sotvaže vykročila ze světnice, Otesánek, vida na stole chléb, vymotal se z peřiny, skočil na lavici a v okamžení ten bochník pohltil, a zase křičel: „Mámo, já bych jed!“ Máma přišla, chtěla nadrobit pod polívku; ohlíží se po chlebě a ten tam! V koutě stál Otesánek jako kadečka a vyvaloval na ni oči. „Pán Bůh s námi, Otesánku! Snad jsi toho bochníku nesněd?“ „Sněd, mámo, a tebe taky sním!“ Otevřel hubu, a než se máma nadála, byla v něm. Za chvíli přišel táta domů; a jakmile do dveří vkročil, volal Otesánek: „Táto, já bych jed!“ Táta se ulekl, vida před sebou tělo jako kamna, otvíralo hubu a koulelo očima. A poznav Otesánka, řekl: „Bodejž tě běs! Kde je máma?“ „Sněd jsem ji a tebe taky sním.“ Vtom otevřel hubu a v okamžení měl tátu v sobě. Ale čím Otesánek více snědl, tím více mu se chtělo jíst. V chalupě nic už nebylo, co by za to stálo; i šel do vsi po něčem se podívat.

Potkal děvečku, vezla z pole plný trakař jetele. „Tys musel asi toho sníst, že máš tak veliký břich!“ řekla děvečka s podivením. Otesánek odpověděl:

„Jed jsem, sněd jsem:
kaši z rendlíka,
ucháč mlíka,
pecen chleba,
mámu tátu,
a tebe taky ještě sním!“

Přiskočil a děvečka i s trakařem zmizela v jeho bříše. Potom potkal sedláka, vezl z louky seno. Otesánek postavil se mu v cestu a koně zůstali stát. „Což se nemůžeš vyhnout, netvoro? Půjdu-li na tě ---!“ křičel sedlák a napřahoval bič. Ale Otesánek si toho ani nevšimnul a začal povídat:

„Jed jsem, sněd jsem:
kaši z rendlíka,
ucháč mlíka,
pecen chleba,
mámu tátu,
děvečku s jetelem,
a tebe taky ještě sním!“

A než sedlák se nadál, ocitl se i s koňmi a s vozem v jeho bříše. Potom šel Otesánek dál. Na poli tam pasák pásal svině. Otesánek dostal na ně chuť a spolykal je všechny i s pasákem; ani památky po nich nezůstalo. Potom na úhoře tam uviděl ovčáka se stádem ovce: „Když jsem toho tolik sněd,“ povídá sobě sám, „taky ty ještě sním!“ Šel a všechno to do sebe vházel: ovce, ovčáka i se psem Voříškem.

Pak se zas kolíbal dál, až přišel k jednomu poli; nějaká babička tam okopávala zelí. Otesánek se dlouho nerozmýšlel: šel a začal zelné hlávky vytrhovat a polykat.

„Což mi tu, Otesánku, škodu děláš?“ řekla babička, „však jsi dost toho snědl, mohls se už najíst!“ Otesánek se na ni zaškaredil a povídá:

„Jed jsem, sněd jsem:
kaši z rendlíka,
ucháč mlíka,
pecen chleba,
mámu tátu,
děvečku s jetelem,
sedláka se senem,
pasáka s prasaty,
ovčáka s jehňaty,
a tebe taky ještě sním!“

I chtěl ji spolknout. Ale babička byla čiperná, uhodila Otesánku motýčkou do břicha a rozpárala mu břich. Otesánek se svalil na zem a byl mrtev. A teď jste měli vidět! Z břicha mu napřed vyskočil pes Voříšek a za ním ovčák a za ovčákem skákaly ovce. Voříšek je sehnal dohromady, ovčák zapískal a uháněl domů. Potom z břicha vyběhlo hejno prasat, za nimi vyskočil pasák, prásknul bičem a hnal za ovčákem. Pak vyšli koně, táhli plničký vůz sena; sedlák cukal opratí, klel a jel za pasákem taky ke vsi. Za vozem vyjela děvečka s jetelem a za děvečkou vyskočili z břicha muž se ženou a nesli si pod paží domů ten vydlužený pecen chleba. A ten muž se ženou potom už nikdy neřikali: „Kýž bychom měli nějaké děťátko!“

Raráš a Šetek

I. [V Běcharech]

V Běcharech byl jeden sedlák, říkali mu kmotr Palička. Ten jednou šel do Kopidlna na trh a našel v poli pod hruškou kuře; bylo černé a zmoklé, třásl se zimou a típalo. Kmotr Palička je vzal pod plášť a dal doma za kamna, aby uschlo, a pak je pustil na dvůr mezi jiné slepice. V noci, když už všechno spalo, slyší Palička najednou v komoře něco šramotit a hned nato nějaký pronikavý hlas, napolou člověčí, napolou slepičí: „Pantáto! Přinesl jsem vám brambory!“ Hospodář skočil z postele a běžel do komory, co to? I vidí ohnivě kuře a tři hromádky zemčat; lítalo z hromádky na hromádku. „Fí, neplecho!“ odplivnul sedlák uleknutím, bouchl dveřmi a šel zas lehnout; ale starostí nemohl do rána spát, už věděl, co si domů přinesl. Ráno pak, když se rozednilo, všechny ty brambory do hnoje vyházel. Druhou noc zase slyší: „Pantáto! Přinesl jsem vám pšenici, žito, ječmen!“ Sedlák už nešel se dívat, co to, ale třásl se strachem jak osika, i neustále se modlil: „Vysvoboď nás od zlého!“ A jakmile začalo svítat, vzal lopatu a choště a zas to obilí všechno vyházel a vymetl, aby tam ani zrnka nezůstalo. Byl celý zarmoucený; nevěděl, jak si pomoci, a taky se bál, aby si toho ze sousedů nikdo nevšimnul. Ale sousedé všimli si toho přec; viděli v noci něco k Paličkovům do stavení lítat jak plamenný víšek, a nezapálilo; a ve dne zpozorovala sousedka taky to černé kuře na dvoře mezi slepicemi. Tu hned byla po vsi jedna řeč: že kmotr Palička se čertu zadal. Někteří povážlivější kroutili hlavou; odjakživa ho znali za bohobojného i za poctivého a umínili sobě, že mu dají výstrahu. Přišli tam a on jim upřímně všechno pověděl, co a jak, i žádal jich, aby mu poradili, co

dělat. „Jaká rada?“ povídá jeden mladý sedlák, „zabíte tu potvoru!“ A hned sám popadl polínko a po kuřeti jím uhořel. Ale v tom okamžení vskočilo mu kuře na hřbet a tak ho tepalo jako polenem a při každé ráně volalo: „Já jsem Raráš! Raráš! Raráš!“

Potom radili někteří Paličkovi, aby se odtud vyprodal a jinam přestěhoval, že Raráš zůstane v tom stavení. Sedlák se toho hned chytil a hledal kupce: ale nikdo mu stavení s Rarášem nechtěl koupit. Palička pak si zas umínil, stůj co stůj, že se Raráše musí zprostit. Prodal obilí, dobytek i všechno, čeho nevyhnutelně nepotřeboval, i koupil si jiné stavení v druhé vsi a stěhoval se tam. A když potom už naposledy přijel s vozem a škopky, necky, brány a jiné takové nářadí naložil, šel a sám si své doškové stavení zapálil – byloť o samotě a nikomu se nemohla škoda stát. Potom práskl bičem a chtěl jet; zatím se ještě jednou ohlídl na své stavení, jak chytalo, a povídá: „Shoř si tam, neplecho! Za to místo přec ještě něco utřím.“ „Che-che-che!“ ozvalo se něco vzadu na voze. Palička koukne, na hrabici tam sedělo to černé kuře, zatřepalo křídly a začalo si zpívat: „Už se stěhuju, už tu nebudem, už tu nebudem, už odtud půjdem; už tu nebudem, už se stěhuju, už se stěhuju: jinde krást budem!“

Kmotr Palička zůstal, jako by ho byl hrom omráčil. Už nevěděl, co si počít. Potom jemu připadlo, zdali by si Raráš nedal říci a sám neodešel, kdyby jej dobře krmil. I nařídil ženě, aby mu dávala talíř dobrého mlíka a tři buchy k tomu. Raráš měl se dobře, ale nezdálo se, že by se chtěl odtud hýbat. Jednou navečer přijel pacholek z pole domů a vidí na schodech ty tři buchy, co tam selka položila Rarášovi. Měl hlad, i přitočil se a jednu snědl. „Lepší, když já

ji sním, nežli ta obluda," povídá sobě sám. Ale v tu chvíli už mu seděl na zádech Raráš a křičel: „Jedna bušta! Druhá bušta! Třetí buštu Vašek sněd!“ A při tom pokaždé jemu takovou ránu vsadil do zad, že pacholek potom dlouho ještě měl modřiny. Ráno když Palička vstal a šel pacholka budít, našel ho celého ztlučeneho, sotvaže se mohl hýbat. A když se dověděl, co a jak, šel k Rarášovi a prosil ho, aby se od něho vystěhoval, že sice žádný pacholek nebude chtít u něho sloužit. „Che, che, che!“ zachechtal se Raráš a řekl: „Dones mne tam, kdes mne vzal, nebude mi tebe žal!“ Sedlák vzal hned na sebe plášť a donesl kuře zas pod tu hrušku, kde je našel, a Raráš potom už ho nechal.

II. [V Liběnicích]

V Liběnicích v ovčárně zdržoval se taky Raráš, ale tu mu říkali Šetek. Vypadal jako malý klouček, jenže měl na rukou a na nohou pazourky; a mnoho veselých kousků si tam o něm vypravují. Rád škádlil psy, kočky a moráky a taky pacholkům a děvečkám nikdy nic dobrého neudělal, a kde co podtají kutili, všecko vyzradil. Proto taky čeládka psí hubu měla na něj, ale bála se jemu co udělat, aby se nepomstil; a taky hospodář ovčák nic nedal na něj dopustit, a to proto, že za ten celý čas, co Šetek byl v ovčárně, ovce žádná ani nezastonala.

V zimě sedával Šetek obyčejně na kamnech, ohříval se; a když děvečka do světnice přinesla plevy, aby je spařila, vždycky jí s kamen do škopka na ně skočil, říká: „Šup na plevky!“ Ale jednou zle se opálil. Děvečka přinesla škopek jak obyčejně; ale venku do něho nalila vařící vody a jen povrchu plevami posypala. „Šup na plevky!“ povídá si Šetek a hup! Ale v tom okamžení byl zas už venku ze škopka, křičel a svíjel se bolestí a čeládka se smála, až okna řinčela. Ale Šetek toho děvečce nedaroval. Jednou když lezla na půdu po žebříce, zapletl ji do něho tak, že jí musili přijít na pomoc, a měli co dělat, aby ji z žebříka zas vypletl!

V létě spávali ovčákovi čeledínové na půdě. Jednou v noci tam přišel taky Šetek, vylezl dopolou žebříka a škádlil psy, co tu pod poklopem leželi na dvoře. Nastrkoval jim jednu nožku po druhé a pokřikoval neustále na ně: „Jedna nožka dvě nožky! Za kterou mě chytíš?“

Psi štěkali, mohli se vzteknout. Pacholky potom už mrzelo, že jim nedává pokoje; jeden vstal, vzal otep slámy a na Šetka ji hodil i shodil jej tou otepi ze žebříku dolů. Psi hned na něj a zle ho přivítali, sotvaže jim vyvázl ze zubů. Pacholek věděl, že ho pomsta nemine, a proto se měl před Šetkem na pozoru, zdaleka se mu vyhýbal; ale nic mu to nebylo platné. Jednou pásl u louky na občinách a sedl si na louce za kupku sena. Najednou strhne se mu nad hlavou šumot, a než se vzpamatoval, měl celou kupku sena do vlasů zamotanou. Pacholek dal se do křiku, sekáči se sběhli, ale dělej co dělej, seno mu z vlasů nemohli vyplést: tak mistrně bylo jedno s druhým stočeno. Pacholek musil si dát hlavu dohola ostříhat. A když potom zase na pastvu hnal a přišel na občinách pod planou hrušku, seděl na ní na vršku Šetek, strouhal mrkvičku a posmíval se jemu: „Holej! Holej! Holej!“

III. [V Načeradci]

V Načeradci byla jedna šafářka, ta měla taky Šetka. A poslouchejte, jak ho dostala. Přišel tam jeden člověk a prodával šafáři starou ručnici. Šafář nechtěl ji koupit. „Co bych s ní dělal?“ povídá, „nemám peněz nazbyt.“

„Vždyť pak mi za ni nedáte než jen tři grešle,“ domlouval se ten člověk. Šetek se prý nikdy jinak neprodává než za tři grešle. „Nu, když nechcete než tři grešle,“ řekl šafář, „dám vám za ni třeba víc!“ Ale ten člověk víc nevzal. Šafář ručnici koupil a pověsil v komoře na hřebík. V noci se ručnice ztratila a místo ní byl ve dvoře Šetek. Líhával na peci za kamny, ale nikdo ho neviděl nežli šafářka a pak jedna děvečka. Od té doby, co měli ve dvoře Šetka, krávy kupodivu dojily a žádná nezastonala; proto mu taky šafářka přála a každý den misku smetánky jemu dávala. Šetek si tu liboval a všelijaké šibalské kousky prováděl. Jednou ta jistá děvečka míchala na lavici v hrnci šustku, někde říkají taky šhubánky. Šetek se posadil vedle ní, a když se děvečka někam ohlídl, sáhl do hrnce pro kousek šustky a šup do huby! Děvečka to zpozorovala a pleskla ho měchačkou: „Táhneš, neplecho! Co mi ty pazoury do hrnce strkáš?“ Ale Šetek se jí hned za to pomstil. Šafářka ten den ráno přinesla z trhu děvečce nové střevíce a děvečka si je položila na truhlu. Šetek skočil, ty střevíce popadl a na caparty roztrhal. Děvečka dala se do pláče a šla šafářce žalovat. Šafářka přišla, kouká, střevíce byly zas celé!

Pacholci a děvečky nemohli se pro Šetka ani hnout, všecko na ně vyzradil. Když se některý přitočil a kus másla si ukrojil nebo nějakou homolku do kapsy vstrčil anebo když děvečka při dojení sobě pod žlab postavila hrneček mlíka, hned to věděla šafářka a s nimi se vadila. Proto ji také rozkřičeli, že má Šetka v domě, až si to potom už lidi veřejně v celém okolí povídali. Šafářku ty řeči mrzely a ráda by se byla Šetka zase zbavila, ale nevěděla jak; až jí potom kdosi poradil, aby řekli tomu člověku, co jim ho přinesl, a něco mu dali, aby ho zas odtud vybyl. Když pak ten člověk přišel, dal všude ve stavení nasypat mouky a pak začal Šetka volat a zařikávat, aby se odtud vyklidil. Šetek křičel až hrůza, nechtělo mu se, ale musil přec. A bylo vidět stopu jako od psí nohy, jak ze světnice přes síň a po schodech nahoru na půdu tápal až k vikýři. Pak ho šafářka už nikdy nespatriła ve dvoře.

IV. [V Košťálově]

Kmotr Pyskáček byl sedlák ve vsi Košťálově nejmohovitější. Měl polí a luk hojnost, stavení jako klec a jeho sýpky div se pod tíží božího nadělení neprolomily. Ale tak bývá: má-li kdo mnoho, chce mít ještě víc, a kmotr Pyskáček chtěl mít beze vší práce hodně mnoho. I usmyslil si, že si vychová Šetka, aby mu nosil peníze. Vzal vejce od černé slepice a zašil si je do košile pod levé paždí, a tak s ním chodil devět dní, každý den přes devět mezí, nemyl se, nečesal, ani nemodlil, až se mu devátého dne z toho vejce skutečně vylíhl Šetek.

Nyní nastaly Pyskáčkovi zlaté časy: peněz dost, ani nevěděl, co s nimi počít. Boural a stavěl a kupoval, kde co bylo na prodej; jedl a pil, co hrdlo ráčilo, a při tom nosil hubu výše nežli nos; své koně krmil chlebem a napájel pivem: ale když k němu do statku přišel žebřák a žádal za svatou almužnu, zle se na něj obořil a nuzných holot mu nadal. Ale žádná radost není bez smyčky. Čím více se kmotr Pyskáček nadýmal a chudými povrhoval, tím nezbednější byl taky Šetek a mnoho mrzutostí mu doma nadělal.

Jednou tam přišel jeden chalupník a prosil Pyskáčka, aby mu půjčil do žní korec žita; a když mu to Pyskáček vzpurně odepřel, rozhorlil se chalupník a prohodil něco o nespravedlivě nabytém jmění. Tu se Pyskáček náramně

rozzlobil a poštvál na něj domácího velkého psa, takže s nouzí chalupník ušel ze dvora. Druhý den nato jel Pyskáček na trh s obilím, a když se potom k večeru zase domů vracel, vyběhla proti němu jeho žena, lomila rukama, naříkala a žalovala, že jim Šetek zakousl synáčka v kolíbce. Sedlák zůstal, jako by mu byl nůž do srdce vrazil, bylotťo dítě jeho potěšení. Od té doby kudy chodil, hlavu věsil; přemýšlel, jak by toho zlého hosta z domu vypudil.

Jednou potká kolínského žida Abrahama. „He, phane Physkháčku! Nyc na phrodej?“ ptal se ho žid. Pyskáčkovi jako by se v hlavě bylo zablesklo. „Může bejt,“ povídá, „pojd, žide, se mnou.“ A za chvíli nesl žid od Pyskáčků z domu na zádech peřinu svrchnici a byl rád, že lacino koupil. Ale nedošel ani ke vratům na dvoře, tu začalo něco v peřině židem sem tam lomcovat. Žid se dal do křiku: „Vaj! Vaj!“ hodil peřinou na zem a utíkal ze vrat, jako by mu hlava hořela. Selka byla do peřiny zašila Šetka, aby jej žid odnesl, ale zmýlila se. Šetek z peřiny se vydrápal a několika skoky byl zase na záhrobcí, kde obyčejně sedával, blýskal očima a cenil zuby a nikdo k němu nablízko nesměl ani přistoupit, aby mu na hlavu neskočil a se nepomstil.

Pyskáček byl by se nyní rád s někým ze sousedů poradil, co dělat, ale každý se mu vyhýbal, ani ten žebrák, kterého dříve ze dveří vyhnal, nechtěl s ním mluvit. Pyskáček připovídal velké peníze tomu, kdo by mu Šetka z domu vypudil. Konečně se našla nějaká baba. Přišla, postavila se před záhrobec, udělala svčenu křídou okolo sebe kolo a začala Šetka zaříkávat, aby se z domu vystěhoval. Šetek se nadul, takže mu chlupy jako štětiny stály, a vyčetl babě všecky hříchy, co jich jakživa od mladosti až do té chvíle natropila. Baba hanbou utekla. Pak přišel nějaký starý myslivec; povídal o něm, že více umí než zajíce střilet. Ale ani ten nic nepořídil, musil taky Šetkovi ustoupit. Konečně se přihlásil nějaký mladík, nikdo ho neznal, kdo je a odkud je. Šetek vida ho, počal se na záhrobcí krčit, nevěděl nic na něj, co by mu vyčetl; pak jedním skokem ze záhrobce dolů, ze dveří a ten tam; víc už nepřišel. Ale třetí noc nato vypukl u Pyskáčků náramný požár a celé to stavení, chlěvy, stodola, sýpka – všecko lehlo popelem, a co nemohlo shořet, rozsypalo se. Lidi, kteří při tom ohni byli, vyprávěli, že viděli něco jako plamenný víšek ze střechy na střechu lítat: kam to padlo, všecko hned bylo v ohni; byl to ten Šetek.

Když pak sedlák potom po ohni všecko své jmění si spočítal, co mu zůstalo, bylo to zrovna zas tolik, jako měl tehdy, když si byl umínil Šetka vychovat.

V. [V Chrudimsku]

Jednoho chudého poctivého sedláka potkalo veliké neštěstí: potlouklo mu na poli, takže ani stébla nezůstalo celého. Ubohý sedlák chodil okolo své zmařené naděje, div že si nezoufal. Tu ho potká nějaký člověk, zastaví ho a povídá: „Sedláče! Nevzal byste mne do služby za pacholka?“ Sedlák se na něj podíval a řekl: „Sám nebudu mít co jíst: tuhle je má letošní žeň!“ a při tom ukázal na potlučené pole. „Jen mě vemte přec,“ domlouval se ten člověk, „věru, nebudete toho litovat.“ Byl to Raráš. Sedlák si dal potom přece říci a vzal ho.

Když přišli domů, povídá pacholek: „Sedláče! Já pojedu do mlejna.“ „Copak chceš mlít?“ řekl sedlák, „nemám ani zrnka obilí.“ „Ale máte ve stodole na patře slámu, jen mi půjčte dvanáct pytlů.“ „Nu jestliže z té slámy něco na-

meleš, s pánem Bohem!“ Pacholek šel, nadělal ze slámy řezanky, naměřil jí do pytlů, naložil na vůz a jel. Když přijel do mlýna, bylo už pozdě na noc a hodně tma. Mlynář měl na sýpce v pytlích naměřeno dvanáct korců žita, co nakradl mlečům, chtěl to vézt ráno na trh. Raráš přesypal to žito do svých pytlů a jemu tam nasypal své řezanky. Pak semlel, dal měřičné a jel domů.

Sedlák měl pár koní, ale byly tak špatné, že sotva nohy vlekli. Jednou musil pacholek s jinými pacholky na panskou robotu; měli dříví z lesa vozit. Druzí pacholci si dělali z něho a z jeho pána pro ten špatný potah posměch, a když nakládali, přihodili mu tři těžké dubové špalky na vůz nad jeho náklad; chtěli, aby s vozem uvázl v bahně, bylat velmi zlá cesta. Pacholek to dobře věděl, ale dělal se nevěda. A když přijeli do těch mokřin, kde myslili, že uvážne, šel pacholek za vozem a pomáhal trochu rukou a koně vyjeli tak lehko, jako by táhli prázdný vůz. Všickni pak ostatní pacholci v tom bahně uvázli, potrhali postranky, musili jeden druhému připřahat a pachtili se až do noci, než mohli vyjet. Raráš se jim vysmál, nechal jich v bahně a jel dál.

Brzy potom některý den povídá pacholek: „Sedláče! Nechtěl byste si nějaké lepší koně za ty mrchy koupit?“ „Což o to!“ řekl sedlák, „ale zač?“ „Však já se postarám, chcete-li.“ A sedlák přivolil. Pacholek šel a ty dvě staré mrchy zabil, potom je stáhl, vzal kůže na rameno a nesl je do hospody. Když tam přišel, už se hodně setmělo. V hospodě bylo hluku i kouře dost, na stole svíčka a mnoho sklenic, plných i neplných, a při jedné seděl zdejší koželuh. „Pantáto! Kupte ty kůže,“ povídá pacholek koželuhovi. „Koupil bych, ale nemám s sebou dost peněz.“ „Já půjdu s vámi domů,“ řekl pacholek, „věru že se smluvíme.“ Koželuh se zdvihl a šel. Koželuh měl hezkou ženu, a když večer co večer sedával v hospodě, strojívala zatím koželuhová panu správci doma večeri, aby muž nevěděl. Právě tam zas čekal pan správce na večeri, když koželuh zatloukl venku na vrata. Koželuhová vyšla na dvůr: „Kdo to?“ „Já, otevři!“

Koželuhová div neupadla leknutím, ale hned se vzpamatovala a povídá: „Nehněvej se, mužičku! Zapomněla jsem ve světnici klíč.“ Poté běží do světnice: „Pro pána krále, jemnostpane! Schovejte se, muž jde domů.“ Pan vrchní vskočil do staré prázdné almarmy a koželuhova ho zavřela a klíček vytáhla, potom šla otevřít. Koželuh přišel, prohlíží kůže: „Nu, co za ně?“ „Dejte mi za ně tuhle starou almaru.“ „Hm! Když se ti líbí, s pánem Bohem!“ usmál se koželuh. „Pro pána krále! Muži, nedávej jí, je to památka po nebožce babiče, požehnání nám ujde z domu, dáš-li ji pryč.“ „Mlčíš mi! Nevidáno staré rámotí.“ Žena začala křičet, muž se rozzlobil a dal jí pohlavek a pacholek almaru odnesl. Nesl ji za ves až na most ke mlejnu. Kola klapala a voda pod splavem hučela. Pacholek postavil almaru na zábradlí a povídá: „Nestojíš za to, abych tě dále nes.“ Pak zaklepal na dvířka: „Brachu! Jářku, budeš plovat!“

Pan vrchní v almaře se dal do prošení, aby ho pustil, že mu dá sto kusů dukátů. „Sem s nimi!“ řekl pacholek, otevřel almaru a pan vrchní mu dukáty vysázel na klobouk. „Děkuj pánu Bohu, žes tak lacino ušel,“ řekl pacholek a shrábl peníze, „po druhé nelez do cizích almar, aby se ti něco horšího nepřihodilo!“ A pan vrchní se zařekl, že do nejdelší smrti ke koželuhovům nepůjde.

Potom Raráš almaru vzal a nesl ji zas koželuhovům zpátky. „Aby panímámě nekrvácelo srdce,“ povídá, „tuhle

vám zas tu almaru nesu; já se rozmyslil, dejte mi třeba peníze, anebo mi ty kůže vraťte.“ Koželuh se s ním smluvil a šel do komory pro peníze. „Škořápka prázdná, čert jádro sněd,“ pošeptal pacholek koželuhové. „Pro pána krále! Snad jste mu něco neudělal?“ „Neudělal, ale udělám,“ řekl pacholek, „budete-li almary před mužem zavírat.“ Zatím koželuh přišel a vysázal peníze na stůl. „Věru pantáto! Máte to hodnou panímámu. Mám prý se u vás přimluvit, abyste sedával doma a nechodil do hospody, že prý vám leckdys upeče k večeri kuřátko. Dnes vám ho taky upekla, ale bojí se, že se budete hněvat.“ „Hm, proč bych se hněval? Jen sem s ním!“ řekl koželuh. „Jděte, panímámo! Jděte, přineste to z trouby.“ Koželuhová musela jít a přinést

kuře, co upekla panu vrchnímu. Muž byl rád, že mu tak žena přeje, a umínil si, že do hospody chodit nebude; a žena byla ještě radši, že tak pěkně vyvázla, i zařekla se, že do nejdelší smrti nebude nikomu kuřátko píkat, aby muž nevěděl.

Tak Raráš opatřil sedlákovi peníze. Sedlák si koupil mladé koně, zřídil si pěkné hospodářství, a dokavad měl toho pacholka u sebe, nikdy mu na ničem nescházelo. Ale pacholek taky nebyl ve stravě vybíračný, všechno rád jedl, co mu dali; jenom hrachu nechtěl jíst, a to proto, že je na každém zrníčku kalich.

(Karel Jaromír Erben, *České pohádky*)

Tři veteráni

Uprostřed hvozdu a uprostřed noci, za větrem v roklince doutnal ohníček. Kousek dál na pařezu seděl do pláště zachumlaný voják. Veterán.

Držel stráž. Nebylo koho se bát, daleko široko nebylo člověka ani jiné šelmy. Je však ve vojácké krvi držet vartu. Díval se do ohně. V ohništi zapraskalo, vyprskla hrst jisker a z popela vyskočil čilý plamínek. Vyšvihl se na hrazdu suché větévky a cvičil a protahoval se na ní, dokud ji neproměnil v popel. Než seskočil dolů mezi žhavé uhlíky, ještě naposledy zablikal a posvítil na čtyři prošlapané podrážky na dvou párech sešlých holínek, do kterých byli obuti ještě další dva veteráni. Leželi s nohama u tepla a spali. Voják na stráži byl také ospalý. „Za hodinku mne vystřídá Servác, k ránu to vezme Bimbác,“ počítal v duchu. „Pak půjdeme dál.“

Dál, ale kam dál? Dokud jemu a tady kamarádům plíce dobře dýchaly, dokud nohy uměly celý den běhat z kopce do kopce a k tomu celou noc protancovat, to byly časy! Déle než hodinu dokázali palašem kolem sebe rubat, a v rameni nelouplo! Kolikrát bez jídla, jen o kořalce šli ze šarvátky do šarvátky. A žold byl! I kořist. Dokonce někdy jim šarže poklepala na rameno a pronesla „Bravo!“ nebo „Well done!“, podle toho, pro koho zrovna bojovali.

Tenkrát flašinetáři na rozcestích jim tu slávu zlomyslně kazili. Ukazovali jim svoje metály a vyprávěli, že se také probíjeli celou Evropou. Až jednou si je prý zavolali, postavili do řady a řekli jim, že už je jako nepotřebují; pušku aby vrátili; ale metál že si můžou připnout i na civil pro větší lesk křtin nebo funusů a tak podobně. Pokud jizev, katarů, zádech a jiných neduhů a pahýlů se týče, ty prý že získali na poli cti a slávy, ty jsou jednou provždy jejich a nikdo jim je nesmí upřít.

Jeden flašinetář je tak dopálil, že mu vzali kliku od flašinetu a zahodili do kanálu. „Já si koupím jenom kliku,“ volal za nimi, „ale vy si šetřte na celej flašinet!“

„Děda asi nelhal.“

Vlastní slova probudila veterána z polodřimoty. Šáhla na něj smrt. Přemýšlel, má-li přihodit do ohně, nebo si sednout blíž. Než se rozhodl, usnul.

„Halo, Buč! Nemáte oheň?“

Veterán otevřel oči. Před ním stojí mužík, téměř trpaslík. Černý kabát po kolena, bílou náprsenku a nad ní tvrdý límec s červenou kravatou. Smekl tyrolácký klobouček, oranžový jako pomeranč. Uklonil se a pravil, aniž vyňal cigáro z úst: „Hej, Buč, nemáte oheň?“

„Nejmenuju se Buč,“ povídá voják.

„Já vím, že se jmenujete Pankrác. Ale Buč je kratší,“ pravil mužík a usmál se.

Pankrác ukázal na skomírající ohniště. Mužík obratně uhlíkem připálil cigáro a rozdmýchal je do obláčku voňavého dýmu. Pod nosem měl černý knír.

„Nebyli tu mí dva bratříčkové?“ ptal se. „Ne? Však oni dojdou. Nechcete cigáro?“

„Kafe by bodlo,“ usmál se Pankrác.

„S rumem nebo bez?“

„To je vtip?“

„A ne špatný!“ vykřikl mužík. Přitom vzal palcem a ukazovákem klobouček a opatrně jej smekl. Na hlavě mu balancuje hrnek kávy. Rum zavoněl až k Pankrácovi.

„Cukr je v tom.“ Podává ho Pankrácovi a pokračuje: „Vánočku nebo dort?“

„Dort.“

Mužík smekl podruhé, a na temeni dort.

Pankrácovi to najednou všechno přišlo k smíchu. Nejdřív se usmíval, pak smál, a teď se už tiše řehtal. Mužík ožil. Běhal sem a tam dlouhými kroky s pažemi za zády a hovořil: „Mám radost, když vidím radost. Nejkrásnější hudba je lidský smích. Zasmějte se tak, abyste se za břicho popadali!“

A Pankrác se popadal za břicho. Musil. Protože mužík začal z kloboučku tahat všechno možné a hlavně to, co Pankrác potřeboval: mýdlo, tabák, křesadlo, nové boty, džbán piva. Pak si mužík posadil klobouček na hlavu a pravil: „Další výhoda! Pomyslíte si, aby vás klobouček vynesl na větev, a jste na větví!“ A byl na větví nad Pankrácem. Pokračoval z větve:

„Chcete dolů, jste dole!“ a stál vedle Pankráce. „Přeneš vás na kraj světa!“ a posadil jej Pankrácovi na hlavu.

„Je vám dobře?“ ptal se. „Akorát.“

„Je váš. A kdyby přišli bratříčkové, že na ně čekám pod frňákovníkem!“ „Kdeže?“

„Jako datlovník nebo fíkovník, tak frňákovník. Oni vědí, kde,“ a zmizel v lese.

Pankrác chtěl jít za ním. Rum mu však zamotal hlavu. Byl rád, že neusnul dřív, než se zachumlal těsněji do pláště.

Když se Servác probudil zimou, našel ho spícího vsedě na pařezu. Rozhrábl oheň a ohlížel se, kde by tak našel suchou větvičku, když se mu zazdalo, že slyší z dálky zpěv.

Skutečně. Někdo hrál na harmoniku a zpíval si k tomu. Písničky bylo zprvu těžko rozumět, ale jak se zpěvák blížil, zpěv dostával smysl:

„...proč že si zpívám i třeba v dešti?
Proč že mi ze zpěvu hlava třeští?
Dám vám odpověď jen v jedné větě:
Protože...“

Z lesa se vynořil človíček. Spatřil Serváce a zmlkl jako když utne. Servác se mu asi líbil, protože vycenil dvě řady bělostných perliček a dozpíval:

„...v jedné větě:
Protože já jsem tak rád na světě!“

Přistoupil blíž k Servácovi: „A ty ne, Serváci?“ Servác si ho prohlížel. Vypadá ten mužík jako sedláci kolem Neapole, pomyslí si. Také byl tak oblečený, košili s volnými rukávy a kolem krku šátek. Krátké kalhoty, punčochy a střevíce zmokřené noční rosou. Mladou tvář měl plnou vrásek. Od smíchu, ne od starostí. Hrál na italskou harmoničku koncertinu. Nepřestal ji šimrat hbitými prsty, takže jeho řeč byla vlastně veselý melodrámeček říznutý písničkou:

„Kdyby se tu po mně ptal můj starší bratříček, áánéébo! Kdyby mne tu snad hledal můj mladší bratříček, áánéébo! Kdyby tu byli oba, vyřídíš jim doslova, ať přijdou tam, kde budu já.“

Servác, který do té chvíle mlčel, se usmál a pravil: „Pěkně zpíváte, panáčku.“

Mužík se na něho podíval a po chvíli pravil: „Taková chvála stojí za odměnu. Nastav dlaň.“

Servác nastavil dlaň. Mužík vyňal z kapsy krásně vyšíváný váček, zatřepal jím nad Servácovou dlaní. Každým třepnutím vypadl zlaták, až měl Servác plnou hrst. „Kolik se tam vejde?“ divil se Servác. „Nekonečně. Líbí se ti?“ „Komu by se nelíbil?“

„Mně ne. Nech si ho,“ dal váček Servácovi do kapsy. „Co ale budete dělat bez peněz?“ ptal se dobrák Servác. „Já?“ smál se mužík. „Nic. Já nic nedělám, pro zpívání čas já na prachy nemám.“ Dal se do zpěvu a nesl si písničku dál svou cestou:

„Jen sám se dívám
Jak sám si zpívám
Jak sám na sebe
Se rád usmívám
A mám-li práci
Mám z ní legraci
Já dám se do zpěvu

A mám po práci
Po práci si sám
Pak rád zajásám
V neděli, v neděli nedělám!
Proč že se směju a proč že zpívám?
Proč že se nikdy smutně nedívám?
Proč že...“

Jak se mužík vzdaloval, i písnička mizela v dále, les ji zabalil do tichého šumu.

Servác usnul zrovna ve chvíli, kdy třetí veterán, Bimbác, se posadil. Mžoural nejistě kolem sebe, než si vymanol, že je v lese a že je na něm řada.

Rozkoukal se a šel hledat dříví. V mokřině našel dva suché klacíky. Nese je k ohni a zarazí se. U ohniště stojí podivná postavička. Vypadala jako cirkusový klaun. V planďavých kalhotách na jedné šli, v tričku s potrhaným tílkem. Pod kudrnatými vlasy, plavými jako loňská sláma, tvář se nehlasně smála od ucha k uchu. Oči měl ten panáček živé, veselé a černé jako trnky. Bimbác přiložil klacíky do ohně

a pokoušel se je rozfoukat do plamene. Klaun mu naznačoval posunky, že to asi nepůjde.

„Jak se tu ocit hluchoněmej paňáca?“ zabručel Bimbác. Klaun si ukazuje na uši a kýve souhlasně hlavou.

„Aha, že slyšíš, ale nemluvíš?“ doplnil Bimbác.

Klaun se šťastně rozhiňal. Pak tůkl Bimbácovi do ramene a posunkoval, že je málo dříví.

„V lese je mokro,“ vysvětluje Bimbác.

Mužík zdvihl ukazováček. „Dávej pozor!“ říkal ten posuněk. Pak sáhl za tričko a vyňal malou harfu. Harfínku; štěňátko od harfy, dalo by se říci. Brnkl na jednu strunku. Ozval se tón.

Zprvu slabý, vzápětí narůstal a sílil, stoupal a pronikal hvozdem, až začal Bimbácovi v hlavě lomcovat. Koldokola to zašumělo. To tím, jak suché a křehké větvičky se počaly sypat z korun stromů.

„To není všechno!“ pravilo nové klaunovo gesto. Přejel palcem od dlouhých strun harfíčky ke kratším strunám. Glissando ještě nedoznělo, a z lesa jalo se vycházet množství siláků. Každý nesl soušku a skládali je do kupy.

„To by mohlo stačit,“ pravil Bimbác.

Mužík přejel palcem harfíčku opačným směrem, dosilasolfa-miredo. Po silácích ani stopy.

Podal harfíčku Bimbácovi. „Pěkná věc,“ povídá veterán, „s takovou tajnou zbraní bych si troufal vyhrát všechny bitvy,“ a podává harfíčku zpět. Klaun se smál a vrtěl hlavou. Udělal salto jako v cirkuse a nepřestal metat salta i kozelce, dokud nezmizel v porostu.

Bimbác chtěl přiložit z čerstvé zásoby, ale nepřiložil. Čtěl brnknout na harfíčku, ale nebrnkl. Náhlá mátoha mu zavřela oči.

A přece ještě před chvílkou by byl přísahal, že se báječně vyspal.

Někde v koruně stromu se vzbudil ptáček. Pípl. Hlásek jako vlásek, a přece probudil nekonečný hvozd! Za chvíli kdo měl hlas a sluch, vpadl do ranního sboru. Obrysy vzdálených hor začal někdo obtahovat stříbrnou tužkou, vršky nejvyšších borovic zrůžověly. Stébla trávy, opocená nočním dusnem bahnisek, vydávala se vánku, který vyháňel studenou mlhu z lesa do světla a tepla palouků. Pavoukům osychají sítě, znamená, že den je tu a zůstane až do večera.

Pankrác se probudil na pařezu.

„Kluci, vstávejte, honem, honem, musím vám něco vyprávět.“

„Až po mně!“ vpadl Servác zčerstva. „Já, panečku, něco zažil!“

„To nic není proti mně!“ křičel Bimbác.

Překřikovali se, skákali si do řeči, strkali do sebe a smáli se jako kluci. Než se umyli v tůnce plné žíhaných čolků, pověděli si napřeskáčku o svých nočních setkáních s mužíky.

Potom začali zkoušet kouzelnou moc dárků. Vytřepali ze Servácovy tobolky každému po deseti dukátech. Pak jim klobouček obstaral snídani, nové šaty a nakonec kočár s párem grošáků.

„Přece nebudeme kučírovat sami!“ holedbal se Bimbác. Brnk, brnk, a před ním stojí dva muži. Ten starší prosí o rozkaz.

„Na kozlík, příteli, na kozlík. A práskni do koní.“

Od této chvíle si žili. Když se jim někde líbilo, Pankrác kloboučkem vykouzčil zámeček. Servác natřepal na výdaje a Bimbác přibrnkal mrak služebnictva. Nebo si Pankrác

posadil klobouček na hlavu, vzal je pod paží, zavřel oči, pomyslel si: „Ať jsme v Madridu!“, a když oči otevřel, byli v Madridu.

Byli známi v nejlepších podnicích Evropy. Pili vína z nejslavnějších sklepů. Nejrady ze všeho však jezdili po bitevních polích, na kterých kdysi společně bojovali. To je podivná mužská vlastnost, jít se znovu podívat, kde se tenkrát tábořilo v blátě a o hladu. Kudy se šturmovalo, kde který kamarád ji dostal do stehna a kde a kdo ji dostal jednou provždy.

Nejvíce to pěstoval Bimbác. Pomocí harfičky si dovedl přikouzlít celý útvar. Rozestavil jej přesně jako kdysi, nabrkl si nepřítele a opakoval akci se vším, co k ní patřilo.

Dokud se držel zpátky a znovu prožíval jen malé šarvátky, kamarádi mu to trpěli. Vždyť byli také veteráni. Ale jednou mohli přijít do maléru. To si Bimbác usmyslil, že bude rekapitulovat celou bitvu u Slavkova a že on bude velet armádám Svaté aliance a že Napoleona porazí.

Nedal si to rozmluvit. Postavil si hlavu a skutečně nabrkl ohromnou armádu i se zálohami. Rozestavil si všechno podle vojenských knih, a když to bylo hotovo, začal velet po svém. Chtěje oklamat Napoleona, pustil jízdu směrem na Bučovice s rozkazem vrátit se přes Ždanický les. Přišla však průtrž mračen s vichřicí. Musil všeho nechat. Odbrkl armády i se zálohami a měli co dělat, aby rychle zmizeli pomocí kloboučku, protože obyvatelstvo bylo zmateno i pobouřeno a okresní hejtman nařídil vyšetřování.

Pankrác a Servác byli přesvědčeni, že to Bimbáce vyléčilo. Omyl! Bimbác brzy přišel s návrhem, aby se usadili na Sahaře. Že by si tam v klidu zopakovali několik historicky důležitých bitev. Že by potom nabrkl obrovskou armádu s námořnictvem a mohli by to spustit.

„Spustit co?“ ptali se ho.

„Někdo jednou musí udělat na světě pořádek!“ utrl se na ně.

Nalili mu vína, které pil nejrady, a snažili se mu co nejlaskavěji nápad rozmluvit. Leč mluvili do jalové krávy.

Konečně se Pankrác dopálil: „Bimbáci, kamaráde, neboť hlava skopová! Nehrej si, člověče, na mesiáše! Nejhorší, co může mužského potkat, je chtít spasit svět z pozice síly!“

Servác se přidal: „Popadla tě pejcha, vzpamatuj se!“

„Jste blbci!“ štěkl Bimbác a bouchl za sebou dveřmi.

„A máme to,“ vzdychl Pankrác.

„To má z dobrého jídla.“

„Potřeboval by prohnat.“

„Já bych ho voženil,“ navrhol Servác.

„Mě znáš. Já jsem proti ženskéjm jako trvalejm břeměm, ale v tomhle případě, konečně, zlo zlem vyháněti.“

Dohodli se, že by mu měli opatřit ženu, samozřejmě mladou a pohlednou, ale jinak aby to byl metr.

„Něco mezi andělem a mrchou,“ uzavřel Servác.

Pankrác si vzpomněl, že o jedné takové, jakoby pro ten účel stvořené, slyšel vyprávět. Jmenuje se Bosana a je to dcera vladaře malého království zvaného Monte Albo.

Vladař se jmenoval Pikola.

Měl původně čtyři dcery. Tři výborně provdal. Nejstarší za krále Netálie, mladší za krále Pikardie a třetí za vídeňského bankéře. Ta to chytla nejlíp.

Nejmłodší, čtvrtá, se jmenovala Bosana a byla nejhezčí. A také nejvíce po tatínkovi, což znamená, že byla těžko

k uhlídání. Pletla hlavy mladým rybářům, a když jednomu hlavu popletla, začala ji plést druhému a hned třetímu. Vznikaly rvačky, nepříjemnosti a ostudy. Král Pikola by byl Bosanu rád provdal. Jen mít za koho.

S velikým zájmem vyslechl zprávu, že hned vedle královského zámku, na hlavním a jediném náměstí, v hlavním a jediném hotelu se ubytovali tři bohatí cizinci. Přijeli prý v nádherném kočáře, taženém dvěma páry ještě nádhernějších grošáků. Byli vyšňořeni podle poslední módy.

Ještě téhož večera král Pikola pozval tři cizince na večeři. Naši tři veteráni přišli v oblecích, které jen kouzelný klobouk může pořádit.

Než přišla Bosana, hovořilo se, aby se hovořilo. Chvilí se holedbal Pikola, chvíli se holedbali veteráni. Konečně se dveře otevřely a vešla Bosana.

Stanula na prahu a dívala se z jednoho na druhého.

Ústa, o trošičku širší, než by se malíř odvážil vymalovat. Oči, o milimetrík širěji posazené, než by si sochař troufl umístit, se přivřely, a tím vyšlo najevo, že jsou neznatelně do šikma. A i nosík byl kratší, než by vysoké čelo chtělo. A nad čelem temně rudý plamen vlasů.

Bosaniny vlasy! Bimbácovi se zdálo, že nikdy nespátřil tak kouzelnou tvář. Trochu tatarskou, trochu andělskou. Bimbácovi zahořely ušní boltce. Zazáblo ho v chodidlech, jako by stál na ledu. Na ledu, kterého ve výhni rudých vlasů ubývá, který je tenčí a tenčí, až se pod ním probořil a Bimbác se pohroužil po uši do teplé lázně, která mu zrychlila tep.

To se děje do písmena vždycky stejně, když se starý sekáč zamiluje jako kluk.

Ženské skoro vždycky poznají, když mužský zabere. Jakmile Bosana byla jista Bimbácem, dala si druhé dva návštěvníky pod drobnohled. Pankrác vyřadila okamžitě. Leč ten drobet mladší, to byl Servác, se jí zardál. Stál by za pokus. I jala se na něm pracovat jak bobr.

Zprvu mu sotva pohled věnovala. Ale jak s jídlem a pitím stoupala nálada, jednou se jeho slovům zasmála, podruhé nad jeho výroky zpozorněla. Když se po večeři odebrali na terasu, posadila se tak, aby sebemenší schýlení pro šálek kávy, nepatrné nahnutí trupu při podávání cukru dávalo Servácovi možnost zahlédnout a ocenit krajku, nebo dokonce materiál, jejichž zjevnost a cenění se nepředpokládá ve společnosti početnější než dva.

Večeře se protáhla až do úsvitu. Tři veteráni se vraceli přes náměstí do hotelu. Mlčeli. Pankrácovi po víně zdřevněly tváře a jen se hloupě usmíval. Servác a Bimbác pili daleko méně, ale dívali se stejně hloupě.

Král Pikola si mnul ruce: jeden nebo druhý, jen když vydá dceru.

Jenže Bosana si to představovala jinak. Bavilo ji Bimbáce dráždit Servácem a naopak. Neuplynul ani týden a oba veteráni začali o Bosanu usilovat jeden přes druhého. Až zapomněli na kamarádství. Když Bosana škádlila Bimbáce, že by ho asi Servác přebral, Bimbác se pochlubil, že by si přibrnkal posilu. A hned Bosaně kouzelnou harfičku předvedl. Když to pak Bosana řekla Servácovi, ten se dopálil a ukázal jí, jak by si natřepal zlaťáky, za které by si celou tu Bimbáčovu posilu mohl koupit i s Bimbáčem.

Bosana s tím ihned běžela k tatínkovi Pikolovi. Chvilí se radili a výsledek porady byl, že pozvali veterány na oběd. Není jisto, co jim nasypali do polévky. Je však zjištěno, že po polévce chlapi usnuli jak tři dudkové.

Pikola s Bosanou jim ukradli tobolku i harfičku. Dali rychle zhotovit přesné kopie, a těmi nahradili původní harfičku a tobolku. Potom poručil Pikola spící vojáky dopravit do hotelu, vystavit jim účet a vyzvat je, aby ihned opustili Monte Albo.

Veteráni se probudili až druhý den ráno. Hlavy jim třeštily, a když jim vyřizovali, že se musí okamžitě vystěhovat, nic nechápali. Až teprve když jim předložili účet, náležitě přemrštěný, začalo jim svítat a popadl je vztek.

„Zaplatíme a pak si to vyřídíme s Pikolou,“ povídá Servác a třepe tobolkou.

„Sakra, co se to děje?“ Třepe, marně.

„To má bejt přece bezedný, nebo ne?“ bere mu ji z ruky Pankrác. Třepe, také marně.

Řiditel hotelu sledoval jejich počínání klíčovou dírkou. Vzkázal Pikolovi, že hosti nemají čím zaplatit. Co prý má dělat?

Vypráskat z hotelu i z města! vzkázal Pikola.

Řiditel sehnal kuchaře a kuchtíka, fický a služky, podomky a portýry a táhli na veterány s úmyslem je vynést na ulici.

Ti se ovšem smáli.

„Chtěj mít melu, maj ji mít!“ povídá Bimbác. Sáhne po harfičce. Brnk, brnk, přejede palcem struny, pokojem se nese zborčené harfy tón, až to trhá uši. Víc však nic.

Opět si brali harfičku jeden druhému z ruky. Opět pro nic za nic.

Zatím před pokojem na chodbě, a už i před hotelem, dav lidí. Mají hole, mávají jimi a povykují. Začíná pronikat hlas, že by ty špióny měli pověsit na lucernu. Návrh získává přívržence, začíná jít do tuhého.

Veteráni se zabarikádovávají nábytkem.

Servác si prohlíží neustále tobolku.

„Podvod! To není ta moje!“ zařve najednou.

„Harfička je taky padělek,“ přidal se Bimbác.

Jako vždycky, hloupost vyšla najevo a také licoměrnost královská, jakož i chlubitost zamilovaných veteránů.

„Štěstí, že nejsem takový trouba jako vy dva,“ povídá Pankrác. Posadil si na hlavu oranžový klobouček.

„Držte pozice, kluci, já ze zámku všechno přinesu!“

Pomyslí si: Ať jsem na zámku, a byl na zámku. Rovnou v komnatě, kde Bosana s králem třepali tobolku.

„Jeden pro dcerušku, jeden pro tatínka,“ říkali, po kolena ve zlaťácích. Harfička opřená o zeď pod oknem.

Jen se Pankrác objevil, chňapl po tobolce. Bosana ale ucukla. Pankrác skočil po harfičce, noha se mu však smykla po vrstvě zlaťáků. Upadl a klobouček se mu svezl z hlavy.

Král popadl harfičku a brnkal jak blázen. V pokoji přibývali chlapi a ptali se jeden přes druhého, co mají dělat. Pankrác sice křičel: „Řežte krále!“, co to však bylo platné, když chlapi řezali jeho.

Vyrazil dveře a ven! Kam se podíval, ze všech dveří, po schodech shora, po schodech zdola, proti němu, za ním, chlapi.

A na něj!

Myslí si Pankrác: Ať jsem hned pryč. Ať tu nejsem! A kdovíco ještě, ale klobouček mu na hlavě nesedí a nic se mu neplní. Vyběhl na terasu, už ho málem drží! Hupl přes zábradlí. A po hlavě do kompostu. Páchne sice, ale nic si nepolámá. Utíká parkem, nadbíhají mu. Vrací se, kličkuje, pak se přehoupl přes plot a po náměstí do hotelu. Od hotelu se vine zástup, jako housenka chlupatý zdviženými holemi, a žene dva Pankrácovy druhy. Pankrác se k nim připojí, zahnou za roh a skočí do drožky. Kočího srazili a práskli do koníčka. Koník dělá, co může, náměstí je za nimi. Křik davu slábne a už je tu serpentina dolů k moři. Po dvou kolech doleva a zase po dvou kolech doprava. „Brzdi!“ volá Bimbác, ale co brzdit, když kolo ulítlo a předjelo je? Koníček upadl a veteráni jako z katapultu obloukem na strmou stráň. Suť a balvany, jenom si hlavy chrání a kutálející se sčítají modřiny. Pak letí chvíli v duchem a žbluňk, moře jim rány chladí. Sotva se vynořili, dopadají kolem nich kameny. Vysoko nad nimi řval hlouček kluků. Měli praky. Dlouho plavali, než se odvážili na břeh. Chtěli jít dál, ale nohy je neunesly. Zůstali ležet na oblázcích tak, jak padli. Tři pytle neštěstí.

Když se probrali z potupy a únavy, vydali se do nejbližšího ze svých mnohých zámků, ke kterým jim klobouček štědře pomohl. Tam se dají do pořádku. Cožpak tam nemají zlaťáky předvídavě do zásoby natřepané a sluhý nabrnkaných také dost?

Za několik dní dorazili k nejbližšímu ze svých letohrádků. Bušili na bránu. Přišel sluha, co si prý přeje?

Nu, zkrátka a dobře, nikdo je najednou neznal, nikdo je nikdy neviděl. Panstvo prý je na cestách a příkazy nejsou. Ať koukají zmizet. Chtěli se hádat; poštvali na ně psy.

S malými obměnami to dopadlo stejně na druhém zámečku. Rozhodli se, že dál už se pokoušet nebudou. Ani nemohli, neboť byli už sešlí, rozedraní, špinaví a slabí. Když prosili o jídlo, lidé je odháněli.

Bylo zle.

Napadlo je, že snad tři mužici by jim mohli poradit, jak dostat dary opět do svých rukou. Vydali se tedy za nimi.

Dotrmáceli se do známých hvozdů. Ani dobře nevěděli, kolik ušli.

Bimbác nepřestal tvrdit, že pozná místo, kde tenkrát rozdělali ohniček.

„Voněl tam stolník, poznám to místo podle čuchu.“

Tavolník tam sice nevoněl, ale místo podle čuchu našli. Staré uniformy, které tam tehdy svlékli, ještě tu byly. Ležely na hromadě a ztuchly. Ohniště bylo už zarostlé trávou.

„Co dál?“ vzdychl Bimbác a dřepl si.

„Mě bolejí nohy, že bych brečel,“ dřepl si vedle Serváce.

„Musíme vydržet. Mužiky najdeme nejspíš tam, kde se scházejí. Ten můj říkal, že pod frňákovníkem. Tenkrát šel tudy, kolem toho buku. Kudy šel ten tvůj, Serváci?“

„Taky tak ňák.“

„Ten němej dělal kotrmelce. Kudy a kam, to se ptáš moc,“ zívá Bimbác.

„Vzmužte se, čápkové!“ rozzlobil se Pankrác. „Když je najdeme, jistě nám pomůžou dostat dárky zpátky. Jdem všichni tímhle směrem, hejbejte se.“

Jak mizeli v hustém porostu, bylo slyšet Pankráce dávat poslední pokyny:

„Kdybyste viděli nějaký divnej strom, volejte. A nespěchat a hlavy vzhůru!“

Chvilí nato Bimbác se zamotal do trní. Než se vymotal, Pankrác a Servác byli daleko.

„Stejně nic nenajdeme,“ pomyslí si Bimbác. Chtěl se vrátit, ale ztratil směr a chodil v kruhu. Až najednou les zřídil a Bimbác stanul na malém paloučku.

Kousek před ním, na kopečku, starý štěp. Že by frňákovník? Jde blíž. Kdepak! Je to jenom jabloň.

Sedne si pod ni a přemýšlí, jak najít cestu k ohništi.

Do hlavy ho tůklo jablíčko a skulilo se do trávy. Bimbác je zvedl a ukousl si.

„Mordyje, co je to za druh?“ napadlo ho. „Takové pláň, a je lepší než kdovíjaký jonathan.“

Chce vstát a utrhout ještě jedno, když bim a báb, další dvě mu padla rovnou do klína. To druhé snědl i s ohryzem a rychle polyká, aby už kousl do třetího.

Nese je k ústům, chce si kousnout, divná věc se děje. Něco mu brání. Pokouší se znovu, něco se jablíčku staví do cesty.

Je to jeho vlastní nos!

Bimbác si uvědomuje, že jeho až dosud docela obyčejný nos mu teď visí z tváře pod bradu. A teď ho má už u pasu a teď na klíně.

Sedí, v ruce ještě jablíčko a ústa pootevřená, ani nedutá a kouká, co nos vyvádí.

Z klína se svezl do trávy a šine se dál jako slepýš. Ted zmizel v trávě a za momentiček je zas vidět, jak přelézá krtinu, pak mizí v podbělu směrem do trnitého podrostu.

Až do této chvíle Bimbác seděl, zíral a mlčel. Ted však pustil jablíčko a začal křičet. A zaslouží si pochvalu, neboť nevolal o pomoc, nenařikal nad neštěstím, které ho potkalo a není-li nos, který se plazí jako slepýš, neštěstí, pak nevím, co je neštěstí, nýbrž volal, lépe řečeno, hlasitě huhňal: „Kluci, ke mně, našel jsem frňákovník!“

Servác s Pankrácem ho slyšeli. Přiběhli udýcháni a teď seděli na bobku vedle Bimbáce. Dívali se na tu pohromu s oprávněným údivem.

„Jak sis to uhnal?“ zeptali se unisono.

Nad nimi ve větvích jabloně se ozval smích, přesněji řečeno dvojhlasný chechtot.

Podívali se nad sebe.

Na větvi seděli v řadě tři havrani. Dva se chechtali otevřenými zobáky, třetí měl zobák také dokořán, ale nic se z něho neozývalo.

Zatímco veteráni zírali do větví jabloně, němý havran se spustil jako kluzák, oblétl vyjevené veterány a usedl Bimbácovi na hlavu. Nadzvedl levé křídlo, zobákem vyňal hruštičku a strčil ji Bimbácovi rovnou do úst. Bimbác se leknutím do ní zakousl a polkl ji. Byla hořká jak pelyněk.

V lese slabě zasvištělo, potom blíž v trávě, náhle to cvaklo Bimbácovi mezi očima a Bimbác měl nos jako dřív.

Sáh si na něj. Ještě jednou pro jistotu. Ano, to je fakt: je to jeho původní nos!

Havraní smích umlkl. Zato vypukl jásot veteránů. Objímal Bimbáce a hulákali nadšením. Ne však dlouho.

Dva havrani začali vztekle krákat. Poskakovali na větvi,

až ji roztrásl. Tři jablíčka se utrhla a jedno po druhém dopadlo na hlavy vojáků. A už tu byl němý havran a hodil po nich tři hruštičky.

Veteráni sebrali ovoce. Každý měl v jedné ruce jablíčko a v druhé hruštičku. Stáli, mlčeli a přemýšleli, co to všechno má znamenat.

Ani si nevšimli, že se najednou ztmělo a že se zvedl vítr. V lese zaburácelo, spustil se liják a zahlaholil hrom. Veteráni se popadli za ruce, aby je vichřice neporazila, když tu je oslnilo strašlivě žluté světlo, jak blesk sjel do jabloně. Ránu, která hned nato ohlušila hvozd až za obzor, už neslyšeli. Leželi vedle sebe v trávě jak trojčata a spali.

První se probudil Bimbác.

Posadil se. Před ním kolem skalnatých břehů se zelenalo moře a šumělo rytmičným přehazováním bílých čepiček z vlny na vlnu. Sluníčko hřálo.

Ted se posadili také Servác s Pankrácem. Dívali se jeden na druhého a trvalo hezkou chvíli, než se poznali: tváře měli zarostlé mohutnými plnovousy a oblečení byli jako nějací mudrci z Východu.

Vysoko nad nimi kroužili tři rackové a vesele křičeli. Veteráni si všimli, že odlétají směrem nad skály, na jejichž vrcholcích se vyhřívalo hlavní město Monte Alby.

Pankrác sáhl rychle do kapsy. Když nahmatal jablko a hrušku, plácl se do čela a vyskočil: „Mám to! To nám naši skřítkové zařídili!“

„To je mi jasné, hejhulo, ale co zařídili?“ ptal se Bimbác.

Servác ho usadil: „Jabko, chobot. Hruška, zase nos. Chápeš?“

„To jo, to sem zažil. Ale proč sme tu, fousatý mudrci, nebo co?“

„Vypadáš jako mudrc, ale hloupej seš jako dřív. Bosaně naroste chobot. Dokud nevrátí dary, chobot nespleskne. Jasný?“

I posadili se všichni tři do chládku a s rozvahou, hodnou státníků, začali se radit o své pomstě.

Výsledek porady byl tento: Bimbác si načerní tvář, aby byl k nepoznání, a půjde do města. Bude nabízet jablka, avšak bude od kupujícího žádat, aby prokázal, že je z krve královské. Jinak neprodá. Král se o tom dozví a určitě jablka koupí.

Dopadlo to téměř tak, jak předpokládali. Za necelou hodinu potom, co Bimbác začal prodávat, přišli ze zámku pro něho. Král si ho prý přeje vidět.

„Co je to za plody, že je může mít, jen kdo je z krve královské?“ ptal se Pikola král.

„Kdo není královského původu, zemře po nich. Kdo je však z krve královské, zkrásní a zdrav bude.“

„Koupím je pro Bosanu. Kolik stojí?“

„Vyvážíme je vahou dýmantů!“

„A hrome!“ Pikola chvíli přemýšlel. Pak sladce dodal: „A povolení k prodeji zajisté máš, mouřeníne?“

Bimbác je zajisté neměl.

„Na to je u nás pokuta. Dvojnásobek požadované ceny. Dáš dvojnásobnou váhu dýmantů.“

Bimbác neměl.

„Jablka se tímto zabavují,“ prohlásil Pikola král a vzal Bimbácovi jablka i s košíčkem. „Zbytek pokuty se ti promíjí a pal z města, jak nejrychleji umíš, pošetilý mouřeníne!“

Zatímco Bimbác páčil dolů serpentinou, aby svým kumpánům oznámil, že plán se vyvedl, Pikola dal jablíčka na podnos a osobně je donesl Bosaně.

Pikola nebyl dobrý král. Avšak táta to byl za všechny drobné. Zářil štěstím, když Bosana si jedno vybrala, ani neřekla děkuju, a když se do něho zakousla.

„Zpapej je, je to zdravý a vzácný ovoce. A zavři si okno, máš tu průvan. Jó, a kdyby něco, tak se sprchuju,“ a šel do koupelny, neboť bylo parno.

Bosana pochopitelně okno nejen nezavřela, ale ona se z okna vyložila. Jablíčka si dala na dosah ruky, a civíc z okna na náměstí, pustila se do nich. Snědla jedno, snědla druhé. Začíná třetí a nejde to.

Koukne, co jí to překáží, a vidí, že něco visí z okna ven.

Byl to její urozený nos! Visí ven a jeho špička stále postupuje dolů k zemi.

Než se Bosana vzpamatovala, než se rozhodla, má-li či nemá-li vriskat a křičet o pomoc, nos se už plazil po zahradě směrem ke zdi.

Bosana popadla nos a začala jej tahat oknem zpátky do komnaty. Soukala rychle, pravda, ale nos se prodlužoval také rychle. Rychleji, než Bosana stačila soukat. Bosana sice už měla nosu plný pokoj, a přece jeho špička právě přelézala zed. A hurá na náměstí.

Bosana omdlela.

Král Pikola byl zrovna ve vaně, když mu skrze dveře oznamoval rozčilený kastelán, že se něco děje na náměstí. Když se Pikola ptal, cože se děje, bylo mu řečeno, že se neví, co se děje, že se jen ví, že něco leze oknem, buď do komnaty, nebo z komnaty princezny Bosany.

„To by tak hrálo!“ vykřikl Pikola ve vaně. „Zatkněte ho, pacholka!“

„To nevypadá na milence, Veličenstvo, to vypadá jako had!“

Dveře se otevřely a vylít Pikola, celý mokrý, kolem bricha si přidržoval ručník.

„Jako co?“ zařval, a nečekaje na odpověď, letěl k Bosaně.

Na první pohled to vypadalo, jako by k Bosaně oknem vlezl tenký had a zardousil ji. Pikola, nikoli král, ale táta, zalal: „Dělejte něco! Já si musím držet ručník!“

Chtěli ji zbavit hadího objetí, ale strnuli.

„To není had, to je nos!“ zaštkal kastelán.

„To není had, to je nos,“ opakoval po něm Pikola.

Běžel k oknu. Na náměstí hlava na hlavě, uprostřed zástupu klikatá ulička. Tak klikatá, jak klikatě lezl Bosanin nos.

Jeho špička nebyla již v dohledu. Ubírala se údolími, roklemi, šplhala po skalách, oblézala jezera a podlézala ploty.

A ještě rychleji než špička nosu postupovala zpráva o její cestě. Obyvatelé Monte Alba se sbíhali ze všech stran a krajů. Kde byl schůdný terén, nos lezl špalířem zvlounů. Někteří lamentovali lomíce rukama, jiní klekali a prosili špičku nosu, aby se vrátila, a připomínali jí slavné tradice rodné země. Byli i tací, kteří se modlili. Jakýsi chlapeček chtěl nos zašlápnout, avšak uvědomělá matka mu v tom zabránila.

Král Pikola si mezitím oblékl kalhoty. Ztratil hlavu a chtěl Bosaně namluvit, že špička nosu je ledva za náměstím. Bosana se nedala ošálit. „Jde furt dál,“ huhňala, „dyť mě to šimrá, jak leze!“

K večeru nos přešel hranice Monte Alba. Pikola se ihned telefonicky spojil se sousední vládou. Než sehnal

kompetentní místa, nos to vzal zkratkou železničním tunelem do Rakousko-Uherska a k ránu ho jeden mlékař spatřil na předměstí v Badenu.

Pikola žádal o spojení s Vídní. K polednímu se ozvala. Telefonoval mluvčí ministerstva války, že zeměbrana obsadila všechny silnice, kterými se nos ubírá. Rakouský generální štáb má v úmyslu zlákat nos na moravskou pláň, a tam jej vodit do spirály, dokud neumdlí.

Pikola se rozplakal.

To už po Evropě vycházela zvláštní vydání novin se zprávou o nosu, který se nedá zastavit.

Rakouský tisk se choval celkem zdvořile. Vídeňský Abend-blatt si sice neodpustil jízlivou poznámku o malé zemi, kde jediná velká věc je princeznin nos, avšak většinou psaly noviny se soucitem. Pražská Bohemie dala zprávu až na třetí stránku, protože šlo o slovanskou dynastii.

Zato říšské noviny běsnily. Berliner Anzeiger nadepsal úvodník: „Balkánský rypák nám nikdo do říše strkat nebude!“

Ve Francii jeden redaktor z Paris Midi považoval zmiji, kterou potkal nedaleko Vichy, za nos. Když chtěl „nos“ zadržet, byl uštknut. Měl slavný pohřeb. Royalistický týdeník Le Prince otiskl jeho podobenku na titulní stránce a pod ní: První oběť slovanské rozpínavosti!

L'Intransigeant, z obav před demonstracemi royalistů, vyšel s úvodníkem nadepsaným: „Francouzové, zůstaňte galantní! Vždyť jde o dámský nos!“

Cherchez la femme! odpověděli royalisté letákem a vytáhli do ulic.

Britové zachovali chladnou hlavu. The London Times zaznamenal na třicáté druhé stránce petitem od svého kontinentálního dopisovatele:

„...její lehké onemocnění nosohltnanu, spojené s nepatrnou, leč viditelnou hypertrofií nosu, vyvolalo v řadách obyvatelstva projevy svědčící o velké lásce k panovníckému rodu.“

Mezitím Bosanin nos se proplazil Pyrenejemi. V Barceloně přerušil býčí zápasy. Pak náhle uhnul k Atlantiku a přes Biarritz a Bordeaux dorazil k Ostende. Prolezl Casinem a pokračoval směrem na Petrohrad.

V Monte Albo vypukl zmatek. Pikola selhal co král a co otec se zhroutil. Nakonec Bosana musila konejšit Pikolu, držet ho za ruku a huhňat, aby neztrácel hlavu.

Když nastal stav celostátní paniky, Pankrác, Servác a Bimbác se rozhodli k činu. Kde se vzali, tu se vzali v královském zámku. Že prý jsou lékaři na cestě na pařížskou Sorbonnu. Slyšeli prý o Bosanině nemoci a nezávazně by se pokusili...

Pikola jim nedal ani domluvit a hnal se s nimi k Bosaně.

Veteráni nos prohlíželi, potězkávali, poplácávali a přitom se pod plnovousem chechtali. Pak šli vedle, že se prý poradí.

Nakrouhali koustíček léčivé hrušky a přidali ždibec křenu pro vlastní potěchu.

Za napjatého ticha Bosana spolkla lžičku směsi. Křen jí vyhnal slzy do očí, ušklíbala se a kýchl.

Kýchnutí mělo za následek, že světový tisk mohl přinést zprávu o tom, jak špička nosu nedaleko Petrohradu náhle sebou šklubla. Hruška způsobila, že začala ustupo-

vat směrem, odkud přišla. Do večera procouvala ulicemi Ostende.

Berlínské večerníky jásalý: „Slovanská infiltrace nosem ztroskotala!“

Pikola vyplatil mudrcům pěknou sumu, kterou, šizuňk, natřepal ze Servácovy tobolky. Obyvatelstvo jásaló.

Jásot netrval dlouho. Kumpáni dali Bosaně dávku hrušky, která stačila, aby se nos scvrkl jen částečně: před Bordeaux se nos zastavil. Nejenže se zastavil, ale jakmile hruška přestala působit, dal se znovu, o něco pomaleji, na pochod.

Pikola okamžitě poslal pro mudrce.

Tvářili se učeně a dali Bosaně novou, opět malou dávku hrušky. Nos se zastavil a počal couvat až do tunelu, kudy si nadešel do Rakouska, a tam se zastavil.

Další panika ve světovém tisku.

Tuhle pomstu si na Pikolu a na Bosanu vymyslel hlavně Bimbác, ačkoliv ani jeho kumpáni nejsou bez viny. Všichni chtěli Bosanu potrápít. Konečně Pankrác navrhl, aby jí dali dávku, která by stačila na scvrknutí nosu téměř docela, ale přece ne úplně. Aby zůstal asi tak o dva až tři centimetry delší, než byl původně.

Nastrouhali skoro celou hrušku, opepřili notně a podali Bosaně. Zavřela oči a polykala statečně.

A hle, zasvištělo to krajinou, pak to v pokoji cvaklo, a Bosana měla nos téměř normální. Byl jen o tři centimetry delší než dřív.

Bosana letí k zrcadlu. Zaúpěla.

„To je strašlivé!“ zvolala a dala se do pláče.

Skutečně, nikdo by nevěřil, jak snadno mohou pouhé tři centimetry nosu navíc z krasavice udělat potvoru ohyzdnou.

Pikola se zhrozil. Naléhal na mudrce, aby nos uvedli do pořádku. Prosil, nabízela vysoké řády, až konečně vyhrožoval.

Pankrác si vzal slovo.

„Vědecky vzato,“ povídá s náležitými pauzami, „nedá se víc... eh... dělat. Léč zabral... eh... to je... aá... konečně... hm... prokazatelné.“

„Zabral, zabral,“ křičela Bosana. „Ale koukněte se na můj nos! Nezabral, jak měl zabrat!“

„Pravda,“ souhlasil Pankrác. „To se stává. Ovšem výjimečně. A jen tehdy... ehm... když pacient buď něco ukradl... eh... nebo přechovává něco... ehm... kradeného v budově, kde stůně. Máte tu něco kradeného?“

„Co si to dovolujete?“ horlil Pikola. „Okamžitě to odvoláte, nebo...“

„Co by odvolával!“ brečela Bosana. „Máme tu kradený! Sami jsme to ukradli! Tatí, vrať to, vrať to hned, já s chobotem žít nebudu a nebudu a nebudu!“ a začala skučet.

„Vrať to. To se ti řekne. Komu?“

„My to majitelům odevzdáme,“ úlisně vpádl Bimbác.

Dokud neměli v ruce klobouček, tobolku a harfičku, dokud si všechno bedlivě neprohlédli, mudrci léku nepodali. Až když si byli jisti.

Dali Bosaně zbytek hrušky. Ruku jim mohla utrhnout; divže hrušku s vlastním prstem nespolkla.

Cink! Mezi našikmělýma očima, nad rty půvabně krouženými seděl nos, opět rozmilý.

Pankrác si uvědomil, jaké že nos umí dělat ve tváři zázraky. Po něm teprve si toho všimli i plastičtí chirurgové.

Posadil si frajersky klobouček na hlavu, vzal kamarády pod paží a zahlaholil: „Kdo se směje naposled, ten se směje nejlépe! Kluci, zavřít oči, a ať jsme zase na svejch statcích!“

Zavřeli oči, a když je opět otevřeli, chvilčičku myslili, že jsou na svých statcích... ale nebyli. Zavírali oči, otvírali oči, přáli si usilovně, ještě usilovněji, ale nebyli a nebyli!

Byli totiž v rokline u svého starého ohníčku. Ve svých prvotních podobách i šatech, a byla chladná noc.

Mužici seděli kolem ohně.

Němý pletl věneček z pampelišek, Harmoniček tiše hrál na koncertinu. Bratříček Cigáro promluvil.

„Dary!“ zavelel úsečně a natáhl ruku.

Podali mu je. Cigáro předal harfičku Němému, tobolku podal Harmoničkovi a sám si posadil na hlavu klobouček. Vstal, založil ruce za záda, a chodě od jednoho veterána ke druhému, mluvil:

„Dali jsme vám, kamarádíčkové, já a mí bratříčkové, dary jsme vám dali. Pročpak jsme vám dali dary?“ ptal se po způsobu slavných řečníků.

A hned po způsobu slavných řečníků si odpovídal: „Abychom vám udělali radost! A proč jsme vám chtěli udělat radost? Nu? Inu proto, abychom my měli radost, že vy máte radost. A měli jsme z vás radost? Ne, neměli! Ani tu nejmenší radost! Zámky jste si stavěli! Jedli a pili a pili a jedli! Načež jste chtěli svět násilím spasit, manévry pořádali a lidi strašili a otravovali. A my se ptáme, kamarádíčkové, kolik lidí jste rozesmáli? He? A kolik dětí? He?“ odkašlal a pokračoval: „No, my skřítkové jsme, našťestí, trpěliví. Začneme s vámi znovu. Budeme s vámi smrtelnými začínat znovu a znovu, dokud se nenaučíte zacházet s kouzelnými dary, které jsme vám svěřili. Tak tedy po miliónpáté, znovu od začátku: Když jsem vás tu poprvé potkal, seděl jste, Pankráci, na pařezu!“

Ukázal na pařez.

Pankrác se posadil.

„Vy dva,“ kývl na Serváce a Bimbáce, „jste tamhle leželi!“

Ulehli oba nohama k ohníčku.

„A všichni jste spali!“

Někde v koruně stromu se probudil ptáček a pípl. Hlasek jako vlásek, a přece dokázal probudit rozlehlý hvozd. Za malou chvíli zpívalo všechno, co mělo hlas a sluch. Stříbrná tužka oddělila obrysy hor od včerejší tmy, nejvyšší borovice stály na špičkách, aby první převzaly ruměncem od sluníčka, až vykoukne za hřebeny hor.

„Sakra, přilož, zebe!“ zachraptil Bimbác a posadil se.

Pankrác se probudil na pařezu celý polámaný. Mrzelo ho, že zaspal na vartě.

„Není čím přiložit. Vstaňte, lenoši. Už je den!“

Vstávali mlčky.

Když se rozkoukali, šli se umýt do tůňky plné žíhaných čolků. Naplnili si čutory z praménku, zašlapali žhavé uhlíky a vykročili.

Šli rychle, aby se zahřáli.

(Jan Werich, *Fimfárum*)

NAKLADATELSTVÍ
LIDOVÉ NOVINY

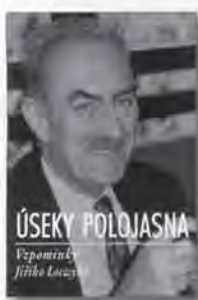
NOVINKY

PÁNI ZE SOVINCE
Dějiny rodu moravských sudců
David Papajík

Rod pánů ze Sovince asi nejvíce proslavilo jejich rodové sídlo hrad Sovinec. Rod vystoupil z anonymity na konci 13. století, kdy se vyšvihl službami olomouckým biskupům. Největšího významu a politické moci nabylí za husitských a pak za česko-uherských válek. Sovincové se též významně podíleli na hospodářském podnikání, zejména zakládáním rybníků a účastí na dobývání rud.

Vázaná, čb obrazový doprovod, barevná příloha, přehled pečeti,
408 stran, 295 Kč

ÚSEKY POLOJASNA
Vzpomínky Jiřího Loewyho
Jiří Loewy,
editor Tomáš Zahradníček

Posmrtně vydávané vzpomínky Jiřího Loewyho představují jeho pestrý životní příběh a také osud generace, zrozené v první republice a prožívající dětství za války, kterou únor 1948 zastihl na prahu dospělosti a listopad 1989 na konci aktivního věku. Vzpomínky vznikaly v letech 2002–2003 jako e-mailový rozhovor s historikem Tomášem Zahradníčkem.

Vázaná s přebalem,
čb fotografie,
264 stran, cena 199 Kč

FILM A DĚJINY
Editor Petr Kopal

Autoři sborníku se zabývají zpracováním historických látek, zobrazením české i světové minulosti ve filmu, mírou fikce a skutečnosti obsažené při tomto zobrazování, užívanými prostředky, kuriozitami i společenskými a ideologickými důsledky filmového zpracování dějin. Texty nám tak odhalují možnosti filmu inspirovaného historickou situací i příležitosti a omyly historických oborů ve střetu se silným a vlivným médiem.

Vázaná s přebalem, čb obrazový doprovod, 408 stran, cena 399 Kč

OKCIDENTALISMUS
Západ očima nepřátel
Ian Buruma, Avishai Margalit

Termín „okcidentalismus“ není úplně nový, ale jeho význam dosud kolosal. V užším smyslu přebírání západních prvků v mimoevropských umění a literatuře se používá už nějaký čas. Autoři si dávají záležet, aby zdůraznili, že ne každá kritika nebo odpor vůči Západu musí nutně představovat okcidentalismus jako sociopatologický jev.

Vázaná s přebalem, čb obrazový doprovod, asi 180, cena asi 199 Kč

NOVÁ EDICE

přináší původní české i překladové práce
o mezinárodních vztazích a diplomacii
i o dějinách vojenství od 19. století
do současnosti.

VÁLKA A MÍR
V MODERNÍ DOBĚ

PRAHA V KVĚTNU 1945
Historie jednoho povstání
Stanislav Kokoška

Převratné, moderní, na archivním materiálu založené zpracování tématu skrytého dlouhá léta pod pavučinou mýtů a ideologie. Kokoška příběh Pražského povstání důsledně tematizoval a pomohl tím čtenáři zorientovat se v často rozporuplném úsilí hlavních aktérů povstání: Američanů, Sovětů, Vlasovců, České národní rady i vojenského velení povstání.

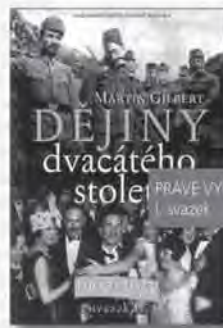
Vázaná s přebalem, černobílý obrazový doprovod, dodatky,
280 stran, cena 225 Kč

OPERACE „MERKUR“
Německý vzdušný výsadek na Krétu
roku 1941
Vladimír Pilát

Kniha se věnuje jedné z nejpozoruhodnějších operací 2. světové války – obsazení ostrova Kréty německým vzdušným výsadekem, který se stal jedním z rozhodujících mezníků ve vývoji a způsobu zasazení vzdušných výsadkových vojsk. Práce je založena na studiu německých archivních dokumentů, obsahuje řadu unikátních fotografií.

PŘIPRAVUJEME

DĚJINY DVACÁTÉHO STOLETÍ
Martin Gilbert

První svazek trilogie významného oxfordského historika, mj. biografa W. S. Churchilla.

Vázaná s přebalem, čb obrazový doprovod, mapy,
640 stran, cena 599 Kč

DRUHÁ SVĚTOVÁ VÁLKA

Druhé výroční vydání proslulých válečných pamětí britského premiéra sira W. S. Churchilla.
Vázané, cena kompletu 1499 Kč

Objednávky
přijímáme
a veškeré informace
Vám podáme na
adrese:

NLN, s. r. o.,
Nakladatelství
Lidové noviny
Jana Masaryka 56
120 00 Praha 2
tel. 222 522 350
e-mail: obchod@nlm.cz

www.nln.cz

V Průhonících u Prahy vyrůstá první soukromá rezidence se zázemím služeb pro seniory

Residence Classis je první projekt tohoto rozsahu a kvality v České republice. Jedná se o alternativu státních zařízení, na kterou mnozí senioři dlouho čekají. Bude nabízet komfortní ubytování v 62 bytech určených k dlouhodobému pronájmu spojené s poskytováním široké řady služeb, možností kulturního vyžití a jistotou rychle dostupné pomoci. Příjemné prostředí rezidence je navrženo tak, aby odpovídalo úrovni obdobných západoevropských domů pro seniory. Služby budou poskytovány obyvatelům Residence Classis za odborného dohledu zkušeného managementu společnosti **Swiss Tertianum International AG (STIAG)**. Společnost STIAG je dceřinnou společností firmy Tertianum Group založené v Curychu, která má více než dvacetiletou zkušenost s plánováním a provozováním široké škály zařízení pro seniory ve Švýcarsku. Od 20. června bude zájemcům k dispozici ukázkový byt, kolaudace je plánována na červenec 2005, slavnostní otevření proběhne na podzim tohoto roku.

Ceny za pronájem bytu se pohybují v rozmezí od 19 800 Kč měsíčně za garsoniérou o velikosti 31 m² do 38 600 Kč měsíčně za byt s jednou ložnicí o podlahové ploše 59 m². K dispozici jsou též dvě střešní apartmá o rozloze 160 m², za jejichž pronájem zaplatí klienti 78 900 Kč měsíčně. K této částce je třeba připočítat cenu rezidenčních služeb spojených s provozem budovy (9 000 Kč). Pobyt v rezidenci je možno hradit též prostřednictvím životního pojištění, které pro tento projekt vytvořila společnost Residence Classis, a. s., ve spolupráci s rakouskou pojišťovnou UNIQUA. Po složení jednorázové částky, která je vypočítána v závislosti na věku a pohlaví klienta a velikosti bytu, bude pojišťovna za rezidenta doživotně hradit měsíčně částku rovnající se ceně nájmu a rezidenčních služeb. Cena základních služeb zahrnující jedno jídlo denně a základní zdravotní a ošetrovatelskou péči reprezentuje částku 9 500 Kč měsíčně.

Více informací lze získat na adrese:

The Acred Group, s. r. o.

nám. 14. října 17/642

150 00 Praha 5

Tel.: + 420 255 799 500

Fax: + 420 255 799 555

E-mail: m.mosnova@acred.cz

Internet: www.acred.cz

www.classis.cz

Viz též informace na následující straně!

2.

Mezinárodní společenský ples

Pořádá Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku společně s Rakousko-českou společností za podpory Českého centra

EUROPA MAGNA – Žijeme ve společné Evropě

Setkání všech přátel a sympatizantů české a slovenské kultury a národnostní skupiny

15. října 2005, palác Schwarzenberg, Schwarzenbergplatz 9, 1030 Wien

Hudba: Salónní orchestr (Brněňští symfonici) – Cimbálka – Video projekce – Live koncert

Informace a objednávky: Eva Zemanová, Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku, tel. 0664 514 3329, nebo e-mail: ples@kulturklub.at
V časopisu Klub Vás budeme podrobně a včas o všem informovat. Věříme, že nás podpoříte stejně jako v roce 2003.

Impressum

KULTURNÍ KLUB. Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku
Majitel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Vydavatel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku (ing. Helena Basler),
Schlösselgasse 18, 1080 Wien
Sazba: KLP – Koniasch Latin Press, Praha
Tisk: Tiskárna Sládek, Znojmo

KULTURNÍ KLUB. Informationszeitschrift der Tschechen und Slowaken
in Österreich

Medieninhaber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich

Herausgeber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
(Ing. Helena Basler), Schlösselgasse 18, 1080 Wien

Verlagsort: 1080 Wien

Hersteller und Herstellungsort: KLP – Koniasch Latin Press, Praha &

Tiskárna Sládek, Znojmo, Tschechische Republik

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung

Redakce: Schlösselgasse 18, 1080 Wien,
mobil: 0043-0-664 97 33 764, fax: 0043-1-79 88 454
e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Vedoucí redaktorka: ing. Helena Basler

Zástupkyně vedoucí redaktorky: Mag. Dr. Marie Brandeis

Redakce: Mgr. Pavlína Böhmová, Anna Křivanová, Vlasta Šuchmanová

Technická redakce: Vojslav Ondříšek, ing. Kurt Mattola

Redakční kruh: Dipl. Ing. Alexej Bálek, Jan Brabenec, Mgr. Martin Franc,
Dr. Karel Helmich, P. Dr. Jan Horák, Ludvík Kavín, Mgr. Jan Kahuda,
manželé Kalinovi, Jindřich Lion, Dr. Michael Lion, Dr. Marta Marková,
Petr Pastrňák, Mag. P. J. N. Popov, Mgr. Peter Ondrejka, Andrea
Ozábalová, Dr. Květa Ozábalová, Mgr. Helena Stejskalová,
Vladimír Stejskal, Nela Štěrbová, Dagmar Vaněčková, Mgr. Tomáš
Vaněk, ing. Jiří Zajíček, Peter Žaloudek, Marie Woodhams

Fotografové: Richard Basler, Vladimír Čevela, Kurt Mattola,
Vojslav Ondříšek

Distribuce – Rakousko: Nela Štěrbová, Libuše Foltýnová

Nezapomeňte nahlásit případnou změnu adresy!

RESIDENCE CLASSIS

The Acred Group, s. r. o., nám. 14. října 17/642, 150 00 Praha 5
Tel.: + 420 255 799 500, fax: + 420 255 799 555, e-mail: m.mosnova@acred.cz,
www.acred.cz, www.classis.cz

Viz informace na předcházející straně!